

AUTENTISITETENS GJENNOMSLAGSKRAFT

En studie av talkshow som arena for politisk kommunikasjon

Jenny Kanestrøm Trøite

Masteroppgave i medievitenskap

Universitetet i Oslo - Institutt for medier og kommunikasjon

Våren 2012

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker hvordan norske politikere bruker talkshowet som arena for politisk kommunikasjon. Fjernsynet har langt på vei brutt ned grensa mellom informasjon og underholdning, noe som har ført til en framvekst av nye hybridsjangre, nye politikertyper og, ikke minst, en ny politisk retorikk. Talkshowet er et resultat av denne utviklinga, og er derfor et spennende utgangspunkt for å undersøke hvordan norske politikere har tilpassa seg den nye mediesituasjonen. I talkshowet må politikerne stadig skifte mellom de ulike krava som stilles til politikk og underholdning. De må opprettholde den autoriteten og makta de er avhengige av å ha som politikere, samtidig er de nødt til å gi av seg selv og vise sin personlighet for å skape samhold med publikum. En vellykka opptreden i talkshow fordrer derfor at politikeren oppnår en suksessfull sammensmelting av den offentlige og private sfære.

Ved hjelp av en innholdsanalyse, som er forankra i retorikkteori og retorisk terminologi, studeres ti talkshowopptredener med sikte på å avsløre hvilke virkemidler politikere bruker for å gi et troverdig inntrykk i slike program. Deretter settes oppgaven inn i et større perspektiv, ved å vise hvordan oppgavens funn kan si noe om hvilken retorikk som er mest hensiktsmessig og overbevisende å benytte for politikere som gjester talkshow.

Analysen viser at samtlige politikere i utvalget er storforbrukere av personifisering, som har til hensikt å skape samhold og identifikasjon. Man ser i tillegg at politikere som opptrer på en jevn og hverdagslig måte, og som formidler et engasjement som bunner i personlige erfaringer og oppfatninger, oppleves som troverdige. Samtidig er det avgjørende at politikerne er konsekvente, altså at de har konsekvens i sin etos, sine argumenter og sin opptreden.

Abstract

During the recent years, entertainment has become a large part of the political coverage in the media. Politicians today have to constantly adjust between the different requirements of politics and entertainment in order to maintain their position and authority in the political sphere, as well as their relevance to the everyday culture of their voters.

This master thesis examines how Norwegian politicians create trustworthiness, or credibility, when they participate in talk shows. To earn credibility, politicians have to act and talk to meet the specific needs of the audience and the genre.

A content analysis combined with rhetorical theory and concepts are used to identify the tools politicians use to build credibility in talk shows. The main goal is to discover which political rhetoric is most persuasive to use in talk shows to gain credibility amongst the audience.

The results reveal that politicians often use their personal experience and personal life to build an image as «a man of the people». With such an image, the audience will feel a link between themselves and the politician, and therefore believe them to be truthful. It is also important for politicians to be honest, and to show what their real emotions and real motives are. Most important, however, is that the politicians are consistent, both in their ethos, their arguments and in their performance.

Forord

Endelig! Et krevende, spennende og til tider slitsomt år med oppgaveskriving er over, og det er med stolthet og lettelse jeg leverer resultatet til trykk. Samtidig er det litt vemodig å være ferdig med oppgaven, som jeg etter hvert har fått et nært – om enn litt turbulent – forhold til. Arbeidsprosessen har vært en følelsesmessig berg- og dalbane, og veien fra mestringsfølelse til frustrasjon har tidvis vært kort. I slike situasjoner har det vært godt å ha familie og venner i ryggen, som har kommet med støttende ord og et spark bak når det har vært nødvendig.

Det å skrive masteroppgave er en nokså ensom prosess. Tilbakemeldinger og diskusjoner med veileder og medelever har derfor vært avgjørende for å holde motivasjonen oppe. Jeg vil derfor takke veileder Gunn Sara Enli (H2011/V2012) for at hun har vært tilgjengelig for spørsmål gjennom hele prosessen, og ikke minst for mange morsomme diskusjoner underveis. Mari fortjener også en stor takk for fornuftige innspill og grundige tilbakemeldinger gjennom hele året, og ikke minst for alle turene vi har hatt til Sognsvann for å få utløp for frustrasjonen som har dukka opp med jevne mellomrom. Det har vært til stor hjelp!

Til slutt vil jeg takke pappa, Ragnar og Helga for korrekturlesing og nyttige tilbakemeldinger på tampen.

Oslo, 7. mai 2012

Innhold

SAMMENDRAG	III
ABSTRACT	III
FORORD.....	V
1. INNLEDNING.....	1
1.1. Tidligere forskning	2
2. TEORETISKE PERSPEKTIV.....	4
2.1. Medialisering	5
2.1.1. Medialiseringsspiralen.....	6
2.1.2. Infotainment – politikk som underholdning	8
2.1.3. Talkshowet – den personlige og intime samtalen.....	9
2.2. Politisk kommunikasjon	11
2.2.1. En sammensmelting av den offentlige og private sfære	12
2.2.2. Intimisering og personifisering	14
2.2.3. Audiovisuell orientering	15
2.2.4. Fragmentert retorikk.....	17
2.3. Retorikk – kunsten å overbevise gjennom karakter og personlighet.....	18
2.3.1. Actio – det er framføringa alt står og faller med	18
2.3.2. Etos – å overbevise gjennom sin moralske karakter	19
2.3.3. Autentisitet – det ekte og oppriktige	22
2.3.4. Den retoriske situasjon.....	22
2.3.5. Politiske opptredener i talkshow som retorisk sjanger	23
2.4. Fra teori til metode	25
2.4.1. Teoretiske hovedperspektiv	25

2.4.2.	<i>Viktige teoretiske begrep</i>	25
2.4.3.	<i>Forventninger og antakelser</i>	27
3.	METODISKE TILNÆRMINGER	28
3.1.	Kvalitativ innholdsanalyse	28
3.2.	Retorisk forankring	29
3.3.	Analysemateriale	30
3.3.1.	<i>Skavlan</i>	31
3.3.2.	<i>Senkveld med Thomas og Harald</i>	32
3.3.3.	<i>Fredag</i>	32
3.4.	Operasjonalisering og gjennomføring	33
3.4.1.	<i>Koding og kategorisering</i>	34
3.4.2.	<i>Presentasjon av analyseresultatene</i>	38
3.5.	Metodiske refleksjoner	38
3.5.1.	<i>Datamaterialets pålitelighet</i>	39
3.5.2.	<i>Datamaterialets gyldighet</i>	40
3.5.3.	<i>Teoretisk generalisering og overførbarhet</i>	41
4.	POLITIKERES TROVERDIGHET I TALKSHOW	42
4.1.	Statsminister Jens Stoltenberg	42
4.1.1.	<i>Bruker personifisering aktivt</i>	43
4.1.2.	<i>Framhever sin erfaring og kompetanse</i>	45
4.1.3.	<i>Intimisering og fokus på privatlivet</i>	47
4.1.4.	<i>Stotrende, men oppriktig engasjement</i>	47
4.1.5.	<i>Sosial og inkluderende i samtale med andre gjester</i>	49
4.2.	Utenriksminister Jonas Gahr Støre	52
4.2.1.	<i>Forberedt spontanitet</i>	53

4.2.2.	<i>Kontrollert engasjement</i>	55
4.2.3.	<i>Jevn og dempa stil</i>	57
4.2.4.	<i>Klart skille mellom «Privat-Jonas» og «Politiker-Jonas»</i>	58
4.2.5.	<i>Høykultur møter lavkultur</i>	59
4.3.	Høyre-leder Erna Solberg	61
4.3.1.	<i>Strategisk motivert opptreden</i>	62
4.3.2.	<i>Varierende personlig engasjementet</i>	64
4.3.3.	<i>Lavtrykksstil</i>	65
4.3.4.	<i>Kontaktsøkende og interessert i andre gjester</i>	66
4.4.	Nærings- og handelsminister Trond Giske	67
4.4.1.	<i>Bruker personifisering i stor grad</i>	68
4.4.2.	<i>Personlig, men ikke privat</i>	69
4.4.3.	<i>Tilpasser seg situasjonen og sjangeren</i>	71
4.5.	Finansminister Sigbjørn Johnsen	72
4.5.1.	<i>Personlig og oppriktig engasjert</i>	72
4.5.2.	<i>Uformell og hverdagslig stil</i>	74
4.5.3.	<i>God tone, til tross for stor aldersdifferanse</i>	76
4.6.	Høyre-politiker Per Kristian Foss	78
4.6.1.	<i>Lekker detaljer fra privatlivet</i>	78
4.6.2.	<i>Formell og korrekt stil</i>	80
4.6.3.	<i>På vei inn i intimsfæren</i>	81
4.7.	SV-politiker Inga Marte Thorkildsen og Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen	83
4.7.1.	<i>Som mødre flest</i>	83
4.7.2.	<i>Blomstrende engasjement</i>	86
4.7.3.	<i>Ikke samsvar mellom verbal og non-verbal kommunikasjon</i>	88
4.7.4.	<i>Konsistent i argumentasjonen</i>	90

5. AVSLUTNING.....	92
5.1. Oppgavens teoretiske utgangspunkt	92
5.2. Oppsummering av politikernes opptredener.....	93
5.3. Viktige funn og tendenser.....	97
5.4. Politikk som underholdning – et demokratisk forfall?	99
5.5. Videre forskning	100
KILDER	101
Faglitteratur, tidsskrifter og dokumenter	101
Avisartikler og elektroniske kilder	105
Statistikk	106
Fjernsynsprogram	106
VEDLEGG	107
Vedlegg 1: Transkribering av <i>Fredag</i> 18.2.2011	107
Vedlegg 2: Transkribering av <i>Fredag</i> 8.4.2011	111
Vedlegg 3: Transkribering av <i>Senkveld</i> 23.4.2010.....	114
Vedlegg 4: Transkribering av <i>Skavlan</i> 11.3.2011	120
Vedlegg 5: Transkribering av <i>Fredag</i> 8.10.2010	127
Vedlegg 6: Transkribering av <i>Senkveld</i> , 17. 9.10	131
Vedlegg 7: Transkribering av <i>Senkveld</i> 19.3.2010.....	135
Vedlegg 8: Transkribering av <i>Senkveld</i> 22.10.2010.....	145
Vedlegg 9: Transkribering av <i>Skavlan</i> 14.1.2011	153
Vedlegg 10: Transkribering <i>Skavlan</i> 15.1.2010	162

1. Innledning

Høsten 2011 ble det stor oppstand i mediene da statsminister Jens Stoltenberg reiste til Stockholm for å være gjest i det populære talkshowet *Skavlan* framfor å delta på den tradisjonsrike slottsmiddagen for Regjering og Storting i Oslo. Statsministeren begrunna valget med at han hadde behov for å takke det svenske folket for støtten etter terrorangrepene mot Norge sommeren 2011.¹ Både politiske kommentatorer og opposisjonspolitikere reagerte kraftig på at statsministeren prioriterte «fredagskongen» framfor kong Harald, mens andre mente Stoltenbergs prioriteringer vitna om en folkelig og lite høytidelig statsminister. Statsviter og kongehusekspert Carl Erik Grimstad var blant dem som uttalte at avgjørelsen var riktig: «Jeg føler meg beæret over at Stoltenberg valgte deg og meg. Det er bedre at han spiser tapasmiddag med folket enn festmiddag med kongen», sa han til Dagsavisen (28.10.2011). Det at Stoltenberg satte seg til rette i lenestolen hos *Skavlan*, mens regjeringskolleger og stortingsrepresentanter tok plass rundt kongens bord, viser først og fremst hvor stor betydning talkshowet har som politisk kommunikasjonsarena. Det er gjennom fjernsynet politikerne når ut til folkemassene, og det er på denne arenaen de må overbevise for å sanke nye velgere.

I likhet med statsministeren, betrakter stadig flere politikere talkshowet som en viktig arena for å nå ut til folket. Politikere som opptrer i slike program må imidlertid innfri en rekke forventninger for å lykkes i kommunikasjonssituasjonen. Blant annet er det venta at de er personlige, og at de framstår som hele og sammensatte personer. I tillegg skal det politiske engasjementet helst springe ut av politikernes personlige erfaringer og karaktertrekk. Dette gjør at politikernes autoritet og troverdighet i stadig større grad blir bygd på deres evne til å iscenesette seg som privatpersoner og innvie folk i privatlivet. I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan norske politikere bruker talkshowet som arena for politisk kommunikasjon, og hvilke retoriske virkemidler de tar i bruk for å framstå som troverdige i sine talkshowopptredener. Målsettinga er at funnene skal danne grunnlag for å kunne si noe om hvilken retorikk som er mest hensiktsmessig å bruke innenfor talkshowsjangeren.

---

¹ Norge ble rammet av terrorangrep mot regjeringsskartalet i Oslo og en ungdomsleir på Utøya i Buskerud 22. juli 2011. Åtte mennesker ble drept da ei bilbombe ble detonert utenfor kontorbygningen til statsminister Jens Stoltenberg. To timer senere ble 69 personer skutt og drept av samme gjerningsmann under en massakre av deltakere på den politiske ungdomsorganisasjonen AUFs sommerleir på Utøya.

Oppgaven tar utgangspunkt i følgende problemstilling:

Hvilke retoriske virkemidler bruker norske politikere for å framstå som troverdige i talkshow, og hvilken retorikk er best egna innenfor denne sjangeren?

For å undersøke hvilke virkemidler politikere bruker for å framstå som troverdige, er det fruktbart å ta i bruk den retoriske termen *etos*, som viser til hvordan taleren overbeviser gjennom sin personlighet, karakter og troverdighet. Å studere *etos* innebærer å undersøke hvordan avsenderen framstiller sin identitet i talens innhold og framføring. Siden oppgaven tar utgangspunkt i en bestemt medieform og sjanger, blir det viktig å undersøke *etos* i lys av fjernsynskonteksten. Konteksten vil også påvirke hvordan begrepet defineres i oppgaven. Politikeres troverdighet på fjernsyn forstås i denne sammenhengen som deres kompetanse, velvilje, karakter, autenticitet og bruk av personlighet. Autenticitet trekkes fram som en relativt fersk *etos*dimensjon, og kan defineres som det naturlige, oppriktige og ekte. Autenticitetsdimensjonen har spesielt stor betydning for politikere som opptrer på fjernsyn, fordi seerne kommer så nær politikerne at det blir mulig for dem å avsløre selv de minste usannheter og unaturlige fakter. Siden man kan anta at autenticitetsretorikk virker overbevisende på fjernsyn, vil jeg legge stor vekt på denne dimensjonen av *etos* i analysen.

Problemstillinga undersøkes ved hjelp av en kvalitativ innholdsanalyse med en sterk teoretisk forankring. Med utgangspunkt i antikk og moderne retorikkteori, samt tidligere forskning på fjernsynsmediet og talkshows sjangeren, vil jeg utarbeide et sett med kategorier som på ulike måter påvirker politikeres troverdighet. Jeg har valgt å se på sjangeren talkshow fordi den viser svært tydelig hvordan skillelinjene mellom den private og offentlige sfære blir stadig mer utydelige, og fordi talkshowet anses som en viktig kommunikasjonsarena for politikere. Talkshowet er en hybridsjanger som blander underholdning og informasjon, der den nære samtalen står i fokus. Begrepet politisk kommunikasjonsarena viser i denne sammenheng til en plattform politikere benytter for å overbevise og kommunisere med sitt publikum.

1.1. Tidligere forskning

Jeg er ikke den første som ser på hvordan politikere bygger opp og forvalter sin troverdighet gjennom mediene. Medieprofessor Anders Johansens essayistiske bok *Talerens troverdighet* (2002) har vært viktig og inspirerende lesing i forkant av oppgaveskrivinga. Boka går

historisk til verks, og viser hvordan kriteriene for å bedømme politikers troverdighet har endra seg i takt med medieutviklinga. Johansen er dessuten en av få forskere som drøfter betydninga av en autentisk opptreden på fjernsyn. Til tross for at det å framstå som autentisk innebærer stor overbevisningskraft for politikere som opptrer på skjermen, er dette et felt som har vært relativt lite utforska og diskutert innenfor retorikken hittil. I likhet med Johansen, vier retorikkprofessor Jens E. Kjeldsen en del plass til politisk troverdighet i boka *Retorikk i vår tid* (2006). Boka gir god oversikt over og innføring i både antikk og moderne retorikk, og inkluderer flere aktuelle eksempler fra norsk og internasjonal politikk. Den har derfor vært et nyttig verktøy og en inspirasjonskilde under arbeidet med masteroppgaven.

Siden oppgaven tar utgangspunkt i talkshow, har det vært nødvendig å sette seg godt inn i sjangerens egenart. Her har det vært vesentlig å se på hvordan talkshowet dekker politikk og politikere, og ikke minst hvordan politikere bruker talkshowet som kommunikasjonsarena. I den forbindelse har det vært interessant å lese Wayne Munsons sjangerstudie *All talk* (1993) og John Mortensens grundige gjennomgang av danske talkshow i boka *Talkshowet som talende TV* (2002). Boka *Entertaining the Citizen* (2005) av den nederlandske forskeren Liesbet van Zoonen har også vært til stor hjelp i forarbeidsfasen. Hun går bredere ut enn Munson og Mortensen, og utforsker den politiske dekninga i hele infotainmentfeltet, som består av ulike sjangre som blander informasjon og underholdning, deriblant talkshowet.

Når det gjelder tidligere hoved- og masteroppgaver, har jeg latt meg inspirere av Hege Govasmarks hovedoppgave i sosiologi, som ser på intimisering og personifisering av den politiske kommunikasjonen i mediene. I «Fra «folkemøte» til «Den store klassefesten»» (2003) undersøker hun hvordan disse grepene gjør seg gjeldende i toppolitikeres opptredener i ulike fjernsynssjangre. Kristin Høilands masteroppgave «Politikeren mellom den offentlige og private rollen» (2007) har også vært interessant å lese. Hun bruker tidligere statsminister Thorbjørn Jagland som case, og ser på hvordan han forvalter sin troverdighet på fjernsyn. Mens Govasmark og Høiland undersøker hvordan politikere mestrer retorikken som kreves i ulike fjernsynssjangre, konsentrerer jeg meg om hvilke retoriske virkemidler norske politikere bruker for å framstå som troverdige innenfor én bestemt sjanger – talkshowet. Til tross for at politikere hyppig frekventerer talkshow, er det forska lite på hvordan de faktisk bruker talkshowet som kommunikasjonsarena og hva som skal for å overbevise innenfor sjangeren (se bl.a. Thorbjørnsrud, 2009, s. 11-12). Med denne oppgaven håper jeg derfor å bidra med ny kunnskap og nye funn innenfor det retoriske og medievitenskapelige forskningsfeltet.

2. Teoretiske perspektiv

«The medium is the message», hevda den kanadiske medieteoretikeren Herbert Marshall McLuhan i 1964. Han utdypa dette med at mediene er en forlengelse av menneskers sanser, og at introduksjonen av et nytt medium i en kultur, vil endre denne kulturens måte å sanse og oppfatte på. Selv om McLuhans uttalelse var svært kategorisk, er de fleste medieteoretikere enige om at hver gang et nytt medium inntar en dominerende plass i menneskelig kommunikasjon, vil menneskers måte å tenke, tale og handle på forandres. Dette fører til at forutsetningene for retorikk, og den faktiske retorikken i en kultur, endrer seg (Kjeldsen, 2006, s. 59-60). De nye kommunikasjonsteknologiene og mediene får derfor omfattende konsekvenser for den offentlige, og spesielt den politiske, retorikken.

Gjennom å trekke linjer fra fjernsynets begynnelse og fram til i dag, vil jeg i dette kapitlet vise hvordan verdiene som ligger til grunn for vurderinga av politikeres troverdighet gradvis har endra seg de siste tiåra, og videre se på hvordan dette har påvirket politikeres atferd og på hvilke arenaer de opptrer. Oppgaven kan grovt plasseres innenfor tre forskningsfelt, som tidvis er overlappende – medialisering, politisk kommunikasjon og retorikkforskning. Jeg vil derfor dele kapitlet inn i tre teoretiske perspektiv, som reflekterer over samme tema, men som har ulike innfallsvinkler og teoretiske bidragsyttere, og som tar i bruk ulike teoretiske begrep.

Teori om medienes økte makt over den politiske arenaen og konsekvensene dette har fått for den politiske dekninga i mediene, utgjør første del. Perspektivet *medialisering* ser blant annet på hvordan fjernsynet har brutt ned skillet mellom informasjon og underholdning, og viser hvordan dette har ført til framveksten av nye hybridsjangre som setter nye betingelser for hvordan politikere kan opptre. Dette bringer oss over på oppgavens andre perspektiv, *politisk kommunikasjon*, som viser hvordan dagens politikere må tilpasse seg medienes foretrukne kommunikasjonsformer, og hvordan dette påvirker den politiske retorikken på fjernsyn. Det tredje og siste perspektivet har fått navnet *retorikk – kunsten å overbevise gjennom karakter og personlighet*. Som tittelen antyder, vil jeg i den siste delen bruke retorikkteori og retoriske begreper for å drøfte hvilke virkninger den nye mediesituasjonen har fått for den politiske retorikken, og videre hvordan dette kommer til uttrykk i politiske opptredener i talkshow.

2.1. Medialisering

Det er ikke absolutt utenkelig at en og annen representant blir mindre opptatt av å yte saklige bidrag til debattene enn av å briljere med sin mulige skjermsharm.

Gunnar Garbo, stortingsrepresentant for Venstre ²

Da NRK på 60-tallet lufta muligheten for fjernsynsoverføring av stortingsdebattene, var mottakelsen blant politikerne blanda. Mange frykta at det nye mediet ikke bare ville gjengi, men også gripe inn i og forandre de politiske prosessene, mens andre mente å se nye muligheter for demokratiet med en slik fjernsynsoverføring. Stortingets presidentskap avviste likevel den første forespørselen fra NRK, noe som utløste heftig debatt blant norske stortingsrepresentanter. En av de mest aktive debattantene var Venstres Gunnar Garbo. Han krevde ei forklaring på presidentskapets beslutning, og mente at det nye mediet kunne brukes til å fremme innsyn og engasjement blant folket. Garbo forsto at fjernsynsoverføring kunne by på store utfordringer for den politiske kommunikasjonen, men konkluderte likevel med at dette var av liten betydning sett opp mot de nye demokratiske verdiene som kunne realiseres med fjernsynsoverføring (Johansen, 2002, s. 20). I 1963 ble forbudet mot overføring av stortingsdebatter oppheva, og fjernsynet og dets publikum fikk endelig overvære debattene. Dette innebar imidlertid at fjernsynsprodusentene måtte forholde seg til de regler og krav Stortinget underla dem. Seinere har rollefordelinga snudd. Nå er det stort sett politikerne som må rette seg etter fjernsynsprodusentene og deres krav til «godt fjernsyn».

Ifølge medieprofessor Stig Hjarvard (2004, s. 31) utgjør mediene i dag selvstendige sosiale institusjoner, viss karakteristika filtrerer og former den offentlige kommunikasjonen på bestemte måter. Journalistikkprofessor Sigurd Allern (2001, s. 16) går enda lenger da han betrakter mediene, og spesielt nyhetsjournalistikken, som en selvstendig politisk institusjon. Dette forklarer han med at mediene, i tillegg til å samvirke med andre politiske institusjoner, representerer en særegen dagsordenmakt som har stort potensial når det gjelder å påvirke politiske prosesser og beslutninger. Mens mediene tidligere fungerte som talerør for de politiske partiene, utfører de i dag en form for servicevirksomhet overfor publikum, som blant annet innebærer å granske de som sitter med makta. Politikere må derfor i økende grad formidle sine budskap på medienes premisser, med det resultat at rollefordelinga mellom journalister, politikere og publikum har endra seg. Dette har ført til at politikere ikke lenger har så stor autoritet i kraft av sitt valgte mandat. De må derfor, som alle andre som opptrer i

---

² Sitert i Johansen, 2002, s. 20

mediene, bygge opp og vedlikeholde sin autoritet ved å demonstrere sine evner til å beherske medienes foretrukne kommunikasjonsformer (Hjarvard, 2005, s. 12).

Siden fjernsynet og radioen bringer politikerne inn i folks dagligstuer, må politikerne tillegge seg en konversasjonsmåte som tar høyde for den sosiale situasjonen familien som har samla seg foran fjernsynsapparatet utgjør. I slike situasjoner befinner politikerne seg halvveis i det private rom og halvveis i det offentlige, og for å lykkes i kommunikasjonssituasjonen må de derfor balansere mellom det personlige, yrkesmessige og offentlige (Hjarvard, 2005, s. 12). Talkshowet, som denne oppgaven tar utgangspunkt i, kjennetegnes blant annet ved at den forener den private og offentlige sfære. Opptredener i slike program stiller derfor krav om at politikerne må mestre den vanskelige balansegangen mellom den private og offentlige rollen.

2.1.1. Medialiseringsspiralen

Medienes økte makt over den politiske arenaen er et av hovedfunnene i Makt- og demokratiutredningen fra 2003, som viser at mediene har inntatt en betydelig rolle i det norske samfunnet.³ Utredninga konkluderer med at det er et tett avhengighetsforhold mellom politikere og journalister, og at mediene har fått større betydning for beslutningstakernes arbeidssituasjon. Dette har gjort det viktigere for politikere å ha et aktivt og bevisst forhold til mediene, noe som blant annet har ført til at medierådgeving har blitt en vekstbransje (NOU 2003, s. 19).

Denne måten å betrakte avhengighetsforholdet mellom media og politikere på, er ikke ny. På 80-tallet introduserte journalistprofessor Kent Asp (1986, s. 359-360) begrepet *politikkens medialisering*, som betegner hvordan politiske aktører og institusjoner påvirkes av og tilpasser seg endringer i mediene. Noen år tidligere lanserte sosiolog Gudmund Hernes begrepet *medievidningsteknikker*, som beskriver samme utvikling. Utgangspunktet for framveksten av disse teknikkene er ifølge Hernes (1978, s. 187) et overskudd på informasjon og et underskudd på oppmerksomhet. Han hevder at folk som vil opptre i mediene må tilegne seg en rekke teknikker for å tiltrekke seg medienes oppmerksomhet. Teknikkene han henviser til er spissing, forenkling, polarisering, intensivering og konkretisering. Noen år seinere ble en sjette teknikk – personifisering – tilføyd. Medievidningsteknikkene ble i utgangspunktet

---

³ Makt- og demokratiutredningen foregikk over en femårsperiode fra 1998 til 2003. Stortinget og Regjeringa bestemte at hovedtema skulle være vilkårene for det norske folkestyret. Medienes maktposisjon og avhengighetsforholdet mellom journalister og politikere ble også belyst i utredninga.

utvikla av og for journalister for å tiltrekke seg publikums oppmerksomhet. Men etter hvert har politikerne også plukka opp teknikkene, og bruker dem nå flittig for å vinne journalistenes oppmerksomhet. Dette har ført til at journalistene har blitt nødt til å utvikle motstrategier, og her er vi ved kjernen av det Asp (1986, s. 361) karakteriserer som en *medialiseringsspiral*, som kort forklart går ut på at journalister og politikere deltar i en eskalerende stillingskrig om adgangen til publikum, og at de stadig utvikler nye våpen og mottiltak for å sikre seg kontroll.

Medievidningsteknikken *personifisering* er ofte brukt i mediernes dekning av politikk og politikere, og vil også være sentral i denne oppgaven. Personifisering skjer når søkelyset flyttes fra partiet eller saken, og over på personen eller privatpersonen. Personifiseringsgrepet blir brukt av både politikere og mediefolk. For politikere har det å vise fram sin personlighet og sitt privatliv blitt en måte å eksponere seg selv og bygge opp et image på, mens det for journalistene handler om å presentere noe nytt og eksklusivt, for eksempel ved å vise fram sider og egenskaper ved politikere som ikke har vært kjent i offentligheten tidligere. I denne oppgaven er det hovedsakelig politikeres bruk av personifisering som undersøkes. Hjarvard (2005, s. 57) mener personifisering og eksponering av politikeres privatliv blir brukt fordi politikere er avhengige av å være synlige. Hvordan de opptrer, og om de i det hele tatt får lov til å bli synlige, har blitt en strategisk ressurs som må forvaltes med omhu.

Hernes (1989) forklarer personfokuset nærmere ved å si at der regien overlates til mediene, får man en konflikt mellom maktas tradisjonelle avstandsmarkeringer og fjernsynskameraets nærbilder, der mediene nærmest kommer under og bak politikernes hud og masker. Med dette mener han det skjer ei trivialisering av toppene: «Makten demystifiseres når makthaverne viser seg å være som oss alminnelige døde» (Hernes, 1989, s. 95). Politikere som opptrer på fjernsyn er aldri bare statsråder, opposisjonspolitikere eller ordførere, men mennesker med personlighet og karaktertrekk. Det økte personfokuset har ført til at politikeres privatliv og personlighet er langt mer framtrедende i dag enn det var tidligere. Dette har bidratt til å bryte ned skillet mellom det offentlige og private, og har ført til en framvekst av nye journalistiske sjangre, nye politikertyper og en ny politisk retorikk. Men selv om fjernsynet viser politikerne som «vanlige» mennesker med «vanlige» svakheter, er de samtidig kjente personer med mye makt. Politikerne må derfor opptre med autoritet selv om de gir av seg selv og er personlige.

Samtidig som fjernsynets format har endra den politiske retorikken, har det kommet til nye arenaer for politisk kommunikasjon. Konkurransen om fjernsynsseerne gjør at den politiske dekninga preges av kommersielle interesser og ønsket om å nå ut til et størst mulig publikum.

Det har ifølge Bech-Karlsen (2006, s. 67) skjedd et skifte av fokus fra politiske saker og argumenter til politikere som personer. Et resultat av dette er at dekninga av politikk ikke lenger er forbeholdt seriøse faktaprogram og nyheter, men at politikerne i økende grad figurerer i underholdningsrelaterte fjernsynsprogram, deriblant talkshows.

2.1.2. Infotainment – politikk som underholdning

Den politiske dekninga i media er prega av populærjournalistikken, som kjennetegnes ved at den er sensasjonsretta, personfokusert og intim. Ifølge Thorbjørnsrud (2009, s. 47) er denne formen for politisk journalistikk basert på at politikk skal være lett tilgjengelig for massene. Formidlingsformen er altså et middel for å få opp salgs- og seertallene. Slik har ikke den politiske dekninga alltid vært. I fjernsynets første år var skillet mellom underholdning og samfunnsstoff klart og tydelig. Politikk ble kun behandla innenfor seriøse og informative programsjangre som nyhetssendinger, debattprogram og dokumentarer, mens underholdningsjournalistikken primært var forbeholdt sensasjonspressa (Jamtøy og Hagen, 2007, s. 147). I dag er grensene mer flytende, og politikk har fått innpass i flere sjangre, deriblant talkshow, drama, komedie, satireprogram og underholdningsshow. Dagens politikere stiller gjerne opp for å prate om privatlivet i intime talkshow, samtidig er underholdningselementer en stadig viktigere del av informative programmer, som en effekt for å tiltrekke seg publikum.

Kommunikasjonsforskerne Carpini og Williams (2001, s. 167) hevder økt bruk av underholdningsgrep i fjernsynsprogram har bidratt til å bryte ned skillet mellom den tradisjonelle nyhetssjangeren og underholdningssjangeren. Forskerne finner likhetstrekk både når det gjelder form og innhold innenfor de to sjangrene, og mener dette er spesielt tydelig ved at kjendiser i økende grad figurerer i nyhetssendinger, mens politikere stadig er gjester i typiske underholdningsprogram. Den eksplisitte sjangermiksen av informasjon og underholdning, som talkshowet er en del av, kalles *infotainment*, og kom til Norge på 1980- og 1990-tallet. Da var den voksende hybridsjangeren allerede allment kjent i USA. I den engelske ordboka defineres infotainment som et kringkasta materiale som har til intensjon både å informere og underholde (Thussu, 2007, s. 8). Slike program er ofte plassert i fjernsynets beste sendetid, og har derfor jevnt over høye seertall. Ifølge Bech-Karlsen (2006, s. 66) har vi helt siden fjernsynets inntog sett ei utvikling fra «underholdende journalistikk» til «journalistisk underholdning». Politikernes privatliv har fått mer plass i journalistikken, og den private, familiære arenaen blir utnytta maksimalt som kontaktskapende flate, hevder han.

Kritikere av denne utviklinga har gjentatte ganger identifisert fjernsynet som sydebukken, fordi mediet alene legger til rette for underholdning. Lydkutt, umiddelbarhet, følelser, ansikt, symbolisme, personifisering, kjendiser og sensasjonalisme er alle sett på som umiskjennelige bevis på at fjernsynet skaper infotainment framfor seriøs informasjon, fornuftig debatt og lyd som gjør det mulig for publikum å forstå politikk (Zoonen, 2005, s.11). Resultatet hevdes å være ei befolkning som er uinformert, misleda og manipulert, men som likevel er fullstendig trygg på egen dømmekraft og egne valg. Det finnes imidlertid forskere som er positivt innstilt til den underholdningsprega politiske journalistikken, deriblant kommunikasjonsprofessor Jeffrey P. Jones (2010), som hevder at det lenge har vært tette bånd mellom underholdning og politikk. Han skriver at politikere er showmenn som er like avhengige av retoriske verktøy og framføringsegenskaper for å holde på publikum, som aktører i underholdningsbransjen. Ifølge Jones (2010, s. 14). blir politikken i økende grad utforma gjennom og for mediepublikummet, dermed er det ikke lenger mulig å opprettholde det ønska skillet mellom medier og politikk.

2.1.3. Talkshowet – den personlige og intime samtalen

Talkshowet er et av de tydeligste eksemplene på infotainment, den nye sjangerhybriden som blander informasjon og underholdning. Dette gjenspeiles i talkshowets innhold og utforming. Ifølge Mortensen (2002, s. 8) karakteriseres talkshowet av en kombinasjon av tale og show, der showelementene er underlagt talen. Det er altså samtalen som er det bærende elementet, mens showelementene ofte framtrer i overgangen mellom talesekvensene, eller gjennom at samtalen i seg selv inneholder showkarakterer. Ifølge Munson (1993, s. 6) er det nettopp sammenbindinga av alle mulige former for samtaler mellom svært ulike personer som gjør talkshowet betydningsfullt. Talkshowet kan deles inn i flere undersjanger. Mortensen (2002, s. 205) opererer med debattvarianten, portrettvarianten og den berettende og konfronterende varianten, mens andre forskere legger til satiriske, romantiske og terapeutiske talkshow (se Livingstone og Blunt, 1994 og Bruun, 1999). De utvalgte talkshowene i denne oppgaven kan plasseres innenfor portrettvarianten, fordi gjestene står i sentrum og fordi disse er invitert til programmet på grunn av sine egenskaper som offentlige personer. Mortensen (2002, s. 228) skriver at gjestene i slike talkshow plasseres i intimsfæren, og når deres offentlige liv dras inn, er det først og fremst følelsene og de personlige tankene bak som tematiseres.

De fleste talkshow er såkalt «live on tape», det vil si at programmene tas opp med publikum i studio dagen før eller samme dag som de sendes. Fjernsynsstudioet, med sine møbler og rekvisitter, er ofte bygd opp for å gi assosiasjoner til dagligstuas hjemmekoselige atmosfære.

Scenografien gjør at fjernsynsseerne opplever studioet som en forlengelse av sin egen stue, og bidrar slik til at seerne føler at de deltar i samtalen. Talkshowet ledes av en studiovert, som har ansvar for å styre programmet og samtalen. Ifølge Bruun (1999, s. 42) er programlederens personlighet en vesentlig del av programmets innhold, og dermed avgjørende for oppslutninga blant seerne. Dette gjenspeiles ofte i programtitlene – både *Skavlan* og *Senkveld med Thomas og Harald* har titler som levner ingen tvil om hvem som er talkshowenes programledere og stjerner. Vertens væremåte og personlighet skal helst framheve hans normalitet, åpenhet og likhet med seerne for å skape identifikasjon og samhold (Haarman, 2001, s. 33). Skavlans bustete hår og åpne skjorte gir for eksempel assosiasjoner til det uformelle og hverdagslige. Gjestene er personer som på en eller annen måte er aktuelle, autoritative, representative, eller rett og slett vurdert til å være interessante i seg selv av verten eller produsentene (Haarman, 2001, s. 34). Talkshowet sendes i en serie med flere programmer, som viderefører det samme konseptet og som sendes på samme tidspunkt, men med varierende innhold og ulike gjester.

Mortensen (2002, s. 203) lister opp sju trekk som karakteriserer talkshowet som sjanger: 1) Samtalen er alltid det sentrale momentet. 2) Grunnen til at samtalen finner sted er at den sendes gjennom fjernsynet og derfor sees av en anonym tredjepart. Fjernsynsseerne er altså den virkelige adressaten, og det er disse som skal fastholdes, engasjeres og overbevises. 3) Programmet skal ha elementer av show, enten gjennom selve samtalen, eller ved hjelp av showinnslag som er atskilt fra samtalen. 4) Det skal være en første ytre kommunikasjonskrets til stede, det må altså være publikum i salen. 5) Talkshowet skal sendes fra et studio. 6) En studiovert skal styre programmet. 7) Utsendelsen skal være en del av en serie program, som bærer samme konsept og som sendes til samme tid. De nevnte karakteristikkene er ikke nok til å atskille talkshowet fra andre sjangre, og det er heller ikke alle talkshow som besitter samtlige sju kjennetegn. Lista er likevel nyttig når man skal danne seg et bilde av hva som kjennetegner sjangeren, og er verdifull når man skal diskutere sjangerens egenart.

Ifølge Mortensen (2002, s. 189) lever talkshowet av å imitere hverdagssamtalenes ansikt-til-ansikt-kommunikasjon, dette gjelder først og fremst hverdagssamtalens spontanitet og ekthet. Det er denne samtaleformen som skiller talkshowet fra intervjuet; gjestene skal ikke kun avgi informasjon, de skal også fortelle historier og vise til personlige erfaringer. Slik skapes det en relasjon mellom gjestene, programlederne og publikum som likner hverdagskonversasjonens relasjoner. Dette stiller et sterkt atferdsregulerende krav til gjestene, som må formulere seg ut fra øyeblikket og tørre å komme med tøvete og ufullstendige formuleringer som vitner om

spontanitet og impulsivitet. Dersom samtalen virker spontan, vil publikum i større grad identifisere seg med gjestene og oppleve samtalen som naturlig. Ifølge Zoonen (2005, s. 79) gjør den hybride karakteren til talkshowet at politikerne stadig må skifte mellom politiske erfaringer og hverdagsopplevelser, i tillegg må de vise både rasjonelle og følelsesmessige kvaliteter. Dette er en vanskelig balansegang mange politikere ikke mestrer.

2.2. Politisk kommunikasjon

Når ansiktet ditt er der oppe på lerretet, og du ikke tror på det du sier, da vil publikum se det, og da vil de ikke tro på det, de heller.

USAs tidligere president Ronald Reagan ⁴

Den tidligere fjernsynsprodusenten John Ellis (1982, s. 130-132) mener fjernsynsmediets kombinasjon av resepsjonssituasjonen, skjermformatet, det audiovisuelle og den daglige tilstedeværelsen til sammen gir fjernsynet, dets programmer og personene som opptrer der et snev av hverdagslighet og intimitet. Medieprofessor Anders Johansen (2002) er inne på det samme når han sier at fjernsynsmediets format og tekniske betingelser fører til at personlighet og følelser favoriseres framfor abstrakte ideer og komplekse saksforhold.

Den individuelle politikerens får stadig mer plass på bekostning av politikken og partiet på grunn av tre politiske og kulturelle utviklingstrekk. For det første fører vektlegginga av underholdning i mediene til at den individuelle politikerens opptredener blir en sårt tiltrengt snarvei til informasjon folk trenger for å ta politiske valg. Zoonen (2005, s. 69) beskriver dagens borgere som kognitive gjerrigknarker som forsøker å minimalisere tiden og kreftene de må bruke på å lære om politiske saker ved å dømme på bakgrunn av politikernes individuelle egenskaper. For det andre er det gjennom underholdningssjangeren folk flest lærer om politikk. Siden sjangeren setter individuelle personer foran prosesser og saker, psykologiske motiver foran maktstrukturer og personlig kompetanse og personlige avgjørelser foran sosial utvikling, må politikerne selv entre scenen. Det tredje utviklingstrekket er et resultat av de to første, nemlig at politikerne stadig må bytte mellom de ulike krava til politikk og underholdning for å opprettholde sin posisjon og status på det politiske feltet, samtidig som må bevare sin relevans for hverdagskulturen til velgerne.

---

⁴ Sitert i Johansen, 2002, s. 61

Fjernsynets økte betydning som politisk arena har ført til store endringer i den politiske kommunikasjonen. I de følgende avsnittene vil jeg gå gjennom endringene som er mest relevante for oppgavens problemstilling og tema. Først presenteres en oversikt over de ulike arenaene dagens politikere opptre på, samt hvilke krav og forventninger som kan knyttes til opptredener her. Deretter vil jeg forsøke å vise hvordan den politiske kommunikasjonen på fjernsyn preges av intimisering, visuell orientering og fragmentering.

2.2.1. En sammensmelting av den offentlige og private sfære

John Corner (2003, s. 72-76) hevder politikere kan opptre innenfor tre ulike sfærer. Først har vi *sfæren for politiske institusjoner og prosesser*, som også kan kalles det politiske feltet. Det er innenfor dette feltet politikerens etablerer sin identitet som politiker, og det er her han eller hun utvikler den politiske karrieren ved å ta på seg ulike verv og oppgaver. Oppgavene kan være relatert til partiorganisasjonen, og for eksempel innebære utvikling av politiske program, forhandlinger og utøvelse av administrativ makt. Opptredener innenfor denne sfæren blir ofte bare indirekte mediert, for eksempel i form av bakgrunnsartikler og meningsbærende stoff i mediene. Deretter har vi *den private sfære* (Corner, 2003, s. 74). Politikerens privatliv og personlige bakgrunn vil nemlig også bidra til å forme hans eller hennes identitet og karriere innenfor de politiske institusjonene og i det offentlige virket. Innenfor denne sfæren bruker politikerens livsstil, fritidssysler, kulturell smak, familieliv og vennenettverk for å profilere seg i en privat kontekst. Ifølge Corner blir den private sfære stadig oftere brukt som en ressurs i utviklinga av den politiske identiteten, og for å veie opp for eventuelle dårlige egenskaper. Elementer fra den private sfæren kommuniserer menneskelige verdier framfor politiske, men målet er likevel å overbevise politisk og oppnå større politisk oppslutning.

I tillegg til de to nevnte sfærene, legger Corner til en tredje sfære, nemlig *den offentlige og folkelige sfære*. Denne sfæren er den fullstendig medierte sammensettinga av situasjoner der politikerens opptre som offentlige person. Her utvikler han eller hun sitt offentlige rykte, innhenter støtte og blir bedømt som god eller dårlig. Et av de viktigste krava til denne typen opptredener er at politikerens må ha talent for selvrepresentasjon, noe som skaper assosiasjoner til måten kjendiser profilerer seg på i mediene. I slike opptredener spiller også utseende inn. Under presidentvalgkampen i USA blir for eksempel kandidatens høyde og kroppsbygning analysert for å se om de har «the look of the leader» (Corner, 2003, s. 75). Innenfor den offentlige og folkelige sfæren blir politikerens kvaliteter på den politiske og private scenen presentert sammen til et større publikum. Krava til en opptreden her er derfor langt mer

intense og vidtfavnende enn på de to andre, relativt stabile og homogene scenene, blant annet fordi sjangrene man må forholde seg til er så ekstremt forskjellige. Politikeren må blande elementer fra den offentlige og private sfære ved å blande formell og uformell atferdskodeks. I slike opptredener er man også nødt til å avgi informasjon som tidligere var forbeholdt den private sfære. Det er fremdeles viktig å mestre den klassiske politiske talen til et stort publikum, men man må også beherske offentlige besøk på skoler og arbeidsplasser, samt være i stand til å opptre i nyhetsinnslag, debattprogram, talkshow og underholdningsprogram.

Tabell 1: Oversikt over teoretikers inndeling av den sosiale interaksjonens ulike scener

GOFFMAN (1992)	MEYROWITZ (1985)	CORNER (2003)
«Backstage» Bak kulissene Privatliv	«Deep Backstage» Lukket privatliv	«Sfæren for politiske institusjoner og prosesser» Det politiske feltet
«Frontstage» På scenen Offentlighet	«Middel region» Blander den offentlige og private rolle	«Det offentlige og folkelige sfære» Forener det offentlige og det private
	«Forward Frontscene» Offentlig atferd	«Den private sfære» Privatlivet brukes for å posisjonere seg i en privat kontekst

Sosiologen Erving Goffman (1992) opererer med liknende rolleinndelinger, men hans teori begrenser seg til ei todeling, det vil si det som foregår på scenen (frontstage) og det som foregår i kulissene (backstage). Goffman bruker terminologi fra teaterverdenen for å illustrere menneskers hverdagsroller. Han mener at alle, i større og mindre grad, tar i bruk bevisste strategier for å opprettholde rollen de forventes å spille i ulike situasjoner og sammenhenger. Mens Goffmans teorier begrenser seg til å gjelde ansikt-til-ansikt-kommunikasjon, har kommunikasjonsprofessor Joshua Meyrowitz (1985) utvikla teorier som også gjelder mediert kommunikasjon, og da spesielt fjernsynskommunikasjon. Meyrowitz mener de elektroniske mediene har skapt en ny norm for sosial atferd, og deler opptredenene inn i *deep backstage*,

middel region og *forward frontstage*. Modellen likner Corners sceneinndeling, fordi den inkluderer hybridscenen der elementer fra det private og offentlige blandes sammen. Selv om inndelingene og begrepene varierer litt, har de tre forskerne et felles utgangspunkt for sine teorier, nemlig det at mennesker har ulike måter å kommunisere på alt etter hvor, når og med hvem de kommuniserer. Kommunikasjonsformen er med andre ord situasjonsbetinga. I denne oppgaven vil Corners terminologi og inndeling benyttes, siden den er nyest og best tilpassa politisk kommunikasjon i infotainmentprogram på fjernsyn.

2.2.2. Intimisering og personifisering

Den lavmælte kommunikasjonsformen som kjennetegner politiske fjernsynsopptredener i dag ble for alvor kjent gjennom USAs president Franklin D. Roosevelts såkalte «fireside-chats» på 30- og 40-tallet. Mens politikere flest på den tida talte høyrøsta og gestikulerende foran store forsamlinger, satt president Roosevelt rolig og avslappa foran peisen mens han snakka dempa og uformelt med sine tilhørere gjennom radioen. Til tross for den faktiske fysiske avstanden mellom ham og publikum, skapte han på den måten en form for nærhet. Roosevelts «fireside-chats» markerte starten på en ny og mer samtaleprega retorikk.

Når offentlige medier kommer inn i folks private stuer, utvikles det en halvt privat og halvt offentlig samtaleform. Gjennom Roosevelts radioopptredener lærte politikere at de ikke lenger kunne tale til velgerne gjennom radioen, men at de i stedet måtte samtale med dem. Når politikere seinere skulle opptre på fjernsyn, gjaldt den samme regelen, men her ble også det visuelle uttrykket viktig. Den intime måten å kommunisere med publikum på skyldes blant annet den begrensa avstanden mellom de som opptrer og de som ser på. Som seere sitter vi få meter fra fjernsynsskjermen, og når de som snakker til oss i tillegg framstilles i nærbilder, blir avstanden mellom oss og dem enda mindre (Kjeldsen, 2006, s. 62). Men selv om kommunikasjonen gjennom fjernsynet oppleves som nær og intim, setter den samtidig begrensninger for hvordan folk kan opptre. En politiker som roper høyt og bruker store kroppsbevegelser kan virke tillitsvekkende foran en stor forsamling utendørs, mens den samme retorikken vil oppfattes som forstyrrende og upassende i en intim talkshowopptreden. Den flammende og emosjonelle talekunsten, som blant annet ble framført av Hitler foran store folkemasser utendørs på 30- og 40-tallet, er derfor bytta ut med en mer intim, lavmælt og dempa retorikk, som egner seg langt bedre på fjernsyn.

Det er ikke bare den utøvende retorikken som har endra seg i takt med fjernsynets framvekst og utvikling, dagens politikere blir også presentert på en annen måte. Tidligere kunne politikere langt på vei velge sine private og offentlige arenaer selv. I dag er deres offentlige liv langt mer sammensatt, og grensa mellom det private og det offentlige blir stadig mer utydelig. Kjente, offentlige personer opptrer ofte i omgivelser som er simulert private, for eksempel i lenestolen i talkshowets hjemlige omgivelser. Den forestilte intime nærheten får konsekvenser for den offentlige retorikken som formidles gjennom mediene. Retorikken på fjernsyn er derfor prega av personifisering og intimisering. Personifisering vil si å fokusere på mennesker som substitutt for prosesser og saker (Dahl, 1989, s. 101). Personfokuset forklares ofte med at personer vekker større interesse enn politiske saker og statistiske kategorier.

I forhold til personifisering, handler intimisering mer om hvilke menneskelige egenskaper som framheves. Sosiologen Richard Sennett introduserte begrepet *intimitetstyranniet* i boka med samme navn i 1974. Sennett (1992) hevder folk ikke lenger forstår hvor grensa mellom den offentlige og private sfære går, og at dette fører til at personlige ressurser og følelser brukes i saker av offentlig art. Han mener moderne medier står bak utviklinga, og at resultatet er ei skadelig intimisering av det offentlige liv, der politikernes personlighet og troverdighet har blitt viktigere enn selve saken (Sennett, 1992, s. 8). Dersom tyranniet lykkes, vil samfunnet deformeres, hevder Sennett. Som ei forutsetning for dette forfallsperspektivet ligger ei forestilling om den ideelle borgerlige offentlighet. Den tyske filosofen og sosiologen Jürgen Habermas (1989) er kjent for sine teorier rundt begrepet *den offentlige sfære*, som han forklarer som en historisk utvikla sosial arena, der informasjon og ideer sirkulerer i samfunnet og der politisk meningsdanning finner sted. Intimsfæren mener han tilhører den private sfære. Ifølge Jerslev (2005) består medienes intimiseringsstrategier av grep som iscenesetter møtet mellom mediet og mottakeren som intimt og privat. Virkemidlet brukes ofte i talkshowet for å skape nærhet til seerne og berøre dem følelsesmessig. Ifølge kritikere setter ei slik formidling det viktige, saken, i skyggen av det som ikke er viktig, nemlig personen som formidler den.

2.2.3. Audiovisuell orientering

Den intime kommunikasjonsformen henger sammen med fjernsynsmediets audiovisuelle orientering. Gjennom lyd og bilder kan fjernsynet tilby en «simulert medtilstedeværelse», det vil si at seerne kan få følelsen av å delta i begivenhetene de ser på skjermen (Mortensen, 2002, s. 57). Den opplevde tilstedeværelsen produseres av intimiseringa, som forgår ved at seerne ofte befinner seg i et intimt rom, for eksempel hjemme i stua, og at studioet med sin

avgrensing og utforming oppleves som en forlengelse av stuerommet hjemme. Elementer som forsterker den intime følelsen er scenografien og interiøret i talkshowstudioene, som ofte består av sofaer, lenestoler og gulvtepper i likhet med tradisjonelle dagligstuer. I talkshowet *Fredag*, som er en del av utvalget i denne oppgaven, har scenografene til og med hengt opp bilder av tidligere gjester på veggene for å skape en hjemlig atmosfære. I mange program blir gjestene også tildelt kaffekopper, som bygger opp under den koselige og uformelle stemninga.

En annen konsekvens ved fjernsynets audiovisuelle orientering, er at seerne selv kan vurdere om personen som opptrer på fjernsyn virker tillitsvekkende og troverdig, og om kroppsspråket er i overensstemmelse med det som sies. Et eksempel som ofte dras fram for å illustrere det visuelle uttrykkets overbevisningskraft, er fjernsynsdebattene mellom presidentkandidatene Richard Nixon og John F. Kennedy i USA i 1960. I forkant av den første debatten var Nixon syk, og hadde derfor mista noen kilo. Dette førte til at klærne så for store ut og ansiktet virka blekt under opptreden, noe som ble ytterligere forsterka av den skarpe lyssettinga. Nixon så derfor både syk og svak ut under debatten. I tillegg gjorde varmen i studioet at svettedråper pipla fram på overleppa hans, noe som kunne tolkes som et tegn på usikkerhet. I motsetning til gamle og uopplagte Nixon, framsto rivalen Kennedy som ung og opplagt. Den visuelle framtoninga til de to politikerne førte til at Kennedy i flere publikumsundersøkelser ble kåra til fjernsynsdebattens vinner, mens radiolytterne mente at Nixon vant duellen. Kennedy vant valget seinere samme år. Selv om det er vanskelig å påvise at det visuelle uttrykket faktisk avgjorde det amerikanske valget dette året, viser eksempelet at politikernes fysiske framreden kan ha like stor overbevisningskraft som ord og argumenter i opptredener på fjernsyn.

Siden politikere som opptrer på fjernsyn ofte presenteres i nærbilder, plasseres de i en avstand vi normalt forbeholder våre nærmeste. Seerne vil derfor føle at de kommer forbi deres offentlige roller som politikere, og at de når inn til dem som privatpersoner. Opplevelsen forsterkes ved at man kan betrakte deres minste bevegelser på skjermen, for eksempel kan man raskt få øye på ei rykning i øyekroken eller et ansent smil. På samme måte høres alle nyanser i politikernes stemmer. Slike små tegn kan avsløre usannheter og falsk atferd, men innebærer samtidig en betydelig overbevisningskraft. Hvis statsministeren feller ei tåre på riksdekkende fjernsyn, og tåra står i samsvar med situasjonen og hans personlige engasjement, kan den si vel så mye som ord og argumenter, og dermed øke troverdigheten hans i saken som omtales. Slik får vi ikke bare opplevelsen av se politikeren i aksjon på

fjernsyn, men også personen bak politikerskikkelsen. Etter en tid i offentligheten omtales derfor kjente politikere som Jens og Erna, og publikum ser nesten på dem som nære bekjente.

2.2.4. **Fragmentert retorikk**

Fjernsynet er et flyktig, fragmentert medium som vektlegger ei kort og slående presentasjonsform. Dette gjør at politikere og andre som ønsker å bli hørt i mediene nesten utelukkende får presentere sine saker gjennom korte nyhetsklipp. Dermed blir det viktig å kunne uttrykke tanker og argumenter i korte, slående setninger. Slike setninger fungerer som knagger i hukommelsen, der tilhørerne kan henge talens essens og hovedpoeng (Kjeldsen, 2006, s. 66). De virker samtidig synekdochisk, altså som utvalgte deler som representerer en større helhet. Fjernsynets bruk av redigering og klipping gjør at seerne får korte, synekdochiske oppsummeringer framfor gjengivelse av taler i sin helhet. Politikere som uttrykker seg i korte, slående formuleringer har dermed langt større sjanse for å bli sitert. Ifølge Kjeldsen (2006, s. 66) fører dette til at fjernsynet fremmer en kondensert og fragmentert politisk retorikk, som er tilpassa fjernsynets bilder og lyd. Bildene forstås raskere og huskes bedre enn lange verbale utsagn, mens lyden holder på oppmerksomheten og påvirker følelsene i større grad.

Et annet resultat av den fragmenterte framstillingsformen er at politikere som opptrer på fjernsyn må mestre kunsten å improvisere. Politikere som taler fra talerstolen kan bruke god tid på å formulere hva de skal si. Deretter kan de øve inn talen, slik at den seinere kan framføres under kontrollerte omgivelser. Dette er ikke mulig på fjernsyn, da politikerne ikke har full oversikt over hva de vil få spørsmål om, og dermed ikke har mulighet til å planlegge hva de skal svare. I fjernsynsopptredener er det derfor nødvendig å være spontan og i stand til å improvisere. Dersom en politiker skulle være uheldig å si noe feil eller tabbe seg ut på en eller annen måte, er det sannsynlig at redigerere og produsenter ikke tar hensyn til det og i stedet lar det gå på lufta. I tillegg kan opptaket hentes fram og vises på fjernsyn igjen ved seinere anledninger.

2.3. Retorikk – kunsten å overbevise gjennom karakter og personlighet

Being oneself is the hardest thing to achieve in politics, and it demands an undetectable self-control.

Sidney Blumenthal, tidligere rådgiver for president Bill Clinton⁵

Retorikk, eller læren om talekunsten, er den eldste av alle humanvitenskapelige disipliner, og det er med utgangspunkt i denne disiplinen at fagfelt som filosofi, litteraturvitenskap og lingvistik har vokst fram. Ifølge Johansen (2002, s. 29) finnes det et relativt upløyd felt i ny retorisk litteratur, nemlig spørsmålet om talerens troverdighet og verdien av å framstå som autentisk i dagens medieverden. Dette vil være fokus i denne oppgaven.

Retorikk på fjernsyn, som på alle andre arenaer, handler i stor grad om å vekke sympati og troverdighet. Men en studie av retorikk i en moderne kontekst, kan ikke utføres uten å se tilbake på den gamle retoriske tradisjonen, som ble grunnlagt og utvikla i antikken. Den eldste bevarte læreboka i retorikk bærer navnet *Retorikk*, og er skrevet av den greske filosofen Aristoteles (384-322 f.Kr.). Aristoteles (2006, s. 27) definerer retorikk som «evnen til i enhver sak å se hvilke muligheter vi har til å overtale». Antakelsen om en slik påvirkning krever en viss overensstemmelse mellom talerens intensjon, ytringens karakter og de reaksjonene ytringen medfører (Kjeldsen, 2006, s. 19). Jeg vil i de neste avsnittene gå gjennom retoriske teorier og begreper som vil ha betydning for den seinere analysen.

2.3.1. Actio – det er framføringa alt står og faller med

Jeg vil påstå at det er framføringa alt står og faller med. Uten den kan selv ikke den største taler hevde seg, mens den middelmådige taler som forstår seg på framførings kunst, ofte kan overgå de største.

Den romerske retorikeren Cicero⁶

Den klassiske retorikken består av fem disipliner eller arbeidsfaser, som har lagt grunnlaget for ettertidens retoriske lærebøker: Taleren må utforske temaet og lete fram gode argumenter (*inventio*), samt organisere stoffet på en god og hensiktsmessig måte (*disposito*), deretter må han jobbe med språket og finne en stil som egner seg til formålet (*elocutio*). Til slutt må han memorere talen (*memoria*) og framføre den på en så overbevisende måte som mulig (*actio*). Actio handler blant annet om talerens stemmeføring, ansiktsmimikk, kroppsspråk og gester. Den romerske retorikeren Cicero satte actio i forbindelse med en persons etos, og hevda at framføringa var helt avgjørende for å overbevise publikum. Ifølge Kjeldsen (2006, s. 132) er

---

⁵ Sitatet er henta fra Blumenthal, 2003, s. 272

⁶ Sitatet er henta fra Cicero, 1942, s. 169

framføringa blant annet sentral i konstruksjonen av avleda etos. Kort og enkelt forklart vil en god framføring styrke en persons etos, mens en dårlig framføring vil svekke den.

Hva som utgjør en god og overbevisende framføring har imidlertid endra seg siden antikken. Man kan argumentere for at mediene i stor grad påvirker actio i dagens samfunn. Mediene setter nye betingelser for retorikken, og framføringa spesielt, noe blant annet politikere må innrette seg etter. Et relativt nytt utviklingstrekk, er at politikere må forholde seg til krav og forventninger om intimitet og autenticitet når de opptrer på fjernsyn. Mens politikere tidligere kunne konstruere et offentlig image som kun i begrensa grad var forbundet med deres privatliv og private personlighet, krever dagens politiske normer samsvar mellom liv og lære. Dagens politikere må derfor helst være seg selv. De nevnte forventningene påvirker krava til actio, da politikerne må etterstrebe oppriktighet og autenticitet. Denne oppgaven undersøker hvilke virkemidler politikere tar i bruk for å bygge troverdighet når de opptrer på talkshow. Dette kommer til uttrykk under framføringa, oppgaven tar derfor utgangspunkt i actio.

2.3.2. Etos – å overbevise gjennom sin moralske karakter

Etos handler om mottakerens vurdering av avsenderens troverdighet, og er spesielt godt tilpassa fjernsynsopptredener fordi mediet er så personorientert og fordi mediet i seg selv bidrar sterkt til å forme politikerens troverdighet (Jenssen, 2007, s. 29). Det er derfor naturlig å legge vekt på etos i en undersøkelse av politikeres retorikk i talkshow. I antikk retorikk blir etos forklart som en persons moralske karakter, slik den ligger til grunn for hans troverdighet som taler. Aristoteles omtaler etos som ett av tre bevismidler. I tillegg til å bruke sin karakter (*etos*) for å overbevise, kan taleren ta i bruk logisk argumentasjon (*logos*) og appellere gjennom følelsene (*patos*).

Aristoteles knytter etos til tre dyder: forstandighet/klokskap (*fronesis*), god karakter (*arete*) og velvilje/intensjon (*eunoia*). De klassiske etosdimensjonene kan forklare hvorfor noen personer har tillit og troverdighet, og videre vise hvilken form for troverdighet de blir tilskrevet. I nyere retorikkforskning blir begrepet etos ofte erstatta med kredibilitet eller troverdighet. Forskere har kommet fram til flere egenskaper som påvirker hvordan publikum oppfatter budskapet og personen som framfører det. Hovland, Janis og Kelley (1953) fokuserer på de tre egenskapene ekspertise, troverdighet og intensjoner, som kan tolkes som en parallell til Aristoteles' karakteristikk forstandighet, karakter og velvilje, mens andre retorikere har utvida lista til å gjelde flere egenskaper. Hart og Daughton (1997) mener for eksempel at etos innbefatter flere

faktorer som makt, kompetanse, troverdighet, godvilje, idealisme og likhet med publikum (identifikasjon). Å forklare og forstå begrepet etos er med andre ord vanskelig, og det er delte meninger om hvordan dette bør gjøres. Jeg vil i de kommende avsnittene, ved hjelp av de svenske retorikerne Karlberg og Mral, vise hvordan etos blir forstått og anvendt i denne oppgavens undersøkelse av politisk troverdighet.

I boka *Heder och påverkan* skriver Karlberg og Mral (1998, s. 31-32) at etos henger sammen med språkhandlinga *declare*, som betyr å behage, roe og virke troverdig. Talerens karakter er svært viktig, for det hjelper ikke hvor sant budskapet er, om ikke den som framfører det virker pålitelig. Å studere etos innebærer å ta rede på hvordan taleren framstiller sin identitet, både i teksten og under selve framføringa. Det mest grunnleggende spørsmålet er om han avslører noe av sin personlighet, bakgrunn eller sitt forhold til emnet. Man kan også undersøke om han anvender visse karaktertrekk under framføringa, og videre se på hvordan disse kommer til uttrykk og hvilken funksjon de har. Et karaktertrekk kan framheve talerens troverdighet, gi han eller henne oppmerksomhet, eller framheve et spesifikt poeng i talen. Et annet grep man kan bruke for å skape troverdighet, er å henvise til sin egen autoritet i emnet man presenterer. Det kan gjøres ved å vise til egen yrkesbakgrunn, kompetanse og faglige erfaringer, eller andres oppfatninger av talerens autoritet. Å skape samhørighet med publikum er også en måte å skape troverdighet på. Dette kan gjøres verbalt, ved å vise til interesser, vurderinger og verdier som taleren deler med publikum, eller ved å kle seg i noe som skaper en følelse av at taleren er «én av oss». Taleren kan i tillegg forsøke å behage publikum for å skape troverdighet rundt sin egen person, for eksempel ved å være morsom underveis i framføringa.

Karlberg og Mral (1998, s. 32) bruker begrepet *persona* i sin forskning på etos. Persona refererer til den maska skuespillerne i antikken bar, men det er også et begrep innenfor psykologien som betegner et individs ytre holdning som et kompromiss mellom hans eller hennes indre og behovet for å tilpasse seg omgivelsene. Dersom man viderefører begrepet til retorikkens etos, kan man si at persona er en måte å håndtere situasjonen på og bli troverdig. Persona kan gi taleren de egenskapene han eller hun trenger for å nå ut til sitt publikum og for å få dem velvillig innstilt til budskapet som presenteres.

Etos er imidlertid ingen fast kvalitet ved avsenderen, man kan i stedet se på etos som den oppfatninga en mottaker har av en avsender på et gitt tidspunkt. Etos kan forandre seg fra dag til dag og fra tale til tale, og det er politikerne fullstendig klar over. Siden etos er et dynamisk fenomen, settes talerens troverdighet på spill hver gang han åpner munnen og henvender seg

til noen. I retorikken skiller man derfor mellom tre former for etos. *Innleda etos* er den etos en taler tildeles før han begynner å tale, det vil si den oppfatninga mottakerne har av taleren før han i det hele tatt åpner munnen. Ifølge Kjeldsen (2006, s. 127) er innleda etos viktig fordi den er utgangspunktet for mottakernes fortolkning av det som blir sagt. Selv om innleda etos legger grunnlaget for talerens troverdighet, kan taleren bearbeide troverdigheten i selve situasjonen. Den etos en taler tildeles under selve talen eller kommunikasjonen, kalles *avleda etos*. Det er denne formen for etos Aristoteles beskriver som et fagteknisk bevismiddel i *Retorikken*. Ifølge Kjeldsen (2006, s.128) tildeles avleda etos på bakgrunn av tilhørernes oppfatning av talerens retoriske valg og handlinger, samt gjennom den posisjonen taleren inntar i forhold til mottakernes forventninger. *Endelig etos* er det inntrykket tilhørerne sitter igjen med når taleren er ferdig med å kommunisere. Dette er et produkt av vekselvirkninga mellom den innleda og avleda etos. Siden den endelige etos danner utgangspunktet for den innleda etos neste gang taleren skal kommunisere, er den like viktig som de to andre formene.

Etos kan minne om det mer moderne begrepet *image*, som i ordbøker blir forklart som bilde, forestilling, speilbilde, imitasjon eller representasjon. Ifølge Hägg (2005, s.192) er image den rollen som vi innenfor våre rammer spiller for å forsterke vår autoritet, samt gjøre budskapet mer appetittlig og effektivt når vi møter vårt publikum. I boka *Image i politikken* (1999) studerer Anne Krogstad toppolitikere imagebygging. Hun definerer politikeres image som de bilder som formidles gjennom en politikers brede personsegenskaper og politiske argumentasjonsmåter (Krogstad, 1999, s. 18). Innenfor den klassiske retorikken er begrepet forankra i etos og logos, det vil si en persons troverdighet og saklige argumentasjon. Ifølge Krogstad er politisk image både politikerskapt, PR-skapt, medieskapt og mottakerskapt, og utformes i samspillet og vekselvirkningene mellom disse.

Selv om *image* kan tolkes som en del av etos, finnes det forskjeller mellom de to begrepene. Ifølge Kjeldsen (2006, s 118) er image et begrep som i større grad en etos signaliserer en beskrivelse av en karakter som er bevisst og potensielt uavhengig av både sakens argumenter og avsenderens egentlige karakter. For mens etos representerer mottakerens oppfatning av en persons karakter, kompetanse og velvilje overfor tilhørerne, åpner image for en bredere og situasjonsavhengig karakterbeskrivelse av en persons stil, væremåte og generelle oppførsel. Selv om politikernes image ikke undersøkes eksplisitt i denne oppgaven, kan det bli behov for å inkludere og diskutere fenomenet i presentasjonen av analysefunnene.

2.3.3. Autentisitet – det ekte og oppriktige

Det å bli ansett som autentisk har blitt en verdi på linje med å briljere med sin kompetanse og moral i politiske debatter. Slik har det ikke alltid vært. Effekten av å framstå som seg selv var lite omtalt og verdsatt i antikken. Utgangspunktet for god retorikk på den tida var også den naturlige talen, men det var først etter at talen var systematisk videreutvikla, bearbeida og kultivert, at virkelig god og troverdig veltalenhet gjorde seg gjeldende (Kjeldsen, 2006, s. 122). For den autentiske taler gjelder det motsatte, nemlig å skape troverdighet gjennom tilsynelatende mangel på bearbeiding og retorisk kultivering. Det skal ikke skinne gjennom at taleren har et åpenlyst ønske om å påvirke tilhørerne, eller at det han framfører er forberedt og innøvd på forhånd. Synet på hva som er god retorikk er altså avhengig av tida vi lever i.

Autentisitet kan forstås som en del av etos og derfor en måte å bygge troverdighet på. Johansen (2002) beskriver autentisitet som en av de mest moderne troverdighetsverdiene, som dukka opp samtidig med utviklinga av moderne, teknologiske medier som mikrofonen, radioen og ikke minst fjernsynet. Kjeldsen (2006, s. 123) går så langt som å betrakte autentisitet som en egen og selvstendig etosdimensjon, som hittil har vært lite omtalt og definert i forskningssammenheng. Han lister opp tre punkter som inneholder trekk man kan anta skaper troverdighet gjennom en autentisk framstilling. For det første er det viktig at man ikke gir inntrykk av å være iscenesatt, trena eller på en annen måte retorisk forberedt. I stedet må man framstå som spontan, ekte og naturlig. For det andre må man være intim, personlig og ekte engasjert. En autentisk politiker betror seg til publikum og gir av seg selv ved å brette ut sitt følelsesmessige engasjement, slik at publikum får følelsen av å kjenne politikeren som «den han virkelig er» (Kjeldsen, 2006, s. 123). Ifølge Johansen (2002, s. 91) vil slike intime betroelser ofte bidra til å tilføye politikeren en viss dybde. Eksponering av private gleder og prøvelser kan slik bidra til at publikum får inntrykk av å stå overfor en hel og sammensatt person. Til slutt er det avgjørende for politikeren å framstå som konsistent, både i den enkelte situasjon og over tid. Det betyr at politikeren alltid må være den samme, og at han eller hun må ha konsekvens i sin etos, sine argumenter og sin framføring. I denne oppgaven vil både Johansens og Kjeldsens teoretiske bidrag om autentisitetsretorikk bli anvendt.

2.3.4. Den retoriske situasjon

Retorikken begynner alltid i den situasjonen taleren og publikum befinner seg. Det er derfor viktig å studere konteksten talen framføres i, det vil si den retoriske situasjonen, sjangeren,

publikum og talerens bakgrunn. I 1968 lanserte den amerikanske retorikkprofessoren Lloyd F. Bitzer begrepet *den retoriske situasjon* i en artikkel med samme navn. Begrepet forklarer han ved å si at enkelte situasjoner har mangler og påtrengende problem, som inviterer til å bli behandla og endra til det bedre (Bitzer, 1997, s. 6). Dersom det er mulig å endre situasjonen ved å kommunisere med et publikum, kan man snakke om en retorisk situasjon. Den retoriske responsen er da avhengig av de muligheter og begrensninger den gitte situasjonen gir.

Man kan derfor hevde at politikere som opptrer i talkshow, står overfor samme retoriske situasjon. Tidligere i teorikapitlet har vi sett at båndene mellom velgernes sosiale bakgrunn og deres politiske tilknytning har blitt kraftig svekket. Som et resultat av dette må dagens politikere i stor grad innrette seg etter medienes foretrukne kommunikasjonsformer for å nå ut til folket, noe som blant annet har ført til stort personfokus i den politiske mediedekninga. Samtidig har økt kommersialisering bidratt til å bryte ned forskjellene mellom informasjon og underholdning. Dette er ei utfordring og et retorisk problem som krever en ny type retorikk, noe både fjernsynsprodusentene og politikerne må forholde seg til. Kampen om fjernsynsseerne presser produsentene til å presentere politikk ved hjelp av underholdende grep, samtidig må politikerne bruke nye grep for å få seernes oppmerksomhet. Begge parter må derfor innrette seg etter seernes holdninger, forventninger og krav. En velbrukt strategi er å presentere politikken på en så personlig, engasjerende og underholdende måte som mulig.

Bitzer (1997) mener det er en sammenheng mellom bestemte situasjoner og bestemte retoriske uttrykk. Situasjonene hører slik hjemme i bestemte sjangre, som blant annet deler terminologi, språkbruk og stil. Ifølge Kathleen Hall Jamieson (1973) skapes retoriske sjangre ved at talere over tid oppfatter situasjoner og publikumsforventninger på samme måte. Basert på tidligere erfaringer om hva som er passende og hvilke effekter liknende handlinger normalt har på andre mennesker i samme situasjon, responderer talerne på bestemte måter. På bakgrunn av dette, kan man tolke politiske opptredener i talkshow som en retorisk sjanger.

2.3.5. Politiske opptredener i talkshow som retorisk sjanger

En retorisk sjanger er ifølge Kjeldsen (2009, s. 86) ei gruppe med responser som har situasjonelle, innholdsmessige og stilistiske karakteristikk til felles. Sammensettinga av publikum påvirker også talerens måte å uttrykke seg på. Man bør derfor danne seg et bilde av hvem tilhørerne er, altså hvem ytringene forsøker å overbevise. Det er samtidig viktig å inkludere taleren og hans bakgrunn som en del av konteksten.

I denne oppgaven betraktes politiske opptredener i talkshow som en retorisk sjanger fordi politikere som opptre i slike program, står overfor samme retoriske situasjon og samme publikumsforventninger, og derfor responderer de på samme måte. De situasjonelle krava som stilles til politikere som opptre i talkshow må forstås i lys av den dalende politiske interessen i befolkningen og den fragmenterte medievirkeligheten. Krava til en slik opptreden kan derfor sies å være en suksessfull sammensmelting av den politiske og private sfære. Dette gir utslag i en spesiell måte å opptre på, både innholdsmessig og stilistisk. Siden politikere ikke er skuespillere, innebærer det ofte at den sammensatte karakteren må ligge så tett opp til deres virkelige «jeg» som mulig. Hvis ikke risikerer de å oppleves som kunstig og fabrikkert.

Gjennom tidligere erfaringer vet de fleste politikere hva som er akseptert og ikke akseptert i de ulike situasjonene. Skulle man, mot formodning, være uheldig å bryte med disse konvensjonene og uskrevene reglene, kan resultatet bli pinlig og vanskelig å håndtere for de involverte. Et eksempel som ofte dras fram når det er snakk om politiske uttalelser som ikke er tilpassa situasjonen og konteksten, er daværende utenriksminister Thorbjørn Jaglands opptreden i talkshowet *I kveld med Per Ståle*, som gikk på TV 2 i 2001. Under intervjuet får Jagland spørsmål om president Omar Bongo fra Gabon er en hyggelig mann. Bongo har nettopp vært på statsbesøk i Norge, og Jagland forteller lattermildt at departementet lenge har snakka om det forestående møtet med «Bongo fra Kongo». Selv om dette var ment som en humoristisk kommentar fra Jaglands side, ble ikke ordbruken tatt godt imot av publikum, politikere og kommentatorer. Mange mente uttalelsen var upassende, og at ordbruken virka stigmatiserende på afrikanere (se bl.a. VG, 6.2.2011). Eksemplet viser hvor risikabelt det kan være å opptre på fjernsyn. Dersom man ikke evner å lese situasjonen, er fallhøgda stor.

En politisk opptreden i talkshow gir altså både muligheter og begrensninger for den som opptre. Den intime atmosfæren i slike program legger opp til at gjestene skal gi av seg selv privat, brette ut sitt personlige engasjement, og vise sider av seg selv som publikum ikke har sett tidligere. Det er derfor viktig å finne en balanse mellom rollen som politiker og rollen som privatperson. Stilen og uttrykksmåten er samtidig venta å være avslappa og intim i form av et balansert kroppsspråk, en lavmælt stemme og et avslappa ansiktsuttrykk. Dette er bare noen av mange spilleregler politikere må forholde seg til når de trer inn i talkshowstudioet og skal opptre foran et underholdningsstemt publikum. Det er altså snakk om en situasjon som har andre retoriske vilkår enn tidligere, og som derfor krever nye måter å respondere på.

2.4. Fra teori til metode

Sincere persons speak so as not to betray others, while authentic persons speak so as not to betray themselves.

Litteraturkritiker Lionel Trilling⁷

Teorikapitlet viser at fjernsynet har bidratt til en rekke endringer i kommunikasjons-situasjonen, noe alle som opptrer på skjermen må forholde seg til og tilpasse seg etter – dette gjelder ikke minst politikere. Jeg vil runde av teorikapitlet med ei oppsummering av de tre teoretiske perspektivene oppgaven forholder seg til, samt en gjennomgang av de teoretiske begrepene som har størst betydning for den kommende analysen. Avslutningsvis vil jeg med bakgrunn i teori om fjernsynsmediet, politisk kommunikasjon og retorikk, si noe om hvilke funn jeg kan forvente å finne gjennom analysen.

2.4.1. Teoretiske hovedperspektiv

Oppgaven tar utgangspunkt i tre teoretiske perspektiv, som danner grunnlag for både problemstillinga, valg av metode og selve analysen. Det første teoretiske perspektivet bærer navnet *medialisering*, og handler om mediernes økte makt over den politiske arenaen. Det andre teoretiske perspektivet, *politisk kommunikasjon*, tar for seg teori om hvordan den politiske kommunikasjonen har endra seg i takt med medieutviklinga. Det tredje og siste perspektivet heter *retorikk – kunsten å overbevise gjennom karakter og personlighet*, og tar utgangspunkt i antikk og moderne retorikkforskning. Dette er kanskje det viktigste og mest innflytelsesrike perspektivet, siden masteroppgaven har ei så sterk retorisk forankring.

2.4.2. Viktige teoretiske begrep

Under gjennomgangen av de teoretiske perspektivene har jeg vært innom flere teoretiske begrep, som jeg vil ta med meg videre i analysedelen. Jeg vil nå gjennomgå og avklare de viktigste teoretiske begrepene. Siden teorikapitlet ble innleda med teori om fjernsynsmediet, er det naturlig å starte med ei begrepsavklaring når det gjelder *infotainment* og *talkshow*. Deretter vil begrepet *politisk kommunikasjon* forklares, før det til slutt blir gitt ei innføring i de retoriske termene *etos* og *autentisitet*, som er tett forbundet med hverandre.

---

⁷ sitert i Ytreberg, 2007, s.1

Fjernsynets økende bruk av underholdningsgrep har langt på vei brutt ned skillet mellom den tradisjonelle nyhetssjangeren og underholdningssjangeren, og ført til at nye hybridsjangre har vokst fram. Den eksplisitte sjangermiksen av informasjon og underholdning, kalles *infotainment*, og blir i denne oppgaven forstått som et kringkasta materiale som har til intensjon både å opplyse og underholde. *Talkshowet* er kanskje det tydeligste eksemplet på infotainment, noe som gjenspeiles både i programmenes innhold og utforming. I denne oppgaven forstås talkshow som et fjernsynsprogram som kombinerer tale og show, men der showelementene er underlagt samtalen. Talkshowets kommunikasjonsform krever at gjestene evner å formulere seg ut fra øyeblikket, slik at de framstår som spontane og autentiske. Dette gjør at publikum lettere kan identifisere seg med dem og oppleve samtalen som naturlig.

For å nå fram til sitt publikum, må politikere tilpasse retorikken etter de tilgjengelige kommunikasjonskanalene. I dag blir fjernsynsmediet ansett som den viktigste politiske arenaen, fordi politikere gjennom fjernsynsopptredener kan nå ut til flere hundre tusen seere. Politikerne må derfor tilpasse retorikken etter fjernsynets logikk og foretrukne kommunikasjonsformer. I denne oppgaven forstås *politisk kommunikasjon* som de verbale og non-verbale uttrykk politikere bruker med den hensikt å overbevise mottakerne. Siden oppgaven tar utgangspunkt i fjernsynsmediet og talkshowsjangeren, er det den politiske kommunikasjonen på denne arenaen som blir undersøkt i de følgende kapitlene.

Innenfor det retoriske feltet, er det nødvendig å gå gjennom begrepene *etos* og *autentisitet*. Da oppgaven har til hensikt å undersøke troverdighet, er det naturlig å ta utgangspunkt i den antikke termen *etos*. Siden fjernsynet viser bilde av politikere som snakker, og det er vanskelig å skille det politiske budskapet og argumentene fra de som opptrer. Dette gjør at politikeres *etos* har blitt et stadig viktigere overtalelsesmiddel i dagens samfunn. For å undersøke hvordan politikere overbeviser gjennom *etos*, kan man se om taleren avslører noe om sin personlighet, viser fram sine karaktertrekk, viser til sin egen autoritet, legger vekt på å skape samhørighet med publikum eller forsøker å behage publikum ved å bruke humor eller andre virkemidler. De nevnte *etos*-virkemidlene er bakt inn i kategoriene som presenteres i metodekapitlet, og som vil anvendes i den seinere analysen.

Egenskapene en taler må ha for å oppleves som troverdig er imidlertid ikke de samme til alle tider. En av de nyere *etos*dimensjonene, som har vokst fram etter hvert som fjernsynet har fått større betydning for den politiske kommunikasjonen, er *autentisitet*. Både Kjeldsen (2006) og Johansen (2002) trekker fram *autentisitet* som en viktig del av *etos*, og hevder *autentisitet*-

dimensjonen i enkelte sammenhenger er avgjørende for å overbevise publikum. Ifølge Johansen kjennetegnes en autentisk person ved at han ikke gir inntrykk av uforvarende å bedra seg selv, men at han i stedet er seg selv. For å framstå som autentisk gjelder det derfor å være personlig, intim, naturlig, oppriktig, spontan, ekte engasjert og konsistent.

2.4.3. Forventninger og antakelser

Det er viktig å understreke at politikeres innsats blir vurdert ut fra flere kriterier, og at disse kriteriene har forskjellig verdi alt etter hvilken situasjon politikerne opptrer i. Fjernsynets publikum er satt sammen av mennesker med ulik smak og ulike forventninger, dermed varierer det også hvilke opptredener som appellerer til dem. I tillegg endrer kommunikasjonssituasjonen seg, både med hensyn til temaene som tas opp, personene som deltar i diskusjonen eller samtalen, og settingen den utspiller seg i. Hvilke ferdigheter som kreves av politikerne, avhenger derfor av situasjonen og konteksten.

Med bakgrunn i teori om hvordan fjernsynsmediet har påvirket og forandret den politiske retorikken, kan man likevel anta at det er den personlige, intime og autentiske politiker som kommer best ut av en opptreden i talkshow. Siden talkshowet er et infotainmentprogram, som blander underholdning og fakta, vil nøkkelen til en vellykket opptreden være en suksessfull sammensmelting mellom den private og offentlige sfære. Politikerne må altså gi av seg selv og sin personlighet samtidig som de ivaretar den autoriteten og makta de har erverva seg som politikere. I denne oppgaven kan man derfor vente og finne at politikerne som opptrer på en måte som oppleves som ekte og naturlig, framstår som mest troverdige.

3. Metodiske tilnærminger

Metode er en systematisk framgangsmåte for å komme fram til et bestemt mål. Innenfor vitenskapelig forskning er målet å bygge opp kunnskap om bestemte fenomener, for deretter å utvikle en teoretisk forståelse av denne kunnskapen. Sigmund Grønmo (2010, s. 27) betrakter vitenskapelige metoder innenfor et bestemt fagområde som systematiske og planmessige framgangsmåter for å etablere pålitelig kunnskap og holdbare teorier innenfor dette fagområdet. Metodene viser hvordan vi kan skaffe kunnskapen og utvikle teoriene, samt hvordan vi kan sikre at kunnskapen og teoriene oppfyller krava til vitenskapelig kvalitet og relevans på det aktuelle fagområdet. Hvilken framgangsmåte man velger å benytte for å studere et fenomen, avhenger av fenomenets egenart. Vitenskapelige metoder omfatter dels prinsipper og regler for vitenskapelig drøfting og argumentasjon på rent teoretisk grunnlag, og dels prosedyrer og teknikker for opplegg og gjennomføring av empiriske undersøkelser.

Dette kapitlet vil inneholde en redegjørelse for de metodiske valgene som er tatt under arbeidet med oppgaven. Jeg vil starte med å forklare den kvalitative metoden som er brukt, herunder vil jeg argumentere for hvorfor jeg mener metoden kan betegnes som en retorisk innholdsanalyse. Deretter vil jeg ta for meg datautvalget og begrunne utvalgets størrelse og sammensetning. Avslutningsvis vil jeg drøfte min egen rolle som forsker og diskutere noen av utfordringene og problemene jeg har møtt på underveis.

3.1. Kvalitativ innholdsanalyse

Siden oppgaven går i dybden på et fenomen ved å se på hvilke retoriske virkemidler politikere bruker for å framstå som troverdige i talkshow og hvilken retorikk som er best egna innenfor denne sjangeren, vil det være mest fruktbart å gjøre en kvalitativ analyse. Siktepunktet for en kvalitativ analyse er å komme fram til en helhetlig forståelse av spesifikke forhold, eller å utvikle teorier og hypoteser om bestemte samfunnsmessige sammenhenger (Grønmo, 2004, s. 245). I en kvalitativ innholdsanalyse foregår datainnsamlinga delvis parallelt med dataanalysen. Utvelginga av tekster foregår også til dels under datainnsamlinga. Etter hvert som flere tekster studeres, analyseres og tolkes, blir problemstillinga bredere og bredere belyst, samtidig som man får økt forståelse for hvilke andre tekster som er relevante for analysen. Datainnsamlinga er med andre ord både krevende og lite forutsigbar. Som forsker må man

derfor hele tida ha i bakhodet at datainnsamlinga ikke kan bygge på detaljert planlegging, og at planer som legges på forhånd, kanskje må endres underveis.

Siden gjennomføringa av datainnsamlinga bygger på en viss grad av fleksibilitet, har det vært viktig helt fra starten av å ha klart for seg hva som er siktepunktet for studien, og hva som er hensikten med datainnsamlinga. Denne avklaringa bygger på studiens problemstilling, som derfor fungerer som et fast holdepunkt i et opplegg som ellers er prega av fleksibilitet og uforutsigbarhet. Oppgavens fokus styrer hvilke tema som prioriteres under datainnsamlinga og hvilke tekster utvalget består av. Det å etablere et fokus fra starten av, har vært essensielt da jeg fra første tastetrykk har forholdt meg til noen grove retningslinjer i vurderinga av hva som er relevant og ikke relevant for oppgaven.

3.2. Retorisk forankring

De teoretiske perspektivene som ble gjennomgått i kapittel to munna ut i ei oppsummering av hva man kan vente og finne i analysen. Blant annet ble det hevda at politikere som framstår som autentiske og naturlige, vil oppleves som mest troverdige når de opptrer i talkshow. Antakelsene er basert på teori om politisk retorikk på fjernsyn, og vil legge føringer på de tema og mønster som undersøkes i analysekapitlet. De empiriske analyseresultatene man sitter igjen med kan seinere vurderes opp mot tidligere forskning og etablerte teorier. Oppgaven kan derfor sies å ha ei teoretisk forankring. Ei slik teoretisk forankring har stor betydning ved teoretisk generalisering av analyseresultatene, som vil bli gjennomgått seinere i dette kapitlet.

Fordi talkshow ofte går i fjernsynets beste sendetid og samler hundretusener av seere, har opptredener i slike program blitt en viktig del av politikernes kommunikasjonsstrategi de seinere åra. Målet er å nå ut til flest mulig velgere med sine budskap, og for å greie det, må politikerne ta hensyn til sjangeren og situasjonen. Siden politikeres opptredener i talkshow er situasjonsbestemt og formålsretta, vil jeg omtale innholdsanalysen som retorisk. Oppgaven tar da også utgangspunkt i retorikkteori og retoriske fagbegreper i undersøkelsen av politikeres troverdighet i talkshow. Politikeres troverdighet vil undersøkes ved hjelp av den retoriske termen etos, som kan forklares som overbevisning gjennom en persons karakter og personlige troverdighet. Johansen (2002, s. 91) hevder at den moderne politiske troverdighetens dyder svarer til oppriktighet og autenticitet. Disse begrepene, som kan anses som en del av etos, vil derfor stå sentralt i analysen av politikernes opptredener.

Selv om oppgavens metode ikke er en retorisk analyse, vil det overordna perspektivet altså være retorisk. Den følgende innholdsanalysen vil derfor forankres i retorikkteori og teori om fjernsynsmediet, som danner det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Det er også ved hjelp av disse teoriene at kategoriene som analysen tar utgangspunkt i, vil bli utforma.

3.3. Analysemateriale

Som i de fleste kvalitative studier, er ikke denne studien basert på sannsynlighetsutvalg, men tar i stedet utgangspunkt i et strategisk utvalg. Det vil si at utvelginga ikke bygger på tilfeldighetsprinsippet, men derimot på systematiske vurderinger av hvilke enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevante og interessante for problemstillinga.

Analysematerialet består av norske talkshow sendt på de to største fjernsynskanalene i Norge, NRK og TV 2. For å begrense analysen, konsentrerer jeg meg om tre talkshow som ble sendt på fredager fra våren 2010 til og med våren 2011. Både NRK og TV 2 har tradisjonelt høye seertall på fredag kveld, og alle talkshowene i materialet går i beste sendetid. Jeg vil ta utgangspunkt i sekvenser der norske toppolitikere opptre, enten alene eller sammen med andre gjester. Utvalget inkluderer et bredt spekter av norske politikere, både med hensyn til kjønn, alder og partitilhørighet. Talkshowene som undersøkes er *Skavlan* (NRK), *Senkveld med Thomas og Harald* (TV 2) og *Fredag* (TV 2), hvorav de to første har høyest seerandel.⁸ Seks av programmene ble sendt i 2010, mens fire er fra våren 2011. Sekvensene er studert flere ganger, og transkripsjoner av den verbale kommunikasjonen er vedlagt oppgaven. I tillegg er kroppsspråk og ansiktsmimikk studert inngående ved å se programmene på dvd.

Materialet består av ti programmer fra tre ulike talkshow, hvorav ingen ligger gratis tilgjengelig på nett. Når det gjelder *Skavlan* har jeg med NRKs tillatelse fått kjøpe dvd-er med alle programmene fra Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Ved å abonnere på TV 2s betalingskanal på internett, TV 2 Sumo, har jeg fått tilgang til *Senkveld med Thomas og Harald* og *Fredag*. Jeg har derfor hatt anledning å studere talkshowene flere ganger, samt spole fram og tilbake i de enkelte programmene. Dette har vært en stor fordel, da den den ubegrensa tilgangen har gjort det mulig å gå i dybden på materialet.

---

⁸ Tall fra TNS Gallup viser at det i gjennomsnitt var 1 027 286 personer som så på *Skavlan* de fredagene som er inkludert i utvalget, mens *Senkveld* i snitt hadde 839 750 de samme kveldene. *Fredag* hadde for få seere til å bli inkludert på statistikkbyråets lister over de mest sette programmene (TNS Gallup, 2012).

Tabell 2: Oversikt over programmene i utvalget

Dato	Program, kanal	Gjest
15.1.2010	Skavlan, NRK	Jonas Gahr Støre
19.3.2010	Senkveld, TV 2	Trond Giske
23.4.2010	Senkveld, TV 2	Jens Stoltenberg
17.9.2010	Senkveld, TV 2	Per Kristian Foss
8.10.2010	Fredag, TV 2	Inga Marte Thorkildsen og Helga Pedersen
22.10.2010	Senkveld, TV 2	Sigbjørn Johnsen
14.1.2011	Skavlan, NRK	Jens Stoltenberg
18.2.2011	Fredag, TV 2	Erna Solberg
11.3.2011	Skavlan, NRK	Erna Solberg
8.4.2011	Fredag, TV 2	Jonas Gahr Støre

3.3.1. Skavlan

Skavlan er et svensk-norsk samarbeidsprosjekt som sendes på NRK og SVT fredag kveld, og som på det meste har hatt om lag tre millioner seere. Programmene som ble spilt inn til og med våren 2010 er produsert av NRK og SVT, mens de nyeste programmene i utvalget er produsert av programleder Fredrik Skavlans eget produksjonsselskap, Monkberry. På NRKs nettsider beskrives programmet slik: «Fredrik Skavlan møter norske, svenske og internasjonale gjester. Uhøytidelig stemning, samtalen i fokus – og den beste musikken». Gjestelista består personer som representerer ulike deler av offentligheten, noe som skaper en viss spenning og uforutsigbarhet underveis. En slik gjestesammensetning stiller også en del krav til gjestene, som blant annet må være forberedt på å prate om ting som ligger utenfor deres ekspertområde, og dermed kanskje også utenfor deres komfortsone.

De svarte skinnstolene i studio er plassert i hestekoform, der Skavlan sitter på kortsida og har plass til to gjester på hver side. Plasseringa av stolene fører til at programlederen og gjestene betraktes mer som samtalepartnere enn intervjuer og intervjuobjekt. Skavlans programlederrolle- og stil legger opp til en uformell samtale der gjestene får presentere nye sider av seg selv. Det innebærer både muligheter og begrensninger for gjestene. For politikere som mestrer den personlige samtaleformen, vil det være en gylden mulighet til å selge seg selv, mens de som ikke evner å tilpasse seg sjangeren og samtalen, vil ha vanskelig for å nå ut til publikum.

Skavlan har på forhånd forberedt tema og spørsmål, men samtalesituasjonen åpner også for improvisasjon og uforutsigbarhet underveis. Siden både underholdningsrelaterte, personlige og mer seriøse tema tas opp i programmet, må gjestene mestre ulike samtaleemner. Tre sekvenser i materialet er henta fra Skavlan, der utenriksminister Jonas Gahr Støre, statsminister Jens Stoltenberg og Høyre-leder Erna Solberg er gjester.

3.3.2. Senkveld med Thomas og Harald

«Med entusiasme, engasjement og brede glis, inviterer Thomas Numme og Harald J. Rønneberg til et hyggelig talkshow der overraskelsene står i kø». Slik beskrives Skavlans konkurrent på TV 2, *Senkveld med Thomas og Harald* (heretter kalt *Senkveld*) på kanalens nettsider. Programmet, som produksjonsselskapet Monster står bak, sendes sent fredag kveld. En gjennomgående triviell tematikk og overvekt av gjester fra underholdningsbransjen, gjør at programmet bærer preg av en mer ungdommelig og underholdningstung profil enn *Skavlan*. Det er sjelden veldig seriøse tema tas opp, og dersom samtalen dreier inn på det seriøse og saklige, gjøres det ofte med en personlig eller humoristisk vri. Dette fører til at gjestene til tider må gå ut av sin offentlige rolle, og by mer på seg selv som privatpersoner. Numme og Rønneberg leder programmet sammen, men med ei klar rollefordeling. Numme sitter bak skrivepulten og spiller den ledende rollen under intervjuene, mens Rønneberg sitter ved siden av og fungerer som Nummes «sidekick». Fire sekvenser fra *Senkveld* er inkludert i materialet, der henholdsvis nærings- og handelsminister Trond Giske, statsminister Jens Stoltenberg, Høyre-politiker Per Kristian Foss og finansminister Sigbjørn Johnsen er gjester.

3.3.3. Fredag

I *Fredag*, som sendes etter nyhetene på TV 2 på fredager, inviterer programleder Stål Talsnes aktuelle gjester til samtaler i studio. På fjernsynskanalens nettsider presenteres programmet som «et talkshow med Stål Talsnes og aktuelle gjester som engasjerer oss, morer oss og styrer oss». *Fredag* er kortere og mer kompakt enn *Skavlan* og *Senkveld*, men i likhet med de to andre talkshowene fokuseres det på aktuelle tema fra uka som har gått. Studioet i *Fredag* er forma som ei dagligstue, med sofa, salongbord og bilder av tidligere gjester på veggene. Gjestene sitter sammen i sofaen, mens programlederen sitter i en stol på enden av bordet. Denne oppgaven har med tre sekvenser fra *Fredag*. I det første programmet er SV-politiker Inga Marte Thorkildsen og Arbeiderparti-politiker Helga Pedersen gjester, mens Høyre-leder Erna Solberg og utenriksminister Jonas Gahr Støre gjester de to andre programmene.

3.4. Operasjonalisering og gjennomføring

Gjennomføringa av datainnsamlinga består av en systematisk gjennomgang av talkshow-transkripsjonene og ei løpende vurdering av hvorvidt det er nødvendig å innskrenke eller utvide materialet. Underveis har jeg blant annet vært nødt til å utvide utvalget med én sesong for å få med flere kvinnelige politikere, og for å oppnå en bedre balanse mellom de tre talkshowene når det gjelder antall sekvenser. Jeg har også valgt å legge bort en sekvens med Fremskrittspartiets tidligere leder Carl I. Hagen, da han ikke lenger er med i rikspolitikken. Hensikten med endringene har vært å øke materialets pålitelighet og muligheten for teoretisk generalisering. Det har også vært viktig å foreta kontekstuelle vurderinger av materialet ved å se programmene i sammenheng med andre kilder og i lys av foreliggende kunnskap. I mitt tilfelle har det vært viktig å ta hensyn til bakgrunnen for opptredenene og forholdene som omtales i talkshowene. Slik har jeg blitt bedre i stand til å vurdere om materialet er autentisk og om innholdet er troverdig. Ifølge Grønmo (2010, s. 190) er det å betrakte teksten i forhold til konteksten også viktig for å kunne tolke og forstå innholdet på best mulig måte. Ved å danne meg et helhetlig og sammensatt bilde av konteksten politikerne befinner seg i, får jeg bedre forutsetninger for å tolke og forstå deres bruk av retoriske virkemidler i talkshow.

Under gjennomgangen av tekstene, blir relevant innhold valgt ut og registrert. Utvelginga tar utgangspunkt i problemstillinga og prioriteringa av tema som ble tatt under forberedelsene til datainnsamlinga. Det er imidlertid mulig å revidere og nyansere kriteriene for utvelginga etter hvert som nye tekster blir gjennomgått og innholdet registrert. Under datainnsamlinga kategoriseres det relevante innholdet i tekstene gjennom å vurdere og fortolke innholdet med bakgrunn i problemstillinga, for deretter å vurdere de ulike delene av innholdet opp mot hverandre. Ifølge Grønmo (2010, s. 191) danner dette grunnlag for å identifisere fellestrekk mellom ulike tekstelementer, som derfor kan grupperes sammen i kategorier. Etter hvert som nye tekster og stadig mer av innholdet kan relateres til de ulike kategoriene, kan kategoriene revideres og nyanseres. Det er spesielt viktig å være opptatt av hvilke tekstelementer som er typiske for hver kategori, og som derfor kan være med på å avklare det sentrale innholdet i kategorien, samt hvilke tekstelementer som ikke passer inn. Basert på kategoriseringa er det mulig å utvikle begreper og typologier med sikte på teoretisk generalisering eller en mer samla forståelse av teksten som helhet.

3.4.1. Koding og kategorisering

Selv om det først og fremst er de empiriske dataene som bestemmer hvilke koder som velges, har problemstillinga og teorien vært avgjørende for hvordan innholdet har blitt inndelt og kategorisert. Man kan si at kategoriene er teoretisk fundert. Jeg har utført kodinga ved å skrive ut transkripsjonene av talkshowene i utvalget med bred marg, for deretter å notere stikkord i margen ved setningene eller avsnittene de refererer til. Her har også kroppsspråk, ansiktsmimikk og andre fysiske virkemidler blitt notert. Under gjennomgangen av kodene har jeg samla fellestrekk, som har bidratt til utviklinga av kategoriene som beskrives under. Etter grundige gjennomganger av materialet og kodene, har jeg kommet fram til åtte kategorier, som jeg nå vil presentere og utdype ved hjelp av relevant teori. Alle kategoriene er ikke gjensidig utelukkende, men med hensyn til systematikk og for at analysen skal bli så oversiktlig som mulig, har jeg valgt å beholde kategoriene selv om de tidvis er overlappende.

1. *Personifisering*

Personifisering av den politiske dekninga skjer når det fokuseres på personen eller privatmennesket framfor partiet eller saken. Virkemidlet kan benyttes for at publikum skal identifisere seg mer med saken eller personen. Medieforsker Ulrike Klein (2000. s. 183-184) har kommet fram til tre måter å personifisere politikk og politikere på i mediene, der alle har til hensikt å presentere politikerne som «vanlige mennesker». Først trekker hun fram skildringer av politikere som sårbare mennesker. Hensikten er at publikum skal føle med politikerne og se på dem som vanlige mennesker, som opplever sykdom og stress, og som i likhet med folk flest, har omsorg for sine egne. Politikerne kan også personifiseres gjennom skildringer av hva de gjør på fritida. Også her er formålet at publikum skal se på dem som vanlige mennesker som reiser på ferie, spiser på restaurant, og, som alle andre, ikke er ufeilbarlige. «En av oss»-imaget er det tredje personifiseringsgrepet. Det kommer blant annet til uttrykk gjennom den utstrakte bruken av fornavn i mediene. Ved å bruke fornavn intimiseres rollen deres som politikere, og kan derfor være med på å svekke autoriteten som følger med en slik rolle (Meyrowitz, 1985, s. 167). På en annen side vil det kunne knyttes tettere bånd mellom politikerne og publikum, noe som kan bygge opp troverdigheten.

2. *Autoritativ kommunikasjon*

Et annet grep som kan brukes for å skape troverdighet rundt sin person, er å vise til sin egen autoritet i emnet man presenterer. Dette kalles autoritativ eller selvhevdende kommunikasjon, og er på mange måter det motsatte av personifisering. Bauhr og Esaisson (2001) omtaler

eksplisitte henvisninger til egen karakter og egne kvaliteter som «stol-på-meg»-argumentasjon, og viser til retorikkens etos, der taleren framhever seg selv og sin karakter. De opererer med fem former for selvhevdelse: henvisning til egen moral, kompetanse, erfaring, ansvar og samhørighet med mottakerne. De fem elementene vil også brukes for å undersøke politikeres bruk av autoritativ kommunikasjon i denne oppgaven, selv om virkemidlet trolig er mindre brukt i talkshowopptredener enn i opptredener i politiske debatter og diskusjoner. Max Weber (2000, s. 5) definerer autoritet som makt som anerkjennes som legitim og rettmessig, både av makthaverne og de maktesløse. Han snakker blant annet om *karismatisk autoritet*, som legitimeres av en persons innsikt og evne til å skape lojalitet og lydighet blant sine underordnede. Det er innenfor denne kategorien politisk autoritet hører hjemme. I undersøkelsen av politikeres troverdighet i talkshowopptredener er det relevant å se på hvordan de bruker autoritet som et middel for å overbevise og framstå som troverdige.

3. *Personlig engasjement*

En politiker kan også oppleves som troverdig dersom han eller hun gir av seg selv og bretter ut sitt personlige engasjement. Dette kan oppnås ved å bruke personlige referanser i argumentene, eller ved å fortelle om personlige erfaringer og opplevelser. For å framstå som troverdig må politikeren la sin personlighet skinne gjennom, slik at publikum får følelsen av å kjenne taleren som «den han egentlig er». Her er det avgjørende at man ikke later som man mener noe. Standpunktene og argumentene må synes å bunne i noe utenfor politikerrollen, slik at publikum føler at meninga kommer fra hjertet til den som taler. For at publikum skal få inntrykk av at politikeren står personlig inne for det han snakker om, er det viktig at han ikke gir inntrykk av å ha øvd inn argumentene på forhånd. Det spontane engasjementet kan komme til uttrykk gjennom at politikeren tenker seg om underveis i resonnementene fordi han ikke har planlagt hva han skal si, at han følger tankerekken uten å tenke på grammatikk og ordstilling, eller ved at han svarer spontant og oppriktig på spørsmål uten å planlegge responsen. Politikere som viser sitt personlige engasjement er ofte de som greier å være seg selv. De gir ikke inntrykk av å ha planlagt talen og studert inn kroppsspråket før de kom inn i studio, da slike forberedelser kan bidra til å bygge ned deres troverdighet.

4. *Jevn og hverdagslig stil*

Mediene har blitt en integrert del av hverdagslivet, noe som påvirker forventningene til politikeres opptredener på fjernsyn. Politikere som opptrer i talkshow, må derfor tilpasse seg hverdagslivets rutiner. Det betyr at de ikke utelukkende kan prate om politikk på en

lørdagskveld, men at de også må beherske mer trivielle samtaleemner. En autentisk opptreden kjennetegnes blant annet ved at den er jevn, hverdagslig og beherska, uten påfallende retoriske stiltrekk og uttrykk. Publikum må ikke få fornemmelsen av at den som snakker har en retorisk dagsorden eller et bevisst ønske om å påvirke og overbevise dem (Kjeldsen, 2006, s. 123). Framføringa må heller ikke framstå som retorisk planlagt eller bemerkelsesverdig. Dette innebærer at taleren må være spontan og beherske kunsten å improvisere underveis. Den naturlige og hverdagslige stilen kommer ikke bare til uttrykk gjennom ord og uttrykk, men også gjennom måten politikerer snakker og opptrer på. Så lenge politikerer oppleves som ekte og naturlig, er det ikke så farlig om han stotrer litt underveis, eller om han må tenke seg om før han snakker. Det er også forskjell på et ekte smil og et konstruert smil. Gjennom fjernsynets nærbilder er det lett å avsløre hvem som smiler på ordentlig og hvem som tar på seg et falskt smil.

5. Intimisering og fokus på privatlivet

I takt med infotainmentsjangeren utbredelse, har intimisering og privatisering fått større plass i den politiske journalistikken. Johansen (2002) hevder at fjernsynet har dyrka fram politikere som aktivt bruker sin personlighet og sitt privatliv for å skape troverdighet framfor politiske og saklige argumenter. Dette gjør at politikeres autoritet og troverdighet i stigende grad bygges på bakgrunn av deres evne til å iscenesette seg som privatpersoner og innvie publikum i deres intime liv. Ifølge Jamtøy og Hagen (2007, s. 149) handler intimisering om at man går tett på individet, i dette tilfellet politikerer, og prøver å få intervjuobjektet til å vise følelser og avsløre informasjon om noe svært personlig og privat, som ikke har åpenbar relevans for politikken. På denne måten skaper fjernsynet en situasjon der politikere og andre aktører avslører nye sider av seg selv, flytter grenser eller blir avslørt av andre. Fjernsynet lar oss slik få et innblikk bak politikerfasaden. Bruk av fornavn, avsløringer om fritidsinteresser og familieforhold, henvisninger til personlige erfaringer og åpenhet rundt personlige følelser og tanker er blant virkemidlene som bidrar til å trekke politikken og politikere ned på et intimt nivå. Bruk av slike virkemidler gir publikum en fornemmelse av nærhet og følelsesmessig sannhet, som kan bringe dem nærmere politikere.

6. Konsistens

For at publikum skal oppleve politikere som troverdige, er det også viktig at de framstår som de samme over tid. Politikere må være konsistente, både i den enkelte situasjon og på lang sikt, men det er også viktig at de har konsekvens i sin etos, sine argumenter og i selve

framføringa. Hva de sier og gjør her og nå vil alltid bli sammenholdt med det som er sagt og gjort tidligere. Det å være konsistent har blitt viktigere etter fjernsynets inntog, da gamle videoklipp ligger lett tilgjengelig og kan hentes opp når man måtte ønske det. Det er samtidig viktig at opptredenene er konsistente på tvers av de ulike scenene politikere opptrer på. Politikerne må altså framstå som de samme enten de er på privat grillfest, eller om de er med i fjernsynsdebatter. For er det noe som kan ødelegge en vellykka opptreden, så er det dersom publikum oppdager at det er en planlagt opptreden og at politikeren ikke er seg selv. Den beste retorikken er altså ikke nødvendigvis den som framstår som planlagt eller innøvd, men den som virker naturlig og oppriktig. Siden politikere ikke er skuespillere, vil det være mest overbevisende dersom de gjennomgående er seg selv. Slik kan de unngå å skape et stort sprik mellom privatpersonen og politikeren, og dermed bidra til å bygge opp troverdigheten.

7. Tilpasningsdyktig

I artikkelen «Formatting Participation within Broadcast Media Production» hevder Espen Ytreberg (2004) at deltakelsen i fjernsynsprogram handler om å beherske et sett med roller som er gitt av produksjonskonteksten og krava til formatet. Rådet i slike sammenhenger er ifølge Ytreberg ofte å bruke en autentisitetsretorikk, det vil si å gi uttrykk for å være seg selv. Han mener autentisitetsretorikken er dominerende fordi den likestiller profesjonelle og uprofesjonelle deltakere innenfor formatet (Ytreberg, 2004, s. 687). Rådet om å være seg selv innebærer å plassere deltakerne i et terreng som både virker trygt og kjent. I dag samarbeider de fleste toppolitikere i Norge med medierådgivere, og har derfor allerede en forståelse for hva som kreves av opptredener på ulike arenaer. Men i tillegg til at politikere må forholde seg til sjangeren og formatet, må de også forholde seg til publikum. Er det for eksempel et ungt publikum, vil det være en fordel å tilpasse samtaletema, ordvalg og bekledning deretter. For å øke spenningsnivået i talkshowene, blir politikere ofte invitert sammen med folk som kan sies å være deres rake motsetninger. Kontraster i kjønn og alder, samt gjestenes ulike offentlige roller preger gjestesammensettinga og retorikken i programmene. Ofte tvinges gjestene til å snakke om ting som ligger langt utenfor deres ekspertområde.

8. Personlig fasade

Politikernes ytre fasade er også viktig for hvordan de oppleves som personer. Sosiologen Erving Goffman (1992, s. 29) knytter begrepet *personlig fasade* til det vi setter nærmest i sammenheng med den opptredende selv, og som det er naturlig at den som opptrer fører med seg overalt. Som deler av den personlige fasade kan vi regne distinksjoner, antrekk,

kjønn, alder, høyde, utseende, holdninger, snakkemåte, ansiktsuttrykk og kroppsbevegelser. Den fysiske framtredeken kan skape både avstand og identifikasjon til publikum. Folk vil for eksempel i større grad identifisere seg med en politiker som kommer på fotballkamp i supporterutstyr og skyggelue, enn en politiker som møter opp i slips og lakksko. Har politikerens derimot en intensjon om å signalisere makt og respekt, kan en alvorlig politiker med dress og slips ha størst effekt. Ifølge Goffman krever rollen en person med visse kvalifikasjoner og egenskaper, det vil derfor foregå ei utvelgning av hvem som kan og ikke kan fylle den. Siden politikere ikke er profesjonelle skuespillere, kan de ikke fylle alle roller. Zoonen (2005, s. 74) mener derfor at politikere bør spille roller som ligger tett opp til deres egen personlighet. Slik kan de unngå at opptredenens oppleves som unaturlig eller falsk. Hvilke virkemidler som er mest effektive, er avhengig av hva de vil signalisere til publikum.

3.4.2. Presentasjon av analyseresultatene

Etter å ha fullført kodingsprosessen og analysert de ti sekvensene, blir politikernes bruk av virkemidler gjennomgått og presentert i oppgavens analysedel. For å få best mulig flyt og sammenheng i denne delen av oppgaven, er det hensiktsmessig å organisere funnene etter politikere, og ikke etter kategorier. En slik presentasjon gir mer fleksibilitet og bedre leservennlighet, da det varierer hvilke virkemidler det er naturlig å legge vekt på hos de ulike politikerne. Av praktiske årsaker presenteres politikerne med de lengste opptredenene først, fordi disse krever mer plass. Analysekapitlet starter derfor med en gjennomgang av opptredenene til statsminister Jens Stoltenberg, utenriksminister Jonas Gahr Støre og Høyreleder Erna Solberg, siden de er hovedgjester og i tillegg opptrer i to sekvenser hver. Sekvensene med de øvrige politikerne presenteres deretter i tilfeldig rekkefølge. Til slutt presenteres analysen av opptredenene til Inga Marte Thorkildsen og Helga Pedersen i en samla sekvens, fordi de er invitert sammen til *Fredag* for å snakke om samme tema og fordi opptredenene deres i programmet er svært kort.

3.5. Metodiske refleksjoner

I likhet med andre kvalitative studier, er heller ikke denne oppgaven fri for vurdering og fortolkning. En kan derfor ikke utelukke at det oppstår en viss grad av subjektivitet underveis i arbeidsprosessen, noe som i verste fall kan gå utover oppgavens troverdighet og pålitelighet.

Subjektiviteten kommer til syne allerede i problemstillinga, der det nesten alltid vil være en sammenheng mellom forskerens verdier og interesser, og de perspektiver som legges til grunn. Min bakgrunn og mine personlige verdier har stor påvirkningskraft for hvordan jeg oppfatter verden rundt meg. Kanskje har min erfaring som nyhetsjournalist lagt føringer på hvordan jeg oppfatter politikeres retorikk på fjernsyn, en kan heller ikke utelukke at mitt politiske ståsted kan ha en viss effekt.⁹ Dette har jeg gjort mitt ytterste for å unngå, da målet er å se på materialet med analytiske forskerøyne. Men selv om jeg har etterstrebet å være systematisk i arbeidet med teorien, metoden og selve analysen, vil det alltid ligge spor av subjektive fortolkninger i bunn. For å bøte på dette, har jeg lagt vekt på gjennomsiktighet og åpenhet under hele prosessen. Ifølge Thagaard (2009, s. 15-16) er det viktig å ha et reflektert forhold til viktige beslutninger underveis i arbeidet, slik at man er i stand til å begrunne alle valg som er tatt i løpet av forskningsprosessen. Jeg har derfor gjort rede for framgangsmåtene som er benytta og forbindelseslinjene mellom det teoretiske utgangspunktet, problemstillinga, datainnsamlinga og analysen og tolkningsarbeidet. Ved å beskrive, forklare og begrunne innholdet i programmene og framgangsmåtene som er brukt for å komme fram til funnene, har mine fortolkninger og vurderinger blitt synlige, og dermed etterprøvbare, for andre.

3.5.1. Datamaterialets pålitelighet

Reliabilitet referer til datamaterialets pålitelighet. Man oppnår høy reliabilitet dersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlinga gir pålitelige data. I kvalitative studier brukes gjerne begrepet troverdighet i stedet for reliabilitet. Selv om ordlyden er ulik, ligger de samme prinsippene til grunn i de to begrepene. Ifølge Grønmo (2010, s. 229) innebærer både reliabilitet og troverdighet at de empiriske funnene som presenteres er basert på data om faktiske forhold, at dataene ikke bygger på forskerens rent subjektive skjønn, og at funnene ikke skyldes tilfeldige omstendigheter i forskningsprosessen. De empiriske funnene må i stedet være innsamla på en systematisk måte og i samsvar med etablerte forutsetninger og framgangsmåter i det undersøkelsesopplegget som er benytta. Vurderinger av reliabiliteten vil slik styrke tilliten til de empiriske analyseresultatene og de kvalitative dataene resultatene bygger på. Vurderingene kan gjøres på ulike måter, for eksempel ved å gjennomgå testene på ulike tidspunkt, eller ved å sammenlikne ulike forskeres beskrivelser av de samme forholdene.

---

⁹ Jeg er verken medlem av et politisk parti eller er politisk aktiv på noen måte.

For å styrke troverdigheten til funnene og forskningsprosessen i denne oppgaven, har jeg gått gjennom materialet på to ulike tidspunkt for å forsikre meg om at funnene ble de samme. Hensikten med å se på materialet med «nye øyne», er å avklare stabiliteten i beskrivelsene. Stabiliteten er god dersom de ulike beskrivelsene av samme det forholdet samsvarer med hverandre. Når samme person går gjennom datamaterialet to ganger, er det sannsynlig at tolkningene man gjør under den første gjennomgangen, påvirker tolkninger gjort på et seinere tidspunkt. Dette er trolig tilfelle i denne oppgaven også. Likevel er dette et nyttig verktøy for å drøfte og vurdere om datagrunnlaget for studien kan være påvirket av feilkilder.

3.5.2. Datamaterialets gyldighet

Selv om reliabiliteten er tilfredsstillende, er det ikke sikkert at dataene er relevante for det man har til hensikt å studere. Da snakker vi om studiens *validitet*, som referer til datamaterialets gyldighet for problemstillingene som skal belyses. Grønmo (2010, s. 234-236) trekker fram tre validitetstyper som er relevante i kvalitetsvurderinga av kvalitative undersøkelser. Den første er *kompetansevaliditet*, som refererer til forskerens kompetanse for innsamling av kvalitative data på det aktuelle feltet. Jeg vil argumentere for at den grundige gjennomgangen av det teoretiske rammeverket som ligger til grunn for denne studien, samt drøftinga av tidligere forskning innenfor samme felt, styrker oppgavens validitet. Evnen til å utvikle ei teoretisk fortolkning av informasjonen som er samla inn under analysene av fjernsynsprogrammene, vil også påvirke validiteten. *Kommunikativ validitet* går ut på å diskutere og drøfte med andre om materialet er godt og treffende for problemstillingene i studien. Diskusjonen kan foregå mellom forskeren og kildene som er brukt, eller med andre forskere som kan bidra med ny innsikt. Selv om forskerkollegaer sjelden har førstehåndskunnskap om studiens empiriske forhold, har de gode forutsetninger for å vurdere materialet med utgangspunkt i en generell teoretisk innsikt innenfor studiens problemområde. Jeg har underveis i arbeidet drøfta de metodiske utfordringene med medstudenter og veileder, og fått mange nyttige tilbakemeldinger. Dermed har jeg kunnet gå tilbake og rette opp svakheter ved undersøkelsesopplegget der det har blitt oppdaga, noe som styrker studiens validitet. Svakheterne har dreid seg om små justeringer av ordlyden i problemstillinga, samt skjevhet i utvalget. Denne nyttige prosessen blir gjerne omtalt som *kollegavalidering*.

Pragmatisk validitet er den tredje validitetstypen det legges vekt på i kvalitative studier. Den viser i hvilken grad datamaterialet og resultatene i en studie danner grunnlag for bestemte handlinger. Validiteten er høy dersom studien utgjør et godt handlingsgrunnlag (Grønmo,

2010, s. 236). Den pragmatiske validiteten er slik et uttrykk for samsvaret mellom den empiriske studien og handlingene det legges vekt på å utvikle. Denne studien handler om å utvikle en forståelse for hvilken retorikk det er mest hensiktsmessig å bruke for politikere som opptrer i talkshow. Dersom oppgaven danner grunnlag for forbedring av den politiske retorikken i slike fjernsynsprogram, vil validiteten styrkes. Fordi pragmatisk validitet ofte viser til sammenhenger der forskningen brukes til å utvikle en bestemt praksis, er den hovedsakelig relevant i studier der forskeren selv samhandler med ulike aktører for å utnytte studiens resultat i praktisk handling. Jeg mener likevel denne formen for validitet er verdt å inkludere i kvalitetsvurderinga av denne oppgaven, fordi oppgavens funn vil bidra til økt kunnskap om, og forhåpentligvis også en forbedring av, den politiske retorikken i talkshow.

3.5.3. Teoretisk generalisering og overførbarhet

Siden oppgaven tar utgangspunkt i et strategisk utvalg av data, det vil si enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål framstår som mest relevante og interessante, er det ikke mulig å foreta ei statistisk generalisering av resultatene. Det betyr ikke at det ikke er ei målsetting at analyseresultatene og de utvikla teoriene skal kunne si noe om politisk retorikk generelt. Intensjonen er at analysen og drøftinga av de utvalgte politikernes retorikk i talkshow skal vise hvordan politikere generelt bruker talkshow som arena for politisk kommunikasjon, og videre si noe om hvilke retoriske virkemidler det er mest hensiktsmessig å bruke innenfor denne sjangeren. Jeg tar derfor sikte på å utføre en teoretisk generalisering, som hovedsakelig har to formål. Det ene formålet er å bruke studien av utvalget til å utvikle begreper, hypoteser og teorier, som ut fra teoretiske resonnement antas å gjelde for hele universet av enheter. Det andre formålet er å studere utvalgte enheter med sikte på å utvikle en helhetlig forståelse av den større gruppa eller konteksten som enhetene til sammen utgjør. Den helhetlige forståelsen begrenser seg ikke til enhetene som inngår i selve utvalget, men antas å gjelde for den samla konteksten som omfatter universet. Målene for teoretisk generalisering gjelder også for denne masteroppgavens funn og resultater.

4. Politikeres troverdighet i talkshow

Målet med analysen har vært å finne ut hvilke virkemidler norske politikere bruker for å framstå som troverdige i talkshow, og hvilken retorikk som er best egna innenfor denne sjangeren. I dette kapitlet vil analysen av de ti opptredenene i utvalget presenteres. Analysen tar utgangspunkt i åtte kategorier, som er utarbeida på bakgrunn av teori om fjernsynsmediet og politisk retorikk, og som ble grundig beskrevet i metodekapitlet. Siden de ti opptredenene er forskjellige, både med hensyn til personene som opptrer og konteksten de opptrer i, vil det variere hvilke kategorier det er naturlig å legge mest vekt på i de ulike opptredenene.

Som beskrevet i metodekapitlet vil politikerne med flest sekvenser presenteres først, det vil si statsminister Jens Stoltenberg, utenriksminister Jonas Gahr Støre og Høyre-leder Erna Solberg. Deretter følger analysen av opptredenene til nærings- og handelsminister Trond Giske, finansminister Sigbjørn Johnsen, Høyre-politiker Per Kristian Foss, SV-politiker Inga Marte Thorkildsen og Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen.

4.1. Statsminister Jens Stoltenberg

Statsminister Jens Stoltenbergs er gjest i *Senkveld* 23.4.2010 fordi han var blant de mange som ble personlig berørt av vulkanutbruddet på Island samme uke. Askeskyen som etterfulgte vulkanutbruddet førte til at en rekke flyavganger ble innstilt og flere flyplasser i Europa ble stengt. Stoltenberg måtte tilbringe flere timer på Newark-flyplassen utenfor New York, og ble seinere nødt til å reise hjem med alternativ transport. Han er invitert til *Senkveld* på grunn av sin offentlige posisjon som statsminister, men er der samtidig for å personifisere en sak som har berørt mange mennesker. Trolig er det kombinasjonen av at han er en kjent og mektig mann og at han er personlig berørt av hendelsen, som gjør han interessant som gjest.

Det er vanskeligere å peke på en konkret sak som bakgrunn for Stoltenbergs besøk i *Skavlan* 14.1.2011. I introduksjonen blir det nevnt at trepartiregjeringa hans har hatt et vanskelig år, men at Arbeiderpartiet nå er tilbake som Norges største parti. Den nye meningsmålinga gjør ham aktuell som gjest. I tillegg kan man anta at saken om ei ung jente fra Kaukasus, som nettopp er kasta ut av Norge etter å ha bodd ulovlig i landet i mange år, øker interessen rundt ham. Saken har fått mye oppmerksomhet, og siden det var regjeringa som beslutta å sende henne ut, vil statsministerens kommentarer rundt utsendinga være interessante for seerne.

Siden Stoltenberg er statsminister, er situasjonen noe annerledes for ham sammenlikna med de andre politikerne i utvalget. Han har en lederrolle å forvalte, noe som krever at han utstråler autoritet og makt, samtidig må han tilpasse seg sjangerens krav om personifisering og intimisering. Stoltenberg er kledd i mørk dress og slips i begge programmene. Antrekket signaliserer autoritet, makt og verdighet – tre egenskaper som er viktige for en statsminister. Dette er trolig verdier han har behov for å kommunisere til seerne for å opprettholde respekten han yter som statsminister. Samtidig gjør det formelle antrekket at han står i fare for å bli sett på som stiv og formell i den ellers uformelle settinga talkshowet legger opp til.

4.1.1. Bruker personifisering aktivt

Stoltenberg er den politikerne i utvalget som bruker virkemidlet personifisering mest aktivt under sine opptredener, som har til hensikt å framstille politikerne som «én av folket». Samtidig er han den som i størst grad anvender autoritativ kommunikasjon – et virkemiddel som kan beskrives som personifiseringsgrepet sine motsetning, da hensikten her er å heve seg over publikum. Det at han er storforbruker av to virkemidler som har motsatt effekt, kan trolig forklares med posisjonen hans som statsminister. Stoltenberg er avhengig av å beholde autoriteten og makta som kreves av en statsleder, samtidig er han nødt til å framstå som folkelig og autentisk for å oppfattes som troverdig i talkshow. Jeg vil i de følgende avsnittene vise eksempler på Stoltenbergs bruk av personifisering og autoritativ kommunikasjon.

I *Skavlan* blir Stoltenberg blant annet spurt om sykdomshistorien til søstera Ninni, som var narkoman i mange år. Stoltenberg kommer fra en velutdanna familie, der både mora og faren har sittet i sentrale offentlige posisjoner. Familiens posisjon gjør at han framstår som modig da han forteller om et så tabubelagt tema som narkotikamisbruket til et nært familiemedlem. Han virker ikke redd for å vise familiens svake og sårbare sider, noe som fører til at både han og familien oppleves som mer menneskelige. Narkotikamisbrukere blir ofte plassert lavest på den sosiale rangstigen i samfunnet. Ved å vise at personer i profilerte og høyt ansette familier også kan ende opp som narkomane, likestiller han seg selv og familien med alle andre. Personifiseringsgrepet kan slik skape identifikasjon og samhold blant seerne. På spørsmål om hva han kunne gjøre for søstera da hun sleit som mest, svarer Stoltenberg at han først og fremst følte at han og familien kunne være der for henne:

Eh, og vi satt på skift hele familien og var usikre på om hun skulle overleve. Og jeg husker at jeg ofte tenkte på at «hvorfor er det hun som ligger der, og ikke jeg» og «hvorfor sitter jeg i denne stolen, og ikke hun». Fordi når du kommer fra den familien jeg kommer fra, så er det vanskelig å skjønne hvorfor

den ene blir statsminister og den andre blir narkoman. Det er, det er blant de mysterier og de ting jeg aldri kommer til å forstå fullt ut.

Skavlan, TV 2, 14.1.2011

Ved å fortelle om søsteras problemer og den vanskelige familiesituasjonen som fulgte med, benytter Stoltenberg personifiseringsgrepet som går ut på å vise sine sårbare sider. Gjennom sitatet over får han vist at selv familier som framstår som vellykka og perfekte utad, kan slite med alvorlige problemer. Folk som har problemer med narkotika, eller som har venner og familie i samme situasjon, kan dermed identifisere seg med statsministeren og hans familie. Og det er nettopp det å framstille seg selv som en «vanlig person» med «vanlige problemer» som er hensikten med personifiseringsgrepet.

Stoltenbergs personlige erfaringer står også i fokus da han besøker *Senkveld*. Han er invitert til programmet fordi han ble berørt av askeproblemene som stengte flytrafikken over store deler av det europeiske luftrommet samme uke. Gjennom flere personlige spørsmål viser programlederne at de er mest interesserte i statsministerens personlige erfaringer rundt det som skjedde, og ikke eventuelle politiske konsekvenser av askeproblemene. Personifisering, som går ut på å fokusere på enkeltpersoner framfor sak, er en velbrukt strategi i mediedekninga av politikk og politikere, og benyttes for å fange publikums oppmerksomhet. Seinere i samtalen viser Stoltenberg sider ved seg selv som ikke har vært kjent i offentligheten tidligere, blant annet forteller han at han var svært aktiv på nettsamfunnene Facebook og Twitter da satt på flyplassen utenfor New York og venta på alternativ transport:

Så begynte jeg å kjede meg. Og så har vi sånn, ja, vi hadde sånn mobilt bredbånd, så vi begynte å sende, eh, jeg har jo så mange venner på Facebook og Twitter, men de får ikke så mye, hva skal vi si, oppfølging ifra min side som de burde, men nå fikk de massiv oppfølging.

Senkveld, TV 2, 23.4.2011

Det å kjede seg er ikke noe man forbinder med statsministerjobben, som vanligvis virker både spennende, utfordrende og arbeidsom. Stoltenberg viser derfor fram ei ny side ved seg selv da han innrømmer at også en statsminister kan kjede seg. Han forteller at han fikk bukt med kjedsomheten gjennom å kommunisere med sine «venner» på Facebook og Twitter.

Og så skjønte jeg veldig raskt at, for det første syns jeg det er hyggelig å sende meldinger, og så fikk jeg omsorg og omtanke tilbake. Og jeg liker omsorg. Så jeg vil bare takke alle som har sendt meg sånne, ja, medlidende meldinger og syns synd på meg og sånn, så jeg takker alle dem, da. Alle mine venner på Facebook og Twitter fortjener virkelig takk for at de tok seg av meg den, de to dagene der.

Senkveld, TV 2, 23.4.2011

Stoltenberg innrømmer at folks engasjement i de sosiale mediene gjorde ham godt, og viser gjennom ord og kroppsspråk at han setter pris på omtanken. Han får samtidig signalisert at

han har samme behov for omsorg og oppmerksomhet som alle andre. Publikum sitter derfor igjen med et mer mangfoldig bilde av statsministeren, og det er nettopp dette som er poenget med personifisering. Gjennom sitatet får han vist at statsministeren ikke bare er en mektig politiker som klarer seg alene, men at også han trenger støtte og omtanke fra folk rundt ham. Mens han prater om aktiviteten på nettsamfunnene, smiler og ler Stoltenberg. Han gir derfor inntrykk av at han trives godt i den uformelle settinga, og viser at han evner å gi av seg selv.

I tillegg til å bruke personifisering gjennom å vise til sårbare sider, gir statsministeren seerne et innblikk i hvordan han er når han ikke er på jobb. I likhet med personifiseringsgrepene som er beskrevet over, er hensikten her å framstille Stoltenberg som en vanlig person, som handler mat, lager middag og går på tur som alle andre. Et eksempel på denne typen personifisering ser vi da Stoltenberg forteller at han ofte nynner når han er tilfreds. I sitatet under understreker han at dette er vanlig å høre både i korridorene på jobb og hjemme hos familien Stoltenberg:

Ja, det er noe jeg driver med. Mmmmm, sånn sitter jeg. Det er, det er som katten som maler, og jeg gjør det når jeg arbeider og sånn, og du kan høre meg i korridorene i regjeringsbygget, mmmmm, og folk tror det er en eller annen nervesykdom, eller noe sånt, men det er ikke det. Det er at jeg trives, at jeg konsentrerer meg, at jeg tenker, så det er ikke noe nytt at jeg gjør, det har jeg gjort gjennom hele, i alle fall i mange, mange år.

Skavlan. NRK, 14.1.2011

Fordi nynning assosieres med hverdagslighet og normalitet, bidrar sitatet til å alminneliggjøre Stoltenberg. Dette er et karaktertrekk hans nærmeste medarbeidere og familie er kjent med, men som ikke har vært framme i offentligheten før nå. Publikum vil derfor føle at de kommer tettere inn på Stoltenberg som person. Samtidig får han indirekte trukket fram at han trives som statsminister, ved å forklare at han nynner når han trives. Dette kan bidra til å styrke den politiske troverdigheten hans, da det er positivt med en statsminister som trives i rollen.

4.1.2. Framhever sin erfaring og kompetanse

Mens personifisering er med på å alminneliggjøre politikere, har autoritativ kommunikasjon motsatt effekt. Politikere som bruker autoritative virkemidler har til hensikt å heve seg over folk flest, for på den måten å opprettholde sin maktposisjon og autoritet. I likhet med personifisering, er autoritativ kommunikasjon tett forbundet med retorikkens etos, som handler om en persons moralske karakter, slik den ligger til grunn for hans troverdighet. I materialet som helhet er det få eksempler på bruk av autoritativ argumentasjon. Dette er ikke spesielt overraskende, da talkshowet er en sjanger som vektlegger identifikasjon og samhold med publikum framfor framvisning av makt og autoritet. Likevel er det én talkshowsekvens

som utmerker seg når det gjelder bruk av autoritativ kommunikasjon, og det er Stoltenbergs opptreden i *Skavlan*. Allerede da Stoltenberg skal svare på første spørsmål, som handler om hvorvidt han følte seg for ung da han ble statsminister for første gang, greier han å presse inn ei setning som framhever hans erfaring og kompetanse som politiker.

Men i ettertid, så skjønner jeg kanskje at jeg var litt ung, og mener jo egentlig at man bør ha erfaring som statsminister før man blir statsminister. Eh, det er litt vanskelig å få til.

Skavlan, NRK, 14.1.2011

Framfor å fokusere på at han var ung da han gikk inn i sin første periode som statsminister, hevder Stoltenberg at man bør ha erfaring som statsminister før man blir statsminister. Siden Stoltenberg har lagt to perioder som statsminister bak seg, får han understreke at han er svært eigna til å bekle rollen i dag. Samtidig gjør han det implisitt klart at mange andre politikere ikke har nok erfaring til å bli statsminister. Ved å legge vekt på sin erfaring, får Stoltenberg framheva seg selv som bedre enn sine politiske motstandere. Han følger opp uttalelsen ved å si: «Men i ettertid, så tror jeg at jeg er mye mer moden, veloverveid, klok i dag, eh, mer enn ti år...». Ved å framheve sine kvaliteter som politiker, kan han opprettholde eller bygge opp sin politiske troverdighet. På en annen side strider bruken av autoritativ kommunikasjon mot den folkelige og personlige stilen som vanligvis kjennetegner talkshowopptredener. Stoltenberg risikerer derfor å bli oppfatta som arrogant da han trekker fram sine kvaliteter på den måten.

Seinere i samtalen diskuterer Skavlan og Stoltenberg de såkalte «Wikileaks»-rapportene, som lekker informasjon på internett fra myndigheter og statlige organisasjoner verden over. Norske myndigheter har blitt omtalt i rapportene, og Skavlan konfronterer Stoltenberg med at han, ifølge rapportene, ikke er en sterk leder. Da Stoltenberg svarer på kritikken, som går direkte på hans lederstil, får han nok en gang trukket fram sine kvaliteter som statsleder:

[...] og jeg tror det er veldig feil å forveksle det at man er i stand til å finne løsninger, finne kompromisser, eh, at det er en svakhet. Tvert imot, så krever det ganske mye styrke for å presse gjennom kompromisser.

Skavlan, NRK, 14.1.2011

Gjennom denne uttalelsen snur han kritikken om til noe positivt ved å understreke at det å være i stand til å finne kompromisser ikke er en svakhet, men en styrke. Slik får han også slått tilbake mot kritikken, og etterlater et inntrykk av at han innehar flere viktige lederegenskaper. Sitatet kan være med på å bygge opp Stoltenbergs troverdighet dersom publikum får inntrykk av at han er en god og kompetent leder, samtidig kan uttalelsen virke mot sin hensikt dersom publikum føler at Stoltenberg bevisst forsøker å påvirke deres oppfatning av ham som leder.

For at publikum skal oppfatte Stoltenberg som troverdig, må han ikke etterlate et inntrykk av at han har en retorisk dagsorden og et bevisst ønske om å overbevise eller påvirke dem.

4.1.3. Intimisering og fokus på privatlivet

Selv om de personlige beretningene kan være med på å styrke troverdigheten til Stoltenberg som person og politiker, kan enkelte oppleve det personlige fokuset som en inngripen i privatlivet, som ikke hører hjemme i offentligheten. Intimisering og fokus på privatlivet brukes ofte av politikere for at publikum skal oppleve møtet med dem som intimt og privat, for på den måten å berøre publikum følelsesmessig. Samtidig kan slike private erfaringer og fortellinger bidra til å knytte tettere bånd mellom politikeren og publikum. Som nevnt tidligere, blir Stoltenberg bedt om å fortelle om søsteras narkotikamisbruk, noe mange vil mene er en privatsak som ikke hører hjemme i offentligheten. Stoltenbergs åpne måte å svare på gir imidlertid inntrykk av at han ikke synes det er ubehagelig få spørsmål knytta til denne delen av livet. Når Stoltenberg på den måten kommuniserer at han føler det er naturlig og greit å fortelle om den vanskelige tida som pårørende til en narkoman, vil det også oppleves som mer naturlig for de som hører på. Han kunne valgt å svare svært kort på spørsmålet, men i stedet legger han ut om egne følelser knytta til den vanskelige perioden. Dermed kan fokuset på privatlivet styrke Stoltenbergs troverdighet, da det ikke oppleves som et strategisk grep for å oppnå sympati, men heller som en personlig betroelse som kommer naturlig og spontant.

Seinere i programmet får statsministeren spørsmål om han planlegger familieførøkelse nå som barna hans har flytta hjemmefra. Denne gangen er det tydelig at programlederen har bevega seg over på feil side av grensa mellom det offentlige og private, da Stoltenberg gir tydelige signaler om at han ikke ønsker å utdype temaet ytterligere: «Vet du, det tror jeg at jeg må snakke med Ingrid, kona mi, før jeg snakker med deg» (Skavlan, 14.1.2011). Det knappe svaret kan oppleves litt krast, samtidig risikerer han å miste noe av den autoriteten en statsminister må ha dersom han utleverer absolutt alle deler av privatlivet.

4.1.4. Stotrende, men oppriktig engasjement

For at en politiker skal framstå som troverdig og autentisk, må han vise til personlige erfaringer og gi uttrykk for å være oppriktig engasjert i det han snakker om. Slike virkemidler får liten effekt dersom publikum får følelsen av at betroelsene ikke kommer fra hjertet, eller dersom de gjennomskuer at uttalelsene er en del av en mediestrategi. Det er med andre ord

viktig at engasjementet virker ekte og oppriktig. Gjennom de personlige betroelsene om søsteras sykdomsperiode, framstår Stoltenberg som en ærlig og oppriktig politiker som tør å vise ekte følelser. Slike kvaliteter er høyt ansett, og kan derfor bidra til å generere nye velgere for Stoltenberg og Arbeiderpartiet. Samtidig kan det å ha personlige erfaringer fra et så betent og vanskelig politisk område, være med og gi argumentene hans ekstra tyngde og troverdighet i saker som omhandler narkotikapolitikk. Som publikum føler man at Stoltenberg vet hva han snakker om, siden han selv har opplevd narkotikamisbruk og utfordringene knytta til dette på nært hold. Hans engasjement i saken vil derfor framstå som ekte og oppriktig, noe som styrker hans autenticitet og får ham til å virke mer overbevisende.

Stoltenberg framstår som ivrig og engasjert både i *Skavlan* og *Senkveld*. Han prater i et raskt tempo, og man sitter igjen med et inntrykk av at han er ivrig etter å fortelle mer. Denne iveren går imidlertid på bekostning av den språklige utforminga og flyten, da mange av setningene går i stå og enkelte ord spises opp. Dette skjer blant annet da han skal forklare hvordan han opplevde flykaoset i etterkant av vulkanutbruddet på Island. Uttalelsen nedenfor kommer etter at direktøren i flyselskapet Norwegian har fortalt at han frykta at flytrafikken ville bli ramma i flere uker. Sitatet inneholder hele ti leddsetninger, og viser at Stoltenberg flere ganger må stoppe opp og begynne resonnementet på nytt:

Det var akkurat som Bjørn sa, ikke sant, det var redsel for at det kunne bli, være uke, flere uker, det var jo mye sånne krisesenarioer, så det, mitt kontor sjekket da mulighetene for å fly jorda rundt motsatt vei, ikke sant, det hadde jo vært en opplevelse.

Senkveld, TV 2, 23.4.2010

Et enda tydeligere eksempel på Stoltenbergs stotrende måte å snakke på, finner vi da han forteller hva han brukte tida på i New York, mens han venta på at alternativ transport:

Så da fikk jeg litt tid til å gå rundt der, for det, jeg hadde vært der, når jeg er der, så får jeg aldri tid til å, til å være rundt, men da fikk jeg noen timer ekstra, og gikk rundt på Manhattan og lengtet tilbake til da jeg var der som ungdommen, og tenkte på at det kanskje, det var morsommere det.

Senkveld, TV 2, 23.4.2010

I de to gjengitte sitatene er setningene usammenhengende. Dårlig diksjon, kombinert med høyt snakketempo, fører til at Stoltenberg svelger enkelte ord og bokstaver, slik at det blir vanskelig å få med seg de store sammenhengene i resonnementene. I verste fall kan dette gå utover tilhørernes forståelse av innholdet, og en vesentlig del av den politiske retorikken er nettopp å få fram og tydeliggjøre det politiske budskapet til publikum. Den engasjerte måten å prate på kan derfor virke mot sin hensikt dersom den i stedet for å engasjere og overbevise publikum, hindrer dem i å forstå innholdet. Den rotete uttalen kan også gi inntrykk av at

Stoltenberg er usikker eller ukomfortabel i situasjonen, og en usikker statsminister vil ikke oppleves som troverdig. Stoltenbergs måte å snakke på trenger imidlertid ikke å gi et entydig negativt inntrykk. Stotringa kan også tolkes som et tegn på at Stoltenberg er så engasjert og ivrig at han rett og slett ikke rekker å fullføre alle setningene. Dersom publikum opplever Stoltenbergs engasjement som ekte og oppriktig, kan det styrke troverdigheten hans.

Viss man ser Stoltenbergs to opptredener under ett, ser man i tillegg at den muntlige og noe usammenhengende måten å prate på gjentar seg. Det kan derfor virke som nølinga og stotringa er en del av Stoltenbergs naturlige måte å prate på, noe som gir inntrykk av at han er seg selv under opptredenene. Nettopp det å være den samme over tid, er en viktig del av retorikkens etos og dermed avgjørende for å oppleves som troverdig. Hos Stoltenberg gjenspeiles konsistensen både i argumentene og framføringa som helhet, dette gjelder i den enkelte opptreden, men også i opptredenene som helhet. Han vingler ikke i argumentasjonen i talkshowene, samtidig virker både ordbruk, kroppsspråk og ansiktsmimikk naturlig. For å oppleves som konsistent, må politikeren inneha samme holdninger, egenskaper og meninger, enten han opptrer i underholdningsshow, nyhetsprogram eller private selskap. Hvis ikke risikerer politikeren at publikum sitter igjen med følelsen av at han ikke er seg selv, og at han tillegger seg ulike roller alt etter hvilken sammenheng opptreden skjer i. Siden Stoltenbergs måte å prate på ikke er avgrensa til én bestemt situasjon eller opptreden, er det sannsynlig at den stotrende og nølende måten å ordlegge seg på er en del av hans naturlige måte å prate på.

4.1.5. Sosial og inkluderende i samtale med andre gjester

Politikere som gjester talkshow, må ta hensyn til en rekke elementer under sine opptredener. For å framstå som troverdig må de tilpasse seg produksjonskonteksten, programformatet, de andre gjestene og publikumssammensetninga. Det gjennomgående kravet til politikere som opptrer i slike program, er at de må være i stand til å veksle mellom rollen som politiker og rollen som privatperson. Tidligere har vi sett at Stoltenberg gir seerne et innblikk bak fasaden ved å fortelle om personlige erfaringer, hendelser i privatlivet og interesser han har utenfor politikken. Samtidig er han påpasselig med å vise til sin autoritet og kompetanse, for på den måten å opprettholde autoriteten det er nødvendig å ha som statsminister. Å balansere mellom rollen som politiker og rollen som privatperson er ingen lett oppgave. Ved å inkludere begge rollene i sin opptreden, viser Stoltenberg at han har greid å tilpasse seg sjangeren og de krav og forventninger som stilles til en opptreden her. Bruken av autoritative virkemidler bryter

imidlertid med sjangerkonvensjonene, og kan være med på å bygge ned troverdigheten hans dersom publikum føler at han har en bevisst intensjon om å overbevise dem.

I tillegg til å forholde seg til sjangerkrava, må politikerne tilpasse seg publikum, det er tross alt de som er grunnen til at samtalen i det hele tatt finner sted. Selv om publikum i *Skavlan* og *Senkveld* består av folk i alle aldersgrupper, finnes det eksempler på at Stoltenberg forsøker å tekkes de unge seerne. Denne tendensen er særlig tydelig i opptredenen i *Senkveld*, som også har lavest snittalder av programmene i utvalget.¹⁰ Man kan blant annet tolke Stoltenbergs uttalelser om sosiale medier og dataspill i *Senkveld* som et virkemiddel for å nå ut til de unge:

Rønneberg:	Når du sitter sånn på nettet, hender det at du spiller spill og sånn òg da?
Stoltenberg:	Jeg driver litt på spill.
Rønneberg:	Ja, du gjør det?
Stoltenberg:	Ja, men det er også sånt jeg prøver å undertrykke litt. Jeg har et dekknavn.

Senkveld, TV 2, 23.4.2010

Stoltenbergs uttalelser om dataspill kan for det første virke overraskende på mange. Det er vanskelig å se for seg statsministeren spille dataspill. Samtidig kan utspillet åpne for at unge fjernsynsseere kan identifisere seg med ham. Yngre velgere kan ha vanskelig for å kjenne seg igjen i de mange middelaldrende politikerne som dominerer norsk toppolitikk. Uttalelsen kan derfor være en del av en strategi for å nå fram til akkurat denne aldersgruppa. Samtidig som grepet demonstrerer statsministerens tilpasningsdyktighet, er det et eksempel på virkemidlet personifisering. Når Stoltenberg forteller hva han gjør på fritida, gir han publikum mulighet til å bli kjent med nye sider ved ham som person, noe som kan føre til at de ser på ham som et mer sammensatt menneske. Innrømmelsen av dataspillinteressen kan samtidig tolkes som et intimiseringsgrep, da han inntrykk av at han deler en personlig hemmelighet med publikum.

Når Stoltenberg seinere forteller om forholdet til den amerikanske fjernsynsserien *Sopranos*, kan han oppnå noe av den samme effekten, ved at flere unge seere kan identifisere seg med ham. Statsministeren forteller blant annet at han finner likhetstrekk ved seg selv og mafialederen Tony Soprano, som er hovedperson i den populære dramaserien. *Sopranos* er en kritikerrost og populær fjernsynsserie, som mange ungdommer og unge voksne har sett. Når de får høre at også statsministeren følger med på serien, vil føle de har noe til felles med ham:

Eh, det er at alle forventer at han skal løse problemene. Eh, og alle kommer til ham og, og mener at du må ordne opp. Jeg føler noe av det samme krysspresset, at det hele tiden kommer mennesker til meg

---

¹⁰ Ifølge TNS Gallups målinger av målgruppa mellom 15 og 49 år har *Skavlan* i gjennomsnitt en indeks på 70,5, mens *Senkveld* har en indeks på 110,5 (TNS Gallup, 2012). Statistikken viser at *Senkveld* har flere seere i denne målgruppa. På grunn av lave seertall, finnes det ikke målinger av publikumssammensettinga i *Fredag*.

som mener at jeg må ordne opp. Og jeg gjør så godt jeg kan, jeg løser mange problemer, og når jeg endelig har løst alle problemene og føler at jeg kan gå hjem og slappe av, så er det en ny liten krise som kommer seilende inn. Det, derfor ser jeg på Tony Soprano og har veldig sympati med ham.

Skavlan, NRK, 14.1.2011

Et annet eksempel på at Stoltenberg tilnærmer seg den yngre seergruppa, er da han i *Senkveld* forteller at han lengta tilbake til ungdommen da han gikk rundt på Manhattan og venta på ei løsning på transportproblemene. «Det var kanskje morsommere det», filosoferer han, og gir slik inntrykk av at han husker ungdomstida godt og at han savner denne perioden av livet. Det at han har så sterke minner fra ungdomstida, kan gjøre at flere unge vil identifisere seg med ham. Også da Stoltenberg i *Skavlan* innrømmer at han drømte om å bli programleder eller skuespiller da han var yngre, vil han trolig nå ut til det unge publikummet, siden mange ungdommer sitter med samme framtidsdrømmer som statsministeren en gang hadde.

Stoltenberg er invitert til *Senkveld* sammen med sjefen for det norske flyselskapet Norwegian, Bjørn Kjos, som i likhet med statsministeren ble berørt av flyproblemene i Europa. Gjestene utfyller hverandre godt, siden de representerer ulike sider av saken. Mens Kjos opplevde store økonomiske tap som følge av askeproblemene og følte ansvar for å få flypassasjerene hjem, ble Stoltenberg berørt som passasjer og statsminister. I tillegg til å bli intervjuet hver for seg, prater Kjos og Stoltenberg med hverandre. Ved å omtale Kjos med fornavn, gir Stoltenberg inntrykk av at de er nære bekjente. Henvendelsesformen bygger samtidig opp under den intime og hverdagslige stemninga i studio. Stoltenberg har også selskap av andre gjester da han besøker *Skavlan*, deriblant komiker Harald Eia, kommentator Elisabeth Høglund og skuespiller Børge Alstedt. Samtalen mellom gjestene i *Skavlan* flyter godt, og de får rom til å diskutere uten at programlederen blander seg inn. Stoltenberg involverer seg aktivt i samtalen, og bidrar med personlige erfaringer og argumenter underveis. På den måten får han demonstrert at han er både tilpasningsdyktig og sosial, noe som anses som viktig for å framstå som troverdig i talkshow.

Alt i alt framstår Jens Stoltenberg som personlig, trygg og oppriktig engasjert under sine to opptredener i *Skavlan* og *Senkveld*. Han gir av seg selv og byr på personlige erfaringer og historier, men greier samtidig å beholde den autoriteten og makta en statsminister må ha. Det ser derfor ut til at Stoltenberg har funnet en fin balanse mellom rollen som privatperson og rollen som statsminister, noe som fører til at han oppleves som autentisk og troverdig.

4.2. Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Bakgrunnen for utenriksminister Jonas Gahr Støres opptreden i *Fredag* 8.4.2011 er debatten rundt hans deltakelse i Arbeiderpartiets sentralstyre. Arbeiderpartiets landsmøte har oppretta en ekstra plass i sentralstyret som Støre har blitt tildelt, noe som har blitt tolka som Støres første skritt mot statsministerposten (se bl.a. VG, 10.4.2011). Kritikken mot tildelinga har gått på at sentralstyret allerede domineres av middelaldrende Oslo-politikere, og at Støres plass derfor burde vært gitt til en yngre politiker fra distriktet. Det at Støre også tidligere har blitt konfrontert med sin velstående bakgrunn fra Oslos vestkant som noe atypisk for partiet han representerer, øker interesseverdien rundt ham. På grunn av familiebakgrunnen og væremåten, har Støre i media fått et image som regjeringas supermann (se bl.a. Dagsavisen 28.8.2010; Dagbladet Magasinet, 3.3.2008; VG Helg, 22.3.2008). Motsetningsforholdet mellom Støres velstående bakgrunn og engasjementet i Arbeiderpartiet er tema for hele intervjuet i *Fredag*.

Som eneste sekvens i utvalget, har ikke Støres opptreden i *Skavlan* 15.1.2010 en klar aktuell funksjon. Han er verken invitert for å personifisere en aktuell sak eller kommentere regjeringas politikk, men er trolig en politiker som står høyt på lista over ønska gjester uavhengig av aktualitet. Støre er en av Norges mest populære politikere (se bl.a. Aftenposten, 21.12.2011; Dagsavisen, 28.8.2010), men er kjent for å holde sitt offentlige liv som politiker atskilt fra privatlivet. Det at han har vært så lite privat i offentligheten gjør ham trolig til en ettertrakta gjest i *Skavlan* og andre talkshow. Dette er sannsynligvis også utslagsgivende for at programlederen forsøker å få ham til å fortelle mer om familielivet og fritidsinteressene under samtalen. Det virker som *Skavlan* ønsker å vise fram en side ved Støre som hittil har vært ukjent i offentligheten, noe som skaper spenning og forventninger blant publikum.

Det at Støre har valgt å droppe slips da han gjester *Skavlan*, får ham til å virke avslappa og uformell. I *Fredag* har han valgt å beholde slipset på, noe som gir ham et mer formelt preg. Klesvalget kan trolig forklares ved å se på bakgrunnen for de to opptredenene. Opptreden i *Skavlan* har ikke et klart politisk siktemål, men ser heller ut til å være motivert av hvordan Støre er som privatperson. Dette har Støre trolig fått beskjed om på forhånd, og har derfor konkludert med at det er mest passende å møte uten slips. I *Fredag* er det Støre som utenriksminister og arbeiderpartipolitiker som står i fokus, noe som krever et mer formelt antrekk. Her har han derfor ikledd seg mørk dress og slips, som signaliserer autoritet og makt.

4.2.1. Forberedt spontanitet

Det viktigste funnet i utenriksminister Jonas Gahr Støres opptredener i *Skavlan* og *Fredag*, er at han ser ut til å ha bestemt seg på forhånd for når og hvordan han skal bruke personifisering. Han vet at talkshowet krever en kombinasjon av den private og offentlige rollen, og for å imøtekomme forventningene, virker det som han har plukka ut noen anekdoter og personlige erfaringer han kan dele med publikum. Støres bruk av virkemidlet personifisering oppleves derfor som bevisst og forberedt, flere ganger sier han også eksplisitt at han har planlagt å dele disse opplevelsene under opptreden. Dette gjør at de personlige beretningene ikke virker å komme innenfra, men at de i stedet er en del av en retorisk strategi for å innfri sjangerkrava. Bevisstheten rundt personifiseringsgrepet bryter med god autentisitetsretorikk, da uttalelsene forekommer lite naturlig og oppriktig. I de følgende avsnittene presenteres noen eksempler på hvordan Støre tar i bruk personifisering i sin opptreden i *Skavlan* i januar 2010.

Programleder Fredrik Skavlan innleder intervjuet med å fortelle at han tilfeldigvis møtte utenriksministeren i skisporet ei uke tidligere. Støre, som vanligvis betraktes som en ganske privat person, må her innta det Corner (2003) omtaler som den private sfære. Innenfor denne sfæren brukes fritidsinteresser, kulturelle preferanser, familieliv, vennennettverk og livsstil som virkemidler under opptreden. Hensikten er å eksemplifisere og personifisere politiske saker, men også å knytte bånd mellom seg selv og velgerne. Til tross for at Støre blir oppfordra til å fortelle om skituren, svarer han kort og avvisende, og gir slik signal om at han ikke vil si mer om saken. Man får derfor inntrykk av at Støre ønsker å holde seg til tema og spørsmål som er knytta direkte til hans rolle som utenriksminister. Grunnen kan være at han ønsker å verne om privatlivet av respekt for sine nærmeste, samtidig kan det være en måte å opprettholde autoritet på. Det er også mulig at Støres klare skille mellom rollen som privatperson og offentlig person er en del av hans imagebygging. Støre framstår slik som en statsmann, samtidig som han bevarer noe av mystikken rundt ham som person, noe som igjen kan trigge nysgjerrigheten til publikum og føre til økt interesse rundt hans personlighet.

Siden Støres personlige sider og privatliv sjelden kommer fram gjennom mediene, der folk flest lærer om politikk, kan man anta at mange synes det er vanskelig å identifisere seg med ham. Under opptreden i *Skavlan* finnes det flere eksempler på at programlederen forsøker å nyansere det medieskapte bildet av Støre, blant annet spør han om utenriksministeren ofte blir sliten. Da Støre innrømmer at også han blir sliten, viser han at han, i likhet med alle andre, har behov for å få nok søvn og hvile. På den måten får han avkrefta myten om at han er en slags

supermann, i stedet framstår han som en vanlig person med vanlige behov. Sitatet under bidrar derfor til at folk i større grad vil kjenne seg igjen i ham:

Eh, nei, jeg vil ikke si at jeg er mye sliten, men jeg er, jeg blir sliten, og jeg kjenner veldig godt når jeg blir sliten. Så er jeg god til å sove på, eh, skal vi si, uortodokse tider og steder.

Skavlan, NRK, 15.1.2010

Gjennom sitatet får Støre samtidig demonstrert at han er løsningsorientert. Dersom han blir trøtt, finner han alltid ei løsning, siden han er i stand til å sove hvor som helst og når som helst. Denne personlige egenskapen kan også overføres til politikken, der det å finne løsninger er ansett som en viktig egenskap. Uttalelsen kan derfor bidra til å styrke troverdigheten hans.

Et annet eksempel på Støre bruk av personifisering finner vi da han forteller om da den rødgrønne regjeringa fikk fornya tillit i 2009. I forbindelse med innsettinga ble en del statsrådposter skifta ut, og de nye statsrådene fikk naturlig nok mer oppmerksomhet enn de som allerede hadde sittet i fire år. Støre forteller at han likevel hadde forhåpninger om at det skulle dryppe litt oppmerksomhet på ham også. Men da han kom tilbake til kontoret etter å ha blitt presentert på slottsplassen, hadde han kun fått én tekstmelding, og den var fra kona:

[...] Og så, da regjeringen liksom sto fram på ny i 2009, så sto vi på Slottsbakken da, og da var det noen nye statsråder, så jeg tenkte at nå er i grunnen oppmerksomheten på dem, men det kommer kanskje litt på meg òg, tenkte jeg. Og så kom jeg tilbake i UD, og da var det én – én SMS. Og da tenkte jeg at det var litt lite, men den var kanskje hyggelig, og den var fra kona mi, og der sto det «Husk melk!».

Skavlan, NRK, 15.1.2010

Ved å innrømme at han hadde forventninger om å få oppmerksomhet, men at disse ikke ble innfridd, viser Støre at også han har behov for anerkjennelse og omsorg, og at han blir skuffa dersom han ikke får det. Behovet for å bli sett er ikke nødvendigvis et positivt karaktertrekk, men det er et behov han deler med de aller fleste. Støre skaper derfor et bilde av seg selv som «folk flest», noe som kan føre til at flere kjenner seg igjen og derfor får større tiltro til ham.

I tillegg til å sidestille seg med vanlige folk, trekker Støre også fram sin egen posisjon som svært viktig under intervjuet. Dette er en form for autoritativ kommunikasjon, og brukes blant annet da han snakker om den humanitære krisa på Haiti etter jordskjelvet samme vinter. Støre forteller at Norge er godt trent i å behandle slike katastrofer, og at norske myndigheter er raskt til stede når slike hendelser skjer. Siden feltet hører til under Støres departement og dermed er hans eget ansvarsområde, sier han samtidig at han selv har trening i slike situasjoner. Det kan tolkes som et autoritativt grep, fordi han framhever sin egen innsats. Da han gjester *Fredag* trekker han også fram sin egen erfaring som betydningsfull. Her er det først og fremst

kompetansen som arbeiderpartimann som framheves, noe som kan forklares med at han er invitert fordi han er aktuell som medlem i sentralstyret i Arbeiderpartiet. Regjeringas innsats blir også trukket fram i opptredenene, blant annet da det blir snakk om integrering. I sitatet under trekker Støre fram Norges integreringspolitikk som bedre enn andre lands politikk:

Eh, det vi har gjort i dette utvalget, det er å få ordentlig verdigrunnlag, en plattform, og så har vi fremmet ni-og-nitti forslag til å gjøre en god integreringspolitikk bedre. For vi har jo lyktes ganske bra i Norge sammenliknet med andre land med å få flere i jobb, flere i utdanning, flere til å finne seg til rette.

Fredag, TV 2, 8.3.2011

Slik får han indirekte framheva seg selv og regjeringa han er en del av som handlekraftig og dyktig. Denne måten å løfte fram egen innsats på, er trolig et forsøk på å bygge opp autoritet og troverdighet rundt sin rolle som politiker. Dersom uttalelsen virker overbevisende, vil publikum sitte igjen med inntrykk av at Støre er kompetent i jobben som utenriksminister.

4.2.2. **Kontrollert engasjement**

Støre framstår som kontrollert og beherska i begge opptredenene. Det rolige snakketempoet og det lave stemmeleie er stabilt og gjennomgående, men med noen få unntak. I *Skavlan* skjer dette da han skal kommentere et gammelt bilde programlederen har fått tak i, og som vises på storskjerm i studio. Bildet viser utenriksministeren naken på ei brygge med motorsag i hånda. Han virker svært ivrig da han forteller historien bak bildet, og selv om han prater med samme dempa stemme som tidligere, bruker han kroppsspråket og ansiktet aktivt mens han snakker. I tillegg krydrer han historien med morsomme og tilsynelatende spontane kommentarer. Her virker det som han går litt ut av politikerrollen og byr mer på seg selv:

Ja, ja, ja, men finn fem feil på det bildet. Det er for det første, det er min søster som bor i Stockholm som har tatt dette bildet med en lang linse. Jeg har ikke verneutstyr og jeg bruker elektrisk motorsag i regnvær. Men, eh, ja, så langt har jeg gått inn i det private, kan du si. Men jeg, jeg er en habil motorsagbruker, nemlig.

Skavlan, NRK, 15.1.2010

Men selv om Støre viser et tydelig engasjement og forteller historien med iver, understreker han at han på forhånd har sagt seg villig til å dele denne private historien, men ikke mer. Når publikum samtidig vet at det samme bildet sto på trykk i *Dagbladet Magasinet* for noen år siden, er det lett å tolke dette som en planlagt lekkasje fra privatlivet, og ikke et overraskende initiativ fra programlederens side. Det strategiske elementet gjør at engasjementet ikke framstår som like oppriktig og ekte, og kan derfor gå på bekostning av Støres troverdighet. Den samme tendensen ser vi da Støre får spørsmål om kona hans ble glad da han tok en ny

periode som utenriksminister. «Eh, ja, nei, jeg snakker ikke så, jeg har holdt et skille mellom privat og jobb, men det passer tydelig å si det nå, i mange sammenhenger [...]», svarer han, og forteller deretter om konas reaksjon da han ble gjeninnsatt som utenriksminister (Skavlan, 15.1.2010). Ved å innlede sitatet med en bemerkning om at han vanligvis ikke snakker om privatlivet, men at han har bestemt seg for å gjøre det i dag, gir han inntrykk av at dette er en forberedt uttalelse. Han skaper slik en distanse til publikum og egne følelser allerede før han forteller om episoden. Publikum kan derfor få inntrykk av at Støre ikke forteller historien med oppriktig engasjement, men at det hele er kalkulert for å imøtekomme forventningene som er knytta til en talkshowopptreden. Det strategiske elementet bryter med autentisitetssidealet, som verdsetter spontanitet og naturlighet, og kan føre til at han oppleves som lite troverdig. Når man avdekker private forhold på fjernsyn, må det forekomme motivert – ikke bare i sakens anledning, men også i den aktuelle talesituasjonen. Når det gjelder Støres uttalelser, tyder mye på at de er planlagt med sikte på en viss effekt, nemlig å innfri sjangerens krav til personfokus. De oppfattes derfor mer som retoriske triks, enn oppriktige beretninger fra livet.

Da Støre er gjest i *Fredag* er det først og fremst politiske saker som står i fokus, dermed er det naturlig at politikeren Jonas Gahr Støre får mer plass. Det virker som Støre synes det er lettere å vise engasjement når det er snakk om politikk, enn når han skal fortelle om erfaringer fra sitt eget privatliv. Han ser derfor langt mer komfortabel ut i denne rollen. Under samtalen i *Fredag* antyder programlederen at Støre er en lite typisk arbeiderpartimann med henvisning til hans velstående bakgrunn fra Oslos vestkant. Han antyder videre at Støre trolig kunne fått en bedre betalt jobb, dersom han hadde ønska det. Støres krasse respons på denne uttalelsen gir inntrykk av at han blir provosert over det programlederen antyder. Han tar til motmæle og setter programlederen grundig på plass gjennom følgende sitat:

Det er et veldig negativt spørsmål da, for det undervurderer jo hva politikk er i et demokrati, for å bli litt høystemt her. Det handler jo om en utvikling av samfunnet, som for meg helt siden jeg var tolv-tretten år har vært ting som har opptatt meg hele tiden: samfunnet, urettferdighet, eh, retten til å bli hørt, eh, så det har engasjert meg hele tiden.

Fredag, TV 2, 8.4.2011

Støres respons kommer så umiddelbart at man får inntrykk av at spørsmålet har gått personlig inn på ham. Ved å la engasjementet komme til uttrykk på denne måten, utstråler han både spontanitet og oppriktighet. Det trenger heller ikke å være negativt at Støre viser at han er provosert, da slike følelsesutbrudd er menneskelige og viser at han har samme følelsesregister som folk flest. Støre fortsetter motargumentene seinere i samme sitat:

[...] Eh, så jeg tror dette med hva som er typisk og utypisk, det henger ofte litt etter med hva som er situasjonen akkurat nå. Ja, det hadde vært veldig ille om alle i Arbeiderpartiet var som meg. Eller som deg. Det er jo et sammensatt parti med veldig mange forskjellige...

Fredag, TV 2, 8.4.2011

Her prater Støre i et enda raskere tempo og bruker hendene aktivt for å understreke de viktigste poengene. Han trekker også inn programlederen i argumentet, for å understreke at det hadde vært negativt dersom Arbeiderpartiet hadde bestått av kun én type mennesker. På den måten får han personifisert saken og trukket oppmerksomhet bort fra seg selv. Etter denne uttalelsen blir det vanskelig for programlederen å gå videre på temaet, det legges derfor dødt.

4.2.3. Jevn og dempa stil

Støres måte å prate på kan karakteriseres som jevn fordi han prater rolig og dempa, med få fremmedord og pauser. Stemmen er i tillegg lavmælt og ligger i et behagelig leie, men uten at den oppleves som monoton. Når stemmen er behagelig å høre på, blir det lettere å konsentrere seg om det som faktisk blir sagt, noe som kan øke troverdigheten hans. Den lavmælte måten å prate på gir samtidig assosiasjoner til hverdagslige samtaler rundt middagsbordet med nære venner eller familie, og skaper derfor ei intimt stemning. Den balanserte væremåten gir uttrykk for at Støre har kontroll på situasjonen og at han er trygg på seg selv. Når det gjelder setningsoppbygginga og ordbruken underveis, framstår dette som noe formelt og saklig. Til tross for at ordene er enkle og lett forståelige, minner uttalelsene ofte om politiske argumenter, det ser vi blant annet da Støre kommenterer overfallsvoldtektene i Oslo:

Eh, mange av, og så må vi ikke si det slik at for de, de som har begått den, disse handlingene, når de blir pågrepet, kommer fra en gruppe av befolkningen, så er alle i den gruppen overfallsvoldtektsforbrytere. Eh, men dette er jo et politispørsmål. Det er også et helsespørsmål, fordi at folk med store psykiske problemer kommer til Norge, drevet på flukt, har vært gjennom krig, flukt og traumatiske opplevelser. De må få et helsetilbud, slik at ikke de problemene de har, ikke blir tatt ut på mennesker som er sårbare.

Fredag, TV 2, 8.4.2011

Her har Støre mulighet til å si noe om hvordan overfallsvoldtektene påvirker ham personlig, for eksempel kunne han fortalt at han selv har barn som går ute i Oslo sentrum i helgene, og slikt vist at han har et personlig engasjement og forhold til saken. Men framfor å utnytte mulighetene som ligger i den retoriske situasjonen, legger han ut om hvordan problemene bør håndteres politisk. Måten å ordlegge seg på minner om argumentasjonsmåten i politiske debatter. I motsetning til rene informasjonsprogram, vektlegger talkshowet de personlige og private aspektene ved en sak. For å tilpasse seg sjangerkrava, ville det derfor vært mer

hensiktsmessig for Støre å fortelle om personlige erfaringer og refleksjoner knytta til saken. Han burde i tillegg gjort dette på en måte som hadde gjenspeila hans egne følelser, slik at publikum hadde fått inntrykk av at engasjementet var personlig motivert. Sitatet inneholder imidlertid elementer som indikerer at uttalelsen kommer spontant, blant annet den utstrakte bruken av leddsetninger og alle småordene som fyller tenkepausene. Dersom uttalelsen hadde vært planlagt og skrevet ned i manus på forhånd, hadde sitatet trolig ikke inneholdt disse elementene, men i stedet vært framført språklig korrekt og uten pauser. Den muntlige måten å uttrykke seg på får Støre til å virke autentisk og naturlig, og øker derfor troverdigheten hans.

Støres snakkemåte og retoriske stil er den samme i både *Senkveld* og *Fredag*. Han prater rolig og beherska med jevn flyt, samtidig som han holder fast på sine meninger, både i den enkelte situasjon og over tid. Han framstår slik som en lite vinglete politiker. Det å ha konsekvens i sine argumenter og sin væremåte er ikke uvesentlig med tanke på hans troverdighet som politiker, og kan derfor være med på å styrke tilliten til Støre.

4.2.4. Klart skille mellom «Privat-Jonas» og «Politiker-Jonas»

Siden Støre markerer et så tydelig skille mellom privatlivet og yrkeslivet, er det lett å tenke at han er én person når han opptrer på fjernsyn, og en annen når han kommer hjem. Zoonen (2005, s. 74) skriver at politikere bør spille roller som ligger tett opp mot deres personlighet for å unngå at seerne opplever dem som unaturlige eller falske. I Støres tilfelle ser det ut til at han endrer rolle alt etter hvilken situasjon han opptrer i, noe som gjør det vanskelig å få øye på personen bak politikerskikkelsen. Det markerte skillet mellom den private Jonas Gahr Støre og den offentlige Jonas Gahr Støre bryter med krava til en autentisk opptreden, og kan derfor gå utover Støres troverdighet som politiker.

Selv om Støre stort sett holder seg til yrkesrelaterte tema under opptreden i *Fredag*, evner han også å være personlig. Det ser vi blant annet da programlederen kommenterer at Støre ser bra ut med tanke på at han har passert femti år. Støre forklarer til programlederen at det krever sitt å opprettholde den gode helsa, og at han blant annet er nødt til å sove, spise og trene nok:

Viss du mener det du sier nå, så er det veldig hyggelig på slutten av en uke [...] Ja, på slutten av en uke hvor jeg føler at jeg, altså, har strukket meg veldig langt i arbeidet, sovet lite, eh, men det henger sammen med at denne jobben er knallhard, egentlig, og den krever at jeg får sovet, spist og trent, i alle fall mosjonert, eh, slik at dette går rundt.

Fredag. TV 2, 8.4.2011

Når publikum får høre at hverdagen til Støre består av riktig kosthold, trening og tilstrekkelig søvn, vil de føle at de kjenner Støre bedre. Hverdagsrutinene hans er lik mange andres, noe som kan føre til at flere vil identifisere seg med ham. Dermed kan sitatet også tolkes som et personifiseringsgrep. Det å fortelle om treningsrutiner og sunt kosthold kan samtidig være en måte å bygge opp, eller ivareta, det medieskapte «supermann»-imaget på. Men selv om Støre gir publikum et lite innblikk i hvordan livet hans ser ut utenfor jobben, trækker han ikke over grensa til det intime. Han forteller kun om overflatiske rutiner, og røper ikke detaljer fra privatlivet. Da Talsnes understreker at statsminister Jens Stoltenberg også lever etter denne oppskrifta, forteller Støre at han og Stoltenberg ofte trener sammen:

Hvem som har inspirert hvem, vet jeg ikke, men vi gjør jo noe av det sammen, vi går blant annet på ski sammen, og trener sammen [...]

Fredag. TV 2, 8.4.2011

Opplysninga om Støre og Stoltenbergs felles treningsturer er trolig ny for mange som ser på. Ifølge Johansen (2002, s. 91) kan politikere, ved å fortelle om hittil ukjente sider av seg selv, tilføre skikkelsen dybde og nye dimensjoner. Når publikum får høre om treningsrutinene til Støre, vil de derfor kunne få et bredere og mer sammensatt bilde av Støre som person.

4.2.5. Høykultur møter lavkultur

For at en talkshowopptreden skal anses som vellykka, må politikeren være i stand til å tilpasse seg situasjonen og sjangeren. Noe av det som kjennetegner talkshowet som sjanger, er blandinga av den private og offentlige sfære. Men framfor å vise hvem han er som privatperson og dele nye sider ved seg selv, legger Støre vekt på å fremme sin offentlige rolle og arbeidsoppgaver knytta til den. Han bruker mye tid på å fronte partiets politikk, og viker unna situasjoner der han har mulighet til å gi mer av seg selv som privatperson. Dette er blant annet tydelig da programlederen spør hvordan han kombinerer jobb og fritid. Her står Støre overfor en glimrende anledning til å fortelle hva han gjør på fritida, men i stedet legger han vekt på at jobben er krevende og tar mye tid. Støre reagerer på samme måte da han besøker *Skavlan*, og programlederen forsøker å få ham til å fortelle om da de møttes på skitur. Dette mener Støre åpenbart tilhører privatlivet, og vil derfor ikke gå nærmere inn på skituren. Eksemplene over tyder på at Støre ikke har greid å tilpasse seg talkshowet som sjanger. Det er derfor sannsynlig at opptredenens hans ikke svarer helt til publikums forventninger.

Samtidig som Støre må forholde seg til sjangeren, må han også ta hensyn til gjestene han sitter sammen med. For å øke spenningsnivået, er det ikke uvanlig at politikerne inviteres sammen med folk som kan sies å være deres rake motsetning, noe som kan by på utfordringer når det gjelder kommunikasjonen gjestene imellom. Støre er invitert til *Skavlan* sammen med den svenske fjernsynskjendisen Carolina Gynning. Da programlederen introduserer Gynning, påpeker han at gjestene er to vidt forskjellige personer, både yrkesmessig og privat:

Vi skal, vi skal invitere en gjest som har levd, som jeg vil si er din rake motsetning, eh, i, i akkurat denne sammenheng. Eh, som heter Carolina Gynning, så jeg vet ikke om du vet hvem det er?

Skavlan, NRK, 15.1.2010

I tillegg til at gjestene blir intervjuet hver for seg, legger programlederen opp til at de skal prate med hverandre. Siden Støre og Gynning da må finne ei felles plattform, tvinges de til å prate om ting som ligger langt utenfor deres ekspertområde. Ettersom gjestene i dette tilfellet er svært ulike og ikke har så mye til felles i utgangspunktet, kan det være utfordrende å finne samtaleemner som passer begge to. Støre og Gynning får aldri samtalen til å flyte – dette til tross for at programlederen introduserer dem for et samtaleemne begge burde kjenne seg igjen i, nemlig kjente menneskers utleveringer av privatlivet i det offentlige rom. Som seer sitter man igjen med følelsen av at to verdener møtes og krasjer ved at høykultur møter lavkultur. Som velutdanna, middelaldrende mann i en viktig samfunnsposisjon, representerer Støre høykulturen. I motsetning til Støre, kan man si at Gynning har en lavkulturstatus siden hun er kjent i offentligheten fordi hun har vært deltaker i «reality»-programmet *Big Brother*, og fordi hun i ettertid har brukt kjendisstatusen for det den er verdt. Man kan heller ikke utelukke at kjønn spiller en rolle her. Gynning har på seg utfordrende klær og gir inntrykk av å være opptatt av utseende, noe som bidrar til å tydeliggjøre forskjellene mellom gjestene. Selv om slike gjestekombinasjoner er vanlige i talkshow, fungerer det altså dårlig i dette tilfellet.

Støre må også tilpasse seg publikum i studio og de som sitter hjemme og ser på. Når det gjelder *Skavlan*, byr dette på ekstra utfordringer siden publikum består av både nordmenn og svensker. Støre må derfor appellere til folk fra to ulike land dersom han har som mål å nå ut til alle. Norske politikere har trolig vanskeligere for å få kontakt med den svenske publikumsandelen i *Skavlan*, og motsatt. Dette kan gjestene løse ved å tilpasse tema og språk deretter. For å øke språkforståelsen, bytter Støre ut enkelte norske ord og uttrykk med svenske i samtaler med de svenske gjestene. Han bruker for eksempel det svenske ordet *pojker* i stedet *gutter* da de diskuterer den svenske festkulturen. Den språklige omlegginga gjør både kommunikasjonen mellom gjestene og med publikum noe lettere. Samtidig kan det virke litt

unaturlig, og derfor lite autentisk, at han ikke bruker sitt opprinnelige språk og ordforråd. Det er vanskelig å si om dette er Støres eget påfunn, eller om det er produksjonsapparatet som har gitt ham instruksjoner om å bytte ut enkelte ord.

Kort oppsummert gir utenriksminister Jonas Gahr Støre inntrykk av å være tilbakeholden når det gjelder privatlivet i begge opptredenene. De gangene han referer til personlige erfaringer, virker det som uttalelsene er planlagt for å imøtekomme fjernsynsseernes forventninger og sjangerkrav. Det gjør at Støre framstår noe distansert og formell, bidrar samtidig til at han opprettholder autoritet og en viss mystikk rundt sin egen person.

4.3. Høyre-leder Erna Solberg

Høyre-leder Erna Solberg er invitert til *Fredag* 18.2.2011 i forbindelse med lanseringa av sin egen debattbok. Opptreden framstår som økonomisk motivert, da den er prega av at hun er inne i en promoteringsprosess og har et ønske om å selge flest mulig bøker. Den kommende boka har et politisk innhold, og samtalen kretser derfor stort sett rundt politiske temaer og spørsmål relatert til Solbergs politiske karriere. Solberg er invitert til *Fredag* sammen med den svenske økonomiprofessoren Michael Dalèn, som nylig har gitt ut bok om det å være lykkelig. Dette temaet blir derfor også diskutert i sekvensen.

Når det gjelder opptreden i *Skavlan* 11.3.2011, er Solberg invitert sammen med sin svenske kollega Fredrik Reinfeldt i forbindelse med Høyre-partienes framgang den siste tida. De to politikerne kjenner hverandre godt fra før, noe samtalen bærer preg av. Siden begge er politikere, handler samtalen mellom dem stort sett om politikk. Etter hvert kommer også skiløper Petter Northug og utdanningsprofessor Ken Robinson inn i studio, noe som fører til at samtalen glir over på mer allmenne tema, som flere kan kjenne seg igjen i.

I begge opptredenene består klesdrakten til Solberg av bukse og dressjakke i nøytrale farger. Den maskuline stilen kommuniserer makt og autoritet, noe som kan gi henne mer tyngde og troverdighet som politiker. I likhet med Høyres partilogo, er antrekkene i begge programmene i blåtoner. Fargevalget er trolig ikke tilfeldig, da blåfargen gir assosiasjoner til partiet Høyre. Samtidig kan den formelle klesstilen bidra til at Solberg oppfattes som litt upersonlig og stiv, noe som kan få en negativ effekt, da det kan gi inntrykk av at hun er lite autentisk og naturlig.

4.3.1. Strategisk motivert opptreden

Solberg framstår som noe avmålt og kontrollert både i *Skavlan* og *Senkveld*. Hun holder seg stort sett til politiske tema, men svarer også ærlig på spørsmål som angår henne som person. Det ser vi blant annet i *Fredag*, der Solberg blir spurt om den forestående 50-årsdagen. «Det er ikke helt komfortabelt å fylle femti», svarer hun (*Fredag*, 18.2.2011). Slik antyder Solberg at hun føler seg gammel, noe som kan tolkes som et svakhetstegn. Innrømmelsen vil bidra til at Solberg framstår som både ærlig og åpen. Hun greier deretter ut om alderskompleksene:

Nei, altså, det er et stort skille, sant. Jeg har jo alltid egentlig vært ganske ung i alle forsamlinger jeg har vært i tidligere. Og nå må jeg på en måte erkjenne at jeg begynner å tilhøre den litt godt modne delen av den norske befolkningen.

Fredag, TV 2, 18.2.2011

Siden mange vil kjenne seg igjen i Solbergs tanker rundt det å bli eldre, kan hun knytte tettere bånd med seerne. Hun får samtidig vist at også politikere har alderskomplekser, selv om det å eldes som politiker ofte medfører mer autoritet og makt. Et annet eksempel på at Solberg tør å vise sine svakere sider, er da hun kommer inn på sine lese- og skrivevansker.

[...] Sant, det står jo litt her om både det, min egen opplevelse av å snakke om at jeg hadde lese- og skriveproblemer, eller dysleksi da, særlig, eh, skriveproblemer og stavet feil [...]

Fredag, TV 2, 18.2.2011

Selv om Solberg får fram at hun har slitt med dysleksi i sitatet over, er publikum samtidig klar over at hun har kommet til *Fredag* for å prate om sin nye bok. Solberg vet at slike personlige avsløringer vil pirre folks nysgjerrighet, og at det kan føre til at flere får lyst til å kjøpe boka. Dersom boka selger godt, vil Solberg motta heder og ære, i tillegg til at hun vil tjene penger. Disse elementene gjør at publikum kan få inntrykk av at avsløringene ikke kommer fra hjertet, men at de er en del av en nøye planlagt lanseringsstrategi.

I Solbergs opptreden i *Skavlan* er det få svakhetstegn å spore. Ett unntak er da hun sier at hun er litt ustødig på langrennsski i nedoverbakker, her får hun imidlertid presisert at hun er god på flatmark og at hun har så bra viljestyrke at motbakkene også går greit. Slik får hun vridd det negative over til noe positivt, mens hun samtidig får framheva en egenskap som er høyt ansett i politikken, nemlig det å ha viljestyrke og pågangsmot. Dette kan derfor tolkes som autoritativ kommunikasjon, siden Solberg trekker fram egenskaper som er verdsatt innenfor feltet hun jobber på. Solberg tar også i bruk autoritativ kommunikasjon da hun får selskap av undervisningsforsker Ken Robinson i studio, og samtalen dreier over på utdanning. I den forbindelse får Solberg spørsmål om det var mulig å forutse politikerkarrieren hennes allerede

da hun gikk på skolen. Solberg svarer at medelever og lærere trolig så på henne som en ledertype ganske tidlig, og framstiller det dermed som at lederegenskapene ikke er tillært, men at det å være leder ligger naturlig for henne.

Eh, I'm not sure. I, I think, I think my teacher felt that I was speaking a lot. And, eh, also out of order in class. Eh, but I, but I'm not sure. Maybe they saw me as some type of leader, eh, person, quite early.

Skavlan. NRK, 11.3.2011

Sitatet over er et klart eksempel på autoritativ kommunikasjon, fordi Solberg trekker fram sine personlige egenskaper og kvaliteter som bedre enn andres. Også i *Fredag* finnes det flere eksempler på bruk av autoritativ kommunikasjon. Michael Dalèn, som er gjest i *Fredag* sammen med Solberg, påstår i sin bok at man aldri kan bli hundre prosent lykkelig. Solberg får derfor spørsmål om hun kjenner seg igjen i denne påstanden, hvorpå hun svarer:

[...] Det er klart at, jeg fikk veldig opptur etter valget i 2009, med, eh, når vi for det første hadde snudd en utvikling for Høyre, og fikk veldig gode meningsmålinger. Og nå har vi ligget på et høyt nivå i over ett år, og, og det er klart at, da venner jo du deg til det da.

Fredag, TV 2, 18.2.2011

I stedet for å svare direkte på spørsmålet, legger Solberg ut om hvor bra Høyre har gjort det på meningsmålinger de siste åra. Slik får hun tydelig understreka framgangen til partiet, og siden det er allment kjent at hun har vært partileder under hele oppgangstida, får hun også indirekte framheva sine enge lederegenskaper. Solberg trekker også fram sin gode moral, blant annet da hun skal forklare hva boka handler om. I den forbindelse understreker hun at det ikke dreier seg om et Høyre-manifest, men at det er hennes egne hjertesaker som står i sentrum.

Boken min dreier seg om det som har vært mitt kanskje kjernebudskap i mange år, at mennesker er viktigere enn milliarder, eh, at Høyre må snakke mer om mennesker, og litt mindre om milliarder. Det heter også boken.

Fredag, TV 2, 18.2.2011

Gjennom å trekke fram sitt menneskesyn i sitatet over, får Solberg signalisert at hun er en omsorgsfull person som bryr seg om andre. Da hun understreker at «mennesker er viktigere enn milliarder» gir hun samtidig inntrykk av at hun ikke er materialistisk, men at det er menneskene som står i sentrum. Ved å framheve sin gode moral på denne måten, håper nok Solberg at publikum skal se på henne som et godt menneske med et stort hjerte. Man kan derfor anta at hun bruker det som et grep for å skape troverdighet rundt sin egen person.

4.3.2. Varierende personlig engasjementet

Solberg kommer med få personlige referanser under opptreden i *Fredag*, og vender samtalen over på Høyres politikk der hun har anledning til det. Til tider virker det nesten som hun leser høyt fra Høyres politiske program, noe som kan gi inntrykk av at hun formidler partiets engasjement framfor sitt eget. Setningene er lange, korrekte og komplette, og skiller seg derfor fra det spontane språket som brukes i hverdagslivet, som kjennetegnes av ufullstendige setninger, tenkepauser, nøling, famling og avbrytelser. Til og med i situasjoner der det legges opp til at Solberg skal dra inn sin personlighet og sitt privatliv, trekker hun inn Høyre og Høyres politikk. Det ser vi blant annet da hun blir spurt om hvor lykkelig hun er. Framfor å snakke om familie og fritidsinteresser, legger hun vekt på partiets framgang de siste åra. Det gjør at publikum kan få følelsen av at Solberg ikke er interessert i å by på seg selv og vise hvem hun er privat, noe som kan få henne til å virke upersonlig og distansert.

Da Solberg er på besøk i *Skavlan* kommer det personlige engasjementet tydeligere til uttrykk, blant annet da hun skal kommentere innsatsen til langrennsløper Petter Northug under VM:

Eh, det jeg syns var verst, hver gang jeg ser Petter Northug går på ski, så har jeg litt vondt i magen, fordi jeg syns han venter så lenge med å gå forbi de andre. Jeg sitter, og det tror jeg hele Norge gjør, så tenker vi, oi, nå må han begynne å gå, sant, da har han gått sånn, ff., ja var det mye, to-og-femti kilometer var det vel omtrent eller noe sånt først, nå må han snart begynne å gå snart, ellers så kommer han ikke først.

Skavlan, NRK, 11.3.2011

Her øker Solberg tempoet og stokker ordene på en måte som gir inntrykk av at utsagnet kommer spontant. Setningsoppbygginga og ordstillinga, som preges av mange leddsetninger og småord, har et muntlig preg og skiller seg fra den øvrige snakkemåten til Solberg. Det at hun i tillegg avbryter seg selv og stiller spørsmål direkte til Petter Northug, gjør at hun virker engasjert i det hun snakker om. Måten Solberg kommuniserer på i dette sitatet, både verbalt og non-verbalt, tyder på at hun er oppriktig interessert i skirenn. Samtidig vil publikum trolig sitte igjen med følelsen av at de kjenner Solberg litt bedre som person når de får et innblikk i hva hun gjør når hun ikke er på jobb. Interessen for langrenn deler hun med mange nordmenn. Mange vil derfor føle at Solberg har noe felles med dem, noe som kan bidra til at det knyttes tettere bånd mellom henne og seerne, og som derfor kan skaffe nye velgere til Høyre.

Også da Skavlan spør om Solberg har møtt et stort idol noen gang, viser hun ukjente sider av seg selv. Solberg forteller at hun satt bak reggae-artisten Bob Marley da hun fløy til Jamaica i forbindelse med et veldedighetsprosjekt i ungdomstida, og innrømmer at dette var et stort

øyeblikk for henne. Ved å fortelle at hun liker reggae-musikk og at Bob Marley var hennes store idol da hun var ung, vil publikum føle at de kjenner Solberg bedre:

Bob Marley. To seter foran. Og bandet var der, og jeg turte ikke å spørre om autograf, og det har jeg angret på etterpå altså, hver eneste...

Skavlan, NRK, 11.2.2011

Gjennom sitatet får Solberg samtidig vist at hun, som alle andre ungdommer, hadde forbilder som hun så opp til og beundra da hun var yngre. Dette kan føre til at flere unge vil identifisere seg med henne – noe som blant annet kan bidra til å generere nye velgergrupper for Høyre.

4.3.3. Lavtrykksstil

Suksess på fjernsyn har den som klarer å skape en «lavtrykksstil» for sin opptreden, hevda McLuhan på 60-tallet. Erna Solberg er en god representant for lavtrykksstilen fordi hun stort sett prater rolig og lavmælt, og unngår å heve stemmen når hun blir engasjert. Hun virker avslappa i begge opptredenene, og snakker i et jevnt tempo og stemmeleie. Solberg beholder ordet lenge og snakker i hele setninger, uten tegn til nøling og stotring underveis. Med tanke på at dette er muntlig språk, bærer setningene preg av å være svært godt konstruerte.. Måten å prate på etterlater et inntrykk av at Solberg er trygg på seg selv og at hun vet hva hun prater om. Hun utstråler derfor autoritet og kompetanse, som er høyt ansette egenskaper hos en politiker. Kroppsspråk og ansiktsmimikk står også i samsvar med måten hun prater på. Hun sitter rolig og tilbakelent i begge programmene, og bruker hendene kun når hun skal understreke viktige poeng. Selv om den tilbakelente stilen og den til tider monotone stemmen kan tolkes som mangel på engasjement, kan opptredenen likevel oppfattes som naturlig og ekte. Det kan forklares med at lavtrykksstilen likner måten å prate på i hverdagslivet, og skaper derfor en form for intimitet. Dette resulterer i at avstanden mellom den som prater, i dette tilfellet Erna Solberg, og publikum oppleves som mindre.

Samtidig kan den kontrollerte opptredenen og de velformulerte setningene gi inntrykk av at mye var planlagt og forberedt før Solberg satte seg i sofaen hos programleder Stål Talsnes. Dette kan svekke troverdigheten hennes, da en slik opptreden virker lite oppriktig og spontan. I *Fredag* blir oppfatninga av at opptredenen er forberedt forsterka siden Solberg er der i forbindelse med en bokutgivelse. Promoteringsprosessen er trolig nøye planlagt med tanke på hvilke elementer i boka hun skal fokusere på og hvilke drypp som skal lekkes. Slike taktiske vurderinger bryter med idealet om oppriktighet og autenticitet, siden det gir inntrykk av at Solberg har lagt en strategi før sendinga, og at hun derfor ikke taler rett fra hjertet.

Det ser imidlertid ut som den rolige, kontrollerte og balanserte måten å kommunisere på er en del av Solbergs naturlige væremåte, siden både den non-verbale og verbale retorikken er den samme gjennom begge opptredenene. Man kan derfor tolke den tilbakelente talemåten og stilen som en del av hennes personlighet og naturlige væremåte. Dette inntrykket forsterkes ved at kroppen og ansiktet spiller på lag med de verbale utsagnene og stemmen. Siden det å ha konsekvens i sin opptreden og etos er viktig for å framstå som autentisk, kan væremåten bidra til å styrke troverdigheten hennes. Solbergs politiske standpunkter og argumenter er også de samme til enhver tid. Hun vingler ikke fra den ene saken til den andre, og er klar på hva hun og partiet mener. Dette gjør det lettere å stole på henne. Det å være konsekvent, både i den enkelte situasjon og over tid, er avgjørende for å bli oppfatta som troverdig.

4.3.4. **Kontaktsøkende og interessert i andre gjester**

I både *Skavlan* og *Fredag* er det først og fremst politikeren Erna Solberg som prater. Hun snakker stort sett om temaer som kan relateres til politikk, i tillegg minner måten hun prater på om argumentasjonen vi kjenner fra politiske debattprogram og taler. Den politiske praten blir til slutt så detaljert og inngående at programleder Fredrik Skavlan later som han sovner i stolen for å demonstrere at dette er kjedelig å høre på for publikum. Denne episoden indikerer at Solberg ikke lykkes med å innfri forventningene som er knytta til en opptreden i talkshow. Både programlederen og publikum venter trolig at Solberg skal by mer på seg selv som privatperson og derfor legge politikken litt til side når hun inviteres til denne typen program. Det finnes imidlertid episoder der hun viser mer av sin personlighet, blant annet de nevnte episodene da hun forteller om sine skiferdigheter og møtet med sitt ungdomsidol Bob Marley.

En opptreden i talkshow handler ikke bare om å tilpasse seg sjangeren og forventninger knytta til den. Det er også viktig å ta hensyn til publikum og de andre gjestene i studio. Solberg er invitert til *Skavlan* sammen med skiløper Petter Northug, den svenske statsministeren Fredrik Reinfeldt og utdanningsprofessor Ken Robinson, mens økonomiprofessor Michael Dalén holder henne med selskap i *Fredag*. Gjestene i begge program representerer ulike deler av offentligheten, noe som byr på utfordringer da Solberg, i samspill med de andre gjestene, må finne samtaleemner alle kan relatere seg til. Dette behersker Høyre-lederen svært godt, noe som er spesielt tydelig i *Skavlan*, der hun spontant hiver seg inn i samtaler med både Northug, Reinfeldt og Robinson, og berører flere tema som ikke handler om politikk. Hun diskuterer verdensmesterskapet på ski og langrennsteknikk med Northug, og viser slik at hun evner å snakke om ting som ligger langt utenfor hennes eget fagområde. Blant annet forteller Solberg

at hun har kjøpt seg nye ski, men at hun trenger et kurs i nedoverbakker. «Skulle du kunne trene henne, tror du», sier Skavlan til Northug. «Ja, altså, jeg kan jo ta noen timer nå jeg, på våren, jeg har ikke så mye å gjøre uansett», svarer Northug spontant (Skavlan, 11.2.2011). Samtalen mellom Solberg og Reinfeldt handler naturlig nok mest om politiske spørsmål, dermed slipper de å gå utenfor sine komfortsoner. Det er tydelig at de to politikerne kjenner hverandre fra før, dette ser vi blant annet ved at Solberg omtaler den svenske statsministeren med fornavn, mens hun omtaler Northug med etternavn. Det kan se ut som Solberg skiller mellom dem hun kjenner personlig og dem hun kjenner gjennom mediene, noe som i og for seg er naturlig. Kanskje ville publikum opplevd Solberg som falsk og tilgjort dersom hun hadde henvendt seg til «Petter» i stedet for «Northug». Bruken av fornavn gjør at samtalen mellom Solberg og Reinfeldt framstår som mer intim enn den ville gjort dersom de hadde omtalt hverandre med etternavn, noe som passer godt til den personlige tonen i talkshowet.

Kort oppsummert kjennetegnes Erna Solbergs retorikk av en lavmælt kommunikasjonsstil med god flyt og velformulerte setninger. Den dempe og korrekte snakkemåten gjør at Solberg framstår som kontrollert og trygg i intervjusituasjonen, og bidrar til at hun utstråler autoritet og troverdighet under opptredenene. Samtidig gjør den rolige væremåten at det er vanskelig å få øye på det personlige engasjementet hennes, noe som er med på å svekke troverdigheten.

4.4. Nærings- og handelsminister Trond Giske

Arbeiderpartipolitiker og nærings- og handelsminister Trond Giske er invitert til *Senkveld* 19.2.2010 fordi han er aktuell i forbindelse med et offentlig utvalg han har stifta. Utvalget består av kjente næringslivsledere og andre innflytelsesrike personer som skal gi råd om hva Norge bør leve av i framtida. Blant de opprinnelige deltakerne var kronprins Haakon, noe som utløste stor debatt i mediene fordi mange mente at kongelige ikke skal ha politiske posisjoner. Det hele endte med at kronprinsen trakk seg fra utvalget på grunn av uroa rundt hans posisjon. Debatten om utvalget og kronprinsens deltakelse er hovedtema under samtalen med Giske, men underveis er de også innom mer personlige tema, blant annet blir det snakk om Giskes matpreferanser og hans personlige forhold til kronprinsparet. Giske er gjest sammen med programleder og skuespiller Jenny Skavlan, som er aktuell med et nytt matlagingsprogram.

Trond Giske er kledd i mørk dress og lyseblå skjorte som er åpen i halsen da han besøker *Senkveld*. Håret er bustete, og han sitter avslappa i sofaen med føttene i kors og armene

hvilende på armlenet. Dette passer godt til den uformelle settinga i talkshowet. Samtidig signaliserer den fysiske framtredeken at han ikke er studio i et rent politisk øyemed. Hadde det vært en politisk fjernsynsdebatt, ville Giske trolig stilt opp i dress og slips for å bygge opp under sin autoritet som politiker, og fordi dette antrekket er passende i mer formelle settinger.

4.4.1. Bruker personifisering i stor grad

Gjennom samtalen i *Senkveld* gir Giske publikum og fjernsynsseerne mulighet til å bli bedre kjent med privatpersonen Trond Giske. Det gjør han ved å dele personlige tanker og små episoder fra hverdagslivet med publikum. Han framstår som initiativrik og aktiv i samtalen, og tar blant annet selv initiativ til å fortelle en historie om da han gikk fra å være statsråd i Kulturdepartementet til samme post i Nærings- og handelsdepartementet:

Eh, så det var en sånn næringslivsleder av den gamle skolen som, dette var rett etter at jeg var utnevnt, så sa han det «du Giske», sa han, «du skal være klar over det at når du går fra kultur til næring, så blir det ikke så ofte champagne, men det blir mye bedre champagne».

Senkveld, TV 2, 19.2.2010

I tillegg til å være med å dra samtalen og dele erfaringer på eget initiativ, viser Giske at han har humor. Da han var kulturminister, ble han ofte beskyldt for å være en ivrig snorklipper og deltaker på premierer, så ved å fortelle at champagnefrekvensen har roa seg, viser Giske at han har selvironi. Det å være spontan og ha humor er egenskaper som kommer godt med i et talkshow, siden denne sjangeren nettopp søker å underholde og overraske publikum. Det at sitatet kommer så spontant bidrar samtidig til at han oppleves som naturlig og ekte, da man får inntrykk av at det er han selv, og ikke rådgiverne hans, som ønsker å fortelle historien.

Programlederne Thomas Numme og Harald Rønneberg har før sending bedt Trond Giske og Jenny Skavlan om å ta med et bilde av kjøleskapene deres. Oppfordringa kommer fordi Skavlan er programleder i et nytt matlagingsprogram, og at tema derfor er mat og matlaging. Kjøleskapsbildene presenteres på storskjerm, slik at både publikum i salen og de som sitter hjemme kan få et innblikk i hverdagskosten til de to gjestene. Giske og Skavlan må samtidig forklare hva kjøleskapene deres inneholder, samt svare på spørsmål om maten. Giske forteller at kjøleskapet hans ser annerledes ut nå, sammenlikna med tida før han fikk barn:

Ja, altså, jeg har litt sånn kjedelig familiekjøleskap. Jeg har jo barn, og jeg tror jo kanskje kjøleskapet mitt for ti år siden, så ut sånn som Jenny sitt, men når du har barn, så har du jo, du har pålegg, du har til middag, og du får en helt annen struktur på det, rett og slett.

Senkveld, TV 2, 19.3.2010

Gjennom å forklare hvorfor han har så mye mat i kjøleskapet, gir Giske inntrykk av at han, som foreldre flest, smører matpakke og lager middag til dattera si. Det å framstille politikere som vanlige folk med vanlige hverdagsvaner er en velkjent personifiseringsstrategi, som ofte brukes for at seerne skal identifisere seg med dem. Ved å vise at han har kontroll på matlaginga hjemme, får han samtidig demonstrert at han er en god far, noe som kan vekke sympati blant publikum. Siden det er Giske selv som har tatt bildet før han kom til studio, har han imidlertid hatt mulighet til å påvirke hvordan kjøleskapet skal presenteres. Det er derfor ikke utenkelig at han bevisst har latt pålegg og middagsingredienser få storparten av plassen, framfor for øl, brus og andre usunne matvarer. Slik skaper han et bilde av seg selv som en omsorgsfull far, som har god helse og sunnhet i fokus. Blant matvarene som ligger i kjøleskapet er en pakke grillpølser, og dette velger programlederne å følge opp:

Rønneberg:	Er det dattera di eller du som skal spise de pølsene, for eksempel. Er det?
Giske:	Det er dattera, fordi at det, det er til skoletur.
Rønneberg:	De er til skoletur, ja.
Skavlan:	Åh, hvor skal de på skoletur?
Giske:	Nei, de har sånn turdag i skogen bare. Da griller de pølser.

Senkveld, TV 2, 19.3.2010

Gjennom dialogen får publikum inntrykk av at familien Giske er som andre familier, og at også han må planlegge barnas skoleturer. Slik skapes et bilde av familiemannen Trond Giske, som kan virke både tillitsskapende og sympativekkende blant publikum. Dette kan også bidra til at flere seere vil identifisere seg med ham, noe som igjen kan føre til at han kan knytte nye velgergrupper til seg, for eksempel småbarnsforeldre som er i samme livssituasjon som ham. Det å framstille seg som «én av folket» er en velkjent personifiseringsstrategi blant politikere, som virker identifikasjonsfremmende og som kan bidra til sterkere samhold med publikum.

4.4.2. Personlig, men ikke privat

Selv om Giske er personlig da han gjester *Senkveld*, gir han tydelige signaler om hvor langt inn i privatlivet han er villig til å gå. Man ser derfor få tegn til intimisering under samtalen. I programmet finnes det flere eksempler på at Giske stopper programlederne da de forsøker å få ham til avsløre detaljer fra privatlivet, blant annet da programlederne vil vite om han kjenner kronprins Haakon privat. Dette formuleres ikke som et åpent spørsmål, da det innbakt i spørsmålet ligger en antakelse om at Giske omgås kronprinsen privat:

Numme:	Men, eh, eh, du, eh, er jo fadder til eldstedatteren til Ari og Märta. Eh, og hvor godt kjenner du egentlig kronprins Haakon?
---------------	---

Giske: Jeg kjenner han ikke annet enn fra jobben min, og, eh, møtt han i ulike sammenhenger sånn sett.

Numme: Men dere kjenner mye av de samme folka. Eh, når har du, eh, har du aldri møtt han privat?

Giske: Nei, eh, han kjenner jo alle de andre nitten som sitter i regjeringa, for eksempel, og jeg kjenner jo dem ganske godt. Så, eh, men vi møtes i jobbsammenheng.

Numme: Bare i jobbsammenheng?

Giske: Ja.

Senkveld, TV 2, 19.3.2010

Her forsøker programlederne å få Giske til å røpe detaljer om sin private relasjon til kronprins Haakon. Giske avkrefter at han omgås kronprinsen privat, og hevder at han kun kjenner ham gjennom jobben. Likevel fortsetter programlederne å presse Giske for å få ham til å innrømme at relasjonen er privat. Det anstrengte kroppsspråket og de korte svarene levner ingen tvil om at Giske synes situasjonen er ubehagelig. Ansiktsuttrykket ser anspent ut, og han prøver å tulle bort temaet med en påtatt latter, samtidig som han nok en gang understreker at han kun kjenner kronprins Haakon gjennom jobben som statsråd. Gjennom de korte og konsise svarene, signaliserer Giske at han ikke ønsker å kommentere saken ytterligere. Dette kan tolkes som at Giske mener at programlederne her trækker over grensa mellom det som er privat og det som har offentlig interesse. Da samtalen etterpå dreier over på næringsutvalget kronprinsen har vært en del av, utdyper han igjen velvillig med lange utgreiinger.

Samme situasjon oppstår da det blir snakk om gjestenes personlige matvaner. Giske har sagt seg villig til å vise fram bilde av kjøleskapet sitt på fjernsyn, dette til tross for at mange trolig mener at familiens kjøleskap tilhører privatlivet. Det ser imidlertid ikke ut til at Giske synes dette er ubehagelig. Han svarer også åpent på spørsmål knytta til hvem som spiser de ulike matvarene og hvorfor han har gjemt en ølboks bakerst i kjøleskapet. Da programlederne får øye på en pølsepakke, sier Giske at den er kjøpt inn til datteras skoletur. Denne opplysninga gjør at Jenny Skavlan blir interessert i om Giske er med på slike turer:

Skavlan: Du er sånn far som blir med på sånne turdager?

Giske: Altså, det her er jo skolen som organiserer, SFO som står for det, eller skolen da, som organiserer, men vi går, vi går på tur ja.

Senkveld, TV 2, 19.3.2010

Giske forteller at dattera skal spise grillpølsene på skoletur, men gjennom de korte svarene markerer han samtidig at han ikke ønsker å utdype temaet ytterligere. Han unnviker også spørsmålet om hvor dattera skal reise på skoletur. Siden han ikke avviser temaet fullstendig, kan han unngå å bli oppfatta som distansert og kald, samtidig greier han å hindre fullt innsyn i privatlivet. Han svarer personlig, men ikke privat. Forklaringa på hvorfor han ikke vil svare

spørsmål om barnas skoleturer, kan være at spørsmålet involverer andre mennesker. Det samme gjelder spørsmålene rundt statsrådens forhold til kronprinsen. Det ser ut til at Giske er villig til å frigi deler av sitt eget privatliv, siden han har valgt å leve et liv i offentligheten, men at han ikke vil utlevere andres privatliv, i dette tilfellet datteras og kronprinsens liv.

4.4.3. Tilpasser seg situasjonen og sjangeren

Måten Giske presenterer seg selv på, ved å vise fram både privatpersonen og statsråden Trond Giske, er svært passende i en talkshowopptreden, som karakteriseres ved at den forener det private og det offentlige. Ikke minst evner Giske å balansere det private opp mot det personlige – ei grense som ofte oppleves som utydelig og vanskelig å definere. Han forteller om personlige erfaringer og svarer ærlig på programledernes spørsmål, men markerer samtidig tydelig hvor langt inn i privatlivet han er villig til å gå.

Giske viser også at han mestrer selve samtalen godt, både når det dreier seg om politiske spørsmål og når den handler om mer trivielle tema. Han involverer også Jenny Skavlan, som er gjest sammen med ham, i samtalen. Til tross for stor aldersforskjell og ulik yrkesbakgrunn, ser det ut til at kjemien mellom de to gjestene er god. De er begge aktive i samtalen, og bryter inn med kommentarer og oppfølgingsspørsmål når den andre blir spurt ut av programlederne. Jenny Skavlan melder seg for eksempel inn i samtalen om kjøleskapet til Giske:

Numme:	Trond, ditt er, vi ba deg ta med et bilde fra ditt kjøleskap også, se på det. Her.
Skavlan:	Oi, se der du!
Numme:	Det er veldig...
Skavlan:	Ja, ordensmann?

Senkveld, TV 2, 19.3.2011

Giske følger opp med å svare at kjøleskapet hans trolig ville likna mer på «Jenny» sitt for ti år siden. Ved å omtale Jenny Skavlan med bare fornavn, gir Giske inntrykk av at han kjenner henne privat. Den personlige henvendelsesformen er vanlig i talkshow, og bidrar til å bygge opp under den intime stemninga som studioutforminga og temavalgene allerede har etablert. Giske viser slik at han leser situasjonen godt og tilpasser seg deretter. Før Giskes kjøleskap dukka opp på fjernsynsskjermen, ble Jenny Skavlans kjøleskap gjennomgått. Det at Giske forteller at hans kjøleskap likna på hennes for ti år siden, kan være et forsøk på å nå ut til de yngre seerne. Dersom unge seere kjenner seg igjen, kan det føre til at de identifiserer seg mer med ham, noe som kan øke troverdigheten hans blant folk i denne aldersgruppa.

Kort oppsummert viser Trond Giske at han evner å tilpasse seg situasjonen og konteksten. Dette er blant annet synlig i klesdrakten, humoren, henvendelsesmåten og de personlige betraktningene underveis i programmet. Han er personlig og byr mye på seg selv, men markerer samtidig hvor langt inn i privatlivet han er villig til å gå. Slik framstår han som personlig og engasjert, men uten å bli privat.

4.5. Finansminister Sigbjørn Johnsen

Finansminister Sigbjørn Johnsen er invitert til *Senkveld* 22.10.2010 i forbindelse med offentliggjøringa av skattelistene, som viser norske arbeidstakers inntekt, skatt og formue. Både fagfolk, politikere og vanlige arbeidstakere har i forkant av offentliggjøringa hvd seg inn i debatten om hvorvidt denne informasjonen skal være tilgjengelig for offentligheten, eller ikke. Noen mener skatteoppgjøret er en privatsak, mens andre mener åpenhet om økonomien er det viktigste. Temaet involverer og engasjerer med andre ord hele den norske befolkninga, og det er derfor knytta stor spenning til dagen dette blir kunngjort.

Johnsen er invitert til studio sammen med den populære artisten Tone Damli Aaberge, som er den personen flest har søkt opp i skattelistene. Noen uker tidligere la Johnsen fram regjeringas forslag til statsbudsjett, og fikk i den forbindelse mye oppmerksomhet for antrekket, og spesielt hatten, han hadde på seg. Programlederne introduserer derfor Johnsen ved å vise en presentasjonsvideo med bilder fra denne dagen, akkompagnert av musikk fra den amerikanske westernserien *Deadwood*.

4.5.1. Personlig og oppriktig engasjert

Ofte, når vi får artister og skuespillere og sånt på besøk, så pleier vi å sette sammen en litt sånn frisk presentasjonsvideo, som vi viser før de kommer inn i studio. [...] Eh, vi har slått på stortromma, det her er noe av det tøffeste vi har laga, altså. Følg med her da!

Senkveld, TV 2, 22.10.2010

I sitatet over forklarer programlederne bakgrunnen for presentasjonen, der finansministeren blir framstilt på en måte man slett ikke forbinder med politikk og politikere. Videosnutten gir inntrykk av at Johnsen er superkjendis og moteløve, og selv om den er laga med et snev av ironi, er den et godt bilde på den såkalte «kjendispolitikeren» Meyer beskriver i sin drøfting av den nye politikertypen (2002, s. 78-79). Ifølge Meyer er talkshowet skreddersydd som politisk arena for «kjendispolitikeren». Dette begrunner han med at politikere får snakke lenger her enn i korte nyhetsreportasjer, samtidig får de vist flere sider av seg selv. Slik vil

politikerne framstå som komplette og helhetlige mennesker. Og det er nettopp dette Sigbjørn Johnsen oppnår gjennom presentasjonsvideoen – han får vist en helt ny side av seg selv.

En vanlig form for personifisering av politikere, er å framstille dem som vanlige mennesker ved å vise hva de gjør på fritida. Johnsen tar i bruk virkemidlet flere ganger i sin opptreden, blant annet da han forteller at han er en habil hobbyhåndverker. Som en eksklusiv ekstraopplysning legger han til at han har murt pipa til tidligere statsminister Thorbjørn Jagland:

Ja, men det var slik at jeg, jeg gjorde det jo ganske nøye, og det, du må gjøre ordentlig arbeid, så da bygningskontrollen kom, så det første de sjekker, er å åpne feieluka nede i kjelleren, og inn med fingeren, ikke sant, og der var det ikke et støvkorn. Og så sier han bygg... «her har det vært fagfolk, ja», sa han.

Senkveld, TV 2, 22.10.2010

Ved å fortelle om sine håndverksferdigheter får Johnsen vist fram ei side av seg selv som ikke har vært kjent i offentligheten tidligere. Han viser at han er glad i fysisk arbeid og at han er flink med hendene – to egenskaper som står i sterk kontrast til det man tradisjonelt forbinder med økonomer og finansministre, som ofte sitter innendørs bak kontorpulten antrukket i en pen dress. Når man på denne måten får innblikk i flere sider ved en offentlig person, vil han framstå som et mer sammensatt og helhetlig menneske. Gjennom den rolige framtoninga, det smilende ansiktet og den brede dialekten, framstår Johnsen som en folkelig og jovial person. Historien om murpipa kan derfor bidra til å bygge videre på et image som allerede er etablert. På en annen side kan sitatet over oppfattes som autoritativ kommunikasjon, siden Johnsen drar fram sine kvaliteter som håndverker. Man kan imidlertid hevde at bruken av autoritative virkemidler i sitatet blir veid opp av den humoristiske måten han forteller historien på.

Johnsen bruker også personifisering da han skal fortelle om interessen rundt skatteoppgjøret før internettets tid. Her bruker han sine personlige erfaringer som eksempel, noe som gjør det lettere å se for seg situasjonen og engasjere seg i temaet. Bruken av personifisering fører samtidig til at flere kan kjenne seg igjen, og derfor i større grad identifisere seg med Johnsen:

[...]Eh, men på den andre sida, så må vi ta vare på folks personvern, og det at du nå får mulighet til å gjøre dette på en annen måte enn det som kanskje var på sekstallet, da jeg gikk rundt og solgte skatteboka, gjør at en bør se på det. Så...

Senkveld, TV 2, 22.10.2010

Ved å skyte inn ei setning om at han gikk rundt og solgte skatteboka selv da han var ung, blir sitatet mer personlig og billedlig, da man kan lett se for seg unge Johnsen gå fra dør til dør med skatteboka på 60-tallet. Denne arbeidserfaringa deler han trolig med mange på sin egen alder, som dermed vil kjenne seg igjen i det han forteller. Sitatet over gir samtidig inntrykk av

at Johnsen er personlig engasjert i det han snakker om. Engasjementet er synlig gjennom de mange leddsetningene og det høye tempoet i sitatet. Johnsen, som vanligvis snakker sakte og beherska, øker tempoet når han kommer inn på utfordringene ved skattesystemet, og framstår slik som oppriktig engasjert i temaet, dermed virker han også interessert i jobben sin. Dette bygger opp troverdigheten rundt ham som person, og ikke minst som finansminister. Johnsen bruker også hendene i stor grad mens han prater, noe som forsterker det engasjerte uttrykket.

4.5.2. Uformell og hverdagslig stil

Politikeres opptredener i talkshow skiller seg fra opptredener på Stortingets talerstol på noen vesentlige punkter. Ett av disse punktene er stilen. Forskjellen er mer eller mindre tydelig gjennom klær, ordvalg, kroppsspråk, ansiktsmimikk og stemmeleie. Studioscenografien, som ofte kjennetegnes ved at gjestene er plassert i lenestoler eller sofaer og sitter tett inntil hverandre, er blant elementene som legger til rette for en avslappa og uformell stil.

Sigbjørn Johnsen glir rett inn i den uformelle settinga. Han snakker et enkelt og muntlig språk, som minner om måten dagligdagse samtaler foregår på. Dette kommer til uttrykk gjennom selve ordbruken, men det er også tydelig i måten setningene er konstruerte på og gjennom stemmeleiet hans. Et eksempel som illustrerer måten Johnsen prater på, er da han svarer «ja, den er kul» da han får kompliment for hatten. Den ungdommelige og spontane måten å ordlegge seg på skiller seg fra politikerspråket, og er spesielt lite assosiert med en finansminister. Han viser slik at han har flere sider enn dem man vanligvis ser i politiske opptredener. Kanskje er ordvalget et bevisst grep for å appellere til unge seere. I tillegg til å være uttrykksmåte forbundet med ungdom, er det også en muntlig måte å ordlegge seg på, som virker både uformell og impulsiv. Litt seinere i intervjuet bruker han samme grep da han omtaler han potensielle misbrukere av åpenheten i skatteoppgjøret som «skurker». Dette er også en annerledes og noe utypisk måte å uttrykke seg på for politikere. I mer formelle sammenhenger ville misbrukere av systemet trolig blitt omtalt som kriminelle eller lovbrøyttere.

Johnsen bruker også et utprega muntlig språk da han skal forklare hvorfor så mange søker opp kjendiser i skattelistene: «Det er litt prisen vi må betale, altså, for å komme i ruta, elle sant... ja?» (Senkveld. 22.10.2010). Framfor å bruke ord som «fjernsyn» eller «tv», velger Johnsen å snakke om «ruta», som er et mer muntlig og dialektprega ord. Dette er samtidig et språklig virkemiddel som kalles synekdoke, som vil si å la en del representere helheten. «Ruta» viser her til fjernsynsskjermen, så det Johnsen vil si er at dette er prisen kjendiser betaler for å

komme på fjernsyn. Ved å bruke slike språklige grep fanger han seernes oppmerksomhet, samtidig som han får demonstrert at han evner å tilpasse seg den uformelle settinga ved å prate på en uformell måte. Den avslappa stilen oppleves som passende på fjernsyn, og gjør at han framstår som autentisk og troverdig fordi han er seg selv.

Et annet element som bygger opp under Johnsens muntlige og hverdagslige måte å prate på, er stotringa hans. Han må flere ganger begynne setningene på nytt, og må ofte stoppe opp for å lete etter ord. Det ser vi blant annet da han blir spurt om han har mange hatter hjemme:

Nei, ikke hjemme, men jeg har noen, så jeg, jeg er ikke helt, så jeg trenger ikke gå bærhuggu, nei. Så det kan hende jeg må kjøpe meg en til da, ja.

Senkveld, TV 2, 22.10.2010

Samtidig som dette sitatet viser hvordan Johnsens stotrer og nøler mens han prater, er det også et eksempel på hvordan han bruker dialekten sin. Johnsen har vokst opp i Hedmark og snakker bred hedmarksdialekt. Mange politikere er flinke til å holde på dialekten sin, trolig fordi de som sitter på Stortinget representerer fylket de tilhører, og at dialekten derfor er en fin måte å synliggjøre den geografiske tilknytninga på. Likevel bytter mange politikere fra distriktene bort de vanskeligste dialektordene for å gjøre seg best mulig forstått. Det virker imidlertid som Johnsens måte å prate på i *Senkveld* ligger tett opp mot originaldialekten hans. Selv om mange ikke har hørt ordet «bærhuggu» tidligere, velger Johnsen å bruke uttrykket. Det at han holder på dialekten, bidrar til å opprettholde det oppriktige og autentiske uttrykket, noe som styrker troverdigheten hans. For selv om det er viktig for en politiker å gjøre seg forstått, er det samtidig avgjørende at han greier å være seg selv. For mange er dialekten en del av identiteten, og derfor viktig å ta vare på for å framstå som autentisk.

I opptreden viser Johnsen at han er både humoristisk og spontan. Flere ganger har svarene en humoristisk undertone, som får han til å virke spontan og impulsiv. Dette ser vi blant annet da han blir spurt om hvorfor han valgte å bruke hatt da han skulle legge fram statsbudsjettet:

Jeg har gjort det i mange år, så det var tilfeldig. Og egentlig er jeg litt snurt på hatten min nå. Den begynner å bli mer berømt enn meg.

Senkveld, TV 2, 22.10.2010

Først svarer han ordentlig på spørsmålet, deretter legger han til en humoristisk betraktning om den voldsomme oppmerksomheten bekledninga hans fikk den dagen. Slik viser Johnsen at han har humoristisk sans og selvironi, samtidig som han gir inntrykk av å være ærlig ved å

svare konkret og spontant. Siden uttalelsen kommer spontant og direkte, framstår han også som autentisk og troverdig i intervjusituasjonen.

Bortsett fra samtaler om hatten og håndverkerferdighetene, er det lite fokus på privatlivet til Johnsen i *Senkveld*, han holder seg derfor langt unna intimgrensa. Det eneste som kan tolkes som et inngrep i privatlivet, er da programlederne leser opp Johnsens skatteoppgjør. Samtidig må man kunne forvente at Johnsen, som finansminister, må være forberedt på denne typen konfrontasjoner. Han er tross alt en av dem som har tatt til orde for åpenheten rundt skatteoppgjøret. Et annet grep som kan settes i sammenheng med intimisering, er bruken av fornavn i programmet. Johnsen omtaler medgjest Tona Damli Aaberge ved å bruke fornavn, og bidrar slik til en intim og personlig stemning. Men dette er vanlig praksis innenfor talkshowsjangeren, og utmerker seg derfor ikke som spesielt for akkurat dette programmet.

4.5.3. God tone, til tross for stor aldersdifferanse

For å gli naturlig inn i talkshowsettinga, må politikeren vise at han er tilpasningsdyktig på flere plan. Talkshowet verdsetter den hverdagslige og uformelle samtalen, og dette er første punkt på lista over ting man må tilpasse seg som gjest. Johnsen opptrer på en avslappa og naturlig måte, og etterlater derfor et oppriktig og autentisk inntrykk. Han ser ut til å trives foran kamera, og man får ikke inntrykk av at han spiller en rolle, eller at han prøver å være noen andre enn seg selv. Én ting har han imidlertid satt foten ned for, og det er å ha på den berømte hatten under opptreden. Begrunnelsen er at han av prinsipp ikke går med hatt innendørs, men selv om han forklarer bakgrunnen for beslutninga, får man inntrykk av at han synes det er ubehagelig å gå med hatt på grunn av underholdningsverdien hatten har fått. Dette viser at han ikke helt har greid å tilpasse seg sjangeren, som nettopp kjennetegnes av en blanding av underholdning og fakta. Han tør ikke å gå ut av sin vante rolle og prøve nye ting, noe som kan føre til at han framstår som lite impulsiv. Samtidig risikerer han å framstå som selvhøytidelig siden han nekter å ta på seg hatten for å underholde publikum.

Når det gjelder det å tilpasse seg andre gjester, innfrir Sigbjørn Johnsen alle forventninger. Han kommer svært godt overens med Tone Damli Aaberge, som han er invitert sammen med, og viser slik at han er sosial og tilpasningsdyktig. Selv om Johnsen og Aaberge er to svært forskjellige personer, både med hensyn til alder og yrkesbakgrunn, prater de godt sammen. Dette fungerer bra siden talkshowet som sjanger legger til rette for at gjester skal finne felles plattformer som går utover gjestenes vanlige yrkessituasjon. Samtalen glir etter hvert over på

oppussing av hus, noe som passer gjestene godt siden Aaberge pusser opp hus og Johnsen driver med håndverk på hobbybasis. Siden begge er interesserte i temaet og har personlige erfaringer som er relevante i denne sammenhengen, er dette et samtaletema som fungerer godt. Det krever innsats fra begge parter for at samtalen skal flyte og fungere optimalt i et slikt program. Både Johnsen og Aaberge virker interesserte i hverandre, noe som blant annet kommer til uttrykk ved at de stiller oppfølgingsspørsmål til hverandre, uten at programlederne må gripe inn for at samtalen skal flyte. Dette viser at de har forstått hvilke krav som stilles til en opptreden på denne arenaen, og fører til at de vil oppfattes som autentiske og troverdige.

Som gjest er det også viktig å tilpasse seg publikum, slik at man kan nå ut til et bredest mulig lag av seerne. Siden *Senkveld* har en noe yngre gjennomsnittsalder enn for eksempel *Skavlan*, vil det være strategisk å ta i bruk grep for å fange de unges seernes oppmerksomhet. Ved å vise at han kjenner Aaberge, som er populær blant ungdom, og kommer godt overens med henne, vil Johnsen kunne nå ut til de yngre seerne, da de i større grad kan identifisere seg med ham.

Både dialekten, roen, den lune humoren og det avslappa ansiktsuttrykket gir inntrykk av at Johnsen er komfortabel i situasjonen og at han er seg selv. Han framstår som den samme både når det gjelder argumentasjon, snakkemåte, kroppsspråk og ansiktsmimikk. Dette er viktig for å framstå som troverdig og autentisk. Dersom han ikke hadde hatt konsekvens i framføringa, kunne publikum sittet igjen med følelsen av at han spilte skuespill eller snakka etter manus. I Johnsens tilfelle bidrar også dialekten til at han framstår som konsistent, både i denne situasjonen og generelt. Det at han ikke endrer dialekt øker inntrykket av at han er seg selv. Han utstråler en tydelig identitet og personlighet som er den samme hele veien.

Hovedtendensen i finansminister Sigbjørn Johnsens opptreden er at han framstår som rolig og beherska i intervjusituasjonen, og at han ser ut til å trives i den uformelle settinga. Han viser nye sider ved seg selv ved å fortelle om erfaringer og personlige egenskaper som ikke har vært framme i offentligheten tidligere. Dette er med på å skape et mer allsidig bilde av ham. Setningsoppbygginga og bruken av dialekt bidrar samtidig til at man får inntrykk av at uttalelsene kommer impulsivt, og at de ikke er en del av en politisk strategi.

4.6. Høyre-politiker Per Kristian Foss

Høyre politiker og tidligere finansminister Per Kristian Foss er på besøk i *Senkveld* 17.9.2010 i forbindelse med utgivelsen av biografien om ham. Boka handler om den vanskelige tida som eneste homofile i partiet, og det er også dette som er tema for intervjuet. Foss har selvfølgelig et ønske om å selge flest mulig bøker, dette kan derfor betraktes som en lanseringsopptreden. Samtidig er seerne trolig interesserte i de nye avsløringene han kommer med i boka.

Under opptreden er han kledd i grå dress og blå skjorte, der de øverste knappene er åpne, noe som signaliserer at situasjonen er hverdagslig og uformell. Klesdrakten står i stil med den uformelle tonen som kjennetegner talkshowet, og er derfor passende for anledningen.

4.6.1. Lekker detaljer fra privatlivet

Per Kristian Foss bruker personifisering i stor grad under opptreden. Ofte skjer dette ved at han viser til vonde perioder i livet, for på den måten å avsløre sine sårbare sider. Grepet kan bidra til at publikum kjenner seg igjen i det han forteller, samtidig som han vil få sympati og omtanke. Jeg vil i de følgende avsnittene gå gjennom noen eksempler som viser hvordan Foss bruker personifisering i *Senkveld*, og videre hvilken effekt virkemidlet har.

Foss har vært åpen homofil i mange år, men i boka kommer det fram at han møtte en del negative holdninger da han sto fram som homofil på Oslo Høyres landsmøte i 2008. Foss er svært åpen under samtalen, og det ser ikke ut til at han synes det er ubehagelig å prate om de private livserfaringene. Virkemidlet personifisering brukes gjennomgående under hele samtalen, noe som blant annet fører til at flere kan kjenne seg igjen i ham. Et eksempel på dette er da han forklarer hvordan det var å stå fram som homofil:

Numme:	Og allerede som, eh, leder av Unge Høyre, så lurte du på om du var homofil. Hvordan, hvordan var den tiden der for deg?
Foss:	Den var ganske ensom. Du må, vi må jo sette oss litt tilbake nå, dette er ikke i, dette er ikke i år eller fjor, altså. Nå er vi tilbake på syttitallet, og husk på at jeg ble født som kriminell.

Senkveld, TV 2, 17.9.2011

Gjennom å fortelle at han var ensom i denne perioden av livet, viser han en menneskelig og sårbar side man vanligvis ikke assosierer med toppolitikere. Dette vekker trolig sympati og omsorg blant de som ser på. Mange vil også kjenne seg igjen i følelsene Foss beskriver, noe som kan bidra til at flere kan identifisere seg med ham. Det å tørre å fortelle om et så privat og tabubelagt tema, gjør at Foss framstår som ærlig og åpen – egenskaper som står høyt i kurs for

en politiker. Det er imidlertid verdt å påpeke at Foss er gjest i *Senkveld* fordi han lanserer en biografi. Motivasjonen for å fortelle om så private hendelser, er derfor trolig for å få flest mulig til å kjøpe boka. Litt seinere i intervjuet forteller han at det var ensomt å være eneste homofile i partiet, da det ikke var noen forbilder han kunne identifisere seg med:

Etter hvert sa jeg det til flere av mine venner, stå frem overfor dem, som det heter. Eh, men det var, det var en litt ensom tid, å ikke ha noen forbilder å identifisere deg med.

Senkveld, TV 2, 17.9.2010

Gjennom sitatet viser Foss at han hadde det tøft i starten på politikerkarrieren. Ved å tørre å vise følelser og fortelle om vanskelige hendelser, framstår han som et sammensatt menneske, og viser at han har flere sider enn dem han kommuniserer i politiske sammenhenger. Litt seinere i programmet, forteller Foss at han opplevde det som vanskelig og sårende da flere i hans eget parti gikk imot partnerskapsloven, selv om de visste at han var homofil:

Ja, det var jo, det var ikke så mange som skuffet meg sånn direkte, men det er klart at behandlingen i partiet, i partiet i stortingsgruppen, av dette med partnerskapsloven, dere husker det? Altså, som skulle gi et rammeverk for at homofile og lesbiske skal kunne leve sammen, og liknet på et ekteskap, da den ble behandlet i Høyres stortingsgruppe og, og et knapt flertall gikk mot. Og jeg la, jeg la veldig vekt på at min gode venn, daværende partileder Kaci Kullmann Five og nestleder Bern, Jon Bernander, begge to gikk aktivt mot. Det skuffet meg veldig, selv om jeg talte åpent i gruppen og fikk nesten flertallet med meg. Og den, uh, skuffelsen gir jeg uttrykk for i boken.

Senkveld, TV 2, 17.9.2010.

Gjennom begge sitatene over viser Foss at han er en mann med sterke følelser, noe som er med på å gi ham flere menneskelige dimensjoner – både som person og politiker. Gjennom å vise sine svake punkter og sårbare sider, vil Foss oppnå identifikasjon og sympati blant publikum, og kan slik trekke til seg flere velgere og nye velgergrupper.

En annen personifiseringsstrategi som er vanlig innenfor mediedekninga av politikere, er å fortelle hva politikere gjør på fritida. Hensikten er å vise at deres hverdag er lik hverdagen til «folk flest», og på den måten skape identifikasjon blant de som ser på. I *Senkveld* forteller Foss blant annet om en ferie på Ibiza sammen med ektemannen. Som Høyre-politiker kan Foss framstå som litt grå og kjedelig, det kan derfor være vanskelig å se ham for seg på badeferie på Ibiza, som også er kjent som ungdommenes «party-øy». Ved å fortelle om ferien, vil han derfor kunne oppnå en overraskende effekt ved at publikum får se sider av ham de ikke kjente fra før. Seinere i programmet vil programlederne vite hva han og mannen gjør når de ikke er på jobb. Foss svarer at de ofte går turer i fjellet, men at de også liker å få med seg kunstutstillinger og konserter i byen. Når publikum får høre om Foss som friluftsmann med fjellsko og tusekk, noe som står i kontrast til den dresskledde og nybarberte politikerens er

vant til å se, vil de kunne få et mer sammensatt og helhetlig bilde av ham. Slik vil han også framstå som mer autentisk, siden folk flest har mange ulike sider. Ved samtidig å trekke fram mer urbane aktiviteter, får han vist at han vet å utnytte det storbyen har å by på, og at han og mannen både er kultur- og musikkinteresserte. Han får slik presentert flere nye sider ved seg selv, slik at forskjellige folk vil kunne kjenne seg igjen og identifisere seg med ham.

4.6.2. Formell og korrekt stil

Per Kristian Foss' måte å prate på bærer preg av å være jevn og korrekt. Språket flyter godt, og setningene er hele veien fullstendige og godt oppbygde. Han roter sjelden med ordene, og ser ikke ut til å ha behov for å stoppe opp for å tenke seg om eller lete etter riktig ord. Gode eksempler på denne snakkemåten finner vi da Foss skal fortelle hvordan uka hans har vært, samt da han trekker fram Erna Solbergs lederegenskaper litt seinere i programmet:

Å bli intervjuet om fortiden, det er jeg i grunn ikke vant til. De fleste venter jo at vi skal snakke om ting som ligger foran, om valgløfter og politikk pleier jo å ligge litt foran oss. Og nå har jeg sett litt tilbake.

Senkveld, TV 2, 17.9.2010

Men partiet Høyre har en utmerket statsministerkandidat i dag, som har, eh, gjennom Erna, og som jeg tror kommer til å bli en fremragende, kvinnelig leder.

Senkveld, TV 2, 17.9.2010

Det første sitatet utmerker seg ved at det er lite muntlig. Setningene er godt konstruerte, samtidig minner den formelle måten han ordlegger seg på om skriftlig kommunikasjon. Det fins verken antydning til nøling eller famling mens han prater, han virker derimot svært sikker på hva han skal si og hvordan han skal si det. Det at uttalelsen oppleves som gjennomtenkt og innarbeida, kan tolkes som at den er innøvd, noe som bryter med autentisitetsretorikken som ofte trekkes fram som passende innenfor talkshowsjangeren. Når det gjelder sitatet om Erna Solberg som Høyre-leder, er det spesielt enkeltord som peker seg ut som lite muntlige. Ord som «utmerket» og «fremragende» forbindes først og fremst med skriftspråket, og oppleves derfor som en formell måte å prate på. Da han i tillegg omtaler Høyre som «partiet Høyre», får man inntrykk av at uttalelsen er forberedt. Det eneste i sitatet som minner om en naturlig og spontan måte å prate på, er bruken av fornavn og antydninga til nøling midtveis i setninga.

Nå er det ikke slik at snakkemåten til Foss er konstant gjennom hele intervjuet. Han bruker til tider muntlige ord og uttrykk som egner seg godt i den uformelle settinga, blant annet da han blir spurt om han hadde noen å prate med i tida som hemmelig homofil i Høyre. «Nei, det var lite av det, gitt», svarer han, og oppleves slik som spontant og morsom. Det samme skjer da

programlederne viser fram et gammelt bilde av Foss på tennisbanen, og han får spørsmål om han var en god tennisspiller. «Nei, jeg var sånn hobbyklasker», svarer han, og demonstrerer igjen at han har selvironi og humor, og at han evner å improvisere underveis. Det å gi uttrykk for å være impulsiv er høyt verdsatt i opptredener på fjernsyn, da det viser at politikeren evner å prate rett fra hjertet uten grundige forberedelser. Det er derfor lettere å feste tiltro til det som blir sagt spontant, enn det som ser ut til å komme fra manus eller råd fra politiske rådgivere.

Når det gjelder kroppsspråket til Foss, kan det til tider oppfattes som overdrevent. Han sitter avslappa i sofaen mens han snakker, men bruker store håndbevegelser. Man kan få inntrykk av at han står på en talerstol og derfor må gestikulere kraftig for å nå ut til massene. Det tydelige kroppsspråket er lite passende på fjernsyn, og spesielt i et så intimt program som talkshowet er. Når fjernsynsbildene kommer inn i stua til de som ser på, blir det skapt en form for nærhet, der høyrøsta stemmer og voldsom gestikulering ikke føles naturlig. Samtidig finnes det flere eksempler på at Foss smiler og ler i programmet, noe som bidrar til å skape en god atmosfære, og som er med å bygge opp en uformell og ledig stemning i studio.

4.6.3. På vei inn i intimsfæren

Det overhengende temaet i samtalen med Foss er svært personlig. Til tider beveger samtalen seg mot, og kanskje over, grensa til det private og intime. Det å offentliggjøre private forhold gjennom mediene har blitt stadig vanligere. Ifølge Roksvold (1997, s. 87) reagerer ikke publikum lenger på offentliggjøring av det private som upassende eller unormalt, fordi det har blitt så vanlig. Mange vil mene at en persons seksuelle legning tilhører privatlivet, likevel velger Foss å besøke *Senkveld*, som går på lufta i beste sendetid, for å prate om sine følelser og erfaringer knytta til det å være homofil politiker. Siden han gjør det i forbindelse med en bokutgivelse, er det naturlig å tenke at opptreden er en del av en mediestrategi, som skal hjelpe ham å selge flest mulig bøker. Både produsentene og Foss vet at det å by på privatlivet i så stor grad kan bidra til at publikum blir følelsesmessig berørt. Etter å ha vist følelser og betrodd seg om noe så personlig, kan det være publikum sitter igjen med følelsen av at de kjenner Foss litt bedre, og at de derfor opplever ham som mer troverdig.

I tillegg til å snakke om hvordan det var å holde sin seksuelle legning hemmelig og hvordan det var å stå fram som homofil, spør programlederne om forholdet til ektemannen:

Numme: Du snakker her om mannen din, Jan Erik Knarbakk, som er direktør i Schibsted. Dere har, dere har vært sammen i over tredve år, eh, hvordan møttes dere?

Foss: Ja, vi møttes sånn som de fleste møttes. Vi jobbet med litt av det samme, jeg jobbet den gangen i Rederiforbundet, eller Rederforbundet het det den gangen, med kontakt med presse og næringspolitikk. Og han var pressemann den gangen, eh, så var det en middag hvor, eh, daværende disse pressefolkene skulle møte Rederiforbundet. Så hadde jeg en liten hånd med i bordsetningen, eh..

Senkveld, TV 2, 17.9.2010

Dette sitatet viser hvordan talkshow legger til rette for fokus på privatlivet og intimisering. Intimisering handler om at man går tett på individet og prøver å få politikere til å vise følelser og avsløre informasjon om noe svært personlig og privat som ikke har åpenbar relevans for politikken. Hvor og hvordan Foss møtte sin ektemann er ikke veldig relevant for politikken, men kan likevel pirre folks nysgjerrighet. Ved å ta i bruk intimiseringsstrategier kan talkshowet skape et tett og emosjonelt bånd mellom seerne og politikeren, noe både fjernsynsprodusentene og politikeren kan dra nytte av. Når seerne får et innblikk i hvordan Foss er som politiker og person, vil de kunne se på ham som et sammensatt menneske med mange, og hittil ukjente, sider. Slik vil han kunne oppfattes som autentisk og ekte. Ved å fortelle om sine erfaringer som homofil politiker kan han samtidig knytte nye velgere til seg, som enten identifiserer seg med ham, eller som har sympati for ham. For produsentene vil det å få tilgang til eksklusive intervjuer og private detaljer, føre til at flere slår på deres kanal.

Programlederne gir seg imidlertid ikke med det første svaret på hvordan Foss møtte sin nåværende mann. De vil høre flere detaljer fra selskapet de møttes på:

Rønneberg: Ja, det begynte allerede der, jeg...
Numme: Du visste?
Foss: Ja, jeg...
Numme: Hvem det var...
Foss: Ja, jeg hadde sett han før, men, og syns han var veldig kjekk, og jeg visste at han var homofil. Han visste ikke det om meg, så det var et rått parti, om jeg så skal si. Så vi ble sittende sammen og prate, og sånn startet det.
Numme: Så det var du som sjekka opp?
Foss: Ja, jeg tror vi må si det

Senkveld, TV 2, 17.9.2010

Selv om dette er erfaringer de fleste vil plassere i privatsfæren, forteller Foss velvillig om hvordan han traff sin mann. Programlederne har også fått tilgang til et bilde av paret da de var på ferie på Ibiza, som de viser fram til publikum og seerne. Selv om bildet er henta fra den kommende boka, vil mange føle at private feriebilder ikke er av offentlig interesse. Foss ser derimot ikke ut til å ha noe imot å fortelle om bildet og ferieturen på fjernsyn. Trolig er dette et grep for å promotere boka, for når han forteller om så private hendelser på fjernsyn, vil folk forvente minst like private beretninger i boka – et godt salgstriks, med andre ord. Samtidig vil publikum kunne oppleve at de kommer tettere innpå Foss som privatperson.

Hovedinntrykket etter å ha sett Høyre-politiker Per Kristian Foss sin opptreden er todelt. Enten kan man tolke opptreden konkret, altså at han forteller om private erfaringer uten at det bunner i et bevisst ønske om å påvirke publikum. Han vil da oppfattes som personlig og intim. Eller man kan se opptreden i lys av konteksten, nemlig at Foss skal gi ut biografi, og tolke det som at han forteller fra privatlivet for å få folk til å kjøpe boka. Man får da inntrykk av at Foss har forberedt seg grundig, og at betroelsene er en del av en regissert medieplan.

4.7. SV-politiker Inga Marte Thorkildsen og Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen

Stortingsrepresentant for Sosialistisk Venstreparti (SV), Inga Marte Thorkildsen, og Arbeiderpartiets parlamentariske leder, Helga Pedersen, er invitert til *Fredag* 8.10.2010 for å prate om foreldrepermisjon. Både Thorkildsen og Pedersen har nylig vært ute i permisjon, og sistnevnte skal snart ha barn igjen. De er derfor til stede for å personifisere saken.

Inga Marte Thorkildsen er kledd i rødt, kort skjørt, mørk bluse og sko med høye hæler. Det lyse håret er krølla opp og henger løst over skuldrene. I tillegg har hun på seg rød leppestift. Siden talkshowet legger opp til nære og hverdagslige samtaler, kan antrekket oppfattes som noe formelt og upassende. I motsetning til Thorkildsen, er Helga Pedersen langt mer anonymt antrukket. Hun stiller i svart bukse og topp med ei enkel grå jakke over. Den grå jakka minner om ei dressjakke, og gir derfor assosiasjoner til det formelle og autoritære. Det kan være at hun som kvinnelig leder velger å bruke slike virkemidler for å utstråle seg autoritet.

4.7.1. Som mødre flest

Programlederen introduserer politikerne som «to av Norges mektigste kvinner». Slik blir de tillagt autoritet allerede før de entrer fjernsynsstudioet. Sekvensen med Thorkildsen og Pedersen framstår som personlig, nesten på grensa til privat. De har et personlig engasjement i foreldrepermisjonssaken, og bruker både seg selv og folk de kjenner for å eksemplifisere og personifisere argumentene sine. Personifiseringa gir argumentene troverdighet, da det blir enklere å forstå saken når man har et ansikt å knytte den til. Det er samtidig lettere å få tiltro til politikere som gir inntrykk av å ha personlige erfaringer og engasjement i saken som omtales. Politikere bruker ofte personifisering ved å vise til sårbare sider, slik at publikum får se at det skjuler seg helt vanlige mennesker bak politikermasken. Grepet er også hyppig brukt i

opptreden til Thorkildsen og Pedersen, blant annet svarer politikerne åpent og ærlig på spørsmål om utfordringer og vanskeligheter under permisjonen. Et godt eksempel på bruken av personifisering ser vi da Thorkildsen forteller om overgangen fra permisjon til jobb:

Eh, søvnmangel. Unnskyld hva spurte du om? Nei da! Man blir jo litt prega av det, eh, i hvert fall jeg. Jeg er egentlig glad i å sove, så det er åpenbart den største forskjellen.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

I sitatet innrømmer Thorkildsen at hun synes det var tøft å komme tilbake på jobb og at hun slet med søvnmangel, og viser slik fram sine sårbare sider. Politikere blir ofte framstilt som supermennesker som tåler alt, men her får publikum se at dette ikke alltid stemmer. Ved å vise at også hun blir sliten og synes det er vanskelig å kombinere privatlivet og arbeidslivet, kan Thorkildsen skape identifikasjon blant publikum. Da spørsmålet går til Pedersen, forteller også hun om store utfordringer knytta til overgangen fra permisjon til fulltidsjobb:

Ja, jeg kjenner meg veldig godt igjen i det med søvnmangel. Og jeg har jo aldri vært noen utprega radmager dame, men etter fødselspermisjonen var jeg så tynn som jeg aldri før har vært i hele mitt liv. Så det var et tøft år, det skal jeg ikke underslå. Det var tøft å komme tilbake og amme og være i jobb samtidig, men jeg er likevel veldig glad for at jeg gjorde det, for det er et privilegium å bo i Norge, der du faktisk kan kombinere politikk og det å ha ansvaret for små barn.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Gjennom uttalelsen over viser Pedersen at hun har flere sårbare sider enn det man vanligvis forbinder med politikerrollen. Hun omtaler det første året som mor som «tøft», og viser slik at permisjonstida var utfordrende for henne. Det er mange forventninger knytta til morsrollen, og derfor er det få som tør å innrømme at tida som nybakt mor kan være både vanskelig og tøff. Pedersen og Thorkildsen framstår slik som modige og ærlige. Ved å innrømme at morsrollen fører med seg mange utfordringer, vil mange seere i samme situasjon trolig kjenne seg igjen. Dette kan bidra til at det knyttes sterkere bånd mellom dem og velgerne.

Da Talsnes spør Thorkildsen og Pedersen om de definerer seg som såkalte «supermødrene», som man ofte leser om i blogger og ukeblader, svarer Pedersen kontant nei:

Jeg var overhodet ikke der, for å si det sånn. Det, det skorta både på reingjøring og på bøker og, og i det hele tatt, så det, jeg konsentrerte meg om de helt mest grunnleggende ting, som at både jeg og barnet skulle sove og at vi skulle få i oss mat.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Nok en gang viser Pedersen fram ei sårbar side. Mange ville kanskje trodd at Pedersen og andre kvinnelige politikere, som vanligvis blir sett på som tøffe og sterke kvinner, har full kontroll på både hus og hjem samtidig som de passer barna. Pedersen innrømmer imidlertid at

hun slett ikke er noe supermenneske, og at hun hadde mer enn nok med å dekke elementærbehovene til mor og barn da hun var hjemme med barnet. Dette vil nok mange nybakte foreldre kjenne seg igjen i, og Pedersen vil slik kunne få sympati og støtte fra likesinnede. Samtidig får hun vist at hverdagen hennes er lik hverdagen til de fleste andre mødre. Litt seinere i intervjuet forteller hun at svangerskapet også slet på helsa:

Nå går det veldig greit. Jeg hadde jo en tøff start, og du kan si at sommerferien tilbrakte jeg i hovedsak på sofaen med å være kvalm, syk, dårlig og syns synd på meg selv. Men nå er jeg i form igjen, nå er jeg over den fasen.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Også i denne uttalelsen bruker Pedersen personifisering for å vise at hun sliter med problemer som folk flest. Hun tør å fortelle om sine svakheter, og framstår slik som ærlig og oppriktig. De foregående eksemplene er personifiseringsgrep som får politikere til å framstå som helt vanlige mennesker. En annen variasjon av virkemidlet er å bruke fornavn på politikerne. Dette gjør programlederen flere ganger i *Fredag*. «Ja, Inga Marte, du var tilbake på Stortinget rett før sommerferien, hva var den største overgangen?» og «Hvordan var overgangen for deg, Helga», er eksempler på en personlig henvendelsesform som bidrar til ei intim og personlig stemning i studio. Ved å omtale gjestene med fornavn, gjør programlederen dem mer menneskelige. Seerne vil føle at de kommer nærmere politikerne, og at de kjenner dem bedre.

Som vist ovenfor kan man bruke personifisering for å oppnå identifikasjon og samhold med publikum. Det motsatte av personifisering er autoritativ kommunikasjon, der politikerens viser til sin kompetanse og erfaring for å demonstrere makt og autoritet – kvaliteter som også er viktige å ha for en politiker. Thorkildsen benytter dette grepet blant annet da hun skal forklare hvordan den norske permisjonsordninga blir omtalt i utlandet:

Nei, de ler ikke, skjønner du. De begynner nå å se at: «Oi, dette her er veldig lurt». Jeg sitter jo i finanskomiteen, og har akkurat vært på tur til London og Paris med den komiteen. Jeg, og, alle er egentlig veldig opptatt av hvordan det er Norge har klart å få til at kvinner er ute i arbeidslivet, eh, og hvordan vi har klart å få til at kvinner fortsatt føder ganske mange barn i Norge. Eh, så den myten om at liksom likestillinga, eh, har gjort, eh, dårlige ting for Norge, eller at det har gått for langt, og sånn, den, eh, den er ikke riktig. Det er heller sånn at mange land har lyst til å lære av hvordan vi har gjort det.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Thorkildsen starter utgreiinga med å opplyse at hun sitter i Stortingets finanskomité. Deretter forteller hun at folk i utlandet er interesserte i å lære hvordan «vi» har gjort det i Norge. Ved å gjøre det kjent at hun har spesiell kompetanse og erfaring på området, får hun trukket fram sin viktige posisjon, og videre vist at hun har makt. Siden hun sitter i komiteen som jobber med permisjonsordninga, antyder hun samtidig indirekte at hun kan ta litt av æra for den. Denne

måten å framheve sin egen posisjon og kompetanse på er en form for autoritativ kommunikasjon, og bidrar til å skape et inntrykk av at politikeren er bedre enn andre. I motsetning til personifisering, som har til hensikt å skape samhold med publikum, bidrar autoritative virkemidler til å skape avstand mellom politikeren og de som sitter og ser på.

Pedersen bruker også autoritativ kommunikasjon, blant annet da hun blir spurt om hvor lenge hun skal være hjemme med den nyfødte denne gangen. I motsetning til Thorkildsen, trekker ikke Pedersen fram sin egen posisjon og kompetanse, men framhever i stedet sin gode moral:

Den her gangen har jeg tenkt å være borte litt lenger, men jeg stopper på cirka et halvt år, sånn at jeg rekker å komme tilbake til valgkampen neste år og sånn at mannen min også får tatt sin del. Man må jo dele det rettferdig.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Gjennom sitatet gir Pedersen inntrykk av at hun går tilbake i jobb etter et halvt år for at permisjonen skal bli mest mulig rettferdig fordelt. Dermed unngår hun å bli oppfatta som egoistisk fordi hun velger jobben framfor barnet, og blir i stedet sett på som ei rettferdig kvinne med god moral, som lar mannen få sin del av permisjonen. Fordi hun trekker fram sine personlige kvaliteter, kan man tolke dette som en form for autoritativ kommunikasjon. God moral og rettferdighetssans er egenskaper som er verdsatt innenfor politikken, som i stor grad handler om rettferdig fordeling av goder. Effekten av uttalelsen kan derfor overføres til yrkesrollen hennes, og slik bidra positivt til hennes troverdighet som politiker. På en annen side er det autoritative grepet ikke forenelig med autentisitet retorikken som trekkes fram som overbevisende innenfor fjernsynsmediet og talkshowsjangeren spesielt. Mens talkshowet på mange måter søker å likestille politikerne og publikum, bidrar autoritativ kommunikasjon til å skape avstand mellom dem. Virkemidlet vil derfor virke negativt på Pedersens troverdighet og autentisitet dersom publikum opplever at hun hever seg over dem.

4.7.2. Blomstrende engasjement

I tillegg til å ta i bruk virkemidler for å skape identifikasjon blant publikum, må politikerne betro seg til publikum og brette ut sitt følelsesmessige engasjement. Begge grepene er med og danner et bilde av politikerne som troverdige og autentiske. Siden både Thorkildsen og Pedersen nylig har vært hjemme med barn, har de mange personlige erfaringer og synspunkter i permisjonssaken. Deres personlige engasjement er derfor tydelig da de diskuterer saken med programlederen. Det er særlig Thorkildsen som viser et oppriktig engasjement i dette temaet, blant annet da hun blir spurt om forskjellene mellom offentlig og privat sektor:

Jeg hadde nylig besøk av en venninne som jobber i det private. Eh, og er det noe hun var veldig opptatt av, så er det nettopp dette her med øremerking og deling av pappapermisjonen, eh, eller deler av permisjonen til far. Eh, fordi at det, eh, hun opplever veldig sterkt, når også han jobber i det private, hvordan det er så sterke krefter som jobber for at mennene skal være minst mulig hjemme med barna sine. Og at det liksom tas for gitt at det er det kvinnene som skal gjøre, selv om de jobber i det private de også. Det er liksom: «Jammen, herregud, har ikke du en kone? Kan ikke hun være hjemme med barna?».

Fredag, TV 2, 8.10.2010

I dette sitatet er det flere elementer som understreker Thorkildsens personlige engasjement. Hun starter resonnementet med å dra inn «en venninne som jobber i det private». Dette er en måte å personifisere argumentet på, fordi fokuset og sympatien flyttes fra saken og over på den konkrete kvinna. Når publikum får et ansikt å knytte saken til, blir det lettere å engasjere seg i den. Da handler det ikke lenger bare om lovforslag og politisk papirarbeid, men om virkelige mennesker. Dette øker troverdigheten til argumentet, og gjør det lettere å overbevise seerne. Det at Thorkildsen prater i raskt og ofte må stoppe opp for å lete etter ord, vitner også om et oppriktig engasjement. Det at hun følger tankerekken direkte, viser at hun er ivrig etter å fortelle mer. Den spontane måten å prate på gir samtidig inntrykk av at resonnementet ikke er innøvd, men at de kommer fra hjertet. Uttalelsen likner et hverdagslig språk, med mange leddsetninger og bruk av muntlige ord som «liksom» og «jammen». Som tilhører får man derfor inntrykk av at uttalelsen er impulsiv. Det at Thorkildsen i tillegg bruker hendene for å understreke viktige poeng, forsterker inntrykket av at hun selv tror på det hun snakker om.

Det samme engasjementet kommer til syne da programlederen hevder at folk i utlandet ler godt av permisjonsordninga vi har i Norge. Thorkildsen svarer da med sarkastisk stemme at programlederen må ha misforstått:

Nei, de ler ikke, skjønner du. De begynner nå å se at: «Oi, dette her er veldig lurt» [...] Eh, så den myten om at liksom likestillinga, eh, har gjort, eh, dårlige ting for Norge, eller at det har gått for langt, og sånn, den, eh, den er ikke riktig [...]

Fredag, TV 2, 8.10.2010

I sitatet over prater Thorkildsen raskt, samtidig som tonefallet går opp mot slutten av hver setning. Den noe usammenhengende måten å prate på tyder på at hun er oppriktig engasjert i det hun snakker om. Fordi svaret kommer spontant og ikke leses opp fra et manus, får man inntrykk av at det hun sier ikke er innstudert på forhånd. Selv om måten å prate på kan virke rotete, gir det et autentisk uttrykk fordi hun snakker rett fra hjertet med ekte engasjement. Sitatet preges også av mange leddsetninger, som forsterker det muntlige og autentiske preget.

Selv om engasjementet styrker Thorkildsens troverdighet, ser hun til tider anstrengt og stiv ut når hun argumenterer. I slike situasjoner kan man få inntrykk av at hun er i konstant

forsvarsposisjon, dette er blant annet tydelig i starten av sitatet over, da hun ler anstrengt av programlederens spørsmål og svarer med en ironisk undertone. Ved slike episoder ser det ikke ut som Thorkildsen greier å slappe ordentlig av i intervjusituasjonen, da både kroppsspråket og ansiktsuttrykket virker stivt og strengt. Den sarkastiske tonen kan i tillegg bidra til å skape avstand mellom henne og publikum. I verste fall kan dette føre til at publikum opplever henne som aggressiv, noe som ikke er forenlig med den intime, behagelige og personlige stemningen talkshowsjangeren legger opp til. Kjønnssdimensjonen er ikke særlig vektlagt i denne oppgaven, men det kan være at Thorkildsen argumenterer på en aggressiv og streng måte for å forsøke å bevise at hun har makt og autoritet selv om hun er kvinne.

Helga Pedersen framstår også som engasjert når hun snakker om foreldrepermisjonen, dette kommer spesielt godt til uttrykk da hun blir bedt om å kommentere utfordringene rundt diskriminering mot vordende mødre:

Eh, nei, jeg føler meg ikke diskriminert. Og jeg ble veldig provosert når jeg fikk spørsmål om hvilke politiske konsekvenser det nye barnet skulle få for meg, for både Audun Lysbakken og Knut Storberget har fått barn i år, og jeg tror ingen av dem fikk den typen spørsmål.

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Man får umiddelbart inntrykk av at Pedersen er oppriktig engasjert i dette temaet, ikke bare som politiker, men også som privatperson. Det virker som saken berører henne og hennes livssituasjon personlig, samtidig trekker hun fram sine egne kolleger som eksempler på folk som fikk en annen behandling enn hun selv fikk under permisjonstida. Dermed blir saken i enda større grad personifisert, og derfor lettere å sette seg inn i og identifisere seg med. Mens Pedersen snakker, er ansiktet strengt, noe som forsterker inntrykket av at hun ble oppriktig provosert over spørsmålene hun fikk under graviditeten. Den verbale og non-verbale kommunikasjonen stemmer godt overens under hele sekvensen, og bidrar til at engasjementet virker ekte og oppriktig. Ved hjelp av hendene og det strenge ansiktsuttrykket formidler Pedersen sine egne følelser knytta til hendelsen på en troverdig måte.

4.7.3. Ikke samsvar mellom verbal og non-verbal kommunikasjon

Ei autentisk framføring kjennetegnes blant annet ved at den er intim, personlig, spontan og ekte. Samtidig er det viktig at man ikke framstår som iscenesatt eller trena. Publikum må ikke få fornemmelsen av at den som snakker har en retorisk dagsorden eller et bevisst ønske om å påvirke (Kjeldsen, 2006, s. 123). Både Inga Marte Thorkildsen og Helga Pedersen er intime

og personlige under intervjuet, men på enkelte områder får man inntrykk av at den personlige tonen er noe påtatt, og at den derfor er en del av en politisk kommunikasjonsstrategi.

Dette gjelder først og fremst Thorkildsen, som til tider virker forknytt og stiv der hun sitter rak i ryggen med hendene samla i fanget, mens hun snakker om personlige følelser og private erfaringer. Hun bruker kroppen lite mens hun prater. Med unntak av litt gestikulering med hendene når hun er mest engasjert, sitter hun rolig med hendene i fanget. Selv om hun ofte drar inn personlige erfaringer og relaterer saker til sin egen familie og omgangskrets, gjør det rolige og kontrollerte kroppsspråket at man kan sitte igjen med følelsen av at hun ikke er seg selv fullt og helt. Til tider får man i stedet inntrykk av at de personlige innslagene er en del av en bevisst retorisk strategi for å personifisere saken, og slik styrke argumentasjonen. Dette inntrykket forsterkes ved at hun trekker inn personlige erfaringer i hvert eneste argument, og at hun gjennomgående viser til «jeg» og «vi». De personlige og intime innslagene blir derfor svært tydelige, og mister litt av sin virkning da de ikke ser ut til å komme spontant fra hjertet.

Andre deler av Thorkildsens snakkemåte får imidlertid fram det autentiske og virker derfor overbevisende, deriblant setningsoppbygginga hennes. Språket hun bruker kjennetegnes blant annet av mange leddsetninger, som krydres med småord som «eh» og «likksom». Dette minner om samtaleformen man kjenner fra dagligtalen, og kan derfor virke overbevisende på flere måter. For det første kan den muntlige og uformelle måten å ordlegge seg på gjøre at seerne føler de kommer tettere innpå Thorkildsen, siden hun bruker det samme hverdagslige språket som de selv bruker. For det andre kan den muntlige ordstillinga gi inntrykk av at uttalelsen kommer spontant og impulsivt, noe som vil bidra til å styrke troverdigheten hennes.

I motsetning til sin politikerkollega, framstår Helga Pedersen som avslappa under samtalen, både når det gjelder det verbale og non-verbale uttrykket. Hun sitter tilbakelent og lytter til spørsmålene før hun svarer, og framstår slik som både tålmodig og trygg i situasjonen. I likhet med Thorkildsen, byr også Pedersen på seg selv og sine personlige erfaringer underveis, men måten hun kommuniserer på er langt mer avslappa og dempa. Så langt kan man altså si at Pedersen framstår som både troverdig og autentisk, men også hun har sider som bryter med dette idealet. Blant snakker Pedersen med setninger som er svært velbygde og korrekte til å være muntlig språk, i tillegg forekommer det lite nøling og stotring underveis. Dette gjør at publikum lett vil oppfatte innholdet, siden budskapet kommer tydelig fram. Samtidig bærer setningene og ordene lite preg av spontanitet og impulsivitet, man kan derfor sitte igjen med

et inntrykk av at hun snakker på autopilot. Et godt eksempel på Pedersens måte å ordlegge seg på, er da hun forklarer hvordan folk ser på kvinner som skal kombinere politikk og familieliv:

[...] Og Sylvia Brustad er kanskje det beste eksempelet på det. For da hun var åtte-og-tyve år og ble barne- og familieminister, da spurte man om hvordan hun kunne bli barneminister som ikke hadde barn. Så fikk hun barn, så ble hun helseminister, og da spurte man «hvordan i alle dager kan du ta på deg en så tung oppgave, du som har barn».

Fredag, TV 2, 8.10.2010

Dersom man ser på det rent språklige i sitatet, er setningene korrekt oppbygde. Hun nøler ikke og trenger heller ikke å bruke småord og tenkepauser for å formidle det hun ønsker. Pedersen får sagt svært mye ved hjelp av få ord, det korte og konsise sitatet minner derfor om den synekdiskiske kommunikasjonsmåten som ble beskrevet i teorikapitlet. Fordi uttalelsen er så velformulert og språkføringa så sikker, kan det nesten se ut som hun har øvd inn anekdoten på bakrommet før hun kom i studio. Dersom hun hadde stotra litt eller stokka om noen ord hadde man i større grad fått inntrykk av at uttalelsen kom spontant. Dersom folk får følelsen av at Pedersens opptreden er innøvd på forhånd, risikerer hun å framstå som mindre autentisk, noe som igjen kan gå utover hennes troverdighet som politiker. Et annet kjennetegn på Pedersens kommunikasjonsmåte, er den tydelige diksjonen som til tider kan oppleves som overdreven. Den overtydelige måten å snakke på kan gi inntrykk av at Pedersen er redd for at seerne ikke skal forstå det hun sier, noe som kan tolkes som at hun hever seg over dem og blir belærende.

4.7.4. **Konsistent i argumentasjonen**

Politikere er forskjellige, og hver av dem har ulike egenskaper og kvaliteter som gjør dem til gode retorikere. Hvilke kvaliteter som veier tyngst, er avhengig av situasjonen og konteksten de opptrer innenfor. En seriøs og autoritativ politiker kan oppleves som troverdig dersom han spiller kortene sine riktig, samtidig kan en personlig og dempa politiker oppleves som like troverdig fordi han framstår som ekte og naturlig. Det som imidlertid er viktig, uansett hvilke retoriske egenskaper man har, er å være konsistent. For å oppleves som troverdig må man framstå som den samme, både når det gjelder etos, argumentene og selve framføringa.

Foreldrepermisjon er det overhengende samtaleemnet i *Fredag*, og det er tydelig at både Pedersen og Thorkildsen er personlig engasjerte og har sterke meninger om temaet. De to politikerne har samme standpunkt i saken, og innholdet i argumentasjonen stemmer godt overens med det de har sagt tidligere og det deres respektive partier mener. Både Pedersen og Thorkildsen har derfor konsekvens i argumentene, noe som er med og styrker troverdigheten

deres. Når det gjelder konsekvensen i deres etos, får man inntrykk av at den spriker litt hos Thorkildsen. På en side framstår hun som naturlig og ekte, dette gjelder særlig måten hun bygger opp setningene på, og hvordan hun bruker seg selv aktivt i argumentasjonen. På en annen side virker hun noe forknytt og påtatt, siden det anstrengte kroppsspråket og stive ansiktsuttrykket ikke stemmer overens med de personlige argumentene hun bruker. Dette er et tegn på inkonsekvens i Thorkildsens etos, og bidrar til å svekke det autentiske inntrykket. Det at smilet og kroppsspråket virker anstrengt, mens hun snakker om personlige og nære ting, tyder samtidig på at det er en inkonsekvens i framføringa hennes. Hun kommuniserer én ting med ord og en annen ting med kropp og ansikt. Publikum kan derfor sitte igjen med inntrykk av at Thorkildsen ikke er seg selv fullt og helt, dermed svekkes også hennes troverdighet.

Hos Pedersen er det større samsvar mellom den verbale og non-verbale framtoninga. Hun er rolig og avslappa, og bruker seg selv aktivt under intervjuet, blant annet ved å forankre argumentene i personlige erfaringer og anekdoter. Men Pedersen tegner ikke et glansbilde av seg selv, tvert imot trekker hun fram sårbare sider i tilknytning til mammarollen, som er tema for intervjuet. Dette gjør at hun virker ærlig og oppriktig. Når man får se så ulike sider av en politiker, får man inntrykk av at man står overfor en helhetlig og mangefasettert person.

Hovedinntrykket etter å ha sett Thorkildsen og Pedersens opptreden, er at begge er oppriktig engasjerte i temaet som diskuteres. De har selv personlige erfaringer fra foreldrepermisjonen, og ved å bruke disse aktivt, gir de tyngde og troverdighet til argumentene sine. Men siden Thorkildsen inkluderer personlige referanser i nesten hvert eneste sitat, kan publikum få inntrykk av at hun bruker dem som en retorisk strategi, og at de derfor ikke kommer spontant. Dette kan gå utover hennes troverdighet, og publikum kan oppleve henne som lite autentisk. Pedersen har en mer avslappa væremåte. Hun framstår også som engasjert, men i motsetning til Thorkildsen er det hele tida samsvar mellom det verbale og non-verbale uttrykket til Pedersen. Dette styrker troverdigheten hennes, da det gir inntrykk av at hun er seg selv.

5. Avslutning

Målet med oppgaven har vært å undersøke hvilke retoriske virkemidler norske politikere tar i bruk for å gi et troverdig inntrykk når de deltar i talkshow, og videre hvilken retorikk som virker mest overbevisende innenfor sjangeren. Oppgaven har ei retorisk forankring, noe som har prega de metodiske valgene som er tatt underveis i arbeidsprosessen. Problemstillinga, de teoretiske perspektivene og kategoriene har derfor tatt utgangspunkt i retorikkteori, retoriske begreper og tidligere forskning på forholdet mellom politikk og medier.

Det er naturlig å dele inn det siste og avsluttende kapitlet i fire deler: en oppsummerende del, en konkluderende del, en reflekterende del og til slutt en oppfordring om mer forskning på samme tema. Først vil jeg kort oppsummere de tre teoretiske perspektivene oppgaven har tatt utgangspunkt i, samt gå gjennom de viktigste funnene i de ti opptredenene i utvalget. Deretter vil jeg svare på problemstillinga og peke på generelle tendenser i analysematerialet. Herunder vil jeg også vise hvordan funnene kan antas å gjelde for hele universet, det vil si alle politiske opptredener i talkshow. Før jeg avslutter, vil jeg sette oppgaven inn i et større perspektiv ved å reflektere over hvordan den underholdningsprega politiske journalistikken påvirker demokratiet og folkeopplysninga. Avslutningsvis vil jeg si noen ord om hvordan oppgaven kan bane vei for nye undersøkelser og forskningsprosjekt innenfor samme tema.

5.1. Oppgavens teoretiske utgangspunkt

Oppgaven tar utgangspunkt i tre teoretiske hovedperspektiv, som representerer ulike innfallsvinkler til oppgavens overordna tema, nemlig hvordan forholdet mellom mediene og politikken påvirker den offentlige, politiske retorikken. Perspektivet *medialisering* tar for seg avhengighetsforholdet mellom mediene og politikken, og viser hvordan fjernsynsmediet må ta i bruk stadig nye virkemidler og sjangre for å fange seernes interesse. Oppgavens andre perspektiv, *politisk kommunikasjon*, viser hvordan den politiske kommunikasjonen har endra seg i takt med medieutviklinga. Det tredje og siste perspektivet, *retorikk – kunsten å overbevise gjennom karakter og personlighet*, representerer den retoriske innfallsvinkelen, og viser hvordan politikere kan overbevise ved å bruke etos- og autentisitetsretorikk på fjernsyn.

For å undersøke hvordan politikere skaper troverdighet gjennom opptredener i talkshow, har det vært naturlig å benytte den retoriske termen *etos*, eller troverdighet som den blir kalt i

denne oppgaven. Siden oppgaven tar utgangspunkt i fjernsynsmediet, må politikeres etos forstås i lys av fjernsynskonteksten og talkshowsjangeren. Jeg har derfor definert troverdighet som politikeres kompetanse, velvilje, autentisitet, karakter og bruk av personlighet.

Med bakgrunn i teori innenfor de tre hovedfeltene, har jeg formulert åtte kategorier som på ulike måter påvirker politikeres troverdighet på fjernsyn. Kategoriene danner grunnlag for den retoriske innholdsanalysen, og er delt inn i: 1) personifisering, 2) autoritativ kommunikasjon, 3) personlig engasjement, 4) jevn og hverdagslig stil, 5) intimisering og fokus på privatlivet, 6) konsistens, 7) tilpasningsdyktig og 8) personlig fasade.

5.2. Oppsummering av politikernes opptredener

Analysen viser at de åtte politikerne i utvalget legger vekt på ulike virkemidler for å skape troverdighet gjennom sine opptredener. Statsminister Jens Stoltenberg er den som går lengst i å bruke sin personlighet og sine personlige erfaringer. Da han forteller om sykdomsperioden til sin søster, gir Stoltenberg uttrykk for at han og familien sliter med sitt på lik linje med folk flest. Virkemidlet har slik en identifikasjonseffekt. Samtidig som Stoltenberg er storforbruker av personifisering, er det han som i størst grad tar i bruk autoritativ kommunikasjon – et virkemiddel som har stikk motsatt hensikt, da det innebærer å heve seg over andre og vise at man er bedre enn dem. Blant annet hevder Stoltenberg at en statsminister bør ha erfaring som statsminister for å mestre rollen fullt ut. Denne måten å framheve seg selv på strider mot det moderne autentisitetsidealet, da det skaper større avstand mellom politikere og vanlige folk. Stoltenbergs prater i lange perioder med flere leddsetninger og muntlige uttrykk, og må flere ganger stoppe opp og lete etter ord. I verste fall kan det føre til at publikum ikke får med seg sammenhengen i resonnementet. Samtidig kan man tolke Stoltenbergs måte å snakke på som at han ikke har en retorisk plan bak opptreden, men at det han sier kommer rett fra hjertet. Man kan slik si at Stoltenberg har ei autentisk framtoning, og en ærlig og oppriktig måte å ordlegge seg på. Han gir derfor uttrykk for å være seg selv.

Utenriksminister Jonas Gahr Støres opptreden er på mange måter en kontrast til Stoltenbergs opptreden. Mens Stoltenberg framstår som personlig og spontan, får man inntrykk av at Støre er mer reservert og privat. I motsetning til Stoltenberg, som velvillig legger ut om familien og fritidssysler, holder Støre seg stort sett til politiske saker og refleksjoner rundt politikerrollen. De gangene han åpner opp for personlige betraktninger, får man inntrykk av at det er planlagt

i samarbeid med produksjonsapparatet, som trolig vil vise mer av privatpersonen Jonas Gahr Støre. Det å gi uttrykk for å ha en retorisk agenda står i kontrast til den autentiske framføringa som er med å skape en troverdig framstilling på fjernsyn. Publikum kan derfor få inntrykk av at Støre spiller en innøvd rolle, og at han er underlagt et forberedt manus og streng regi. Ved å vektlegge sak framfor person risikerer han samtidig og oppleves som noe distansert og reservert. På en annen side fører den tilbakeholdne framtoninga til at Støre opprettholder en viss mystikk rundt sin egen person. Støre snakker på en rolig og balansert måte, og det forekommer lite stotring og nøling i verbalspråket. Han ser ut til å ha klart for seg hva han skal snakke om og hvordan han skal formulere det, derfor kommer også budskapet tydelig fram til publikum. Den kontrollerte snakkemåten gjør at Støre oppleves som intelligent, veltalende og sikker i jobben sin. Samtidig er denne måten å prate på ulik den man kjenner fra hverdagslige situasjoner og naturlige samtaler. Selv om budskapet når fram til riktig mottaker, er det altså fare for at Støre oppleves som stiv og lite oppriktig.

Høyre-leder Erna Solberg bruker mange av de samme virkemidlene som Støre. Hun er svært veltalende og korrekt i sin måte å snakke på, noe som kommer til uttrykk gjennom godt oppbygde setninger og lite nøling underveis. Dette gjør at hun virker trygg på seg selv og sitt budskap. Måten å opptre og prate på gir inntrykk av at hun er kompetent i jobben sin, noe som fører til at hun utstråler autoritet og trygghet. Inntrykket forsterkes med den formelle og noe maskuline bekledninga hennes. Kompetanse og autoritet er egenskaper som kan bidra til å styrke politikeres troverdighet, men for å overbevise i talkshow er det også nødvendig å være autentisk og personlig. Dette kravet innfrir ikke Solberg til det fulle da hun gir lite av seg selv og sitt personlige engasjement. I motsetning til den korrekte og saklige måten å snakke på, fungerer Solbergs dempa og lavmælte stil godt på fjernsyn. Som fjernsynsseer kommer man tett innpå politikerne. Solbergs lavtrykkstil er derfor passende siden den behager publikum. Samtalen mellom Solberg og andre gjester fungerer også godt. Hun får vist at hun er sosial og omgjengelig, og at hun kan engasjere seg i ting utenfor politikken. Dette etterlater et inntrykk av at Solberg er en allsidig person. Når det gjelder samtaleemner for øvrig, virker Solberg mest interessert i å prate om politikk og sine politiske triumfer.

Nærings- og handelsminister Trond Giske framstår som avslappa og trygg under sin opptreden. Han er initiativrik og kommer med personlige betraktninger og referanser uten at programlederne oppfordrer ham til det, blant annet forteller han morsomme historier fra politikkens kulisser. Slik viser Giske at han har humor, og at han evner å være impulsiv. Den

spontane tonen gjør samtidig at opptredenene verken virker planlagt eller innøvd på forhånd, noe som styrker det autentiske inntrykket. Giske sitter i studio sammen med programleder og skuespiller Jenny Skavlan. Til tross for stor aldersdifferanse og ulik bakgrunn, finner gjestene fort tonen og virker å ha en oppriktig interesse i hverandres yrkesliv. I stedet for å havne i en tradisjonell intervjusituasjon, oppnår man en naturlig samtale der alle involverer og engasjerer seg. Siden det nettopp er samtalen som er det bærende elementet i talkshowet, viser Giske at han er god til å tilpasse seg situasjonen og konteksten, noe som er avgjørende i retorikken. Selv om Giske er personlig og gir av seg selv, gir han imidlertid klart uttrykk for hvor langt inn i privatlivet han er villig til å gå. Det kan virke som han synes det er greit å vise sin egen personlighet og fortelle om de delene av privatlivet som kun involverer ham, men at han er mer reservert når andre mennesker er involvert. Dette er en måte å balansere den offentlige og private rollen på. For selv om det er viktig at Giske gir av seg selv og viser sin personlighet, må han samtidig beholde den autoriteten og makta en statsråd må ha.

Selv om finansminister Sigbjørn Johnsen ikke er særlig privat i sin opptreden, sitter man igjen med inntrykk av at han er seg selv. Før han kommer inn i studio, blir han presentert gjennom en video der det brukes underholdningsfremmende grep i form av musikk, lyssetting og klipping. Videoen står i kontrast til hvordan politikere vanligvis presenteres, og bidrar derfor til å utvide det offentlige bildet av Johnsen. I likhet med de andre politikerne, tar også Johnsen i bruk virkemidlet personifisering ved flere anledninger, blant annet da han forteller at han er en habil håndverker på fritida. Ved å fortelle om sine evner og erfaringer som håndverker, får Johnsen vist at han har interesser og ferdigheter utenom politikken, noe som gjør ham til et mer allsidig menneske, og derfor styrker troverdigheten hans. Han får samtidig tilføyd at det er han som har murt pipa til tidligere statsminister Thorbjørn Jagland, og gir dermed publikum litt av den eksklusive informasjonen de forventer å få i en talkshowopptreden. Johnsen er invitert sammen med artist Tone Damli Aaberge. Til tross for sprik i alder og yrke, etablerer gjestene samtaleemner der begge kan bidra og engasjere seg. Slik viser Johnsen at han er tilpasningsdyktig og at han evner å sette seg inn i andres situasjon og interessefelt. Dette styrker hans troverdighet da han framstår som impulsiv og oppriktig engasjert under samtalen.

Høyre-politiker Per Kristian Foss er invitert til *Senkveld* fordi han er i ferd med å gi ut en ny biografi, og denne bakgrunnen preger hele opptredenene. Han er svært åpen om sine personlige erfaringer og tanker under intervjuet. De private betroelsene gjør at Foss oppleves som ærlig og modig. Han tør å fortelle om sine mest sårbare sider og livserfaringer, og slik får publikum

mulighet til å bli bedre kjent med privatpersonen Per Kristian Foss. Siden det er kjent at Foss er til stede for å promotere en biografi, er det likevel vanskelig å bli helt overbevist om at de personlige beretningene er oppriktige og at avsløringene kommer spontant. Dermed står Foss i fare for å bli oppfatta som lite troverdig, da en troverdig og autentisk politiker må unngå å framstå som trena og retorisk forberedt. I likhet med Støre og Solberg, oppleves også Foss som rolig, balansert og veltalende. Språket bærer preg av fullstendige setninger og god flyt, og gir derfor inntrykk av at Foss har kontroll på det han skal si, og at han er sikker på seg selv. Måten han prater på bidrar imidlertid til at enkelte formuleringer virker å være konstruerte på forhånd, noe som blant annet kommer til uttrykk gjennom at ord og uttrykk er lite muntlige og at uttalelsene lite spontane. Til tider er det heller ikke samsvar mellom det verbale og non-verbale uttrykket, da det stive og kontrollerte kroppsspråket står i kontrast til de private og følelsesladde uttalelsene om den vanskelige ungdomstida.

SVs stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen og Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen er invitert til *Fredag* for å prate om foreldrepermisjon. Bakgrunnen er at begge nylig har vært ute i permisjon, i tillegg er Pedersen gravid igjen. Det er derfor naturlig å tro at de er til stede for å personifisere saken. Både Thorkildsen og Pedersen bruker sine personlige erfaringer når de prater om den norske permisjonsordninga, noe som kan være vel så overbevisende som harde fakta og saklige argumenter. Den personlige forankringa gir tyngde og troverdighet til argumentene deres da det er ingen tvil om at de vet hva de snakker om. Engasjementet deres synes slik å være oppriktig og ekte. Bruken av personifisering har samtidig en identifikasjonseffekt, da mange foreldre vil kjenne seg igjen i det Thorkildsen og Pedersen forteller. Dette kan bidra til å knytte tettere bånd mellom dem og velgerne, samtidig kan erfaringene og engasjementet føre til at de tiltrekker seg nye velgere. Den personlige utleveringa kan imidlertid representere ei utfordring. Når politikerne går så langt i å bruke seg selv og sine erfaringer, er det fare for at publikum får inntrykk av at det brukes som en bevisst strategi for å overbevise dem. Særlig Thorkildsen er opptatt av å forankre alle argumenter i egne opplevelser og erfaringer. Dersom virkemidlet fungerer, vil hun kunne virke både overbevisende, troverdig og autentisk, men får publikum en fornemmelse av at bruken av det personlige og intime er en del av en retorisk strategi, vil de avsløre det som et billig triks som får helt motsatt virkning. Et annet element som taler mot Thorkildsens troverdighet, er mangelen på samsvar mellom det verbale og non-verbale uttrykket. Hun er svært personlig og intim i sine uttalelser, mens kroppen ofte virker stiv og anspent. Slike uoverensstemmelser kan føre til at publikum setter spørsmålstegn ved Thorkildsens motivasjon. For å gi et

troverdig og autentisk inntrykk må man overbevise gjennom sitt egentlige «jeg» og sine oppriktige argumenter og meninger, og ikke gjennom konstruerte argumenter og påtatte følelser. Den sterke personlige forankringa kan derfor bidra til å svekke hennes troverdighet fordi den virker påtatt og strategisk motivert. Pedersen har en roligere og mer avslappa væremåte, kroppsspråket hennes er derfor bedre tilpassa den uformelle settinga i talkshowet. Hun har samsvar mellom det verbale og non-verbale uttrykket, noe som styrker troverdigheten hennes da det gir inntrykk av at hun virkelig mener det hun sier.

5.3. Viktige funn og tendenser

I problemstillinga spurte jeg hvilke retoriske virkemidler norske politikere bruker for å framstå som troverdige i talkshow, og hvilken retorikk som er best egna innenfor denne sjangeren. Jeg vil nå forsøke å svare på problemstillinga ved å drøfte de generelle tendensene jeg har funnet gjennom analysen, og videre vise hvordan funnene kan sies å gjelde hele universet, det vil si alle politiske opptredener i talkshow.

Analysen viser at dagens politikere må inneha egenskaper og kvaliteter som ligger langt utenfor deres egentlige fagområde dersom de skal overbevise i talkshow. Siden fjernsynet fungerer som den viktigste kilden for politisk informasjon, er politikere avhengige av å lykkes på denne arenaen for å nå ut til velgerne. For å oppleves som troverdig i talkshow må de innfri publikums forventninger og ta hensyn til sjangerens egenart. Et av de viktigste krava til en opptreden her, er at politikerne må mestre balansen mellom sin offentlige og private rolle. I talkshow kan de ikke bare å være gode til å argumentere politisk og framvise faglig kompetanse, de må også vise hvem de er som privatpersoner, kommunisere følelser, bruke personlige erfaringer og prate rett fra hjertet. Høyet etter det ekte og oppriktige i politikerne skaper forventninger om at de skal by på seg selv og være seg selv.

Ifølge analysefunnene legger norske toppolitikere vekt på ulike virkemidler for å framstå som troverdige i talkshow. Det er likevel noen virkemidler som går igjen, blant annet bruker alle politikerne i utvalget personifisering for å styrke sin troverdighet. Det varierer hvordan og hvor ofte virkemidlet brukes, men siden grepet går igjen i alle opptredenene, er det grunnlag for å si at dette er et velbrukt grep for å bygge troverdighet. I tillegg til å gi uttrykk for å være interesserte og kompetente i jobben sin, er det altså viktig for politikerne å vise at de er som «folk flest». Slik får de demonstrert både rasjonelle og følelsesmessige kvaliteter. De mest

utbredte personifiseringsmetodene politikerne i utvalget bruker er å framstille seg selv som sårbare og menneskelige, samt å vise hva de gjør og hvordan de lever når de ikke er på jobb. I begge tilfeller er hensikten at publikum skal se på dem som helhetlige og sammensatte personer, som sliter med sitt på lik linje med alle andre, og som har vanlige fritidsinteresser. Når publikum får et glimt bak politikerfasaden, får de se at politikernes hverdag ikke skiller seg vesentlig fra deres egen. Personifiseringa bidrar slik til å normalisere politikerne. Slike personifiseringsgrep har stor identifikasjonseffekt fordi publikum vil kjenne seg igjen, noe som kan bidra til å knytte tettere bånd mellom politikerne og publikum.

En vellykka opptreden i talkshow krever samtidig at politikerne mestrer mellommenneskelig kommunikasjon, og at de evner å tilpasse seg den intime og uformelle settinga i talkshowet ved å prate på en jevn, hverdagslig og dempa måte. Dette må også gjenspeiles i politikernes kroppsbevegelser og ansiktsmimikk. Den verbale og non-verbale stilen må ikke oppleves som skrikende, eller på noen måte oppsiktsvekkende dersom politikerne vil framstå som troverdige og autentiske i talkshowets lavmælte atmosfære. Væremåten må i stedet virke naturlig, ekte og oppriktig. Politikere som ser ut til å improvisere og følge tankerekken framfor å ramse opp innøvde setninger og innlegg, gir det mest troverdige inntrykket innenfor denne sjangeren. Det er først når uttalelsene virker å komme spontant og rett fra hjertet, at man får følelsen av at politikerne virkelig mener det de sier. Og det er bare når man får inntrykk av at politikerne virkelig tror på det de selv snakker om, at man opplever at de er seg selv.

Nettopp det å være seg selv – på godt og vondt – innebærer en stor overbevisningskraft på fjernsyn. Dette gjelder i de fleste kommunikasjonssituasjoner, men oppleves som spesielt avgjørende i talkshow og andre infotainmentprogram, siden sjangeren forener den offentlige og private sfære. For å gi publikum innblikk i hvem de virkelig er, må politikerne gi av seg selv og sitt personlige engasjement. Samtidig kreves det at de er åpne om sine svakheter og mangler. Bare slik får publikum følelsen av å komme forbi politikerfasaden og bli kjent med personen bak. Det er samtidig avgjørende at politikerne er konsekvente, dette gjelder både i deres etos, argumenter og framføring. De må altså framvise samme personlighet, væremåte og meninger enten de opptrer i nyhetssendinger, private arrangement eller talkshow. Greier ikke politikerne å innfri på dette området, er det stor fare for at de oppleves som lite troverdige og autentiske. Samtidig viser analysen at politikere som feiler på andre områder, for eksempel ved at de mumler eller har et lite engasjerende kroppsspråk, kan vinne tilbake troverdigheten

dersom det viser seg at dette er en del av deres naturlige væremåte. Får man inntrykk av at politikerne er seg selv og opptrer naturlig, kan man altså godta noen svakheter og mangler.

5.4. Politikk som underholdning – et demokratisk forfall?

Framveksten av infotainment og personliggjøringa av politikk og politikere har vært gjenstand for mye kritikk. Blant annet beskyldes sjangeren for å skape underholdning framfor seriøs debatt, og at dette resulterer i en uinformert, uopplyst og misleda befolkning. Sosiologen Richard Sennett (1992) hevder at fokuset på det personlige og intime fører til at det ikke lenger er mulig å skille mellom politikeres offentlige og private rolle, mens andre teoretikere mener at demokratiet som system ødelegges når journalistikken preges av følelser, forenklinger, trivialiteter, personifisering og imagebygging (se bl.a. Blumber og Gurevitch, 1995 og Postman, 1986). Det finnes imidlertid stemmer i debatten som er positive til utviklinga, deriblant den nederlandske forskeren Liesbet von Zoonen (2005), som hevder at infotainmentsjangeren, som ofte tar i bruk personifisering og dramatiske virkemidler, kan tilby en inngang til politikken for folk som ellers føler seg ekskludert og tilsidesatt. Kommunikasjonsprofessor Jeffrey P. Jones er inne på det samme når han sier at dagens politikere er like avhengige av retoriske verktøy som aktører i underholdningsbransjen. Det å presentere politikk på en underholdende måte trenger altså ikke å være entydig negativt.

Ved å vise til oppgavens teoretiske perspektiver og analysefunn, vil jeg hevde at den underholdningsprega måten å presentere politikk og politikere på, ikke nødvendigvis fører til at all demokratisk verdi forsvinner. Jeg mener derimot at framstillingsformen kan ha en positiv effekt for demokratiet og folkeopplysninga. Mange borgere føler at politikk, slik den blir framstilt i nyheter og debattprogram, virker fremmedgjørende, vanskelig og utilgjengelig. Ved å bruke underholdningsgrep som personifisering og intimisering, samt gjennom å delta i fjernsynsprogram som ikke kun er forbeholdt de mest politisk aktive og engasjerte borgerne, kan politikere nå ut med det politiske innholdet til folk som ellers føler seg ekskludert fra politikken, eller som synes politikk og politikere er kjedelig. Politikeres deltakelse i talkshow kan derfor bidra til at flere føler seg inkludert i den politiske samtalen, noe som kan føre til at det politiske budskapet når fram til et bredere lag av folket og at flere blir engasjert i politikk.

Dette innebærer både muligheter og begrensninger for politikere som skal opptre i slike program. Ved å vise hvem de er privat og dele personlige erfaringer, kan de overbevise og nå

ut til en del av folket som hittil har vært totalt uinteressert i politikk. I slike tilfeller er ikke nødvendigvis saklige argumenter og faktaopplysninger avgjørende, men i stedet personlige egenskaper som ærlighet, autenticitet, troverdighet og oppriktighet. Samtidig er politikere som opptrer i infotainmentprogram nødt til å mestre sjangeren og dens krav og forventninger om personifisering og intimitet for i det hele tatt å ha mulighet til å nå ut til publikum.

5.5. Videre forskning

Jeg har i denne oppgaven gjennomført en retorisk innholdsanalyse av norske toppolitikeres opptredener i talkshow. Målet har vært å finne ut hvilke virkemidler politikere benytter for å framstå som troverdige i talkshow, samt hvilken retorikk som er mest virkningsfull og hensiktsmessig innenfor sjangeren. Selv om jeg i denne oppgaven kun har skrapa i overflata på et stort og mangfoldig forskningsfelt, håper jeg at funnene kan bidra til ny kunnskap om hva som kjennetegner den politiske retorikken i talkshow. Det er samtidig ei målsetting at oppgavens funn skal bidra til en bredere forståelse for hvilke retoriske virkemidler politikere bør bruke dersom de ønsker å framstå som overbevisende og troverdige i slike opptredener.

Som nevnt i innledninga, er dette et forskningsområde som hittil har vært relativt lite berørt, både innenfor retorikk- og mediefeltet, dette til tross for at talkshowet har blitt en stadig viktigere kommunikasjonsarena for politikere. Det er derfor behov for mer forskning på politikeres bruk av talkshowet som politisk kommunikasjonsarena. I denne oppgaven ble politikernes opptredener satt under lupen, men det hadde også vært interessant og undersøkt fenomenet fra politikernes ståsted. Gjennom intervjuer med et utvalg norske politikere kunne man for eksempel studert hvordan de selv vurderer talkshowet som kommunikasjonsarena, og hvilke egenskaper de mener det er viktig å ha for å lykkes i en slik opptreden. En annen mulighet er å intervjuer produsenter, casting-ansvarlige og programledere i norske talkshow, for å finne ut hvilke kriterier som ligger til grunn når politikere inviteres som gjester i talkshow. Her kunne man også spurt om enkelte politikertyper egner seg bedre som gjester i talkshow enn andre. Det hadde også vært interessant å foreta publikumsundersøkelser, for å finne ut hvordan fjernsynsseerne er sammensatt med tanke på kjønn, alder og politisk ståsted, og videre sett på hvilke politikere seerne opplever som mest troverdige i talkshow. For det er tross alt seerne der hjemme som er den viktigste adressaten i talkshowet, både for politikerne og produsentene. Det er de som skal engasjeres, opplyses, underholdes og overbevises.

Kilder

Faglitteratur, tidsskrifter og dokumenter

Allern, Sigurd 2001, Flokkdyr på Løvebakken. Søkelys på Stortingets presselosje og politikken medierammer, Pax Forlag, Oslo.

Aristoteles 2006, Retorikk II, oversatt av Tormod Eide, Vidarforlaget, Oslo.

Asp, Kent 1986, Mäktiga massmedier: Studier i politisk opinionsbildning, Forlaget Akademilitteratur, Stockholm.

Bauhr, Monika og Peter Essaisson 2001, «Trust me! On the nature of ethos argumentation», i Kristen Gomard og Anne Krogstad (red.) Instead of the ideal debate: Doing politics and doing gender in nordic political campaign discourse. Århus universitetsforlag, Århus.

Bech-Karlsen, Jo 2006, «Intimsfæren i medieoffentligheten», i Von Der Lippe, Berit (red.), Medier, politikk og samfunn, s. 61-83, Cappelen, Oslo.

Bitzer, Lloyd F 1997, «Den retoriske situation», Rhetorica Scandinavica: Tidsskrift för skandinavisk retorikforskning, bd. 3, s. 6-17, tilgjengelig fra Retorikforlaget: <http://www.retorikforlaget.se/rhetorica/pdfz/Bitzer_RhS3_1997.pdf>, [28.3.2011].

Opprinnelig: "The rhetorical situation" i Philosophy & Rhetoric, bd 1, 1968.

Blumber, Jay G. og Michael Gurevitch 2004, The crisis of public communication, Routledge, London.

Blumenthal, Sidney 2004, The Clinton wars: an insider's account of the White House years, Penguin, London.

Bruun, Hanne 1999, Talkshowet: Portræt av en tv-genre, Borgen forlag, Valby.

Carpini, Micheal X. Delli og Bruce A. Williams 2001, «Let us infotain you: Politics in the new media environment», i Bennett, Lance og Robert M. Entman (red.), Mediated Politics – Communication in the Future of Democracy. Camebridge, NY: Camebridge University Press, s. 160-181. Tilgjengelig fra University of Pennsylvania: <http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1013&context=asc_papers>, [30.1.2011].

Cicero 1942, *De oratore*, engelsk oversetting, bind 3, Harvard University Press, London.

Corner, John 2003, «Mediated persona and political culture», I Corner, John og Dick Pels (red.), *Media and the Restyling of Politics: Consumerism, Celebrity and Cynicism*, Sage Publications, London.

Dahl, Hans Fredrik 1989, «Følelsenes journalistikk», i Fink, Hans (red.), *Arenaer: om politikk og iscenesettelse*, Århus universitetsforlag, Århus.

Ellis, John 1982, *Visible fictions: Cinema, television, video*, Routledge, London.

Goffman, Erving 1992, *Vårt rollespill til daglig*, Pax Forlag, Oslo.

Govasmark, Hege 2003, Fra «folkemøte» til «Den store klassefesten»: Intimisering av politisk kommunikasjon, Hovedoppgave i sosiologi, Norges teknisk-vitenskapelige universitet.

Haarman, Louann 2001, «Performing talk», i Tolson, Andrew (red.), *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle*, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, New Jersey,

Hart, Roderick P. og Suzanne Daughton 1997, *Modern Rhetorical Criticism*, 3. utgave, Allyn & Bacon, Boston.

Hägg, Göran 2005, *Praktisk retorikk: Få overtaket i: diskusjonen – talen – presentasjonen – arbeidsmøtet – selskapslivet*, Hognar Media, Oslo.

Hjarvard, Stig 2005, *Det selskabelige samfund: Essays om medier mellem mennesker*, 2. utgave, Forlaget Samfundslitteratur, Fredriksberg.

Hjarvard, Stig 2004, «Politik som mediemontage: Om medienes forandring af den politiske kommunikation», i Andersen, Jørgen Goul, Peter Munk Christiansen, Torben Beck Jørgensen, Lise Togeby og Signild Valgård, *Den demokratiske utfordring*, Hans Reitzels Forlag, København, s. 30-51.

Hovland, Carl I., Irving Janis og Harold H. Kelley 1953, *Communication and persuasion: psychological studies of opinion change*, Yale University Press, New Haven.

Høiland, Kristin 2007, *Politikeren mellom den offentlige og private rollen: Retoriske analyser av Thorbjørn Jaglands etos*, masteroppgave i medievitenskap, Universitetet i Bergen.

Jamieson, Kathleen Hall 1973, «Generic constraint and the rhetorical situation», i *Philosophy & Rhetoric* 6, nr. 3, Penn State University Press s. 162-170.

Jamtøy, Ann Iran og Ingunn Hagen 2007, «Isenesatt politikk – strategier for å lage underholdende TV», i Jenssen, Anders Todal og Toril Aalberg (red.), *Den medialiserte politikken*, Universitetsforlaget, Oslo, s. 147-176.

Jasinski, James 2001, *Sourcebook on rhetoric: Key concepts in contemporary rhetorical studies*, Sage, Thousand Oaks.

Jenssen, Anders Todal 2007, «Om talekunst og følelser», i Jenssen, Anders Todal og Toril Aalberg (red.), *Den medialiserte politikken*, Universitetsforlaget, Oslo, s. 25-51.

Jerslev, Anne 2005, *Vi ses på TV: medier og intimitet*, Gyldendal, København.

Johansen, Anders 2002, *Talerens troverdighet: Tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*, Universitetsforlaget, Oslo.

Jones, Jeffrey P. 2010, *Entertaining politics: Satiric television and political engagement*, 2. utgave, Roman & Littlefield Publishers, Lanham.

Karlberg, Maria og Birgitte Mral 1998, *Heder och påverkan: Att analysera moderen retorikk*, Bokforlaget Natur och Kultur, Stockholm.

Kjeldsen, Jens E. 2006, *Retorikk i vår tid: En innføring i moderne retorisk teori*, 2. utg., Spartacus, Oslo.

Kjeldsen, Jens E. 2009, «Retorisk genreanalyse», i Roer, Hanne og Marie Lund Klugeff (red.), *Retorikkens aktualitet: Grundbok i retorisk kritikk*, Hans Reitzels forlag, København, s. 85-114.

Klein, Ulrike 2000, «Tabloidized political coverage in the german Bild-Zeitung», i Sparks, Colin og John Tulloch (red.), *Tabloid tales: Global debates over media standards*, Rowman & Littlefield Publishers, Maryland, s. 177-194.

Krogstad, Anne 1999, *Image i politikken: visuelle og retoriske virkemidler*, Pax Forlag, Oslo.

McLuhan, Marshall 1964, Understanding media: The extensions of man, Routledge & Kegan Paul, London.

Meyer, Thomas 2002, Media democracy: How the media colonize politics, Polity Press, Cambridge.

Meyrowitz, Joshua 1985, No sense of place: The impact of electronic media on social behavior, Oxford University Press, New York.

Mortensen, John 2002, Talkshowet som talende tv: Bind 3: Diskussion, Two Riders, København.

Munson, Wayne 1993, All talk: The talkshow in media culture, Temple University Press, Philadelphia.

NOU 2003:19, Makt- og demokratiutredningen, GAN Grafisk AS, Oslo, tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/Rpub/NOU/20032003/019/PDFS/NOU200320030019000DDDPDFS.pdf>, [13.10.2011].

Postman, Neil 1986, Amusing ourselves to death: Public discourse in the age of show business, Heinemann, London.

Sennett, Richard 1992, Intimitetstyranniet, til norsk ved Eivind Tjønneland, Cappelen, Oslo.

Thussu, Daya Kishan 2007, News as Entertainment: The Rise of Global Infotainment, Sage, London.

Thagaard, Tove 2009, Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode, 2. utgave, Fagbokforlaget, Bergen.

Thorbjørnsrud, Kjersti 2009, Journalistenes valg: produksjon, interaksjon, iscenesettelse: møtet mellom journalistikk og politikk i en valgkamp med fokus på NRK Fjernsynets valgformater, Doktorgradsavhandling ved Universitetet i Oslo, Oslo.

Thussu, Daya Kishan 2007, News as entertainment: The rise of global infotainment, Sage Publication, Los Angeles.

Van Zoonen, Liesbet 2005, Entertaining the Citizen: When Politics and Popular Culture Converge, Rowman & Littlefield, Oxford.

Ytreberg, Espen 2004, «Formatting participation within broadcast media production», Media, Culture & Society, bd. 26, s. 677-692.

Weber, Max 2000, Makt og byråkrati: Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier, 3. utgave, oversatt av Dag Østerberg, Gyldendal, Trondheim.

Williams, Raymond 1974, Television: Technology and Cultural Form, Welseyan University Press, London.

Avisartikler og elektroniske kilder

Aftenposten 21.12.2011, ”Han er mer populær enn noen sinne”, s. 10-11.

Dagsavisen 28.8.2010, ”Derfor er han folkets favoritt”, s. 13.

Dagsavisen 28.10.2011, «Støtter Stoltenberg», s. 14.

NRK 2011, «Skavlan», tilgjengelig fra: <<http://www.nrk.no/programmer/sider/skavlan/>>, [15.9.2011].

Thune, Henrik 6.9.2009, «Mediekraetiet på Marienlyst», tilgjengelig fra: <<http://www.aftenposten.no/meninger/spaltister/thune/article3254442.ece>>, [17.8.2011].

TV 2 19.8.2009, «Fredag», tilgjengelig fra: <<http://www.tv2.no/omtv2/aktuelt/fredag-2864776.html>>, [7.9.2011].

TV 2 Sumo 2011, «Senkveld med Thomas og Harald», tilgjengelig fra: <<http://webtv.tv2.no/webtv/sumo/?treeId=333024>>, [15.9.2011].

VG 6.2.2001, «Jagland omtalte president som Bongo fra Kongo», s. 4.

VG Nett 10.4.2011, ««Super-Jonas»: - Ikke kall meg Super-Jonas: Fikk den nyopprettede ekstraplassen i Ap-sentralstyret», tilgjengelig fra: <<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=10092158>>, [28.3.2012].

Statistikk

TNS Gallup, «Nyhetsbrev: Konsum og markedsandeler i TV-markedet», tilgjengelig fra:
<<http://www.tns-gallup.no/?aid=9077602>>, [lest 27.3.2012].

Fjernsynsprogram

Fredag 8.10.2010, TV 2

Fredag 18.2.2011, TV 2

Fredag 8.4.2011, TV 2

Senkveld 19.3.2010, TV 2

Senkveld 23.4.2010, TV 2

Senkveld 17.9.2010, TV 2

Senkveld 22.10.2010, TV 2

Skavlan 15.1.2010, NRK

Skavlan 14.1.2011, NRK

Skavlan 11.3.2011, NRK

Vedlegg

Vedlegg 1: Transkribering av *Fredag* 18.2.2011

Politisk gjest: Erna Solberg

Programleder: Stål Talsnes

Andre gjester: Michael Dalèn

Talsnes: Kveldens gjester har alle det til felles at de er på vei opp. Erna Solberg leder løpet om å bli Norges neste statsminister. Hun fyller femti i neste uke, og lanserer bok. Mats Østberg fikk sølv i Rally Sverige i forrige uke. Og jeg får besøk av tre av de flotte damene som skal opptre på «ByLarm», Viktoria Vinge, Maja Vik og Elvira Nicolaisen. Hjertelig velkommen til *Fredag*!

Talsnes: Erna Solberg har tatt nesten hundre tusen velgere fra Jens Stoltenberg siden forrige valg. I neste uke runder hun femti, og hun lanserer en politisk debattbok. Professor Michael Dalèn lanserte sin bok denne uka. *Nextopia* handler om en av de sterkeste drivkreftene i samfunnet, nemlig forventningene, og at vi aldri kan være lykkelig mer enn tre måneder om gangen. Hjertelig velkomne skal dere være begge to.

Solberg: Takk!

Dalèn: Tack så mycket!

Talsnes: Ja, Erna, du må jo etter denne oppskriften være veldig lykkelig da, akkurat nå. Ikke bare går det bra på meningsmålingen, men alt det du har å se fram til i uka. På en skala fra én til sju, hvor lykkelig er du?

Solberg: Jeg ligger vel sånn mellom fem og seks da. Det er ikke helt komfortabelt å fylle femti.

Talsnes: Nei, jeg... Fortell gjerne mer om det!

Solberg: Nei, altså, det er et stort skille, sant. Jeg har jo alltid egentlig vært ganske ung i alle forsamlinger jeg har vært i tidligere. Og nå må jeg på en måte erkjenne at jeg begynner å tilhøre den litt godt modne delen av den norske befolkningen.

Talsnes: Nei, men jeg synes du holder deg veldig godt, ikke sant Michael?

Dalèn: Ja, absolut.

Solberg: Ja da, det er hyggelig.

Talsnes: Ja, mellom fem og seks på Erna, det er vel omtrent der alle ligger det, ikke sant Michael?

Dalèn: Ja, jag villa gissa 5,8 nogon stans, kan det stemma?

Solberg: Ja, sikkert.

Dalèn: I Sverige ligger vi lita lägre, 5,6, men det är aldrig lika lätt å vara svensk som å vera norrmann har jag forstådd.

Talsnes: Du er jo blitt berømt i Sverige og internasjonalt for to uttrykk som du lanserer i denne boka: «nextopia» og «forventingssamfunnet», altså vi er aller lykkeligst like før vi oppnår det vi ønsker.

Dalèn: Det stemmår.

Talsnes: Ja, hvorfor er det sånn?

Dalèn: Eftersom vi lever i en verden där vi kan få tak på stort sett vad som hälst, hvor som helst, när som hälst. Så varför skulle vi noye oss när det fins allt dette, varför skulle vi noye oss med det vi har. Då blir vi enda mere fokuserade på det vi inte har i stället.

Talsnes: Men tre måneder – hvor kom den fra? Hvorfor stopper det etter tre måneder?

Dalèn: Det är något ting som är innebygd. Det kom fram gjennom att jag har förföljat människor, jag har varit en stalker månad ut och månad inn. En massa människor på alla möjliga platser i världen och livet, og frågat «hur kjens det rett nu». Och så fins det vissa sånn här tillställningar, när man blir statsminister, när man får en opinionsmåling, man treffer en underbar mann eller fru, man står å skuttar och är så lykkelig. Och så visar det seg når man kommer tilbake efter dom här, så allar längst tre månader senare, så är dom tilbake på 5,8, eller 5,6 om man er svensk då.

Talsnes: Kjenner du deg igjen, Erna?

Solberg: Ja litt, litt, det er klart at, jeg fikk veldig opptur etter valget i 2009, med, eh, når vi for det første hadde snudd en utvikling for Høyre, og fikk veldig gode meningsmålinger. Og nå har vi ligget på et høyt nivå i over ett år, og, og det er klart at, da venner jo du deg til det da. Eh, det er litt av det, så er det jo, tror jeg, litt innebygd i alle mennesker at, eh, veien til noe, sant, er viktigere enn å oppnå det. At det å, det å ha forventninger om at noe skal skje, det å jobbe mot noe, det å ha et formål med det du gjør, det er faktisk i seg selv en, en drivkraft. Og det er i seg selv en lykkefølelse. Det er jo litt sånn, når du har oppnådd det du vil, så blir du litt tom, og så hva skal du gjøre i neste runde. Det tror jeg er ganske riktig.

Dalèn: Ja, det stemmår jettebra. Så viser det seg at vi är stort sett lika nöyde. Vi har som her hoppene: «ja, nu kjens det bra» med opinionsmeningen, sånn är vi tilbake. Det fins ett tilfelle i livet där vi är lite nöydare, og det är straks innan vi dör. Som att vi konsar at «nu har vi enda gjort allt, sett allt, treffat alla».

Solberg: Men du har ikke funnet ut hvordan det er etter at man er død? Du har ikke funnet ut den sjekken? Nei?

Talsnes: Nei, men dette må jo kunne utnyttes i politikken? Å skape forventninger, det er det du driver med nå. Vi har det så bra i Norge at det spiller jo egentlig ikke noen rolle hvem som styrer, i hvert fall ikke på kort sikt.

Solberg: Jeg mener jo at det spiller en rolle, da, men det er litt sånn at, det er jo alltid gradvise endringer, den ene eller den andre veien. Jo, forventninger, og jeg merker at det er et forventningspress, altså jeg merker når folk snakker til meg på gaten, og sier at de gleder seg

til det blir regjeringsskifte, kan ikke vi gjøre det raskere, og sånt sant. Og så har de sine saker som de er opptatt av, og så vet jo jeg at det er en forventning til meg, en forventning til alle partier på borgerlig side. Uh, og, og det forventningspresset, eh, må, må man passe på å ha edruelige forventninger òg, og skape, eh, forståelse for at endringer tar tid, men at det er skritt i riktig retning alltid i politikken. Litt av det, eh, den gradvise forandringen som, som gjør at samfunnet blir bedre på et område. Men det er, politikk er vanskelig å skape den voldsomme sånn lykkefølelsen, sant, det er, det er nok mange partier som har fått mer igjen for å foreslå noe og ikke gjennomføre det, eh, enn å ha fått det gjennomført, for da er folk fornøyd. I 2005 så opplevde jo vi litt det, sant? Vi syntes at velgerne skulle være litt takknemlige, vi hadde jo gjort så mye bra i fire år, eh, og vi mener jo vi har gjort det, ikke sant, vi hadde snudd norsk økonomi, vi hadde, eh, satt i gang virkelige store omlegginger i norsk skole som vi ser gode resultater av nå. Men, eh, velgerne ventet noe nytt, og vi leverte ikke godt nok på nye forslag, eh, som gjorde at vi kanskje da, eh, blir sett på som har så mye å komme med i den valgkampen.

Talsnes: Og nå er det Jens som er der, og så lanserer du bok med alle de nye, friske forslagene nå, som skal liksom få Høyre til å ta av.

Solberg: Altså boken min er jo ikke et Høyre-manifest. Boken min dreier seg om det som har vært mitt kanskje kjernebudskap i mange år, at mennesker er viktigere enn milliarder, eh, at Høyre må snakke mer om mennesker, og litt mindre om milliarder. Det heter også boken. Så den boken her altså, som kommer på...

Talsnes: Ja, du har den med altså?

Solberg: Ja, jeg har den med meg.

Talsnes: Men vi får ikke se den? Der er du hemmelighetsfull.

Solberg: Nei, får ikke... Du må vente, du må vente, du må vente til tirsdag. Den dreier seg egentlig mye om mennesker jeg har møtt, som, og, eh, altså hva de på en måte har påvirket når det gjelder politikk. Den dreier seg om hvordan vi, eh, hvordan jeg syns at norsk samfunn skal utvikle seg. Jeg tror folk blir litt mer kjent med mine politiske saker, så er den selvfølgelig preget av de sakene jeg har jobbet mye med.

Talsnes: Det er stjerneeksemplene dette?

Solberg: Eh, nei, både gode og dårlige eksempler, sant, det står jo litt her om både det, min egen opplevelse av å snakke om at jeg hadde lese- og skriveproblemer, eller dysleksi da, særlig, eh, skriveproblemer og stavet feil, og hva det har betydd for mennesker som har snakket med meg om sine utfordringer. Så jeg har mange eksempler på, på mennesker som har klart å gjøre noe med livet sitt, men som har hatt det vanskelig, som utgangspunkt for refleksjon.

Talsnes: Ja Michael, du virker jo som, jeg glemte å spørre deg egentlig, hvor lykkelig er du nå? Du må jo kanskje bare si 5,6 du da, som er svensk?

Dalèn: Jag, just nu, egentlig, så känner jag meg så här. Jag är jo på norsk TV med kommande statsministeren kanske. Kan det bli betre enn det här? Det må vara nära uppe på sju, jag vågar inte alls tenke på hur det kommer kännas när jag går herifrån.

Talsnes: Ja, nei, og tre måneder er alt over.

Dalèn: Busj och fy, men jag hoppast att jag får komma tillbaka igjen.

Talsnes: Ja, klart det. Du, jeg ser at du lakkerer neglene. Økonomiprofessor og tobarnsfar, og så lakkerer du neglene. Hvor kom den ideen fra?

Dalèn: Det är jag. Jag kan inte föreställa meg något ting annat. Och det är det som också är så heftigt i den här världen, i den här «som helst-världen», der jag kan slå meg i slang med hvem som helst, hvar som helst, når som helst. Jag behöver inte kompromissa med meg själv. Jag vet det är mange som tenker så här: «en økonomiprofessor skal inte se ut som det här». Men da behöver jag inte bara prata med dom människorna, da kan jag prata med dom människorna som vil se ut som det här. Det är fantastisk. Gå ut på nettet, man hittar siter der, en av mina favoritsiter den her veckan, är en site for DAB – dalphines inhuman bodies – for alla disse människorna som kjänner att det er något ting fel ved fødselen, egentlig, jeg ser ut som människe, men egentlig är jag en delfin. Och dom hittar hvarandra, dom fins over hele verden.

Solberg: Jeg må innrømme at du ser litt annerledes ut enn de professorene jeg hadde på universitetet da jeg studerte økonomi. Ja, de var litt streitere.

Dalèn: Är det så?

Solberg: Ja, det er det. Men det, det er jo en fantastisk verden som har utvikla seg da – at folk kan være akkurat som de vil.

Talsnes: Mhm.

Solberg: Ja.

Talsnes: Dere får ha lykke til med boka, og med jubileum og alt mulig. Vi får vel se deg i, på God Morgen Norge på torsdag på dagen. Bursdag på torsdag.

Solberg: Ja da, jeg er invitert på bursdagsfeiring her.

Talsnes: Ja, det gleder vi oss til. Hjertelig takk for at dere kunne komme.

Vedlegg 2: Transkribering av *Fredag* 8.4.2011

Politisk gjest: Jonas Gahr Støre

Programleder: Stål Talsnes

Talsnes: Arbeiderpartiet har landsmøte i Oslo disse dagene. Norges mest populære pop... politiker har tatt en pause for å komme hit på *Fredag*, og det setter vi stor pris på. Hjertelig velkommen, utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Støre: Takk!

Talsnes: Jeg har ikke tall på hvor mange ganger vi har prøvd å få, eh, deg hit til programmet. Og du har sagt ja, men det har ikke gått. Det er alltid en eller annen krise, eller et eller annet møte, gjerne utenlands. Er det mulig å ha noen fritid, planlagt, når man er utenriksminister?

Støre: Ja, det er det. Sånn som du har fritid, at du er med familien din eller gjør ting som ikke har med jobb å gjøre, det får jeg også til, men det er aldri en jobb jeg er koblet fra. For det kan skje ting hele tiden, og jeg kan ikke si at «nå er det etter arbeidstid, så denne telefonen kan jeg ikke ta». For i snart seks år, så har jeg nok vært på, på jobb, slik mange vil oppfatte det som, veldig mye. Men det har vært spennende!

Talsnes: Ja, hva må til da for at du skal si «nei, jeg tar ikke telefonen, jeg har ikke tid, for jeg skal være... jeg skal gjøre noe annet»?

Støre: Medarbeiderne mine vet at jeg setter veldig pris på den tiden jeg har når jeg, jeg har fri, men selv da kan ikke jeg, jeg bestemme at jeg ikke skal ta telefonen, for jeg har ansvar selv om jeg har fri. Men jeg har funnet en ganske god arbeidsform på det da, og som sagt, med gode medarbeidere og et godt kontor, så går det an å få orden på det også.

Talsnes: Du er jo en ganske utypisk arbeiderpartimann, det må man kunne si. Du er født ganske rik, du har en fenomenal utdanning og kunne sikkert fått en veldig mye bedre betalt jobb et eller annet, annet, sted utenfor politikken. Hvorfor gidder du dette her?

Støre: Det er et veldig negativt spørsmål da, for det undervurderer jo hva politikk er i et demokrati, for å bli litt høystemt her. Det handler jo om en utvikling av samfunnet, som for meg helt siden jeg var tolv-tretten år har vært ting som har opptatt meg hele tiden: samfunnet, urettferdighet, eh, retten til å bli hørt, eh, så det har engasjert meg hele tiden. Eh, så jeg tror dette med hva som er typisk og utypisk, det henger ofte litt etter med hva som er situasjonen akkurat nå. Ja, det hadde vært veldig ille om alle i Arbeiderpartiet var som meg. Eller som deg. Det er jo et sammensatt parti med veldig mange forskjellige... På dette landsmøte når jeg sitter og ser utover salen, så tenker jeg «dette er jammen meg et sammensatt parti». Det er altså en ordfører kandidat i Drammen som er født i Iran, jeg er født på Ris i Oslo. Vi er i samme parti, og så har du hele spekteret som er der. Så det typiske for det partiet, er jo at det er mangfoldig. Eh, og det at jeg har en bakgrunn du ikke assosierer med Arbeiderpartiet, det får jo være et annet uttrykk for at det er et samlende parti da. At også jeg fant mine verdier og det jeg vil jobbe for i det partiet.

Talsnes: Og nå skal du inn i sentralstyret, har vi lest. Du er, du sitter i styret i Oslo Arbeiderparti. Det betyr vel at du går gradene?

Støre: Det er jo også da en sånn «presselysløype» som ble trukket opp. Fordi at sånn som det foregår, det er vel at valgkomiteen i Arbeiderpartiet skal sette sammen en, en, et sentralstyre som de mener forbinder mange deler av partiet, både geografisk, men også det vi jobber med, det vi er opptatt med, slik at det blir et viktig organ mellom, eh, landsmøtene. Og jeg kan bare forholde meg til det ene, at den komiteen har spurt meg: «kunne du tenke deg å sitte der»? Og det har jeg tenkt på, og svart at det er, svaret på det er ja. Så får vi se på søndag når, eh, det skal stemmes.

Talsnes: Ja. Ingen er jo i tvil om at du er kvalifisert, men har du lyst til å bli statsminister i Norge?

Støre: Ja, det spørsmålet rører jo rundt i toppen av norsk politikk. Eh, og jeg gir det samme svaret hele tiden, jeg har hendene fulle med det jeg driver med nå. Og det er et veldig underlig spørsmål, eh, å stille til et parti som har en statsminister som så til de grader er i slag, eh, og som ikke gir noen tegn på at han har tenkt og slutte å være statsminister. Og det finnes ikke én i den salen vi er i nå som ønsker det, eh, og derfor så blir det, føler jeg, litt sånn tidtrøyte å diskutere det, for det er ikke en aktuell problemstilling, og da kaster ikke jeg bort tiden på å tenke på det.

Talsnes: Du holdt foredrag for landsmøtet tidligere i dag, eh, om integreringspolitikken. Du har sagt at ditt mål er et flerkulturelt Norge. Hvorfor må vi bli flerkulturelle?

Støre: Ja, men det er ikke et mål, det er jo realiteten i dag. Vi har jo mennesker som kommer fra ulike bakgrunner. Som sagt min kollega fra, eh, Buskerud kommer fra Iran. Han har med seg en annen kultur, men vi har veldig mye felles. Det vi ikke kan bli, det er kulturrelativ, og si at liksom «her gjelder det mange forskjellige, eh, verdier side om side, som slår hverandre ut». Det vi har lagt veldig vekt på i det utvalget jeg har ledet om integrering, er å si at vi har en plattform i Norge, som består av noen kjerneområder som alle må ta som en del av pakka i Norge. Og det er demokrati, rettsstat, ytringsfrihet, menneskerettigheter, likestilling og likeverd. Det er på en måte en plattform alle er på. På toppen av den, så kan vi alle være forskjellige, og det kommer vi til å fortsette å være, å være mangfoldige. For meg er det Norges store mulighet, for muligheten for Norge ligger i menneskene, og det at de er mangfoldige, kan mye språk, har mye bakgrunn, det er en vinneroppskrift i vår internasjonale verden. Men vi må få rekkefølgen riktig. Eh, det vi har gjort i dette utvalget, det er å få ordentlig verdigrunnlag, en plattform, og så har vi fremmet ni-og-nitti forslag til å gjøre en god integreringspolitikk bedre. For vi har jo lyktes ganske bra i Norge sammenliknet med andre land med å få flere i jobb, flere i utdanning, flere til å finne seg til rette. Men det er enda mye å ta tak i.

Talsnes: Ja, det er jo mange som i hvert fall ikke driver reklame for integrering, jeg tenker på gatevolden, disse overfallsvoldtektene vi har hørt om den senere tiden. Hva skal vi gjøre med disse menneskene?

Støre: Først så må vi si at dette er forferdelig alvorlig. Eh, og at kvinner skal gå redd for ga.. altså, den typen overfallsvoldtekt i den byen jeg bor i, er jo helt uakseptabelt. Det må politiet være i stand til å gjøre noe med. Eh, mange av, og så må vi ikke si det slik at for de, de som har begått den, disse handlingene, når de blir pågrepet, kommer fra en gruppe av befolkningen, så er alle i den gruppen overfallsvoldtektsforbrytere. Eh, men dette er jo et politispørsmål. Det er også et helsespørsmål, fordi at folk med store psykiske problemer

kommer til Norge, drevet på flukt, har vært gjennom krig, flukt og traumatiske opplevelser. De må få et helsetilbud, slik at ikke de problemene de har, ikke blir tatt ut på mennesker som er sårbare. Det dumme du gjør, er i alle fall å ikke snakke om dette, å prøve å dysse det ned ved å si at det er vondt og vanskelig å snakke om fordi vi faktisk snakker om folk som i noen tilfeller har, eh, vært innvandrere. Men å gjøre alle innvandrere sånn til forbrytere, det er den verste feilen vi kan gjøre.

Talsnes: Jeg må jo si da, du har passert femti, emn du ser jo, eh, uforskammet sprek ut, eh, hvordan får du det til, i tillegg til alt det andre driver med.

Støre: Viss du mener det du sier nå, så er det veldig hyggelig på slutten av en uke...

Talsnes: Jeg mener det!

Støre: Ja, på slutten av en uke hvor jeg føler at jeg, altså, har strukket meg veldig langt i arbeidet, sovet lite, eh, men det henger sammen med at denne jobben er knallhard, egentlig, og den krever at jeg får sovet, spist og trent, i alle fall mosjonert, eh, slik at dette går rundt. Og når jeg begynner å slakke av på det, så går det også ut over kreftene. Så jeg får ta det som en tillitserklæring at jeg har lykkes, eh, noen lunde med det.

Talsnes: Jeg har notert den oppskriften her: sove, trene, spise riktig. Det er Jens Stoltenbergs oppskrift, er det ikke?

Støre: Jo, men han er en klok mann, og han er min sjef, så det at jeg... Hvem som har inspirert hvem, vet jeg ikke, men vi gjør jo noe av det sammen, vi går blant annet på ski sammen, og trener sammen, og jeg tror at egentlig så, nå er det jo i denne regjeringen noen av oss som har vært med siden 2005, så vi har snart vært i seks år i disse jobbene. Eh, og da må man finne den rytmen, som gjør at det varer over tid, og da, eh, er det ikke så mye rom til sprell, for å si det sånn, det får vi ta senere.

Talsnes: Ja. Du skal tilbake til landsmøtet i Arbeiderpartiet. Hjertelig takk for at du kom på *Fredag*.

Støre: Takk skal du ha

Vedlegg 3: Transkribering av *Senkveld* 23.4.2010

Politisk gjest: Jens Stoltenberg

Programledere: Thomas Numme og Harald Rønneberg

Andre gjester: Bjørn Kjos

Numme: Velkommen til Senkveld. Eh, vulkanutbruddet på Island har fått ringvirkninger over hele verden. Mens statsminister Jens Stoltenberg satt askefast i New York, så prøvde Norwegian-sjef Bjørn Kjos å få flya sine i lufta. Det blir spennende å høre hvordan uka deres har vært.

Rønneberg: Ja, og toppsyklisten Dag Otto Lauritzen, han har tatt med seg dansekongen Kristian Ødegård og et knippe norske kjendiser på sykkeltur i Europa, og vi får høre om knall og fall og pinlige scener fra den turen, for det var det visst mye av.

Numme: Ja, det var det. Vi har vært så heldige å ha Karpe Diem-gutta Chirag og Magdi med oss i Camp Senkveld den sesongen her.

Rønneberg: Ja, og nå gir de ut sitt tredje album, og i kveld så svarer de på spørsmålene som dere har sendt inn på Facebook-sida vår.

Numme: Og de skal selvsagt spille sin nye radiohit Ruter.

Rønneberg: I Camp Senkveld, mine damer og herrer, der gir vi alt som a-capella-grupper.

Klipp fra Camp Senkveld vises på skjermen.

Numme: Vi la oss på to forskjellige stiler her.

Rønneberg: Det blir ikke pent!

Numme: Nei!

Rønneberg: Det blir ikke pent.

Numme: Eh, da vulkanen på Island våkna til liv, så, eh, lamma den nesten all flytrafikk i Europa. Og vi har fått et nytt ord i det norske språk, «askefast». Våre neste gjester har begge blitt påvirka, hver på sin måte. Ta vel imot statsminister Jens Stoltenberg og Norwegian-sjef Bjørn Kjos.

Stoltenberg og Kjos kommer inn i studio og hilser på programlederne.

Rønneberg: Velkommen tilbake.

Rønneberg: Hei Bjørn. Hyggelig.

Rønneberg: Ja.

Numme: Velkommen hit begge to.

Stoltenberg: Tusen takk

Kjos: Takk.

Numme: Du, som sjef for et stort, eh, flyselskap, Bjørn, så, den siste uka må ha vært helt forferdelig?

Kjos: Eh, det kan du trygt si, ja. Ja, den har vært forferdelig. Vært altfor mye aske.

Numme: Når, når, når skjønnte du at dette her virkelig var alvorlig, Jens?

Stoltenberg: Jeg skjønnte det onsdag kveld. Da satt jeg på Newark-flyplassen utenfor New York, eh, og så fikk vi beskjed om at flyet var en halvtime forsinka, og så en time forsinka, og så plutselig, så, så vi på denne tavla at det var «cancelled», «cancelled» nedover hele veien til Europa. Og så fikk vi beskjed om at vi måtte dra tilbake til Manhattan. Og da skjønnte jeg at det var alvorlig, ikke bare for meg, men for veldig mange andre mennesker som var der, på den flyplassen, som skulle til Europa. Og så da hadde vi vært en fem-seks timer ute på den flyplassen, og det er jo, eh, festligere steder å være i verden enn flyplasser.

Numme: Ja...

Stoltenberg: Ja, og du spiser sånne kjeks...

Numme: Men når du var tilbake på Manhattan, var det sånn «yes, én dag fri til», eller?

Stoltenberg: Je..., je..., altså jeg var veldig klar, jeg liker meg veldig godt på Manhattan, da.

Numme: Ja?

Stoltenberg: Så da fikk jeg litt tid til å gå rundt der, for det, jeg hadde vært der, når jeg er der, så får jeg aldri tid til å, til å være rundt, men da fikk jeg noen timer ekstra, og gikk rundt på Manhattan og lengtet tilbake til da jeg var der som ungdommen, og tenkte på at det kanskje, det var morsommere det.

Numme: Ja?

Stoltenberg: Ja.

Numme: Du, vi skal, vi skal se litt på hvordan naturkreftene har herja den siste uka, eh, følg med her.

Bilder av vulkanen vises på skjermen.

Rønneberg: Det er ganske voldsomme greier.

Numme: Det er det.

Numme: Eh, Bjørn, hvor var du, hvor var du da du fikk beskjed om vulkanutbruddet?

Kjos: Jeg, jeg fikk det på en SMS, og, så våkna, så, jeg lå og sov, så våkna «nå skjer det noe». Og da var det bare å dra rett på jobben, og der så jeg, det var jo, da var det full fart inn, da vet du, med alle askeskyer på, inn vestfra, og, og, ja, da tenkte jeg «dette her, det her er ikke bra».

Kjos: «Det her, her blir det...»

Numme: Skjønnte du omfanget av det med en gang?

Kjos: Nei, ikke med en gang, men når jeg så hvordan de bevega seg innover i Europa, så tenkte jeg «her må vi få folk hjem igjen». Det var det første vi tenkte på. Så vi mobiliserte alt vi hadde. Vi begynte å fly sørover for å få, og vi greide heldigvis, og vi visste at vi ikke ville få flyene tilbake igjen til, eh, Norge, vi visste, for det gikk såpass fort innover, vi regna med vi skulle klare å få dem til Stockholm, og det stemte. Vi fikk neste alle, utenom to fly da, tilbake til Stockholm, og så, eh, dro vi dem på buss derfra.

Numme: Men da, når du, når alle flyene ble satt på bakken...

Kjos: Ja?

Numme: I det øyeblikket du, eh, det skjedde, hva tenkte du da?

Kjos: Ja, da tenkte jeg på: «Å herregud, vi som har så mye folk rundt omkring, og så får vi ikke henta dem». For da så jeg for meg at de kunne bli sittende der i sju vide og sju breie, altså.

Numme: Jens, du hadde da vært på konferanse, både med Barack Obama og hos FN. Eh, og så ble flyet ditt, som vi sa, kansellert fra New York. Hvor, ja, hvordan kom du deg hjem?

Stoltenberg: Nei, altså vi ventet jo til dagen etterpå, og da, eh, skulle vi først fly til Berlin, men så stengte de Berlin, så skulle vi til Frankfurt, så stengte de Frankfurt, og så havna vi i Madrid. Eh...

Numme: Var det på noe tidspunkt du tenkte «nå blir det amerikabåten», var det...

Stoltenberg: Ja, men det er ikke fleip altså.

Numme: Nei?

Stoltenberg: Nei, for de begynte å sjekke. Det var akkurat som Bjørn sa, ikke sant, det var redsel for at det kunne bli, være uke, flere uker, det var jo mye sånne krisesenarioer, så det, mitt kontor sjekket da mulighetene for å fly jorda rundt motsatt vei, ikke sant, det hadde jo vært en opplevelse.

Rønneberg: Ja, det vil jeg tro.

Stoltenberg: Ja, eh, jo, men viss du snakker om at vi skal være én uke i New York, så er jo det å fly den veien, det er som, liksom via Japan og Stillehavet og sånn, og det er en omvei, men det går forttere det, eh, så det var, og det andre var båt..., og vi sjekka mulighetene for å være med noen sånne tankskip, eh, til Mongstad, eh, og det var, jeg tror det ville tatt en ukes tid. Men ikke sant, det, da kunne vi fått lest dokumenter.

Numme: Men, men du twitra en del gjennom Europa òg. Du, du, inne på nettsamfunnet Twitter, så skrev du veldig, veldig mange meldinger.

Stoltenberg: Ja, altså, jeg måtte jo gjøre noe. Først så jobbet jeg litt og ringte litt og...

Numme: Kjeda du deg litt, eller?

Stoltenberg: Så begynte jeg å kjede meg. Og så har vi sånn, ja, vi hadde sånn mobilt bredbånd, så vi begynte å sende, eh, jeg har jo så mange venner på Facebook og Twitter, men de får ikke så mye, hva skal vi si, oppfølging ifra min side som de burde, men nå fikk de massiv oppfølging.

Stoltenberg: Og så skjønnte jeg veldig raskt at, for det første syns jeg det er hyggelig å sende meldinger, og så fikk jeg omsorg og omtanke tilbake. Og jeg liker omsorg.

Stoltenberg: Så jeg vil bare takke alle som har sendt meg sånne, ja, medlidende meldinger og syns synd på meg og sånn, så jeg takker alle dem, da. Alle mine venner på Facebook og Twitter fortjener virkelig takk for at de tok seg av meg den, de to dagene der.

Rønneberg: Vi har noen eksempler òg, for at du, du spurte jo om det pussigste. Du, eh, et eksempel vi har, er at «regner...», dette er fra din «Twitter, ja, «regner med å ta et kort matstopp et sted mellom Malmø og Gøteborg. Noen som ka»n anbefale en hyggelig veikro?».

Stoltenberg: Ja. Og det rant inn meldinger.

Rønneberg: Ja, det gjorde det, ja?

Stoltenberg: Ja, på diverse sånne steder, og underlige steder og sånn, noen som bare skulle kjøre en halvtime av veien og sånn, ikke sant, og, og, og så var det noen som sa det var umulig å finne hyggelige veikroer. Men så fikk vi veldig mange som anbefalte et sted som heter «Laksebutikken», eh, og det er da et sted som heter Falkenberg, i alle fall et sted mellom Göteborg og Malmø, eh, og det var et kjempefint sted. Veldig. Og der var det norsk laks, da, og det var jo også veldig bra, så vi spiste, hele gjengen spiste masse bra, norsk laks på en svensk, eh, veikro.

Numme: Men underveis her så passet du også på å gratulere Jonas Gahr Støre med ny hund.

Stoltenberg: Ja.

Stoltenberg: Det... Altså, det, altså, først så hadde Jonas og jeg en veldig alvorlig samtale om noen utenrikspolitiske forhold og, og den russiske presidenten kommer til Norge nå til uka, og vi snakket om det. Og så spurte jeg «hva gjør du, Jonas». Nei, Jonas var da i bil til Østfold for å hente hund. Det hadde jo ikke han tenkt at jeg skulle si til noen. Men jeg skjønnte at det her var en stor mulighet til å komme med en liten verdensnyhet, så jeg twitret ut da at Jonas skulle få hund, og gratulerte ham med hunden. Og dermed ringte NTB til Jonas, og han lurte på. Så det ble et lite intervju. Så det er...

Rønneberg: Et lite bikkjeintervju?

Stoltenberg: Så jeg sa det er bare mellom oss, mellom meg og mine venner på «Twitter», sa jeg.

Rønneberg: Når du sitter sånn på nettet, hender det at du spiller spill og sånn òg da?

Stoltenberg: Jeg driver litt på spill.

Rønneberg: Ja, du gjør det?

Stoltenberg: Ja, men det er også sånt jeg prøver å undertrykke litt. Jeg har et dekknavn.

Rønneberg: Få høre?

Stoltenberg: «Steklov». Ja, og det er et ordentlig dekknavn, altså, KGB har en mappe på meg, og det er, kodenavnet er «Steklov», og det bruker jeg på nettet, så det er, eh, også en hemmelighet.

Numme: Vi har eh, eh, mens, mens Jens kjørte i bilen, så sto da hele flyparken til Norwegian på bakken. Eh, hvor mye har Norwegian tapt siden vulkanutbruddet?

Kjos: Ah, det tør jeg ikke tenke på engang. Nei, vi har tapt mye, altså vi anslo det i dag da, vi regner med at, det ei regning som fort kan dra opp i en hundre millioner.

Rønneberg: Og dæven. Hvor mye er det i døgnet, da?

Kjos: Det er altfor mye.

Rønneberg: Altfor mye i døgnet?

Kjos: Ja.

Rønneberg: Dere tapte noe sånt som ti millioner i døgnet?

Kjos: Ja, vi tapte ti millioner i døgnet, og flya sto.

Numme: Ja. Men du mener at man kunne begynt å fly mye tidligere. Hvo, hvorfor det?

Kjos: Altså ja, jeg mener at de kunne, altså, det var ikke noe aske oppe i fem tusen fot, så det var alle enige om, og det var åpent i Norge og så var det åpent i Spania, så da kunne ikke jeg skjønne hvorfor vi ikke kunne dra og hente hjem igjen alle de som var stranda i Malaga, Las Palmas og alle de andre stedene der. Eh, så det var det jeg, eh, ble skikkelig irritert på, jeg mente de burde komme seg på jobb ned i Mellom-Europa. Så, eh, så da ble jeg litt sint.

Rønneberg: «Askesiesta» hadde de der.

Kjos: Ja, de hadde «askesiesta».

Numme: Men nå er det sånn at flyselskapene selv skal avgjøre hvorvidt de skal fly, eller ikke, visse ruter. Eh, du er ikke redd for at ett av de store flyselskapene som taper, har tapt så mye penger, blir frista til å fly for tidlig, da?

Stoltenberg: Altså, jeg stoler på de luftfartsmyndighetene og fagorganene vi har. Vi har luftfartstilsynet Avinor og vi har tilsvarende i Europa, og de mener dette er forsvarlige regler, og da tror jeg det er lurt av oss å stole på dem. Og det er òg slik at det er jo alltid vært slik at selskapene har et selvstendig ansvar for å vurdere for eksempel vær, eh, eh, ising. Det fins nasjonale regler, og så er det til syvende og sist, eh, operatøren, selskapet, som vurderer hvordan de skal håndteres. Så det er sånn sett ikke noe nytt.

Rønneberg: Nei, men du, Bjørn, er jo gammel jagerflyger.

Kjos: Ja, det er hundre år sida.

Rønneberg: Hadde du flydd Jens hjem fra basen?

Kjos: Viss jeg hadde kunnet fly, så hadde jeg ikke hatt noe problem med det. Men jeg ville flydd'n over femogtredvetusen fot.

Rønneberg: Hadde du, hadde du sittet på?

Stoltenberg: Jeg hadde sittet på med ham, ja. Jeg stoler veldig på ham. Han har så godt humør.

Numme: Når, når skal dere fly neste gang?

Kjos: Nei, jeg flyr gjerne i morgen, jeg vet du. Men det, det blir vel, eh, det blir nok ikke før mandag.

Stoltenberg: Jeg, det er faktisk en stund til, det er ut i mai, så skal jeg på nordisk statsministtermøte og møte Islands statsminister, blant annet, i, det er i København, så det, da regner jeg med at...

Numme: Jeg antar at dere har litt å prate om.

Stoltenberg: Ja.

Numme: Ja.

Stoltenberg: Men hun snakket jeg også med på telefonen, da, gjennom Tyskland der, og hun, da snakket vi om noe lån og noen penger de har fått fra det internasjonale pengefondet, men hun fortalte jo da om vulkanen. Det gjør inntrykk på oss, men det gjør jo enda mer inntrykk på dem, så...

Rønneberg: Gidder du å be henne stenge den vulkanen, for den skaper, det blir mye pes.

Stoltenberg: Ja, hun sa at det ikke var med vilje, da.

Numme: La oss håpe at ordet askefast ikke blir brukt så ofte i ukene framover. Tusen takk for at dere kom begge to. Jens Stoltenberg og Bjørn Kjos, mine damer og herrer.

Vedlegg 4: Transkribering av *Skavlan* 11.3.2011

Politisk gjest: Erna Solberg

Programleder: Fredrik Skavlan

Andre gjester: Fredrik Reinfeldt, Petter Northug, Ken Robinson og Nina Persson

Skavlan: Hun erobret verden med sitt band The Cardigans, men hos oss skal hun synge Dolly Parton. Nina Persson er vår gjest i kveld. Det er også sir Ken Robinson, en av verdens fremste eksperter på skole og kreativitet. Og to partiledere, som i hvert sitt land nyter en sterk høyrevind. Statsministerkandidat Erna Solberg møter statsminister Fredrik Reinfeldt. Men først: Han begeistrer, provoserer og vinner. Verdensmesterskapet på ski som søndag ble avsluttet i Oslo handlet mer enn noe om ett spørsmål. Hvor langt bak måtte denne mannen egentlig ligge, for at han ikke skulle komme foran til slutt.

Klipp fra Ski-VM i Oslo

Intervju med Petter Northug

Skavlan: Eh, Petter, du skal få sitte med oss videre i programmet, og så skal du få legge deg etterpå.

Northug: Eh, ja, jeg kan sove i en sånn stol òg, jeg.

Skavlan: Eh, du kan sove gjerne, viss du sitter godt nok. Nina Persson er blant gjestene våre senere i sendingen, men nå skal vi få inn en statsminister og en statsministerkandidat. De leder søsterpartiene Moderaterna og Høyre. Den ene ble statsminister i Norge om det var valg i dag, i hvert fall kanskje. Den andre er statsminister i Sverige. Ta godt imot Erna Solberg og Fredrik Reinfeldt.

Skavlan: Ja, Fredrik Reinfeldt, jeg så en gang i et gammelt intervju at du hadde sagt at selvgodhet var et dårlig trekk hos menneskene. Og da undrer jeg, du har jo vært i Holmenkollen, hvordan var det å være svensk i Holmenkollen?

Reinfeldt: Det kjennes unifær som nu. Jag var i klar minoritet. Norrmännerna dominerade. Eh, ja det var jo naturligvis helt fantastisk. I og för seg, första dagen jag var i Holmenkollen, det var da damernas staffettløp. Da kommer jag jo inn, og da var det så mycket dimma. Sånn att dom sa att, ja det e säkert 20-30.000 människor her. Jag såg ingen av dom. Utan det enda man hörde, det var den norska kommentatoren, som på väldigt upphetsad norska kommenterade att «nu är dom i bakken, og det är det som vi sejer Hellner-bakken», og det är vel det du kallar Hellner-gropen, eller vad det nu var..

Latter fra publikum i salen.

Reinfeldt: Det var lite spesielt.

Skavlan: Men, eh, da du, du stod jo brevida da Petter gikk i mål også.

Reinfeldt: Ja.

Skavlan: Eh, det var da litt roligt det?

Reinfeldt: Det var jetteroligt. Jag trodde han dansade. Spinn rundt.

Skavlan: Hva, eh, kjente du også at han, ble du, ble du fornærmet, eller ble du sår, eller var det okay?

Reinfeldt: Det kan jag inte säga. Jag tror, utan å kjenne Petter, at det her med å ta ut sitt ytterste som idrettsmann, det kan også gjelde en og annen politiker faktisk, det er jo og at man driver seg, tror jag, på ett sett, sånn at man tar fram, man måste få leve ut sina känslor, annars tror jag inte man kan prestere.

Skavlan: Skulle, er det noe med at det er bra for oss at svenskene er litt sånn lettkrenkte?

Solberg: Ja, det er jo litt, det fyrer jo litt opp under den diskusjonen mellom Sverige og Norge. Eh, det er jo klart at i Norge så gledet jo disse svenske journalistene sine reaksjoner oss litt, sant, for da fikk vi jo litt ekstra å feire. Sant, sånn har det jo vært i alle år oppgjennom. Eh, det jeg syns var verst, hver gang jeg ser Petter Northug går på ski, så har jeg litt vondt i magen, fordi jeg syns han venter så lenge med å gå forbi de andre. Jeg sitter, og det tror jeg hele Norge gjør, så tenker vi, oi, nå må han begynne å gå, sant, da har han gått sånn, ff.., ja var det mye, to-og-femti kilometer var det vel omtrent eller noe sånt først, nå må han snart begynne å gå snart, ellers så kommer han ikke først.

Skavlan: En dag rykker du for sent, Northug!

Solberg: Ja, det er det vi er redd for!

Northug: Ja, det kan skje.

Skavlan: Det kan skje?

Northug: Ja.

Skavlan: Da kommer du til å angre.

Northug: Ja, helt klart! Nei, det skal ikke skje.

Skavlan: Du, i Norge nå så er det altså sånn at statsminister, det er jo Jens Stoltenberg. Eh, og, men nå ligger du veldig bra an på meningsmålingene. Eh, og, eh, med mindre Jens Stoltenberg da, eh, får til et rykk en eller annen gang.

Solberg: Ja.

Skavlan: Så, eh, skulle du kunne bli statsminister i Norge. Og, og, og en du har, en du har sett på, er jo Fredrik Reinfeldt. Du drømmer jo om å bli Fredrik Reinfeldt rett og slett.

Skavlan: Hva, hva var ditt førsteinntrykk av Fredrik Reinfeldt den gang, første gang du møtte ham?

Solberg: Eh, jeg hadde jo møtt en del svenske moderatere før Fredrik, men første gang jeg møtte ham, så ble jeg litt overrasket. Fordi at det var en litt sånn lavmælt, ettertenksom moderatleder. Og jeg hadde jo truffet Carl Bildt før, og det er klart, har du truffet Carl Bildt, så blir overgangen litt stor.

Skavlan: På hvordan, på hvilket sett mener du da?

Solberg: Nei, altså, det har noe med den litt arrogansen, som liksom, den svenske selvsikkerhetsarrogansen, som jeg kanskje opplevde at Carl Bildt og en del andre moderatere hadde. Litt som sånn selvfølgelighet. Eh, det jeg opplevde med Fredrik, var at han var lyttende. Han var interessert i hva vi hadde gjort da vi satt i regjering, eh, han søkte etter hva var endringer som vi kunne gjøre politisk annet, og så var han veldig sånn nede på bakken.

Skavlan: Var han, var han en du kunne relatere til personlig, at du følte liksom at dere var, hadde noe til felles, noe?

Solberg: Ja, jeg tror vi har noe felles i at vi er relativt saklige politikere. Eh, vi er, han er litt yngre enn meg, men vi er noen lunde sånn på samme alder.

Skavlan: Så det dere møtes på, er saklighet?

Solberg: Ja, men det er også tanken om hva et moderne.

Skavlan avbryter ved å snorke og gjespe for å illustrere at det hun snakker om er kjedelig.

Solberg: Ja, nettopp, litt sånn, men vet du hva? Hva et moderne konservativt parti skal være, det tror jeg faktisk vi møtes på, og der kan vi lære mye.

Skavlan: Er det sakligheten falt for med Erna?

Reinfeldt: Ja, vi, vi är ledsen om vi tråkar ut deg, men, men, jag tror att det är...

Skavlan: Men er det sakligheten?

Reinfeldt: Ja, ja, fast just det der at være folket mest, og lyssna. Jag tror att Högre og Moderaterna är två partier som ligger väldigt nära varandra.

Skavlan: Er, det er jo en skilnad som er, er ganske tydelig, og det er at Reinfeldt utelukker et samarbeid med det ytterste høyrepartiet i Sverige. Men du, eh, er åpen for et samarbeid med det ytterste høyrepartiet i Norge.

Solberg: Ja, men det er to forskjellige høyrepartier. Altså, Fremskrittspartiet er ikke Sverigedemokratene. Fremskrittspartiet er et parti som er, som jeg mener har en bred politikk. Jeg er uenig med deler av det, men jeg mener samtidig at de har et grunnlag vi kan samarbeide med. De trekkene som jeg ser med Sverigedemokratene som utgangspunkt, det har ikke Fremskrittspartiet.

Skavlan: Skulle, jeg vet, nå har jo Sverigedemokratene sittet, hvor lenge er det de har sittet nå, nesten to hundre dager?

Reinfeldt: Ja, någån sånt, siden valet i september forrige året.

Skavlan: Og, eh, og det var jo litt sånn at man ville ikke skaka hand i början. Er det, hur er det nå?

Reinfeldt: I Riksdagen hittar de säkert sine, eh, liksom at man venner seg til varandra. Men det er viktigt å påpeka att dette har jo sprunget ur den vitmakteren, og det har sine rötter i rasism och fremmedfiendtlighet, och är sånn sett svært avvikande från det øvrige svenske samfunnet.

Skavlan: Men er det, kjennes ikke det veldig konstig på en arbeidsplass, at man har noen som er sånn «outcasts» i?

Reinfeldt: Jo det er klart, og man skal skattas för at ochså att å for mycket förstärka det. Derfor dels at man skal vise respekt for dom som röstat på Sverigedemokratarna, dels så måsta man kunna möta människor även om man inte holder med dom. Så att jag tror at det der kommer lugne ned seg. Men det forandrer inte vårt syn på at dom politisk inte skal gis inflytande i Sverige.

Skavlan: Men skulle du, sånn som du kjenner norsk politikk, om du var statsminister i Norge, skulle du kunne samarbeide, eller om du var Høger-leder i Norge. Skulle du kunne samarbeide med Fremskrittspartiet i Norge?

Reinfeldt: Ja, det overlater jag til Erna att svara på..

Skavlan: Joda, men hypotetisk om det var din jobb?

Reinfeldt: Nei, det är Ernas jobb, sånn att jag svarar på...

Skavlan: Du, eh, er du skiløper, eh, er man født med ski på beina i Sverige?

Reinfeldt: Nei, det er å ta i, men i militærtjenest i Sverige hadde vi noe som kallast for Vita Blixten. Det var våre skidor, og vita var dom, men blixten var litt uklart hvor det kom i frå. Då er det mer det her norska uttrykket, å gå på skider, for det som, var mer att gå rundt med de her skidorna. Så att jag har sett gjort mitt skikvot, men derimot tok jag en del utfor. Men...

Skavlan: Står på ski?

Reinfeldt: Ja, jag står på skidor, som rör sig utfor. Men jag tror at min hustru og min familje er mer roade enn hvad jag er egentlig.

Skavlan: Hvordan er det med deg? Er du født med ski på beina?

Solberg: Eh, nei, jeg, det var et, jeg ble syk da det var skitrening på skolen. Jeg er veldig god bortover, og så er jeg ganske sta oppover, og så er jeg livredd nedover. Sant, så jeg går på ski noen ganger i året.

Skavlan: Har ski?

Solberg: Jeg har ski. Jeg har et par smørefrie ski, så nå når jeg fylte femti, så ønsket jeg meg nye ski, eh, jeg fikk ikke akkurat ski, men jeg fikk penger, altså fikk sånn gavekort, så jeg skal nå kjøpe meg bedre ski. Men jeg er fortsatt utrolig redd for det der, altså viss jeg skal kjøre ned den bakken som dere løp opp i Holmenkollen, så er jeg livende redd for at neste dag står det et oppslag i VG om at Høyre-leder kjørte ned tre barn og to pensjonister fordi hun ikke hadde kontroll.

Solberg: Så jeg må, jeg skal finne et sted å øve, jeg skal finne et sted å øve først på nedoverbakker.

Skavlan: Skulle du kunne trene henne, tror du?

Northug: Ja, altså, jeg kan jo ta noen timer nå jeg, på våren, jeg har ikke så mye å gjøre uansett. Jeg er ikke så god på utfor selv, føler ikke jeg. Jeg ligger jo bare bak og kontrollerer.

Skavlan: Du er best i oppoverbakker?

Northug: Ja, eh, mange, eh, ja.

Skavlan: Du, dere har jo både tonårsbarn. Eh, eh, jeg undrer, er de også, eh, moderate eller Høgre-folk, eller konservative eller hva man kaller det. Eh, er de, eller går de, altså, er de som andre unge mennesker: Først radikale, litt på venstresiden, og så blir man på høyresiden når man blir eldre.

Reinfeldt: Eh, jag tror at dom er lika andre barn på det settet at dom tycker at jag er ganske töntig.

Reinfeldt: Och det er liksom en, det er en tonåringsgrei, at, at man er på veg og forklara till foreldrana at «det er jettekul alt du seier, men det stemmer inte». Og det, det har jag i tonårsbarn, som alla andre tonårsforeldra kan kjenne igjen seg i. Senn har jag i annan blits, Så får vi se, jag har jo én av mine sønner som faktisk är aktiv i vårt ungdomsforbund. Men...

Skavlan: Ja, altså, han er, han er en gammel mann politisk sett.

Reinfeldt: Nja, du vet, det stemmer inte riktig det settet, sånn tror jag inte det uppfattast lenger. Men, men den finnes också den her reaksjonen, att det mamma og pappa gjør, eh, det vil man liksom inte, nej, det vil man inte prata om.

Skavlan: Hvordan er det med deg, Northug? Er du, er du sånn at du har vært litt på venstresiden og så jo rikere du blir, så stemmer du mer og mer til høyre, eller?

Northug: Altså, for å si det sånn. Jeg tror, eh, altså både pappa og bestefar var jo engasjert gjennom, ja i lokalpolitikken gjennom Senterpartiet. Mens eh, ja, som du sier, kanskje nå de siste årene, altså jo fortære det går og bedre det går, jo mer går jeg meg mot høyresiden.

Skavlan: Stemmer du ved valg?

Northug: Jeg har ikke stemt. Det har jo, noen ganger har det krasja med at vi har vært i Europa på den tida det har vært valg, så jeg har ikke hatt muligheten til å stemme, så...

Skavlan: Andre ganger så sover du?

Northug: Ellers så sover jeg, ikke sant, men jeg vet jo det at det går an å forhåndsstemme og gjør sanne ting, men jeg...

Skavlan: Du har hatt, du vet du har hatt stemmerett i syv år nå?

Northug: Ja, jeg har det vet du, så det...

Skavlan: Så du kan jo begynne å bruke den.

Northug: Jeg kan det.

Skavlan: Eh, vi skal, vi skal holde oss til dette med, med utbildning. Og hvordan man lærer og hvem man har som forbilder. Eh, snart skal du få møte en av verdens ledende kapasiteter på tema undervisning. Men før det, en mann som ikke synes å behøve skole i det hele tatt. Fenomenet Scott Flansberg kalles den menneskelige kalkulator, og vår reporter Niclas har fått lære hvorfor.

Innslag med reporter.

Intervju med undervisningsforsker Ken Robinson.

Skavlan: Was it able for the two of you, was it possible for, for your teachers to predict that you were both going to be candidates for prime minister. Was that possible when you were children?

Solberg: Eh, I'm not sure. I, I think, I think my teacher felt that I was speaking a lot. And, eh, also out of order in class. Eh, but I, but I'm not sure. Maybe they saw me as some type of leader, eh, person, quite early. At least they have told me so afterwards. They didn't told me that when I was in school.

Skavlan: We have a picture of you here. That's a leader type. The born leader.

Vider et barnebilde av Erna Solberg på skjermen.

Solberg: But it's, eh, I think we all would like a more creative school. The question is how do we mix that with the fact that we should also learn all the basic skills.

Robinson: You have absolutely right about this. We do need to learn those basic skills, but the way that we learn them best, is by being engaged in the process. Eh, to learn mathematics can be a highly creative process. It's what we saw from that film. I know wonderfully creative mathematicians and creative scientists. All the teachers I remember in my life are the ones who made it interesting. The thing that tends to kill interest from kids, is if they're sat down and made to do simply routinely learn by route. Because it doesn't resonate with how children think and behave. And I think one of the consequences of this by the way, is that we've invaded this epidemic of a tension deficit disorder, I don't say there is no such thing as a tension deficit disorder, I just don't believe...

Skavlan: ADHD?

Robinson: ADHD yes. Eh, I think, eh, a lot of children just are very restless. But I completely agree in math and science. But I also think that music is basic. I think that history is basic. You know, children that starts school this year, will be retiring round about 2070. Think about that, I mean, no one has any idea of what the world will look like next week.

Fortsetter intervjuet med Robinson.

Intervju med Nina Persson, tidligere vokalist i The Cardigans.

Skavlan: Når har du møtt et idol, Erna?

Solberg: Jeg tror kanskje at den jeg angrer mest på at jeg ikke gjorde noe med, var da jeg var 18 år gammel og var leder for Operasjon Dagsverk i Norge, det var en humanitær hjelpeorg..., hjelpeaksjon som studenter har. Og så var, hadde vi et prosjekt på Jamaica. Og jeg fløy i åtte timer, og satt to seter bak Bob Marley. Og hadde bare lyst til å be om autograf, og det var det jeg tenkte på i åtte timer, og jeg turte det ikke.

Skavlan: Bob Marley?

Solberg: Bob Marley. To seter foran. Og bandet var det, og jeg turte ikke å spørre om autograf, og det har jeg angret på etterpå altså, hver eneste...

Skavlan: Men bare for å oppklare, var du Bob Marley-fan?

Solberg: Ja ja, på den tiden var reggae kjempestort, vet du. Og når du hadde vært tre uker på Jamaica, så måtte du bare like reggae, sant?

Skavlan: Eh, hva, eh, eh, inhalerte du?

Solberg: Nei, nei, nei, altså, det går jo an å like musikk uten det da..

Skavlan: På Jamaica?

Solberg: Heh, det var mye rom, da.

Northug og Reinfeldt blir spurt om sine idoler før programmet avsluttes.

Vedlegg 5: Transkribering av *Fredag* 8.10.2010

Politiske gjester: Inga Marte Thorkildsen og Helga Pedersen

Programleder: Stål Talsnes

Talsnes: Endelig fredag. Vi gir deg en god start på helgen i selskap med disse flotte gjestene. Arbeiderpartiets parlamentariske leder Helga Pedersen drar snart ut i mamma permisjon, stortingskollega Inga Marte Thorkildsen har nettopp kommet tilbake fra sin. Espen Thoresen synes norske komikere er for, det har han tenkt å gjøre noe med. Og Christel Alsos høster lovord og høye listeplasseringer for sitt andre album. Hjertelig velkommen til *Fredag*!

Vignett

Talsnes: De er to av Norges mektigste kvinner. Som parlamentarisk leder er jo Helga Pedersen sjef for alle stortingsrepresentantene til Arbeiderpartiet, men om noen måneder er hun ute i mamma permisjon. Stortingskollega Inga Marte Thorkildsen er nettopp kommet tilbake etter et halvårstid med lille Johan, som nå er blitt ti måneder. Hjertelig velkommen til *Fredag* begge to.

Pedersen: Tusen takk.

Talsnes: Ja, Helga, du fikk mange skjeve blikk og en god del spørsmål etter forrige gang, da du tok fem måneder hjemme med Anna. Hvor lenge har du tenkt å være borte denne gangen?

Pedersen: Den her gangen har jeg tenkt å være borte litt lenger, men jeg stopper på cirka et halvt år, sånn at jeg rekker å komme tilbake til valgkampen neste år og sånn at mannen min også får tatt sin del. Man må jo dele det rettferdig.

Talsnes: Ja, dette er jo like morsomt hver gang. For tar man noen få måneder, så får man kjeft for at man er en dårlig mor, og tar man et helt år, så er man ikke opptatt av karrieren sin.

Pedersen: Nei, og det tror jeg nok mange kvinner, både i og utenfor politikken, opplever. Og Sylvia Brustad er kanskje det beste eksempelet på det. For da hun var åtte-og-tyve år og ble barne- og familieminister, da spurte man om hvordan hun kunne bli barneminister som ikke hadde barn. Så fikk hun barn, så ble hun helseminister, og da spurte man «hvordan i alle dager kan du ta på deg en så tung oppgave, du som har barn».

Talsnes: Ja, Inga Marte, du var tilbake på Stortinget rett før sommerferien, hva var den største overgangen?

Thorkildsen: Eh, søvnmangel. Unnskyld hva spurte du om? Nei da! Man blir jo litt prega av det, eh, i hvert fall jeg. Jeg er egentlig glad i å sove, så det er åpenbart den største forskjellen. Ellers syns jeg at det har gått veldig bra, og grunnen til det er jo fordi at vi har en stortingsgruppe hos oss som er veldig, eh, vant til at man får barn i gruppa vår, eh, og blant statsråder òg. Eh, og i tillegg så har jeg en mann som er veldig innstilt på å være en tilstedeværende far, så han syns det er strålende å være hjemme i permisjon.

Talsnes: Hva med deg? Hvordan var overgangen for deg, Helga, å komme tilbake? Kjenner du deg igjen?

Pedersen: Ja, jeg kjenner meg veldig godt igjen i det med søvnmangel. Og jeg har jo aldri vært noen utprega radmager dame, men etter fødselspermisjonen var jeg så tynn som jeg aldri før har vært i hele mitt liv. Så det var et tøft år, det skal jeg ikke underslå. Det var tøft å komme tilbake og amme og være i jobb samtidig, men jeg er likevel veldig glad for at jeg gjorde det, for det er et privilegium å bo i Norge, der du faktisk kan kombinere politikk og det å ha ansvaret for små barn.

Talsnes: Ja, utlendingene, de, de ler jo godt av de ordningene vi har.

Thorkildsen: Nei, de ler ikke, skjønner du. De begynner nå å se at: «Oi, dette her er veldig lurt». Jeg sitter jo i finanskomiteen, og har akkurat vært på tur til London og Paris med den komiteen. Jeg, og, alle er egentlig veldig opptatt av hvordan det er Norge har klart å få til at kvinner er ute i arbeidslivet, eh, og hvordan vi har klart å få til at kvinner fortsatt føder ganske mange barn i Norge. Eh, så den myten om at liksom likestillinga, eh, har gjort, eh, dårlige ting for Norge, eller at det har gått for langt, og sånn, den, eh, den er ikke riktig. Det er heller sånn at mange land har lyst til å lære av hvordan vi har gjort det.

Talsnes: Men Helga, alt er jo ikke helt bra, for du har jo skrevet en hel kronikk om, eh, om, diskriminering mot vordende mødre. Føler du deg diskriminert?

Pedersen: Eh, nei, jeg føler meg ikke diskriminert. Og jeg ble veldig provosert når jeg fikk spørsmål om hvilke politiske konsekvenser det nye barnet skulle få for meg, for både Audun Lysbakken og Knut Storberget har fått barn i år, og jeg tror ingen av dem fikk den typen spørsmål. Men samtidig når jeg tenkte meg litt om, så er det jo faktisk sånn at mange kvinner opplever å bli diskriminert når de blir gravid eller mens de er ute i fødselspermisjon. Og jeg kjenner selv personlig flere eksempler på det, både på kvinner som ikke har, altså som til og med har fått jobbtilbud og fått det trukket tilbake når det ble kjent at de var gravid. Men også kvinner som er blitt omplassert, eh, fra jobben sin mens de har vært ute i permisjon. Eh, så selv om Norge på mange områder har kommet utrolig langt når det gjelder likestilling, så er det fortsatt et stykke igjen å gå der.

Talsnes: Men når, når dere snakker om dette, politikere og kvinner ansatt i offentlig sektor, så høres det så greit ut, men det er en helt annen virkelighet, eh, for de som jobber i privat sektor. Selv om man har de samme rettighetene, så tør man ikke bruke dem.

Thorkildsen: Jeg hadde nylig besøk av en venninne som jobber i det private. Eh, og er det noe hun var veldig opptatt av, så er det nettopp dette her med øremerking og deling av pappapermisjonen, eh, eller deler av permisjonen til far. Eh, fordi at det, eh, hun opplever veldig sterkt, når også han jobber i det private, hvordan det er så sterke krefter som jobber for at mennene skal være minst mulig hjemme med barna sine. Og at det liksom tas for gitt at det er det kvinnene som skal gjøre, selv om de jobber i det private de også. Det er liksom: «Jammen, herregud, har ikke du en kone? Kan ikke hun være hjemme med barna?». Og det tror jeg er veldig utbredt, særlig i næringslivet. Og det blir jo også sånn til slutt at det er kvinnearbeidsplassene som liksom må betale og subsidiere menns arbeidsplasser for at liksom menn skal ha muligheten til å fortsatt gjøre karriere og at liksom økonomien skal gå godt i de bedriftene. Det er jo fryktelig urettferdig, men først og fremst så handler det jo om at fedre har i økende grad lyst til å være til stede for barna sine, og barn har veldig behov for å knytte seg til pappaene sine òg. Og når de får muligheten til å gjøre det tidlig, så varer det, eh, livet ut på en helt annen måte.

Talsnes: Måtte dere krangle med gubben om hvem som skulle ha mest eller minst? Eller måtte dere ta fifty-fifty fordi dere er politikere?

Pedersen: Nei, hos oss var vi veldig enige forrige gang, og det skal, jeg tror nok vi skal bli enige den her gangen òg, det er vi jo i og for seg allerede. Eh, og det som jeg oppdaga og som mannen min oppdaga, det var jo at, altså, han skjønte ikke hvor mye jobb det var med en liten unge før han selv gikk ut i sin permisjon. Og etter tre og et halvt år, så, så har vi en datter som elsker mora si, tror jeg, men som også er veldig tydelig på at hun elsker pappen sin. Han er en utrolig viktig person i hennes liv.

Thorkildsen: Ja.

Talsnes: Men, eh, vi gutta snakker litt om dette her. Eh, man skal være hjemme med barnet, man er pappa, mens så kommer hun hjem da, og så spør hun: «Har de fått noe å spise, husk på klær», altså, klarer dere å overlate ansvaret reelt til far når dere er borte?

Thorkildsen: Ja, jeg gjør det, eh...

Talsnes: Du blander deg ikke?

Thorkildsen: Nei, jeg gjør ikke det. Eh, og faktisk så føler jeg også at, eh, jeg har egentlig ikke like godt peiling på hva som skjer der hjemme heller som det han har. Det er han som er hjemme med Johan hele dagen, eh, og, og jeg, jeg driver og holder på med andre ting på jobb og sånn, så det skulle da bare mangle at jeg ikke lå litt unna. Men jeg tror at veldig mange menn opplever det, og de opplever også at kvinner blander seg litt sånn, også når det ikke er kona deres eller mor til barnet, så kommer de liksom bort og det er litt sånn skjeve blikk og sånn. Og jeg mener at også en god grunn til å øremerke deler av permisjonen til far, det er at vi får, eh, kanskje litt sånn jekka ned damene litte grann i forhold til at de ikke nødvendigvis er de aller beste i en hver sammenheng til å vite hva som er best med ungene, bare fordi de er kvinner.

Talsnes: Eh, vi hører jo titt og ofte om disse supermødrene, de som er hjemme med barn, og så skriver de bok, og så blogger de, og så gjenopptar de kontakten med gamle venner, og får gjort absolutt alt mens de er hjemme med barn. Hvordan er det med dere?

Pedersen: Jeg var overhodet ikke der, for å si det sånn. Det, det skorta både på reingjøring og på bøker og, og i det hele tatt, så det, jeg konsentrerte meg om de helt mest grunnleggende ting, som at både jeg og barnet skulle sove og at vi skulle få i oss mat.

Talsnes: Ja, men i Vestertana, hvor det er fem mil til butikken, så er det jo greit.

Talsnes: Ja, Inga Marte?

Thorkildsen: Nei, jeg tenkte mye på det, eh, og i starten så var jeg selvfølgelig redd for, eh, klarer de seg uten meg, nei da, det var ikke helt sånn, men mer ”kommer jeg til å komme bakpå”, ikke sant, i forhold til de, eh, ansvarsoppgavene som jeg har, klarer jeg å følge med, eh, alle de tingene var jeg litt sånn engstelig for, så jeg fløy på en del møter inntil jeg skjønte at «nå må du ta deg sammen, dette her er faktisk, dette får du ikke tilbake». Eh, og jeg bestemte meg også for at «jeg skal ikke blogge», fordi jeg følte jo også at jeg burde egentlig dele, ikke sant, du skal alltid være til stede. Det lot jeg helt være, og tok, brukte mye tid heldigvis på å hvile og sånne ting som Helga også..

Talsnes: Helga, hvordan syns du det går, eh, graviditeten går helt greit. Andre gang er...

Pedersen: Nå går det veldig greit. Jeg hadde jo en tøff start, og du kan si at sommerferien tilbrakte jeg i hovedsak på sofaen med å være kvalm, syk, dårlig og syns synd på meg selv. Men nå er jeg i form igjen, nå er jeg over den fasen.

Talsnes: Da får dere kose dere sammen med familien i helgen. Takk for at dere kom på *Fredag*.

Pedersen: Takk.

Thorkildsen: Tusen takk.

Vedlegg 6: Transkribering av Senkveld, 17. 9.10

Politisk gjest: Per Kristian Foss

Programledere: Thomas Numme og Harald Rønneberg

Numme: Lenge så var privatlivet hans en offentlig hemmelighet, og da han sto frem som homofil, skapte han norgeshistorie. Denne uka har en av våre mest populære og mest respekterte politikere gitt ut biografien sin. Ta godt imot Per Kristian Foss.

Numme: Velkommen hit.

Rønneberg: Velkommen.

Numme: Velkommen. Hvordan, eh, hvordan har uka di vært?

Foss: Hektisk. Løping fra studio til studio.

Numme: Ja.

Foss: Å bli intervjuet om fortiden, det er jeg i grunn ikke vant til. De fleste venter jo at vi skal snakke om ting som ligger foran, om valgløfter og politikk pleier jo å ligge litt foran oss. Og nå har jeg sett litt tilbake.

Numme: Det, de, det som har skapt mest interesse i boka di, det er det du skriver om hvordan din legning har påvirket, påvirket karrieren din. Og allerede som, eh, leder av Unge Høyre, så lurte du på om var homofil. Hvordan, hvordan var den tiden der for deg?

Foss: Den var ganske ensom. Du må, vi må jo sette oss litt tilbake nå, dette er ikke i, dette er ikke i år eller i fjor altså. Nå er vi tilbake på syttitallet, og husk på at jeg ble født som kriminell.

Numme: Ja, for det var...

Foss: Ja, for homofili var med, altså, mellom menn da, altså homofili var forbudt ved lov inntil nittensyttito.

Rønneberg: Ja.

Foss: Jeg ble ne, leder i Unge Høyre i syttitre, og hele syttitallet var liksom det, og omfattet da som en psykiatrisk diagnose, så man var liksom ikke helt frisk da, så det var en litt annen tid. Og, eh, heller ikke fantes det noen åpne homofile som jeg liksom kunne identifisere meg med. Vi hadde Karen Kristine Frikum Friele, som har vært en frontkjemper hele tiden og ære være henne for det. Men det var liksom litt, hun var liksom litt, eh, annerledes da, på en måte.

Numme: Men du hadde ingen å snakke med om det?

Foss: Nei, det var lite av det, gitt. Jeg kjente ingen andre homofile heller, og etter hvert så ble jeg selvfølgelig kjent med noen, men det var, det var ingen rundt meg i Unge Høyre for eksempel, som jeg kunne snakke om dette, den gangen. Nå er det annerledes.

Rønneberg: Hvor mange visste da at du var homofil, da? Hvem sa du det til liksom?

Foss: Etter hvert så sa jeg det til flere av mine venner, sto frem overfor dem, som det heter. Eh, men det var, det var en litt ensom tid, å ikke ha noen forbilder å identifisere deg med.

Numme: Vi har et bilde her fra den tida du var i Unge Høyre. Eh, jeg må si at du allerede da var en meget kjekk mann.

Viser fram et sort-hvitt bilde av Foss som spiller tennis.

Rønneberg: Ja, det må jeg si.

Numme: Det er, du ser egentlig ut som en blanding av Bjørn Borg og Benny Borg.

Foss: Ja, nå har de blitt litt eldre de og, har jeg sett på bilder da. Men, eh, jeg har lagt tennisen på hylla. Men eh..

Rønneberg: Var du god, eller?

Foss: Nei, jeg var sånn «hobbyklasker».

Rønneberg: Hobbykl... ja?

Foss: Ja.

Rønneberg: Men du må jo ha fått mye oppmerksomhet fra damene.

Foss: Jo, altså, jeg hadde jo jentekjæresten den tiden, men jeg var en sånn politisk nerd som, eh, holdt på med politikk da, og det, eh, var jo kanskje en måte å jobbe seg litt ut av problemene på.

Rønneberg: Var det måten du holdt dem unna på, at du liksom...

Foss: Ja, på en måte var det det, tror jeg, ja.

Rønneberg: Men du vet at når man spiller «hard to get» og er mystisk, da kommer damene løpende etter deg.

Foss: Ja, det har du sikkert bedre erfaringer med enn meg.

Numme: Men som vi var inne på i starten, så skriver du at, at det at du er homofil har påvirket karrieren din, på hvilken måte har den gjort det?

Foss: På den tiden så holdt nok det faktum at jeg ikke var, at det ikke var offentlig kjent at jeg var, at jeg var homofil, at jeg ikke hadde stått frem for presse og offentlighet, det holdt meg nok litt tilbake. Det var en usynlig vegg der liksom ute, som jeg ikke helt, eh, klarte å trenge gjennom. Men jeg må jo også si at jeg fikk jo, det var ikke et vel av oppfordringer til å stille til valg heller som, fra, fra eget parti. Nå er det mange som sier at, eh, «han hadde blitt valgt» og alt det der. Det er lett å si det tjue år etterpå. Men jeg opplevde ikke noen strøm av støtte den gangen, og det er lov til å si det nå i ettertid.

Numme: Hvem var det som skuffa deg, da?

Foss: Ja, det var jo, det var ikke så mange som skuffet meg sånn direkte, men det er klart at behandlingen i partiet, i partiet i stortingsgruppen, av dette med partnerskapsloven, dere

husker det? Altså, som skulle gi et rammeverk for at homofile og lesbiske skal kunne leve sammen, og liknet på et ekteskap, da den ble behandlet i Høyres stortingsgruppe og, og et knapt flertall gikk mot. Og jeg la, jeg la veldig vekt på at min gode venn, daværende partileder Kaci Kullmann Five og nestleder Bern, Jon Bernander, begge to gikk aktivt mot. Det skuffet meg veldig, selv om jeg talte åpent i gruppen og fikk nesten flertallet med meg. Og den, uh, skuffelsen gir jeg uttrykk for i boken.

Rønneberg: Jeg har aldri skjønt hvorfor du ikke ble statsministerkandidat i Høyre, og det, hva tror du, hadde du blitt statsministerkandidat tror du, viss du hadde vært heterofil? Det er et hypotetisk spørsmål.

Foss: Det blir bare, det blir bare spekulasjoner. Nå har partiet Høyre...

Rønneberg: Jeg vet at politikere ikke er glade i å spekulere, men det er litt gøy òg..

Foss: Nei, jo, skulle du rullet, rullet livet tilbake og startet på nytt, eh, så er det godt mulig at, eh, du skulle fått sett meg, men da måtte vi begge to vært betydelig yngre.

Rønneberg: Ja.

Foss: Men partiet Høyre har en utmerket statsministerkandidat i dag, som har, eh, gjennom Erna, og som jeg tror kommer til å bli en fremragende, kvinnelig leder.

Numme: For ti år siden, eh, så bestemte du deg for å stå fram på, eh, Oslo Høyres årsmøte. Vi skal ta en liten titt på noe av talen din.

Videoklipp fra årsmøtet.

Numme: Husker du hva du tenkte sekundene før du gikk på talerstolen der?

Foss: Eh, nei. Jeg var ikke veldig nervøs, fordi jeg var veldig sikker på at det var riktig forsamling å snakke til, altså mine egne. Jeg visste at TV var der og tok det opp, men jeg visste at mine egne fikk vite det først, og det var ganske viktig, altså de, det partiet som hadde valgt meg.

Rønneberg: Var det deilig etterpå, eller? Var det sånn ah?

Foss: Ja det var det, og jeg fikk jo et vel av henvendelser på sms og epost og, eh, på den gamle måten, brev og kort. Og det var altså overveldende positivt, jeg tror jeg fikk et par, eh, negative reaksjoner med litt sånn bibelsitater og sånt, men det får vi tåle.

Rønneberg: Det tåler vi!

Foss: Ja!

Numme: Du snakker her om mannen din, Jan Erik Knarbakk, som er direktør i Schibsted. Dere har, dere har vært sammen i over tredve år, eh, hvordan møttes dere?

Foss: Ja, vi møttes sånn som de fleste møttes. Vi jobbet med litt av det samme, jeg jobbet den gangen i Rederiforbundet, eller Rederforbundet het det den gangen, med kontakt med presse og næringspolitikk. Og han var pressemann den gangen, eh, så var det en middag hvor, eh, daværende disse pressefolkene skulle møte Rederiforbundet. Så hadde jeg en liten hånd med i bordsetningen, eh..

Rønneberg: Ja, det begynte allerede der jeg?

Numme: Du visste?

Foss: Ja, jeg...

Numme: Hvem det var?

Foss: Ja, jeg hadde sett han før, men, og syns han var veldig kjekk, og jeg visste at han var homofil. Han visste ikke det om meg, så det var et rått parti, om jeg så skal si. Så vi ble sittende sammen og prate, og sånn startet det.

Numme: Så det var du som sjekka opp?

Foss: Ja, jeg tror vi må si det.

Numme: I boka er det et bilde av dere to, et veldig fint bilde. Hvor, hvor er dere her?

Foss: På en uterestaurant et sted på Ibiza.

Rønneberg: På Ibiza, du... Partyøya?

Foss: Ja, nei, vi var gjester hos, eh, den da levende kunstner Ferdinand Finne.

Rønneberg: Å ja?

Foss: Og hadde det godt. Men, ja, det var litt festing også, det var det.

Numme: Men, hva liker dere å gjøre når dere har fri?

Foss: Nå, etter hvert, så har vi begynt å bli glad i å gå i fjellet. Vi har et sted oppe i høyfjellet, og liker å bruke weekendene der. Når vi er i byen, så liker vi å gå på konserter, eh, kunstutstillinger, få med det meste på galleriene og utstillingene.

Rønneberg: Men, hvem bærer tyngst da, når dere går i fjellet? Er det du eller han?

Foss: Vi bærer så lite som mulig.

Rønneberg: Så lite som mulig, selvfølgelig ja. Bare hygge.

Foss: Ja.

Numme: Veldig hyggelig å ha deg her. Tusen takk for at du kom!

Foss: Takk.

Numme: Per Kristian Foss, mine damer og herrer!

Vedlegg 7: Transkribering av *Senkveld* 19.3.2010

Politisk gjest: Trond Giske

Programledere: Thomas Numme og Harald Rønneberg

Andre gjester: Jenny Skavlan

Numme: I alle år har Trond Giske vært kjent som den råeste nettverksbyggeren i norsk politikk. Da han tok med seg kronprinsen, noen milliardarvinger og trendsettende ledere til sitt nye næringsutvalg, så ble det bråk.

Video som viser avisutklipp og fjernsynsnyheter som omhandler bråket rundt Giskes utvalg.

Numme: Ta godt imot nærings- og handelsminister, Trond Giske.

Giske kommer inn, hilser på programlederne og setter seg i sofaen.

Numme: Ja, velkommen til oss!

Giske: Takk for det.

Numme: Du, da, da Dagbladet kalte det nye utvalget for hummersupperåd, hva tenkte du da?

Giske: Da tenkte jeg at det prosjektet som vi hadde satt i gang, nemlig å, ja, få litt større respekt for verdiskapning, og få opp den debatten, det blir et ganske langt prosjekt å kjempe gjennom.

Numme: Men lo du litt, synes du det var et litt morsomt begrep, eller syns du...?

Giske: Ja, jeg synes jo det var litt morsomt formulert, men det var kanskje litt avsporing i forhold til det vi hadde tenkt å få satt på dagsorden.

Numme: Du, men dette utvalget heter jo da 2020-utvalget. Eh, og du har sagt at det skal drøfte hva Norge skal leve av i fremtiden. Dere hadde første møte på tirsdag, og en, en i utvalget sa at det møtet ble bare livligere og livligere. Hva var det som skjedde egentlig?

Giske: Nei, det som skjedde, er vel det som skjer i sånne grupper, at, eh, alle er litt forsiktige i begynnelsen, og etter hvert som man blir kjent med hverandre, så er man litt mer frampå. Men det, jeg har lyst til å si at, den gruppa er bare en del av et stort prosjekt, det som heter 2020 nemlig, noe som jeg synes er helt utrolig viktig at vi begynner å diskutere, hva skal Norge leve av etter oljen?

Numme: Men det du da har vært mest fokusert på nå i, i de siste ukene, det er jo det at kronprinsen skulle i utgangspunktet være med i utvalget, eh, han trakk seg, eh, eh, og da lurer jeg på, da dere to diskuterte dette her i forkant, hvilke, eh, argumenter mente dere veide imot for at han skulle bli med?

Giske: Ja vi var jo i tvil da vi diskuterte det også, og argumentet imot var jo nettopp det som kom fram som kritikk og, at dette kunne bli oppfatta som at han gikk inn i en slags politisk rolle. Eh, nå skal ikke dette, eh, utvalget, eh, eller de ulike gruppene, lage et dokument og

komme med forslag til politikk. Det skal jo vi som er politikere gjøre. Og kronprinsen engasjerer seg jo veldig flott for norsk næringsliv. Han åpner dører for bedrifter i utlandet, besøker bedrifter i Norge og er engasjert og hadde lyst til å engasjere seg mer. Eh, og fant at det her var en arena som var egna, men når det ble diskusjon om det, så var det som kronprinsen sa, da var det like godt å la være.

Numme: Men, eh, eh, du, eh, er jo fadder til eldstedatteren til Ari og Märta. Eh, og hvor godt kjenner du egentlig kronprins Haakon?

Giske: Jeg kjenner han ikke annet enn fra jobben min, og, eh, møtt han i ulike sammenhenger sånn sett.

Numme: Men dere kjenner mye av de samme folka. Eh, når har du, eh, har du aldri møtt han privat?

Giske: Nei, eh, han kjenner jo alle de andre nitten som sitter i regjeringa, for eksempel, og jeg kjenner jo dem ganske godt. Så, eh, men vi møtes i jobbsammenheng.

Numme: Bare i jobbsammenheng?

Giske: Ja.

Numme: Okay.

Rønneberg: Den støyen som det kommer med at en kronprins må trekke seg og sånn, hva har det å si for det utvalget, det får kanskje en litt sånn humpete start?

Giske: Altså det som hvert fall er sikkert, er at den har fått mye oppmerksomhet. Det har det sørge for. Så viss gruppa framover får oppmerksomhet på grunn av hvem som ikke er med, så kan vi jo ha et stort potensiale, tenker jeg.

Numme: Men, du, du, tok da over som nærings- og handelsminister i oktober i fjor, etter å ha vært kulturminister. Hva, hva er den største forskjellen, da?

Giske: Ja, den største forskjellen er måten man får resultater på. Eh, i kulturlivet er det utrolig kort vei fra du for eksempel bevilger penger da, til du får resultat, tenk på...

Numme: Men jeg tenker sånn i forhold til de møtene du har med mennesker og de tingene du får være med på. Som kulturminister får du liksom vært med på teater, du får vært med på festivaler, altså, det er jo litt mer, eh, er ikke det litt mer artig enn å...

Giske: Jo, altså.

Numme: ...gå...

Giske: Jo altså, det, eh, jeg er jo veldig glad i kultur, og det å kunne gå på, på en konsert og være på jobb, det var ikke dårlig. Men det var, men det var, det var en næringslivsleder av den litt gamle skolen, altså i næringslivet er det jo så mange middager, du kan ikke ha et møte uten at det er en middag, det er det jo hele tida i, i, i næringslivet. Nå har...

Rønneberg: Det har de ikke råd til i kultur!

Giske: Nei, det har de ikke råd til der. Der er det, der er det, det er ikke champagne heller, det er sånn der musserende vin i glass, sånn pappglass. Eh, så det var en sånn næringslivsleder av

den gamle skolen som, dette var rett etter at jeg var utnevnt, så sa han det «du Giske», sa han, «du skal være klar over det at når du går fra kultur til næring, så blir det ikke så ofte champagne, men det blir mye bedre champagne».

Numme: Ja.

Rønneberg: Og så må det jo være, må jo være morsommere å være på fest med Morten Abel og Mira Craig enn Helge Lund og Stein Erik Hagen.

Giske: Ja, men det er, det er noe som er felles med kulturlivet og næringslivet, det er at det finnes en del mennesker som gjør noe helt annerledes enn andre, som har den der «gutsen» med å få til ting, og som er kreativ. Min erfaring er jo at de, de...

Numme: Men det blir jo mye tung mahogni og konjakk og røkejakker, ikke sant?

Giske: Ja, det er kanskje sånn, jeg tror nok «næringslivs-lik-som-establishmentet» er litt fjerna ifra, fra meg enn det kulturlivet var. Men det noe av det samme det her med å tørre å satse. Altså det å, altså jeg, jeg tror de som lykkes best i kulturlivet, ikke er de som ønsker å få en film til å bli sett av tre hundre tusen, eller få ei plate til å selge femti tusen. Det er de som bare gjør det de virkelig brenner for, og litt sånn er det i næringslivet òg. De som går inn der, liksom bare med en overordna ambisjon om å bli rik, de tror jeg mislykkes. De som lykkes, tror jeg, er de som har noe som de ønsker å få til, noe å bygge, noe å skape, de er det som, de er det som lykkes. Og, eh, sånn sett er det veldig parallelt.

Numme: Du, du blir med oss videre. Nå skal det handle, eh, om mat. Hvor god er du på kjøkkenet?

Giske: Jeg er ikke noe spesielt god. Jeg er veldig hverdagsmatskokk.

Numme: Okay. Det skal vi få høre mer om etter pausen. Da skal vi få inn, da skal vi se inn i kjøleskapet til både deg og Jenny Skavlan, og...

Rønneberg: Vi skal se hvordan det går med oss på ti tusen meter skøyter.

Numme: Og du får møte den som må reise hjem fra «Camp Senkveld». Vi sees snart.

Reklamepause

Numme: Velkommen tilbake til Senkveld. Vi skal snart få se hvordan det gikk da vi gikk titusenmeter på skøyter i Vikingskipet.

Rønneberg: Ja, og så får du møte den som ryker ut fra «Camp Senkveld» etter den titusenmeteren.

Numme: Ja. Trond Giske er fortsatt her. Men først. Vår neste gjest har allerede erfaring som skuespiller, modell og klesdesigner. Nå får hun ros for debuten som programleder – se på det her.

Viser klipp fra Jenny Skavlans karriere på skjermen-

Numme: Dette er Jenny Skavlan!

Skavlan kommer inn og gir programlederne en klem, før hun setter seg i sofaen.

Skavlan: Hei Trond. Så hyggelig! I motsetning til Marianne Aulie, så har jeg faktisk på meg truse i dag.

Numme og Rønneberg: Hva sa du nå?

Skavlan: At i motsetning til Marianne Aulie, så har jeg på meg truse i dag.

Rønneberg: Du har det, ja?

Skavlan: Så ikke bli bek... Ikke tenk på det!

Numme: Ikke bli stressa.

Rønneberg: Nei, nå vurderte vi å gjøre noe med kameravinklene, fordi de er jo ikke justert inn mot sånn truseløshet.

Skavlan: Nei, man vet jo aldri, jeg tenkte det var viktig å si fra.

Rønneberg: Ja, nei, fint!

Numme: Du, du, du har. Du har akkurat vært, eh. Det er veldig bra å gå rett vekk fra det nå. Du har...

Rønneberg: Du har egentlig lyst til å snakke mer om det nå?

Numme: Ja, jeg syns det var, jeg syns det hadde vært en interessant samtale.. Du har akkurat vært i Frankrike, hvordan var det?

Skavlan: Du, det var helt fantastisk. Vi har vært i Lyon.

Numme: Ja?

Skavlan: ... og filmet selve finalen i Masterchief.

Numme: Har det blitt mye god mat, da?

Skavlan: Jeg er jo veldig nysgjerrig, så jeg må jo smake på alle rettene som blir lagd, og dommerne har jo sikkert smakt på seks hundre retter, men aldri blitt matforgifta. Vi har klart oss helt strålende, aldri blitt kvalme, ingenting. Og så skulle vi spise siste måltid sammen, da, i Amsterdam, på vei hjem fra Lyon, på noe som heter Grad Café, det vil jeg, eh, ikke anbefale. Så bestilte vi noe som heter Bitter Ballen, av alt mulig rart.

Numme: Hva var det for noe?

Skavlan: Det er utrolig bitre baller fra Tyskland.

Skavlan: Men jeg vet hvert fall hvorfor de heter bitter ballen, for man blir utrolig bitter etterpå, for vi ble matforgifta, siste måltid på flyplassen på vei hjem fra finalen. Der kom det!

Rønneberg: Der kom det! Spy og bæs, sånn.

Skavlan: Nei, bare kvalme.

Rønneberg: Å nei, ikke retur?

Skavlan: Bare utrolig kvalme, nei.

Rønneberg: Nei.

Numme: Hva er det verste du har fått servert i jobbsammenheng, eh, Trond?

Giske: Altså, jeg har vært en del i Asia, og der får man jo en del sånn sjømat, som man egentlig lurer litt på det egentlig er, men det verste var nok litt i samme gata. Jeg var på Island og fikk...

Skavlan: Har du også spist bitter ballen?

Giske: Ja, jeg fikk værtetikler. Det var det krevende å sette kniven i, for å si det sånn.

Numme: Værtetikler?

Giske: Ja.

Rønneberg: Testikler av vær?

Giske: Ja.

Skavlan: Det blir sånn veldig sånn ballesending nå, merker jeg.

Numme: Jeg merket det òg. Men hva, hva, hvordan smakte det?

Giske: Nei, hva smakte det? Det smakte litt sånn gummiaktig, det var ikke noe spesielt delikat, vil jeg si.

Numme: Men, Jenny, du er da, eh, programleder for Masterchief, som begynte denne uka her. Eh, som er da et slags «Idol» for kokker.

Skavlan: Ja.

Numme: Eh, men hva, hva slags forhold hadde du til mat før dette her, da? Matlaging?

Skavlan: Eh, jeg har alltid lagt, eh, masse, masse mat, og jeg tror det er en av grunnene til at jeg fikk jobben, for vi var jo flere om den. Jeg synes det med mat er kjempespennende, og ser på det som litt som meditasjon.

Rønneberg: Mmm, det er litt gøy, for du skjønner på «Facebook»-sida vår, så stilte vi følgende spørsmål til alle som er der inne: «hvor god tror du Jenny er på kjøkkenet?». Det var veldig få som hadde trua på deg.

Skavlan: Er jeg ikke husmorsmateriale?

Rønneberg: Eh, jeg vet ikke hvorfor, eh, nei, eh, liksom, men du.

Skavlan: Det er rart, men jeg har sagt, eh, i en eller annen, annen sammenheng at jeg lager katastrofe på kjøkkenet.

Rønneberg: Jaha?

Skavlan: Men det handler bare om at jeg bare griser utrolig mye. Roter og sånn, er jeg, viss jeg maler og viss jeg syr og sånn, så etterlater jeg meg Hiroshima. Fullstendig. Men resultatet blir bra.

Numme: Ja, okay?

Skavlan: Så jeg tror det er det folk har snappet opp.

Numme: Vi har bedt dere ta med, eh, bilde av kjøleskapet deres. Vi kan begynne med deg, Jenny.

Skavlan: Ja!

Numme: Dette er kjøleskapet til Jenny. Du bor i jentekollektiv. Hvilken hylle er din?

Skavlan: Eh, vin, soltørkede tomater og kjempepesto fra «Smartclub», den er min.

Numme: Ja.

Skavlan: Nest øverst.

Numme: Vin er sånn som, den varer en stund?

Skavlan: Ja, ja.

Rønneberg: Pleier du å rappe, for de andre hyllene er jo litt mer velinn... vel... Er det noen ganger du er hos venninna...

Skavlan: Skal jeg være helt ærlig, så har jeg egentlig spist opp, du ser det er en sånn «kvikklunsj»-sjokolade nederst der.

Rønneberg: Ja, i hylla nederst?

Skavlan: Den har jeg akkurat kjøpt inn, for jeg spiste den opp og måtte kjøpe ny.

Numme: Trond, ditt er, vi ba deg ta med et bilde fra ditt kjøleskap også, se på det. Her.

Skavlan: Oi, se der du!

Numme: Det er veldig...

Skavlan: Ja, ordensmann?

Numme: Du er en ordensmann?

Rønneberg: Du har rydda før du tok det bildet, har du ikke det?

Giske: Ja, altså, jeg har litt sånn kjedelig familiekjøleskap. Jeg har jo barn, og jeg tror jo kanskje kjøleskapet mitt for ti år siden, så ut sånn som Jenny sitt, men når du har barn, så har du jo, du har pålegg, du har til middag, og du får en helt annen struktur på det, rett og slett.

Numme: Kan jeg få opp det bildet en gang til. For å underbygge det, viss dere ser helt øverst i hjørnet der, der har du gjemt bort én øl.

Rønneberg: Til høyre.

Numme: Øverst i høyre hjørne. Du dekker den til med...

Giske: Og den har, og den har stått der lenge, det er det verste.

Rønneberg: Er det dattera di eller du som skal spise de pølsene, for eksempel. Er det?

Giske: Det er dattera, fordi at det, det er til skoletur.

Rønneberg: De er til skoletur, ja.

Skavlan: Åh, hvor skal de på skoletur?

Giske: Nei, de har sånn turdag i skogen bare. Da griller de pølser.

Skavlan: Du er sånn far som blir med på sånne turdager?

Giske: Altså, det her er jo skolen som organiserer, SFO som står for det, eller skolen da, som organiserer, men vi går, vi går på tur ja.

Skavlan: Men det er ofte sånn at foreldrene må være med på sånne skoleturer. Da tenkte jeg at de andre foreldrene blir litt sånn starstruck når det er en minister med i skauen. Det er jo litt stas!

Numme: Ja, med pølser.

Skavlan: Med pølser. «Nei, Trond Giske han griller pølsene i dag, det er vanlig det».

Numme: Du har da som sagt reist mye rundt. Du har smakt mye mat. Eh, vi, vi tenkte nå vi skulle sjekke hvor, hvor gode smaksløkene dine har blitt, og se om du klarer liksom å skille smakene fra hverandre med bind for øynene.

Skavlan: Å ja? Spennende!

Numme: Så viss du kan ta på deg dette her.

Skavlan: Ja. Men det er viktig å poengtere at, eh, smaksløkene blir jo selvfølgelig hemmet med en gang synet tas fra en.

Numme: Nettopp, og det er litt av.

Rønneberg: Det kan det hende du er glad for. Nei, jeg vet ikke, jeg, men...

Skavlan: Ja, for jeg har prøvd å luske litt bak.

Rønneberg: Vi serverer ordentlig saker.

Skavlan: Så bra.

Rønneberg: Ja.

Numme: Men, men, en klassiker kan vi si.

Skavlan: Det er ikke bitter ballen, håper jeg.

Rønneberg: Nei, eh, vi begynner med en klassiker.

Skavlan: Skal jeg mates nå, eller kan jeg bare...

Rønneberg: Eh, ja...

Skavlan: Sitte å ta imot?

Rønneberg: Jeg har da fått æren av å mate deg.

Skavlan: Så hyggelig!

Rønneberg: Så jeg skal prøve å gjøre det på et så anstendig nivå som mulig.

Skavlan: Okay, nå skal jeg smake og så skal jeg si hva det er?

Rønneberg: Ja. Er du klar?

Skavlan: Ja.

Rønneberg: Ja, gap opp.

Skavlan: Det er sjokoladepudding.

Rønneberg: Helt riktig!

Rønneberg: Den var enkel.

Numme: Neste oppgave er...

Skavlan: Men kan jeg få noe vann?

Numme: Åh, du er blitt så fin på det, ja.

Rønneberg: Her, vær så god, du skal skylle ned...

Skavlan: Jeg har jo fulgt med på de...

Numme: Du, neste oppgave er litt mer vrien.

Rønneberg: Ja.

Numme: For der vil du få en rett.

Skavlan: Jeg føler at dere henter noe stort noe.

Rønneberg: Men, du får en rett, men...

Numme: Her vil du også bli distraheret med lukten av en annen rett.

Rønneberg: Ja.

Skavlan: Okay

Skavlan: Men den lukten av en annen rett, jeg kommer ikke til å bli...

Numme: Du må ikke tenke på lukten, du må tenke på smaken.

Skavlan: Okay.

Numme: Er du klar?

Rønneberg: Jeg må dandere litt grann nå.

Numme: Ja, er du klar nå, Rønneberg?

Rønneberg: Jeg må vise til seerne og publikum hva vi serverer. Vent litt.

Skavlan: Nå er jeg spent på reaksjonen.

Numme: Okay, da kjører vi på.

Rønneberg: Da gjør vi sånn, du må nærmere med.

Skavlan: Okay, lukten er brun saus, hvert fall.

Rønneberg: Sånn ja, er du klar. Sånn ja, og så gap igjen, ja.

Numme: Du må ikke holde for nesa. Sånn ja.

Skavlan: Jeg kan si hva det er. Det er reker i majones, og det er brun saus som kommer strømmende, tror jeg.

Rønneberg: Bra jobba.

Numme: Det er bra.

Skavlan: Er du imponert, Trond?

Giske: Ja, jeg er imponert!

Skavlan: Jeg vet ikke hvor du er hen.

Rønneberg: To av tre. Imponerende, Jenny. Nå får du den siste. Er du klar?

Skavlan: Kjempe-klar.

Rønneberg: Dette vil jeg si er en norsk klassiker. Eh...

Numme: Vi må begynne med deg, Trond. Har du spist dette før?

Skavlan: Smalahove, det er smalahove, jeg er helt sikker!

Rønneberg: Har du smakt dette? Nei, nei, hva tenker du om?

Giske: Jeg har smakt det.

Skavlan: Er det smalahove?

Rønneberg: Syns du det er godt?

Numme: Det er ikke lov til å si noe her, da.

Skavlan: Se meg inn i øynene og si hva det er.

Rønneberg: Okay, er du klar?

Skavlan: Åh, gud, dette er jeg sikker på hva er.

Rønneberg fisker ut øyet på smalahovet, og får reaksjoner fra publikum.

Skavlan: Nei, ikke si sånt da, publikum. Okay. Nei. Ikke lag sånn lyd. Forferdelig. Okay

Rønneberg: Et øyeblikk, jeg bare brekker meg lite grann.

Skavlan: Nei! Viss jeg ville være med på «Fear Factor-kjendisedition», så hadde jeg jo meldt meg på. Jeg hadde aldri meldt meg på det her. Okay det lukter spekemat.

Rønneberg: Er du klar?

Skavlan: Mmm.

Rønneberg: Tar du den, for jeg har tårer i øya, for å si det sånn.

Skavlan: Smakte godt.

Skavlan: Det er noe spekegreier, hvert fall.

Numme: Ja.

Skavlan: Det smaker spekeskinke.

Rønneberg: Jeg syns, syns jo, eh, vi skal si såpass at...

Skavlan: Jeg tror det er smalahove.

Numme: Du kan få lov til å ta av deg bildet.

Skavlan: Jeg sier smalahove.

Skavlan: Men det var godt!

Rønneberg: Imponerende!

Numme: Du vet hva du har spist av smalahovet?

Skavlan: Hjernen.

Rønneberg: Se! Du har spist øyet.

Skavlan: Jeg har spist øyet, vet du.

Rønneberg: Og jeg, helt ærlig, det beklager jeg, men jeg brakk meg.

Rønneberg: Så jeg syns du var veldig tøff, Jenny.

Skavlan: Men jeg syns det smakte, det var litt sånn slimete, men det smakte bare røkt eller sånn speke... det smakte speke-et-eller-annet.

Rønneberg: Det var veldig bra. Jeg, eh, jeg lukter...

Skavlan: Du har spist det før, hva syns du?

Giske: Jeg spiste ikke øyet, det må jeg bare si. Jeg har spist smalahove, men, ja, jeg er imponert.

Skavlan: Men jeg pleier å spise øyet, jeg, det er bare noe jeg gjør, liksom.

Numme: Og du, og nå er du enda mer bevandra i den kulinariske verden.

Skavlan: Tusen takk!

Rønneberg: Bra jobba!

Numme: Takk for at dere kom, begge to! Jenny Skavlan og Trond Giske!

Vedlegg 8: Transkribering av *Senkveld* 22.10.2010

Politisk gjest: Sigbjørn Johnsen

Programledere: Thomas Numme og Harald Rønneberg

Andre gjester: Tone Damli Aaberge

Numme: Velkommen, velkommen. Velkommen til *Senkveld*. Eh, i kveld så skal vi snakke om skattelister.

Rønneberg: Hattemote

Numme: Oppussing

Rønneberg: Steinarter.

Numme: Barnevogner

Rønneberg: Slottsmiddager

Numme: Og nettingstrømper

Rønneberg: Ja, blant annet.

Numme: Her er noe av det vi har å by på i kveld. I kveld får vi besøk av regjeringens populære finansminister, Sigbjørn Johnsen.

Rønneberg: Han møter Tone Damli Aaberge, som fremfører sin nye hit.

Numme: Våre favoritter i «Radioresepsjonen» er her.

Rønneberg: Og i «Camp Senkveld» skal deltakerne knuse stein med henda.

Numme: Ja, denne uka så skulle vi altså knuse stein med henda, og det gjør man jo ikke så ofte.

Rønneberg: Nei, vanligvis så knuser man stein med slegge eller slagbor.

Numme: Ja, men så har vi da aldri vært redde for å ta i et tak, vi.

Rønneberg: Nei, det er sant, rett og slett.

Numme: Kveldens første gjest, han styrer den nasjonale pengesekken.

Rønneberg: Ja, og han er høyaktuell denne uka, hvor vi alle har sjekket hverandre på skattelistene, det er umulig å la være, det er så gøy å søke på...

Numme: Ofte, når vi får artister og skuespillere og sånt på besøk, så pleier vi å sette sammen en litt sånn frisk presentasjonsvideo, som vi viser før de kommer inn i studio.

Rønneberg: Ja.

Numme: Eh, vi har slått på stortromma, det her er noe av det tøffeste vi har laga, altså. Følg med her da!

Video av Sigbjørn Johnsen med hatt og frakk, mens han blir intervjuet av journalister. Akkompagneres av westernmusikk fra fjernsynsserien «Deadwood».

Numme: Her er finansminister, Sigbjørn Johnsen.

Johnsen kommer inn og programlederne reiser seg. Johnsen håndhilser på programlederne. Johnsen bærer en hatt i hånda, som han legger på programledernes skrivebord.

Numme: Ja, det er en tøff hatt altså.

Johnsen: Den er kul

Numme: Det må jeg si!

Johnsen: Ja, den er kul.

Numme: Vi spurte deg jo om du kunne ta den på deg på entreen her, men det, det sa du nei til.

Johnsen: Nei, det strider imot, eh, hattens skikk og bruk, så jeg bruker ikke hatt innendørs.

Numme: Nettopp.

Johnsen: Nei.

Numme: Du kan din hatt!

Johnsen: Ja, jeg tror det, ja, kanskje.

Numme: Men du, du fikk jo veldig mye oppmerksomhet for den hatten her. Hvorfor valgte du å gå med den på, eh, da du skulle...

Johnsen: Jo, jeg bruker hatt til vanlig.

Numme: Åja, du gjør det?

Johnsen: Jeg har gjort det i mange år, så det var tilfeldig. Og egentlig er jeg litt snurt på hatten min nå. Den begynner å bli mer berømt enn meg.

Numme: Men har den, har den noe navn? Hva slags hatt er det her?

Johnsen: Det er en «Stetson», ja.

Numme: En «Stetson», ja.

Rønneberg: Å, det er en sånn, det er, ække det sånn gammel gangsterhatt, da?

Johnsen: Ja, det er, det er, både «Borcalino» er det en hatt som heter, det er også litt sånn gangsterhatt, da. Men dette er en skikkelig byhatt, den er helt fredelig.

Numme: Ja.

Rønneberg: Hvor mange hatter har du, da? Har du sånn hatterack hjemme?

Johnsen: Nei, ikke hjemme, men jeg har noen, så jeg, jeg er ikke helt, så jeg trenger ikke gå bærhuggu, nei. Så det kan hende jeg må kjøpe meg en til da, ja.

Rønneberg: Du har ikke sombrero?

Johnsen: Nei, men jeg har poncho.

Rønneberg: Du har poncho?

Johnsen: Ja.

Rønneberg: Eh, mm, kult, det kler jo, det passer jo til hatt.

Johnsen: Ja, og så har jeg en litt større sånn hatt, som jeg kjøpte i Nashville en gang, så viss, men den passer jo ikke til sombrero, men kanskje, ja.

Rønneberg: Å ja, litt sånn cowboy-aktig?

Rønneberg: Ja, eh, litt cowboyhatt, ja.

Rønneberg: Den må du ha med deg neste gang.

Johnsen: Ja, nei den tror jeg blir for voldsom.

Numme: Jeg bare legger den her, jeg. Skal vi se, eh, nå skal denne hatten auksjoneres bort i forbindelse med tv-aksjonen. Hva håper du dere får for'n?

Johnsen: Nei det, holdt på å si mest mulig, da, for det skal jo gå til et veldig godt formål. Denne hatten gir jo meg ly mot vind og regn og slikt når jeg har'n på huggu, men viss den kan gi ly til noen som er på flukt, så har den ei mye bedre framtid og et mye bedre formål, så jeg håper folk gir av hjertet.

Numme: Ja, de må begynne å by, altså!

Numme: Men, denne uka, så ble jo skattelistene lagt ut, og hvordan er det med deg? Blir du sjøl litt brydd av at folk kan se hva du tjener?

Johnsen: Eh, nei, jeg er jo en offentlig person, så jeg tror jeg må finne meg i det, og jeg, jeg gjør egentlig ikke noe ut av det, at folk sjekker hvor mye jeg tjener, eh, og hvor mye jeg bidrar med til fellesskapet, det er helt i orden.

Numme: Ja, men vi, vi har jo søkt opp deg, og.

Johnsen: Og du det, ja? Akkurat.

Numme: Ja, det har vi.

Rønneberg: Vi syns det er litt moro sjøl vi.

Johnsen: Å ja, jaja.

Numme: Inntekt: énmilliontrehundreogtittusenfirehundreogåttisju kroner. Og betaler, så betaler du sekshundreogattentusenett hundreogførtifem kroner i skatt.

Johnsen: Takk for det.

Numme: Ja.

Johnsen: Takk, skal du si da.

Numme: Ja, takk.

Rønneberg: Men, for å si det sånn.

Numme: Men hvor viktig, hvorfor er det viktig denne informasjonen er tilgjengelig?

Johnsen: Nå er det ikke noe nytt. Det har vært slik i veldig mange år, og, eh, i min tidlige ungdom så mener jeg det var idrettslaget som gikk rundt og solgte skatteboka, det var liksom en av høstens storselgere. Og det, det idrettslaget som fikk den jobben, tjente bra med penger. Så det er, det har vært lang tradisjon for at det har vært åpenhet om inntekts- og formueforhold, og det er en viktig del av debatten om hvordan fellesskapet skal utvikle seg. Og der ser du både hvor mye du, folk tjener og hvor mye de bidrar med til fellesskapet, så det tror jeg de fleste er enige om, at det skal vi fortsette med.

Numme: Mm, men hvorfor tror du folk er så opptatt av å finne ut hva naboen tjener?

Johnsen: Nei, jeg tror folk er litt interessert i å kikke naboen i korta. altså, og så er det jo slik at, eh, kjendiser blir jo utsatt for det, fordi at medieverden har blitt litt slik nå, den var ikke det før. Så det vi må diskutere er om det har gått for langt, altså i noen sammenhenger. Altså, det at du skal ha åpenhet om dette, det er, det tror jeg er viktig, men samtidig [understreker med hendene] så har jo internett og teknologi og, eh, «iPad», er det noe som heter det?

Rønneberg: Ja, «iPad».

Johnsen: Og «iPhone»?

Rønneberg: Ja, «iPhone».

Johnsen: Ja, okay, kommet, som gjør at det kanskje i dag er mulig å koble ulik informasjon, så da er det kanskje noen som føler at det går på personvernet løs, og det må vi se på.

Rønneberg: For nå er det jo faktisk, apropos når du nevner «iPhone» og mobil og sånn, nå finns det jo et program, så viss du står i et nabolag, så bare trykker du på en knapp, så får du opp da ei liste over de som er rikest rundt deg. Det må jo være gull viss du er skurk.

Johnsen: Ja, nå tror jeg nok at de som, eh, ønsker å, er skurker, og bruker dette her til lyssky virksomhet, de finner nok ut av det likevel. Men det gjør det lettere, og det er klart at det er òg ei side ved det som en må vurdere og se på, så det skal vi gjøre, men det kommer nok til å være skattelister som blir lagt ut i framtida òg.

Numme: Ja, men har du noen gang fått en sak på pulten din som har fått deg til å revurdere åpenheten rundt skattelistene?

Johnsen: Nei, ikke personlig, men jeg har hørt om for eksempel unger som har blitt mobbet i skolen fordi at de sier at «faren min tjener mer enn faren din», og slikt. Og det er klart at det er ikke bra. Men, og det må man og ta med seg inn i, i det en skal vurdere fram, ja...

Numme: Men, for nå vurderer dere å begrense tilgangen på, på informasjon?

Johnsen: Vi ser hvert fall at på en del av de utslaga vi ser, og det er klart at hovedformålet var jo at, at det er bra at det er åpenhet om ting i samfunnet, slik at folk skjønner og ser hva som foregår. Eh, men på den andre sida, så må vi ta vare på folks personvern, og det at du nå får mulighet til å gjøre dette på en annen måte enn det som kanskje var på sekstitallet, da jeg gikk rundt og solgte skatteboka, gjør at en bør se på det. Så...

Numme: Men hva kommer dere til å gjøre, da?

Johnsen: Nei, det får tida vise. Det, jeg har ikke noe fasitsvar i dag. Eller i kveld.

Numme: Du blir med, du blir med videre, for nå skal vi møte den som aller flest søkte etter i skatteliste i år. Eh, hun er en av landets aller mest populære artister, nå skal hun lanseres i USA, samtidig som hun gir ut sin fjerde soloplate. Ta godt imot Tone Damli Aaberge!

Programlederne hilser Aaberge en klem og gir henne en klem. Hun hilser deretter på Johnsen og gir ham en klem.

Numme: Ja, det var bra kjolevalg.

Aaberge: Ja, det ble...

Rønneberg: Det ble svart.

Aaberge: Ja. Takk.

Numme: Men du, den hatten her, er det noe for deg eller? Er det, kunne du kledd en sånn hatt?

Aaberge: Du, egentlig er jeg veldig glad i hatter. Jeg vurderte nesten en hatt i dag. Kan jeg prøve den?

Rønneberg: Ja.

Numme: Får hun lov?

Aaberge: Kan jeg prøve den?

Johnsen: Jeg må nesten gi et unntak fra hatteregelen da.

Rønneberg: Ja?

Aaberge: Ja, når har jeg jo litt sånn...

Rønneberg: Kult!

Numme: Ja, den går...

Johnsen: Ja, den var fin!

Aaberge: Takk!

Numme: Kan jeg få den tilbake?

Aaberge: Kanskje jeg skal by?

Numme: Ja, du må by!

Aalberge: Jeg legger den pent tilbake her.

Numme: Tone, du er altså da mest søkt etter, eh, altså i skattelistene.

Aalberge: Vet du, det visste jeg ikke før i dag, og det, eh, er jo litt merkelig...

Numme: Foran Petter Northug, foran statsministeren...

Aalberge: Foran statsministeren, det er morsomt.

Numme: Hva tenker du om det da?

Aalberge: Nei, hva tenker jeg om det. Jeg har ikke tenkt så lenge på det, kan du si. Eh, nei, jeg, det er litt løye, er det. Er det så interessant? Jeg søker ikke, eh, søker ikke...

Numme: Nei, hvorfor tror du folk er så interessert i å vite hva Tone tjener?

Johnsen: Nei, Tone er jo en off..., veldig kjent person og en kjendis, og jeg tror vi som er kjent i media og som ofte er på både trygg og på skjermen, vi blir en slags offentlig eiendom, og det er nok det Tone blir utsatt for. Og det er vel noen som har søkt på meg òg, regner jeg med. Det er litt prisen vi må betale altså, for å komme i ruta, ikke sant... Ja?

Aalberge: Ja, det er helt sikkert.

Numme: Har du, har du, du har ikke søkt på noen, sa du?

Aalberge: Nei, det her er, for en sånn fem-seks år siden, så syns jeg det var litt kjekt å gå inn å se på Celina Middelfart og se hvor rike de egentlig var og, men jeg har falt litt bort fra det der, altså. Har ikke tid.

Rønneberg: Insinuerer du nå at jeg er sju-og-tredve år gammel og at jeg burde gitt meg for lenge siden?

Intervju med Tone Damli Aalberge om den nye plata hennes.

Numme: Eh, du, vi, det var en sak vi ble veldig nysgjerrig på. Fordi i forrige uke, så så vi dette bildet her i avisa.

Aalberge: Ja, så det så du?

Numme: Ja, se her, det...

Aalberge: Ja, se her, hvor flott!

Numme: Ja, hvordan havna du og Aksel på slottet?

Aalberge: Vi fikk et brev i posten, og vi liksom, fra kongen. Og det er ganske stort, synes jeg da, å få et brev fra kongen.

Numme: Hva tenkte du da, når du så det i postkassa?

Aalberge: Nei, jeg var helt i hundre, jeg, og skreik og ringte mamma og pappa, og bare "vi skal på slottet". Og Aksel var litt sånn «Ja, men Tone, skal vi reise på det, altså?». Så sa jeg «du, gutten min, når kongen inviterer på middag, så tror jeg ikke vi skal takke nei til det». Men hvorfor vi var der, I don't know.

Numme: Du vet ikke?

Aaberge: Nei, jeg vet ikke selve grunnen, men de inviterer jo forskjellig folk fra kulturlivet, og så videre, og den gangen her var det vår tur. Og for et eventyr!

Rønneberg: Men var det spennende, da? Fikk dere sitte sammen, for eksempel?

Aaberge: Nei, vi fikk ikke sitte i lag, og det var jo litt skummelt, men heldigvis så er det veldig mange hyggelige folk som blir invitert på slottet. Jeg satt blant annet sammen med en som jobba på slottet, og ble fortalt om hvorfor vinglassene hadde den fargen og hvorfor det var malt sånn på veggene der, og... Så det var veldig hyggelig!

Numme: Du, eh, du var også der.

Johnsen: Jada, jeg var der, og.

Numme: Hadde du det hyggelig? Er det alltid like hyggelig?

Johnsen: Jada, det er veldig koselig å være på slottet, så eh... Og så er det som Tone sier, at får du invitasjon, så er det, tror det er vanlig, god folkeskikk å si «ja».

Johnsen: Eh, og så er det, men det er alltid spennende om du vinner, eh, det derre, eh, bordlotteriet, ikke sant, hvem du vil sitte ved siden av, men som regel, som du sier, så går det bra.

Rønneberg: Er det god mat der?

Johnsen: Det var bra mat! Ja!

Aaberge: Mye!

Johnsen: Veldig, veldig bra!

Aaberge: Mange retter.

Numme: Men du har jo vært der mange ganger. Husker du første gangen du var på slottsmiddag?

Johnsen: Ja, ja, jo, kanskje, altså, ja.

Johnsen: Nei, altså jo, det var ikke noe, det må ha vært i fire-og-sytti, eller noe sånt, tenker jeg. Fire- eller fem-og-sytti, så det er ei stund siden.

Aaberge: Da var ikke jeg der, kan du si...

Johnsen: Jeg kommer i hug en gang på syttitallet, så da hadde jeg litt lenger hår og litt annerledes farge på håret. Så, da var det noen av oss unge radikalere som kom, eh, i lang samtale med kong Olav. Det gikk så lenge, at hoffsjefen gikk og spurte stortingspresidenten: «hva tror de herr stortingspresident, at kongen har å snakke med disse radikalerne om?».

Johnsen: Så det gikk langt over tida, ja, og det var interessant. For det skal slutte på et bestemt tidspunkt, ikke sant. Ja.

Numme: Men du, eh, du og Aksel har nå vært sammen i halvannet år.

Aaberge: Har du kontroll altså?

Numme: Ja. Men når, når var det første gang du så ham, eller møtte ham?

Aaberge: Altså, jeg har sett ham i veldig mange år. Eh, men ikke, ikke noe mer enn at jeg har vært veldig, eh, sånn småfan da kan du si. Eh, og så traff jeg ham for da, som du sier, ett og et halvt år siden cirka, addet ham på «Facebook», gjorde ikke noe mer med det, eh, så fikk jeg en melding en dag, da vet du, og da var eventyret i gang.

Rønneberg: Så du sjekka`n opp på «Facebook»?

Aaberge: Jeg tok det første steget, kan du si.

Rønneberg: Ja, du gjorde det?

Johnsen: Der ser du hva som er mulig på internett, apropos det vi prata om i stad.

Intervju med Tone Damlie Aaberge om kjærligheten og husplanene hennes.

Rønneberg: Hvem er «handy» av dere, da?

Aaberge: Altså, nå kan du gjette!

Rønneberg: Men det kan jo hende, du er fra Sogndal, og jeg tenker du har satt opp noen bygdehus og noe greier...

Aaberge: Jeg tror ikke, ja... Altså, jeg tror ikke jeg er veldig dårlig på, på sånne ting, men jeg tror nok at jeg kommer til å være en sånn assistent som gir skrutrekker`n dit til Aksel og borren der og... Ja, så får han ta seg av liksom det ordentlige arbeidet, «mannearbeidet».

Numme: Ja, for han er «handy»?

Aaberge: Ja, han er ordentlig «handyman».

Numme: Jeg har hørt at du er veldig «handyman», Sigbjørn?

Johnsen: Ja da, jeg klarer litt av hvert.

Numme: Du har murt, du har murt pipe til en god kollega.

Johnsen: Til Torbjørn Jagland, ja. Ja, og den står enda, og det...

Aaberge: Det er veldig hyggelig å bli...

Johnsen: Ja, men det var slik at jeg, jeg gjorde det jo ganske nøye, og det, du må gjøre ordentlig arbeid, så da bygningskontrollen kom, så det første de sjekker, er å åpne feieluka nede i kjelleren, og inn med fingeren, ikke sant, og der var det ikke et støvkorn. Og så sier han bygg... «her har det vært fagfolk, ja», sa han.

Aaberge: Det er veldig bra!

Johnsen: Ja, eh, så den har jeg, den har jeg levd på i mange år.

Numme: Tone, du skal spille nylåta di «Crazy Cool» for oss litt senere. Det gleder vi oss til! Takk så langt. Tusen takk for at dere ville komme, begge to.

Johnsen: Tusen takk!

Vedlegg 9: Transkribering av *Skavlan* 14.1.2011

Politisk gjest: Jens Stoltenberg

Programleder: Fredrik Skavlan

Andre gjester: Harald Eia, Elisabeth Høglund, Børge Alstved og Eva Gabrielson

Skavlan: Omsider topper hun hitlistene også i sitt hjemland, og ikke bare i USA. September er med oss i kveld. Det er også skuespiller Børge Alstved og to av Skandinavias mest omdiskuterte personer fra året som gikk, komiker og sosiolog Harald Eia og kommentator og programleder, Elisabeth Høglund. Og endelig møter Stieg Larssons livsledsager verden med boken, som i USA får tittelen *There are things I want you to know*. Men før det beretter Eva Gabrielson historien her hos oss. Men aller først, som sønn av en statssekretær og utenriksminister tilhører han det svenske kaller Skandinavias, eh, Kennedy-familie. Selv ble han knapt førti før han ble statsminister første gang, og om 2010 har vært et stevsomt år for hans trepartiregjering, så var i hvert fall hans, eh, parti tilbake som Norges største parti i går. Ta godt imot statsminister Jens Stoltenberg.

Skavlan og Stoltenberg håndhilser før han setter seg i stolen.

Skavlan: Velkommen hit.

Stoltenberg: Tusen hjertelig takk.

Skavlan: Da vi, da vi forberedte dette intervjuet, så, så, så bladde vi litt i arkivene, og så, så på gamle bilder av, av deg, da du ble statsminister første gang.

Stoltenberg: Ja.

Skavlan: Du var én-og-førti år, du var veldig ung.

Stoltenberg: Eh, ja, jeg var ung. Jeg hadde, altså dagen etter bursdagen min. Og jeg, men jeg følte meg ikke ung. Jeg følte meg veldig erfaren, eh, veldig klar for å være statsminister. Men i ettertid, så skjønner jeg kanskje at jeg var litt ung, og mener jo egentlig at man bør ha erfaring som statsminister før man blir statsminister. Eh, det er litt vanskelig å få til.

Skavlan: Men var du, var du, var du, var du, kjente du i blant litt av den derre følelsen at «jeg er for ung», liksom, eller?

Stoltenberg: Altså, jeg følte ikke det da. Men i ettertid, så tror jeg at jeg er mye mer moden, veloverveid, klok i dag, eh, mer enn ti år.

Skavlan: Var det overveldende allikevel?

Stoltenberg: Ja, altså, jeg hadde veldig respekt for det. Eh, og, og nesten litt ærefrykt. Eh, og jeg husker få dager etter at jeg ble statsminister, så fløy jeg oppover det lange Norge, så, så jeg ut, og så, så jeg «dette landet er jeg statsminister over», tenkte jeg. Og det syns jeg var en veldig mektig følelse.

Skavlan: Alt dette er mitt.

Stoltenberg: Ja, altså jeg tror ikke jeg tenkte det, men det er en følelse av at jeg sitter med ansvar for noe veldig stort, eh, og jeg tror man skal ha respekt for å være statsminister. Viss man blir, eh, hva skal man si, for selvsikker og for tilbakelent når man er statsminister, da bør man gå av.

Skavlan: Men du, når man merker at, når man merker at, eh, det at, altså det at man, det at det blir brukt mot en at man er ung, det er jo heldigvis et problem som går over da, og du er jo. Og du, du er jo blitt eldre, og fått denne gråstreken som alle statsministre har.

Skavlan: Eh, er du, eh, merker du, eh, alder'n. Kjenner du mye, kjenner du mye til den. Altså, merker du at du begynner å bli en, en gammel mann?

Stoltenberg: Eh, i, eh, nei, men ja og nei. Altså, jeg merker.

Skavlan: Jeg, jeg bare hørte for eksempel at du har begynt å nynne mye.

Stoltenberg: Det har jeg alltid gjort.

Skavlan: Du har alltid det?

Stoltenberg: Ja, det er noe jeg driver med. Mmmmm, sånn sitter jeg. Det er, det er som katten som maler, og jeg gjør det når jeg arbeider og sånn, og du kan høre meg i korridorene i regjeringsbygget, mmmmm, og folk tror det er en eller annen nervesykdom, eller noe sånt, men det er ikke det. Det er at jeg trives, at jeg konsentrerer meg, at jeg tenker, så det er ikke noe nytt at jeg gjør, det har jeg gjort gjennom hele, i alle fall i mange, mange år. Men, altså, men jeg har jo blitt femti, eh, og jeg husker veldig godt at mine foreldre ble femti, og jeg syns de var veldig, veldig gamle. Jeg husker at det var en stor fest, og jeg serverte i baren, og disse femtiåringene de, de danset. Og det syns jeg var grensende til usømmelig. Eh, og nå syns jeg det er naturlig å danse og klemme og ha omgang med andre.

Skavlan: Femtiåringer er mye yngre nå enn de var før vet du..

Stoltenberg: Mye yngre.

Skavlan: Eh, men hvordan merker du ellers at du blir eldre.

Stoltenberg: Eh, litt vemod. Altså, jeg, jeg har ingenting imot å være én-og-femti, som jeg nå er, eh, men jeg syns det er veldig vemodig at jeg har levd mer enn halve livet mitt. Jeg er veldig glad i livet, jeg er veldig glad å, jeg har veldig lyst til å gjøre nye ting, og jeg har hele livet trodd at jeg kan gjøre nye ting. Jeg er jo i politikken bare på et lite besøk, tenker jeg, og så har jeg tenkt å gjøre andre ting senere i livet, men nå skjønner jeg at jeg, at jeg mest sannsynlig kommer til å være i politikken mesteparten av mitt yrkesaktive liv, og det syns jeg er vemodig, at jeg ikke kan gjøre nye valg.

Skavlan: Så du syns det er vemodig at du skal sitte kanskje enda lenger som statsminister, er det det du tenker?

Stoltenberg: Nei, men

Skavlan: Hadde det vært deilig å gjøre noe annet?

Stoltenberg: Nei, men det er heller det at jeg hadde tenkt å være politiker en stund, og så hadde tenkt å gjøre noe annet. Programleder eller skuespiller eller forsker var det jeg hadde tenkt å bli. Eh, og det, det, det er jeg i ferd med å skjønne at jeg ikke kommer til å bli. Så jeg kommer til å være avgått statsminister, og det er jo litt vemodig.

Skavlan: Hva tenker du om, om det at, du har jo kommet dit også nå at barna dine er blitt store og de flytter ut, jeg vet, har du tenkt å få flere barn, eller hva, neppe det, det ligger vel ikke...?

Stoltenberg: Vet du, da tror jeg at jeg må snakke med Ingrid, kona mi, før, før jeg snakker med deg. Ja, altså, men, nei, altså, vi har ingen planer om det. Men det er veldig rart, eh, jeg har jo hele mitt liv, i hvert fall i mange år, løpt hjem fra jobben for å liksom ha litt tid med barna mine. Nå prøver jeg også å komme meg hjem noen ganger, men da er det ingen barn der. Og de venter i hvert fall ikke på meg.

Skavlan: Du, eh, året som gikk har vært preget av «Wikileaks», og det blir jo dette året og. Eh, og jeg vet ikke, altså, dere, dere følger jo sikkert veldig med på «Wikileaks», vil jeg tro.

Stoltenberg: Eh, jeg tror mindre enn du tror. Eh, for det er så enormt mye av det, eh, og, eh, det er helt sikkert noen i Utenriksdepartementet og sånn som følger med på akkurat det som står mest om det, men jeg leser litt og følger litt med på avisoverskrifter, men opplever at det er mindre, altså jeg opplever det som mindre dramatisk enn det man kanskje skulle tro...

Skavlan: Jeg må også nevne Utenriksdepartementet, for det er jo ikke sånn at alt som står i «Wikileaks» nødvendigvis er helt på jordet heller.

Stoltenberg: Nei, det er helt sikkert noe som er riktig der, eh..

Skavlan: Jeg bare tenker sånn, de hadde for eksempel, eh, eh, ame..., eh, amerikanske ambassaden.

Stoltenberg: Ja.

Skavlan: Hadde da sagt om vår utenriksminister...

Stoltenberg: Ja.

Skavlan: ... Gahr Støre, at han, eh, han tror han er smartere enn de fleste.

Stoltenberg: Ja.

Skavlan: Helt, helt tatt ut av lufta er det jo ikke.

Stoltenberg: Nei, men han er jo en veldig smart mann, og dyktig, så det er veldig bra å ha ham som utenriksminister.

Skavlan: Og han vet det.

Stoltenberg: Han vet, han har et, hva skal vi si, et godt selvbilde. Og det, ja.

Skavlan: Og det er jo akkurat som Carl Bildt, ikke sant, det er, det er en viss type...

Stoltenberg: Ja, men de to...

Skavlan: Veldig godt selvbilde.

Stoltenberg: Ja, men de to går godt sammen og er to dyktige mennesker, og vi skal være glad for at dyktige mennesker bruker tid og kreftene sine i politikken.

Skavlan: Men, men, men, om deg, så har det vært sagt også fra samme ambassader, at du er, er ikke en sterk leder. Hva, hva, hvordan tenker du om det?

Stoltenberg: Jeg tenker at alt som står i disse rapportene ikke alltid er riktig, og jeg tenker jo at politikk er jo en veldig blanding av to ting, at det er noe med å stå veldig fast på noen spørsmål, men samtidig er det, i hvert fall når du er i en koalisjonsregjering, å kunne finne kompromisser, eh, finne løsninger, og, og, og kunne strekke seg for å, for å få til enighet. og jeg tror det er veldig feil å forveksle det at man er i stand til å finne løsninger, finne kompromisser, eh, at det er en svakhet. Tvert imot, så krever det ganske mye styrke for å presse gjennom kompromisser.

Skavlan: Ja, og det året som har gått nå, har jo vist, gitt deg veldig mange utfordringer, eh, eh, og for deg og din trepartiregjering, eh, og jeg, vi kunne sittet her å snakket om, snakket i timesvis, både om kraftmaster i Hardanger og om sykehuset i Molde, og om Senterpartiet, din, eh, koalisjonspartner, og så videre, men det, men vi skal ikke gå inn i de enkeltsakene nå. Men, men, men, det har jo, det har jo, eh, ført til veldig dårlige meningsmålinger, veldig lenge for regjeringen, eh, og egentlig dramatiske, eh, og jeg, eh, det som jeg syns er, er, er, eh, merkelig, er at man ikke, når man styrer Norge, altså jeg tenker, jeg ville tenke at enhver statsleder ville drømme om å få styre Norge. Det må jo være kjempelett å styre Norge. Det er jo masse penger. Det er jo sånn, har dere et formidlingsproblem?

Stoltenberg: Jeg tror at det som er en utfordring i Norge, det er at folk stiller veldig store krav. De har høye forventninger til hva vi skal få til i Norge.

Skavlan: Folk er bortskjemt?

Stoltenberg: Nei, folk har høye forventninger til et land som er et veldig godt land å leve i, men som for noen fortsatt oppleves som et land med mangler og problemer. Og selv om vi har Europas laveste ledighet og av FN kåres til verdens beste land å bo i...

Skavlan: Er vi misfornøyde?

Stoltenberg: Jo, men det er sånn for de menneskene som har problemer i Norge, så er det kanskje enda mer brutalt å ha det vanskelig i Norge enn i andre land, fordi at i Norge så har vi egentlig ressurser til å gjøre det bedre enn andre land, og vi gjør det bedre, men det er altså tøft for de som har det tøft i Norge.

Skavlan: Det var jo en, en sak som har preget denne uken veldig. På onsdag så hadde vi, så hadde vi i Norge en utkastelsessak, som man av og til tilsvarende har i Sverige også, eh, der, eh, der, em, der en ung kvinne fra Kaukasus, som har bodd i Norge i ti år, hun, hun, hun bli, ble pågrepet av, med to politibiler og masse politifolk og, og, etter et foredrag hun hadde holdt i full offentlighet. Eh, og dette har blitt en svær sak, og den, og den fremstår jo veldig brutal. Og du svarer jo på dette i alle medier, eh, og forsvarer dette, for du visste om at dette kom til å skje.

Stoltenberg: Ja, men det handler om noe av det som kanskje er politikken mest krevende oppgave, det er å være opptatt av å likebehandle mennesker, og det er ganske tøft når du står overfor enkeltmennesker, men, men i Norge er det slik at de som vi mener er forfulgt, som trenger beskyttelse, de får bli, men de som ikke er forfulgt og ikke trenger beskyttelse, de blir sendt ut av landet, og...

Skavlan (avbryter): Men kjenner du, ja, for dette resonnementet forstår jeg, men kjenner du ikke det likevel iblant i magen at det er en vond beslutning, at det er, at det er vondt å være i dine sko...

Stoltenberg: Jeg kjenner i magen at det er en tøff og vanskelig beslutning, eh, men altså, for få dager siden, forrige helg, så sendte vi ut nesten seksti mennesker, eh, eh, til Irak, mange barnefamilier, det var det nesten ingen oppmerksomhet rundt, men for dem er det like brutalt for hun, som hun vi nå sender tilbake til Russland. Og det å være statsminister innebærer å stille det kravet at vi skal likebehandle mennesker, enten de nå får mye oppmerksomhet i mediene eller ikke får mye oppmerksomhet i mediene.

Skavlan: Du, eh, familien Stoltenberg, eh, sto jo en gang i en situasjon, eh, der altså din søster, eh, eh, Ninni Stoltenberg, eh, sto frem som, eh, tung rusmisbruker og, eh, levde et liv deretter. Eh, og dere valgte å være åpne hele familien, om denne situasjonen. Og i, og har vært det siden. Eh, hvordan, hvordan tenkte dere rundt det? Hvordan resonnerste dere rundt det?

Stoltenberg: Altså først, så tenkte jeg jo sorg da jeg skjønnte hvor alvorlige narkotikaproblemer Ninni hadde, søsteren min. Men da hun valgte å være veldig åpen på det, så tenkte jeg at det var egentlig veldig flott, for det at hun fortalte om et problem, om en sykdom, som veldig mange mennesker opplever, de som misbruker narkotika, men også, eh, familier. Jeg møter mennesker rundt omkring på gata i Norge som, som er veldig takknemlige for at familien Stoltenberg, som er en kjent familie, som blir sett på som en ressurssterk familie, har slitt med akkurat de samme problemene som veldig mange andre mennesker rundt omkring, eh, i Norge og i Sverige, sliter med, eh, nemlig rusproblemer.

Skavlan: Men den gangen, klarte du liksom å fokusere på å være, være der for henne, og ikke tenke politiske, «var dette riktig og gå ut», altså prøve å ikke legge...

Stoltenberg: Ja, men altså, det var hennes beslutning. Altså, når hun ønsket det, hun gjorde det, og hun har jo fortalt mye om det helvete det er å være i rus, har fortalt om, eh, sine problemer og utfordringer, hva hun har gjort og ikke gjort. Men så har hun også fortalt meg om behandlingstilbudet i Norge, hvordan det norske samfunnet ser ut fra den absolutte bunn, og det ække mulig å lese seg til, det er en lærdom og kunnskap du bare kan få enten ved å oppleve det, eller kanskje gjennom at noen som er deg så nær som søsteren din forteller deg om hvor forferdelig det er å leve det livet hun levde.

Skavlan: Følte du at du kunne gjøre noe for henne, annet enn å være broren hennes liksom?

Stoltenberg: Jeg følte at jeg kunne være der og, og hele familien var der, spesielt foreldrene mine. Eh, så følte jeg enorme kontraster. Jeg var finansminister da hun var på det, hadde det aller verst og holdt på å dø på et norsk sykehus, Ullevål. Og jeg dro fra kontoret, og det var forhandlinger om pensjonsfond og oljepenger og budsjetter, og dro til Ullevål sykehus og satt i en stol ved sengen hennes. Eh, og vi satt på skift hele familien og var usikre på om hun skulle overleve. Og jeg husker at jeg ofte tenkte på at «hvorfor er det hun som ligger der, og ikke jeg» og «hvorfor sitter jeg i denne stolen, og ikke hun». Fordi når du kommer fra den familien jeg kommer fra, så er det vanskelig å skjønne hvorfor den ene blir statsminister og den andre blir narkoman. Det er, det er blant de mysterier og de ting jeg aldri kommer til å forstå fullt ut.

Skavlan: Du har, du har sammenliknet det å være i din posisjon, å være i en så utsatt posisjon som du er, har du sammenliknet med en karakter fra en favoritt-tv-serie du har, nemlig Tony Soprano.

Stoltenberg: Ja. Eh, altså jeg.

Skavlan: Altså den store mafialederen Tony Sopranos. Eh, hva, hva, hva er likheten?

Stoltenberg: Eh, det er at alle forventer at han skal løse problemene. Eh, og alle kommer til ham og, og mener at du må ordne opp. Jeg føler noe av det samme krysspresset, at det hele tiden kommer mennesker til meg som mener at jeg må ordne opp. Og jeg gjør så godt jeg kan, jeg løser mange problemer, og når jeg endelig har løst alle problemene og føler at jeg kan gå hjem og slappe av, så er det en ny liten krise som kommer seilende inn. Det, derfor ser jeg på Tony Soprano og har veldig sympati med ham.

Skavlan: Og samtidig har du jo dette med familien, og du skal holde den sammen òg.

Stoltenberg: Ja, han har veldig mye familie, eh, men det er jo støtte, ja, stort sett en støtte for ham. Eh, det jeg savner, det er den derre psykiateren som han går til.

Stoltenberg: Det syns jeg hadde vært veldig fint, og sitte der med jevne mellomrom og liksom...

Skavlan: Men hva, det er, har du aldri hatt terapi?

Stoltenberg: Nei, men det syns jeg, når jeg ser på Tony Soprano, så skjønner jeg at det er der, at det er der det ligger. Ja.

Skavlan: Ja, altså enten det, eller så kan du være bare veldig mye gjest i talkshow. Det hjelper det og.

Stoltenberg: Ja, og snakke med deg.

Skavlan: Det er veldig mye det samme.

Stoltenberg: Ja, ja.

Skavlan: Vi skal, vi skal fortsette å snakke litt om blant annet kritikk i dette programmet. Det å få kritikk og hvordan man tar det. Jeg håper du kan være med oss litt videre.

Stoltenberg: Ja.

Viser en reportasje om kritikk.

Skavlan: Da har statsministeren og jeg fått selskap av komiker og sosiolog, Harald Eia, og programleder og kommentator Elisabeth Høglund. Dere er altså to av de mest omdiskuterte menneskene i året som gikk, tør jeg påstå, i henholdsvis da Norge og Sverige.

Intervju med Høglund og Eia om kritikken de har fått den siste tida, og hvordan de har takla den.

Skavlan: Men helt ærlig, hvordan reagerte du da disse forsidene kom?

Eia: Altså, da får jeg en telefon fra min kollega «Ah, bra, vi har fått forsiden, hvor det står at du er rasist», og så sier jeg «Å, så bra», så går det tretti sekunder, så har jeg fått diaré.

Eia: Da sitter jeg på do, fordi følelsene...

Skavlan: Kroppen er alltid ærlig.

Eia: Kroppen, kroppen reagerer på sin side, og så har du en medieplan på den andre, men følelsene våre, de er jo ikke orientert om den medieplanen da. Så det var veldig sånn, det var stress på et personlig nivå, og bra på et profesjonelt.

Skavlan: Men, men, men bør ikke, jeg tenker, du er kommentator i, i, i tidningen, du er komiker som har holdt på å drive med folk i alle år, bør ikke det altså tåle det, egentlig?

Eia: Jojo, jo.

Høglund: Jo, altså, vi vil jo ha, vi vil jo ha lite grann, om vi skal være helt ærlige, jeg og du Harald, vi vil jo ha det her lite grann.

Eia: Ja ja.

Høglund: For det er jo en del av vår profesjon så å si, sånn at får vi ikke oppmerksomhet, ja da er vi jo ingenting, sånn at man søker oppmerksomheten, man kanskje tøyser grensen og man kanskje sier litt mer enn man burde si og så videre. Så lite grann har man skyld i selv også.

Skavlan: All oppmerksomhet er bra oppmerksomhet?

Høglund: Ja, det sier, i reklamebransjen sier man det, all reklame bra, selv om dem er dårlige, hva? Og, man kan vel si at...

Eia: På første er jo ros, på andre ris, men på tredje er ingenting. Altså, det beste er jo å få, bli hyllet.

Skavlan: Få respons?

Eia: Jaja..

Høglund: Ja, det er klart at det er det. Det er det jo naturligvis.

Skavlan: Men hvordan er det med, for deg, altså, har du litt samme reaksjonsmønster som Harald når du får kritikk, eller hva?

Stoltenberg: Ikke sånn fysisk. Kroppen min reagerer helt annerledes.

Eia: Hvordan reagerer du? Du nynner?

Stoltenberg: Nei, jeg blir kanskje litt sånn der, litt stram altså.

Høglund: Får du treg mage?

Skavlan: Du går og nynner veldig.

Stoltenberg: Nei, nei.

Skavlan: ... det føler jeg en statsminister ikke skal måtte svare på.

Stoltenberg: Nei.

Skavlan: Men du driver og nynner veldig frenetisk, eller?

Stoltenberg: Nei, nynne, det er noe jeg gjør når jeg har det bare bra og tenker og, ja det er sånn katten «maleraktig» for meg det. Eh, men jeg blir kanskje litt morsk og litt stram og irr.. også blir jeg irritert, og blir ekstremt irritabel på omgivelsene og alle rundt meg.

Skavlan: Hva får du mest kritikk for hjemme?

Stoltenberg: Jeg, altså det er blant annet, altså kritikk, jeg får irettesettelse for nynningen. For hvis du har hørt på den i førti år, så.

Eia: Men det er jo et tegn på at du er lykkelig, at du nynner.

Stoltenberg: Ja, så da går jeg rundt for meg selv og nynner og driver med mine ting, jeg.

Eia: Men folk har jo erta deg litt for at du er for kjekk, du er for snygg.

Stoltenberg: Nei, det er veldig lenge siden. Så jeg har fått grå hår.

Skavlan: Nå er det nesten så du savner det litt..

Stoltenberg: Ja, det er jo en type ting jeg likte å høre i gamledager.

Høglund: Men det fins, det fins, du kan jo lage håret litt mørkere, du behøver ikke ha grått hår viss du ikke vil.

Stoltenberg: Nei, men det å farge håret, det, det gjør jeg ikke altså. Det er under min verdighet, så...

Høglund: Det er under din verdighet, okay, men det er ikke under min verdighet.

Skavlan: Hva er det du får mest kritikk fra din mann?

Samtale med Høglund.

Børge Alstedt kommer inn, og skavlan intervjuer ham.

Eia: Du er en mann med voldsom kraft. Jeg snakket litt med deg før vi gikk inn her, og så sa du at, så hilste du på meg, så sa du at «jeg har spilt Peer Gynt i Bergen – Ibsen», sa du, og så sa jeg «ja, ja», «for Ibsen kom jo fra Bergen», sa du. «Nei», eh, «jo, det gjør han», og så sa jeg «nei, okay da, han gjør det».

Alstedt: Jo, det gjør han.

Eia: Men, for du er en mann man ikke orker helt å, du har så voldsom kraft, man orker ikke helt å argumentere med deg, fordi Ibsen kommer jo ikke fra Bergen, da.

Alstedt: For meg kommer han fra Bergen.

Eia: Ja, for deg gjør han det.

Alstedt: For jeg spilte Peer Gynt på Bergens teater, og det var solskinn den dagen jeg spilte, for det regner mye i Bergen, og da tenkte jeg «det er klart at Ibsen kommer fra Bergen».

Eia: Ja, det er klart..

Alstedt: Solskinn, vidunderlig publikum.

Eia: Ja, han kom fra Bergen, jeg skal rette opp på Wikipedia.

Alstedt: Han jobbet på apoteket der.

Eia: Ja, på apoteket der.

Alstedt: Benekter du det også?

Eia: Skjønner du hva jeg mener? Du orker ikke ta den kampen.

Stoltenberg: Ja, det er lurt å holde den der, tror jeg.

Skavlan: Statsministeren, er du enig i at Ibsen kommer fra Bergen?

Stoltenberg: Eh, når han er her, er jeg helt enig i det.

Intervjuet med Alstedt avsluttes, og etter et klipp av Millenium-filmene, kommer Eva Gabrielsen inn som ny gjest. Hun og Skavlan samtaler om striden om rettighetene til bøkene og filmene.

Skavlan: Dette er jo en historie som ikke handler om lover egentlig, men om moral, om hva som er moralsk rett eller feil. Er det, er det en her, mellom lov og moral?

Høglund: Jovisst er det her i høyere grad et moralsk spørsmål enn en juridisk, fordi hvem sier at ikke Stieg Larssons bror og far skal kunne frivillig overlate denne forvaltningen og kanskje også en del av royaltyen til Eva.

Skavlan: Arbeiderpartiet og «sosserna» er jo veldig glad i nye lover hele tiden. Er det nettopp derfor man, man, man vil ha mange lover, fordi det er nettopp når man kommer ned til de moralske spørsmålene, at det blir så mye vanskeligere.

Stoltenberg: Ja, men jeg tror kanskje nettopp det også viser lovens begrensning. Det er en god del ting vi kan vedta som politikere, og så er det en god del som ligger utenfor politikken, eh, og jeg tror vi som politikere må skjønne at det er noen grenser for hva vi kan regulere, hva vi kan lage lover om. Og det jeg i hvert fall er sikker på, er at, eh, man skal være varsom med å mene noe om et moralsk spørsmål når man kommer fra Norge og rett i inn i en veldig svensk debatt. Men samtidig så er jo det imponerende hva Millenium-trilogien har skapt av oppmerksomhet, av fantastisk krim og fantastisk spennende filmer. Det er god krim, men det er også, det er også, jeg, jeg har sett filmene, og jeg opplevde at det er formidlet noe veldig sterkt noen veldig sterke kvinneskikkelser, og mye sterk samfunnskritikk i tillegg til at det er bare veldig god, spennende krim.

Skavlan fortsetter samtalen med Gabrielsen. Programmet avsluttes med et musikkinnslag.

Vedlegg 10: Transkribering *Skavlan* 15.1.2010

Politisk gjest: Jonas Gahr Støre

Programleder: Fredrik Skavlan

Andre gjester: Carolina Gynning, Jens Lapidus, Bob Corell og John Meyer

Skavlan: Bob Corell, selve gurun til folk som Obama og Hillary Clinton når det kommer til klimaspørsmål er med oss her i studio i kveld. Det er også suksessforfatter og advokat Jens Lapidus. Fenomenet Carolina Gynning og John Meyer, mine damer og herrer, kanskje en av verdens beste gitarister akkurat nå. Men først Norges utenriksminister. Han hevder at man kan få gjort mye på et møte som varer i to minutter. Tenk da hva han kan få ut av én time med oss her i kveld. Ta godt imot Jonas Gahr Støre!

Støre kommer inn og hilser på Skavlan før han setter seg.

Støre: Det er gode, gode stoler.

Skavlan: Du er fornøyd med stolen?

Støre: Har du kjøpt dem selv?

Skavlan: Ja, jeg har kjøpt dem selv.

Støre: Jeg sitter bra!

Skavlan: Så, egentlig så hadde jeg tenkt å legge noe under når du skulle sette deg der, for sikkerhetsskyld, så vi ikke skulle få noe på dem.

Støre: Ja, nei, jeg skal sitte stille.

Skavlan: Du får holde blæren, for å si det sann.

Støre: Ja, jeg skal gjøre det.

Skavlan: Du, eh, sist jeg møtte deg, det var, det var på lørdag. Eh, og det, eh, tenkte jeg skulle nevne det fordi at da skulle jeg på ski. Eh, jeg hadde stått opp, eh, det som etter mine begreper er tidlig. Eh, og jeg hadde tatt på meg, for det var veldig kaldt. Og jeg, eh, jeg hadde gått et godt stykke oppover, eh, og jeg var veldig fornøyd med det helt til jeg møter deg – på vei nedover mot byen.

Skavlan: Er du klar over hvor demoraliserende det er?

Støre: Jeg skjønte i løpet av møtet at det hadde den effekten, og det gjorde jo meg fornøyd, selvfølgelig.

Støre: Men det var en fin dag!

Skavlan: Du er også en av de veldig få som har sett meg i toppplue, for øvrig.

Støre: Ja, og det, det glemmer du ikke så lett, men det var et, det var et klokt valg, for det var minus femten grader.

Skavlan: Ja, og, og, og, bare for å ta det også, du viste meg magen din.

Støre: Jeg skal ikke gjøre det nå, men...

Skavlan: I skiløypa, i...

Støre: Ja, jeg gjorde det, fordi at jeg forfrøs magen. Det var så kaldt at jeg egentlig ikke merket at jeg hadde frosset inn på selve magen, og det er ikke vanlig.

Skavlan: Men går du på skiene i navlekort, sånn åpen...

Støre: Ne-hei, men jeg gikk tynt kledd og jeg var ikke varm nok, men, eh, jeg tror min mave, den så nok omtrent ut som din lue, den var rød.

Skavlan: Du, denne uken, denne uken så, eh, eh, har det vært ekstremt mye, som det jo er stort sett i ditt liv. Eh, du har mye, du har en veldig tett kalender, og denne uken har du vært både i Brussel med Tony Blair, eh, blant andre, og, eh, du har vært, eh, her i Oslo og vært vertskap på et NATO-møte med blant andre Madeleine Albright. Det virker som ditt liv består av møter, korte og lange møter.

Støre: Det offentlige arbeidslivet består av korte og lange møter, og det som etter fire år er kjennetegnet på den jobben, det er mange, mange vekslinger. Stafettetapper som kan være kortere og lengre, men det er de vekslingene som kjennetegner, eh, livet, og som, som er veldig stimulerende. Viss ikke jeg likte det, så hadde det ikke vært mulig å ha jobben, men det kan også være veldig slitsomt. Og denne uken har vært vekslinger både hjemme og ute, men veldig, veldig spennende og vikt, viktige spørsmål.

Skavlan: Men disse vekslingene, hvor avhengig er du av, for eksempel når du møter nye mennesker, av et, å gi et riktig, et bra førsteinntrykk?

Støre: Det er viktig i slike møter å være til stede, og jeg, når jeg møter folk som ser over skulderen min og ser et annet sted, og skal et annet sted, så blir jo jeg mindre interessert i å høre på dem, og jeg tror de er mindre interessert i å høre på meg om jeg er sånn. Så det handler om å få øynene til de, de jeg snakker med, og holde dem.

Skavlan: Vurderer du folk litt etter håndtrykk òg?

Støre: Ja.

Skavlan: Hvordan da?

Støre: Jeg liker de faste.

Skavlan: Du liker de faste, ja?

Støre: Ja, ja.

Skavlan: Det kan ikke bli hardt nok for deg?

Støre: Nei, eh, det kan nesten ikke det.

Skavlan: Du har, eh, bli man etter hvert også, eh, relativt profesjonell på det å avrunde, eh, samtaler? Altså, fordi man hele tiden skal videre og det er noe nytt og man har en, en plan?

Støre: Ja, og det er det også forskjellige versjoner, opplever jeg. Det er de som er gode til å avrunde et møte og forlate deg kanskje etter to minutter og fortsatt har du følelsen av at du betød noe, og så er det de som er veldig dårlige på det, eller kanskje tror de er gode, slik blir du etterlatt og føler at «her ble jeg snubbed», som man sier på engelsk. «Jeg ble kuttet av». Eh, men i dette møterotasjonen, som den jobben min er en del av, så er det med korte møter inn, og en ordentlig måte å komme ut, det er en del av kombinasjonen.

Skavlan: Men vær så snill, gi meg et triks her, fordi at, altså, jeg har to triks for å komme meg videre, det er enten at jeg må på toalettet, eller at jeg må hente noe mer å drikke. Men jeg drikker for mye, eh, selvfølgelig da, fordi jeg må ha en unnskyldning for at...

Støre: I Norge har du en unnskyldning for at du skal hente barn i barnehagen, det er også, det trumfer også det meste.

Skavlan: Ja, ja, på dagtid, selvfølgelig, jeg ser for meg sånne mottakelser, at...

Støre: Nei, nei, vet du hva jeg tror veldig på, jeg tror at, eh, eh, gi den du møter følelsen av at de får akkurat det de ser. Og skal du videre, så si du skal videre, og, og «tak for praten og nå må jeg videre». Det tror jeg er et ganske ærlig svar som blir forstått. Men den der smygingen vekk, det, det virker litt feigt.

Skavlan: Du, eh, får du noen ganger litt klaustrofobi av det faktum at hver halvtime i livet ditt er planlagt?

Støre: Nei, men det er jo gudskjelov ikke sånn. Siden jeg fikk den jobben i 2005, så har jeg delt veldig mellom det som er det andre livet, eh, når jeg møter, viser maven min til deg på ski. Når jeg får noen sånne timer, om jeg får det innimellom, da er det en annen type liv, og da er det ikke livet hver halvtime, da tror jeg jeg lever sånn som, eh, fedre, ektefeller flest.

Skavlan: Men du, så skjer jo plutselig Haiti, liksom. Så kommer det et jordskjelv, og det er ikke, det kan du jo ikke akkurat planlegge.

Støre: Nei, da er jo det av den typen ting som jeg får høre om rundt midnatt, og våkner opp neste morgen og får høre etter hvert som omfanget utvikler seg. Eh, og da forsøker jo Norge, som er ganske trenet i det med humanitære katastrofer, å være raskt til stede, å bidra på den måten vi kan, og det har fylt oss de siste to dagene.

Skavlan: Eh, er du, er du mye sliten?

Støre: Ser jeg sånn ut, eller er det...

Skavlan: Nei, nei, nei, nei.

Skavlan: Men jeg vet ikke om det er, om det er, om du bare holder deg godt?

Støre: Eh, nei, jeg vil ikke si at jeg er mye sliten, men jeg er, jeg blir sliten, og jeg kjenner veldig godt når jeg blir sliten. Så er jeg god til å sove på, eh, skal vi si, uortodokse tider og steder.

Skavlan: Er det, er det riktig at du også trener yoga?

Støre: Hvor har du lest om det?

Støre: Nei, jeg trener ikke yoga, men jeg har, jeg har gått på en trening hvor det var yoga, det har jeg gjort, eh, ja.

Skavlan: Men, men betyr dette at, at utenriksministeren kan «solhilsen» for eksempel?

Støre: Nei, det kan ikke utenriksministeren, men utenriksministeren har hatt veldig glede av, eh, yoga som en del av trening, på å slappe av, kontroll, strekke kroppen.

Skavlan: Jeg beklager, men jeg vet ikke hva yoga er.

Støre: Ja, men etterpå kan vi gå ut, og så kan vi se på det.

Skavlan: Ja, men, ja, men er det ikke sånne hilsener, eller sånne, sitter i sånn lotusstilling, eller?

Støre: Kan du vise mer?

Skavlan: Nei, men det er du som må vise det, det er jo du som kan dette!

Støre: Nei, jeg, jeg, jeg...

Skavlan: Det, det, det jeg vet om yoga, er at det er en som heter «solhilsen» og så er det «hunden», som er en annen.

Støre: Ja, nei, de er, de har ikke jeg møtt.

Skavlan: Driver statsministeren med yoga?

Støre: Nei, definitivt ikke!

Skavlan: Du, eh, var din kone, var hun glad da du fikk en ny periode som utenriksminister?

Støre: Min kone er min helt. Hun har...

Støre: Eh, ja... Nei, men jeg snakker ikke så, jeg har holdt et skille mellom privat og jobb, men det passer tydelig å si det nå, i mange sammenhenger. Men det er en historie om dette, nemlig, fordi at da vi ble statsråder i 2005 i denne regjeringen, så var det stor stas, og for meg var det jo en veldig spesiell dag. Og da var det kona mi og det var noe familie med blomster på slottsbakken og masse hilsener. Og så, da regjeringen liksom sto fram på ny i 2009, så sto vi på Slottsbakken da, og da var det noen nye statsråder, så jeg tenkte at nå er i grunnen oppmerksomheten på dem, men det kommer kanskje litt på meg òg, tenkte jeg. Og så kom jeg tilbake i UD, og da var det én – én SMS. Og da tenkte jeg at det var litt lite, men den var kanskje hyggelig, og den var fra kona mi, og der sto det «Husk melk!».

Støre: Men, men svaret er at jeg har støtte for det jeg gjør, og så er det noe med at jeg liker den SMS-en også. Det er da koblingen til det andre livet, for jeg blir også litt, kan bli fortvilet når det ikke er melk.

Skavlan: Du, nordmenn vet ikke egentlig så veldig mye om deg, om det andre livet. Du har vært en, du, du, du framstår som en veldig privat politiker, for eksempel, bare, hva, jeg tenker litt sånn at, eh, Reinfeldt har vært gjest her, eh, for, den svenske statsministeren, som, som, som fra kabaret, eh, eh, i, i programmet og, og, og Mona Salin, som sto og, og kysset med en annen gjest, og så videre. Det er helt, du, du, du kan ikke engang gjøre en yoga-øvelse for oss.

Støre: Nei, men jeg blir jo bedt tilbake gang etter gang.

Skavlan: Men er du blitt mer eller mindre sky av å, av å være utenriksminister?

Støre: Men det er jo slik, ikke sant, at når jeg da kjører privat, eh, guttene på trening, og jeg møter en idiot i et kryss, så tuter jeg ikke lenger.

Skavlan: Vi skal, vi skal invitere en gjest som har levd, som jeg vil si er din rake motsetning, eh, i, i akkurat denne sammenhengen. Eh, som heter Carolina Gynning, så jeg vet ikke om du vet hvem det er?

Støre: Jeg har fått høre nå, men det kan nok stemme at hun er det, ja. Jeg har sett henne der ute, så jeg skjønner hva du mener.

Skavlan: Hun er jo da tidligere, tidligere modell, modell og programleder, og, og «Big Brother»-deltaker, til og med, det var det hun brøt igjennom som, og kunstner og mye. Nei, men, men apropos det med modell, så, jeg ble jeg, jeg ble veldig overrasket da jeg, vi jobber jo med research før vi skal, eh, møte våre gjester, og da, da kom vi over et bilde av deg som, som jeg ble veldig sjokkert av at du da åpenbart har gitt til den norske avisen Dagbladet i sin tid.

Støre: Ja vel?

Skavlan: Eh, og dette, dette har du gitt i forbindelse med noe sånn portrettintervju, eller noe sånt. Og jeg kjenner jo at det nesten vil være å gå over din private, denne auraen jeg snakker om, å vise det. Altså, jeg har det, det er ikke det, jeg har det. Fordi at det er deg som står med, med, på en brygge, med en motorsag.

Støre: Naken.

Skavlan: Naken, ja!

Støre: Ja.

Skavlan: Ja?

Støre: Ja.

Skavlan: Uten at det var noe hovedpoeng. Men, men, eh, ja, du ser jo veldig, veldig bra ut.

Støre: Ja, du må vise det, da!

Skavlan: Ja, ja, la oss se!

Bildet vises på skjermen.

Skavlan: Og så, og så, og så tenkte jeg, Gahr Støre, du har jo ikke noe verneutstyr. Det er jo, dette er jo, det du gjør der, dette er jo livsfarlig.

Støre: Ja, ja, ja, men finn fem feil på det bildet. Det er for det første, det er min søster som bor i Stockholm som har tatt dette bildet med en lang linse. Jeg har ikke verneutstyr og jeg bruker elektrisk motorsag i regnvær. Men, eh, ja, så langt har jeg gått inn i det private, kan du si. Men jeg, jeg er en habil motorsagbruker, nemlig.

Skavlan: Jeg foreslår at vi inviterer Gynning inn.

Støre: Gjør det!

Skavlan: Carolina Gynning. Her kommer hun!

Carolina Gynning kommer inn og hilser på Støre og Skavlan.

Gynning: Jeg må si, jeg har gjort mye, men jeg har faktisk aldri stått naken med motorsag.

Skavlan: Nei, akkurat den posisjonen.

Gynning: Det har jeg aldri gjort!

Skavlan: Men det er et flott bilde!

Jynning: Ja, et veldig flott bilde! Virkelig, får jeg gratulere!

Støre: Jo, takk!

Skavlan: Du, du har jo vært, i din karriere, som en veldig kjent person i Sverige. Eh, har du vært på, på et vis like åpen, som Jonas her har vært privat.

Gynning: Ja, det, eh, har jeg fått rede på nå, absolutt, sånn har det sikkert vært. Eh, og jeg har jo, jeg har jo på et vis levd hele mitt voksne liv i media. Eh, og, både på godt og vondt, kan man si. Eh, det har jo vært saker som jeg kanskje angrer på i dag, mens andre saker har jo vært fantastisk bra, sånn at det er både og.

Skavlan: Men var, var det et valg du tok i, i, i begynnelsen, var det et valg du tok med en, da du først ble, bestemte du det for at «nå skal jeg bli en offentlig person, nå skal jeg leve mitt liv i mediene»?

Gynning: Eh, nei, det var det vel ikke, men det ble, det ble slik etter at jeg fikk så utrolig mye oppmerksomhet etter Big Brother. Og etterpå, etterpå, eh, på et vis, så har det bare blitt som en stor bombe som bare eksploderte og så har det bare ballet på seg, på et vis. Det er først nå at jeg kan kjenne at jeg, at det ikke er like artig lenger. Altså, jeg skulle gjerne villet ta et steg tilbake og blitt, eh, litt mer som Jonas.

Støre: Men, eh, du vil ta et steg tilbake for å bli som meg? Ja... kanskje jeg...

Skavlan: Føles det sånn?

Støre: Nei, men jeg kan ta et steg frem og bli som deg, kanskje?

Gynning: Ja, men kan vi ikke møtes på halvveien, da? Altså, det er vel ikke...

Støre: Jeg tror ikke det blir lett, ikke for meg, ikke for meg.

Gynning: Okay, nei.

Skavlan: Men.

Gynning: Ja?

Skavlan: Men hvordan da, hva, hva føler du, er du, er du, blir du sliten og lei av deg selv, på et vis, i, når du ser deg selv i media?

Gynning: Ja, det blir jeg jo, det er jo derfor jeg farger håret annenhver uke. At jeg, jeg liksom hele tiden kjenner at jeg må skape noe nytt. Eh...

Skavlan: Husker du hva din egentlige farge er?

Gynning: Nei, det gjør jeg faktisk ikke, den er et sted her nede, men, eh, den er veldig, en litt kjedelig farge, det er vel derfor...

Skavlan: Men, men når man, når man har levd som du har gjort, når man har virkelig bydd på alt, og jeg mener absolutt alt, eh, med begynnelsen i «Big Brother» og alt det der. Hva bunner det behovet i?

Gynning: Ja, altså, det har jeg jo fundert på veldig lenge, og, eh, jeg har jo gått veldig mye i medium og sånt for å finne ut det. Eh, men de hadde jo ingen direkte svar. Siden var det morsomt for når min siste...

Skavlan: Så mediene hadde ikke...

Gynning: Min siste, min siste bok skulle anmeldes i SVT, og han sa «kan hun ikke bare slutte å gå til de her mediene, og gå til en psykolog i stedet». Og da tenkte jeg, og da tenkte jeg slik «ja, da skal jeg gjøre det». Og nå har jeg gjort det, og jeg begynner å få rede på hva det skyldes, men det er ingenting jeg kan ta opp her akkurat nå.

Skavlan: Nei, okay, så det er en del av det at du skal bli mer privat, er at du ikke kan ta det her?

Gynning: Ja, nettopp!

Skavlan: Ja, men det høres ut som, det skal vi... Har du forsøkt yoga?

Gynning: Nei, jo, det har jeg faktisk, det har jeg faktisk. Absolutt! Så det, det liker jeg kjempegodt. «Bikram»-yoga, trener jeg.

Støre: Vi kan prøve, eh, ute etterpå.

Gynning: Ja, det kan vi gjøre. Det er «Bikram»-yoga du gjør, da?

Støre: Nei, jeg vet ikke hva det heter, jeg.

Gynning: Okay, nei, yoga i varme er det...

Skavlan: Ja, jeg vet ikke hva det er engang.

Gynning: Nei.

Skavlan: Hva, eh, har det vært viktig for deg hva du er mest kjent for?

Gynning: Ja, altså det, det har jeg kjent at, det har vært veldig viktig for at jeg, jeg mener, jeg har aldri villet være en person som bare skulle være kjent for å være kjent. Jeg har jo, jeg har jo gjort en masse ting som, for å vise at jeg har masse andre sider enn å bare være en gal tv-personlighet. Eh, og derfor så jobber jeg veldig mye med kunst og jeg skriver bøker og, eh, på det viset har jeg forsøkt å vise en annen side. Og det har jo, det har jo gått veldig, veldig bra.

Skavlan: Hvor åpen er du som privatperson, da? Overfor dine venner og sånt, er de, er du veldig åpen med dem og?

Gynning: Ja, altså, jeg har ikke så mange, ja, nei, jeg tror...

Skavlan: Er du bare åpen i media og veldig privat...

Gynning: Ja, eh, men jeg tror at, nei, men jeg tror at, jeg tror at jeg har, på et vis, har liksom, på grunn av at jeg sikkert er liksom litt usikker på et vis, har bygd opp et slikt veldig, at jeg er veldig åpen med alt, men det finnes selvsagt en masse saker som jeg ikke prater om. Så folk tror at «og gud, hun forteller jo virkelig alt». Men egentlig er det jo bare en liten del.

Skavlan: Så det er en slags rolle?

Gynning: Ja, det kan man si. Absolutt!

Støre: Hva, hva tenker du fem år frem i tid? Eh, hvor er du på vei med, med, med...

Gynning: Mitt liv?

Støre: Ditt liv ja.

Gynning: Altså, jeg vil stifte familie, absolutt, jeg håper jeg kommer til å være frisk og lykkelig og sånt, og i tillegg vil jeg holde på med kunsten min, og det vil jeg satse mer på. Og jeg vil slutte å blogge. Jeg vil, jeg vil på et vis ikke være like privat i media, fordi jeg synes det er slitsomt, det tar veldig mye.

Skavlan: Å blogge er vel ikke så negativt, altså, selv, selv din Carl Bildt, utenriksministeren i Sverige, har jo blogget?

Gynning: Ja, men da kanskje han synes det er gøy, men jeg kjenner at det er veldig mye, altså det er veldig selvutleverende hele tiden. Folk vet hvor du er, de vet hva du gjør, de... Og det blir, på et vis kjennes det som om mennesker da har, har rett til en, som blir litt rart.

Skavlan: Men hvordan ville det kjennes om det ble helt stille, om ingen skrev noe, om ingen aviser skrev om deg lenger, om det ikke var?

Gynning: Nei, vet du, det har jeg fundert på det og kanskje det kommer til å gå til helvete, det vet jeg ikke.

Gynning: Men det får jeg ikke håpe.

Skavlan: For at nå har du jo virkelig levd ditt liv i mediene i Sverige i, i mange år. Du er jo, jeg kan si at du er over tretti.

Gynning: Eksakt. Jeg er tretti-én.

Skavlan: Tretti-én.

Gynning: Ja, jeg er tretti-én, og, ja, nei, akkurat, så siden jeg var tjue-tre...

Skavlan: Og hva om det plutselig ble stille? Skulle du, du...

Gynning: Altså jeg tror, i dag, så tror jeg faktisk jeg skulle synes det var helt herlig.

Skavlan: Hvor lenge?

Gynning: Ja, det får vi se.

Skavlan: Vår, vår neste gjest er Jens Lapidus, veldig kjent forfatter, eh, i, i, i ditt hjemland.

Gynning: Absolutt!

Skavlan: Og, og også advo..., forsvarsadvokat. Og du har gledet, du har sett frem mot å møte ham?

Gynning: Ja, jeg har sett veldig mye fram til å møte ham, for at jeg synes hans bok, «Snabba cash» er superbra, og jeg har hentet veldig mye inspirasjon fra den, for jeg holder på å skrive på en roman selv, så jeg syntes det var moro at han skulle være med i samme program som meg. Er det ikke spennende?

Skavlan: Så, så, du plagierer ham?

Gynning: Ja, jeg plagierer alt. Neida, men det er moro...

Skavlan: Du kan få notere mens vi prater med ham, nei, men, eh, Jens Lapidus er altså på vei inn her. «Snabba cash» er det også mange nordmenn som kjenner. Boken kom vel ut her under navnet «cash». Eh, i Sverige solgte den vel, eh, seks hundre tusen eksemplarer, eller noe der omkring, og den har vært utgitt altså i tjue-fire land. Eh, nå kommer filmen, eh, eh, «Snabba cash», og se på, eh, vi har fått et klipp, se på det her!

Klipp fra filmen vises på skjermen.

Skavlan: Ta imot forfatter og forsvarsadvokat Jens Lapidus!

Jens Lapidus kommer inn og hilser på alle. Skavlan intervjuer Lapidus om boka og filmen.

Skavlan: Men denne historien handler også om det jeg tenkte vi skulle snakke litt om her i dag, nemlig «brats». Og «brats» er et begrep dere kjenner godt, men som vi ikke vet hva er. Eh, kan du forklare: Hva er en «brat»?

Lapidus: Det, jeg vil si at det er et fenomen. Det er en type mennesker som har oppstått i, som har vært lenge i St. Tropez og, og på Rivieraen, kanskje, og ulike deler av verden. Men det kom til Stockholm for en ti-femten år siden. Og det handler mye om det ytre og festing og bruke mye penger på byen og, hva skal vi kalle det for, Carlolina, hva sier du? Slyngler, slyngler!

Skavlan: Okay.

Gynning: Ja, men, ja, eh, pappas rike gutter, altså det er unge gutter som..

Skavlan: Overklasse?

Gynning: Unge gutter som gjerne har håret bakover, back slik og, og rosa skjorte, veldig oppkneppet og litt solbrune fra St. Tropez som sitter igjen o, og så spruter de sjampanje.

Lapidus: Ja, de spruter sjampanje. Og fargen rosa er sentral, kan man si.

Skavlan: Akkurat.

Gynning: Fargen rosa er sentral.

Skavlan: Nettopp, dette er de som, altså, dette er de som bare, man ser dem egentlig bare i Sverige?

Gynning: Har dere ikke sånt i Norge?

Støre: Men, men er det bare pojker, er det ikke...

Lapidus: Nei, vi diskuterte det her litt faktisk, om hva heter en kvinnelig «brat». Og, jeg vet ikke om man skal kalle det «gold digger» eller «hang-around». Det er en veldig oppdelt verden, det er en veldig oppdelt verden, mennene gjør visse ting og kvinnene gjør visse ting. Så det er ikke direkte kjønnsnøytralt.

Skavlan: Men de, møtes de aldri?

Lapidus: Jo, jo, de møtes på det her viset, at mennene har bestilt mange drinker, og kvinnene står rundt omkring og får drinkene.

Gynning: Ja.

Skavlan: Du, du har vært en sånn kvinne?

Gynning: Nei, det har jeg virkelig ikke. For en påstand!

Skavlan: Men har du ikke, men har ikke du, du har jo til og med skrevet en bok om ditt liv på «Stureplan», din tid på...

Gynning: Nei, men altså, det var mer, mer, mer jetsett-liv, kanskje, altså, å lete etter, ikke bare «Stureplan», altså, jeg kan føle at jeg er for gammel for «Stureplan».

Skavlan: «Stureplan» er et område i Stockholm hvor, hvor det da sies at det finnes mye «brats».

Gynning: Det er, det er veldig mange klubber, altså klubbbliv, kan man si. Ja, og jeg henger ikke der lenger. Altså, jeg tror at det er 20-åringer, som henger der.

Skavlan: Så du har blitt for gammel for det?

Gynning: Ja, jeg har blitt for gammel, ja, for gammel og sliten. Helt klart, og du?

Skavlan: Du, vi har vår reporter Niklas, han har vært ute, eh, på, på «Stureplan», eh, hvor man tror at den her «bratsen» stort sett er. Han har vært ute for å se, eh, om han kunne finne noen «brats», men problemet er, jeg tror det var på feil tidspunkt av døgnet. Se på dette!

Innslag med stuntreporter Niklas.

Skavlan: Gynning, det her var jo, det her var jo noen «brats» vi så her?

Gynning: Ja, men jeg synes det var synd at de fornektet sin brati..., «bratistisme», eller hva det heter.

Lapidus: De må våge å stå for opp for sin brat..., «bratifisering».

Skavlan: Ja?

Lapidus: «Bratshet».

Gynning: Det burde man gjøre, ja!

Skavlan: Men, likevel, det gjør jo ikke du?

Lapidus: Nei, nei, jeg vil gjerne ikke bekjenne meg til den legningen, om man sier det, selv om, selv om...

Skavlan: Men er du, er du da, det er et begrep til som heter «stekare», som heller ikke vi, oss, nordmenn forstår.

Lapidus: Nei, det er viktig at det ikke blir noen begrepsforvirring her. For jeg har merket en begrepsforsyvning de siste årene, at man skal snakke mer om «stekare» i stedet for «brats». Og jeg, jeg vet faktisk ikke helt hva forskjellen er, det kan være at «stekare» er en eldre «brat», eller noe sånt. Altså en mann, tenk deg en IT-millionær, som, eh, også har igjen en del av denne St. Tropez-fargen i ansiktet, og som også er nede på Stureplan, og de samme jentene rundt omkring, men en eldre mann.

Skavlan: Så det er en «stekare»?

Lapidus: Ja.

Skavlan: Ja, skulle du like å være «stekare», Gahr Støre?

Støre: Jeg skulle like å være i St. Tropez, det høres jo bra ut, viss de får tid til det. Men, jeg tenker at, eh, dette er jo litt globale fenomener, og, vil jeg anta, men vi som er norske og kommer til Stockholm opplever jo alltid kulturer som vi syns er forskjellige, litt eksotiske.

Skavlan: Men er det ikke også, eh, eh, en del, har ikke kongefamilien vært også ganske inni det her miljøet?

Lapidus: Du har et viktig poeng, for hele den her utviklingen da, sam..., begynte med det her globale varemerkesystemet samtidig som kongebarna begynte å gå ut og feste på «Stureplan». Det var da. For det kongebarna gjør, er det alltid fint å gjøre. Da begynte et nytt liv.

Skavlan: Akkurat!

Gynning: Så du mener at «bratsen» vokste fram fra kongefamilien, egentlig?

Lapidus: Om man ser på det rent tidsmessig, vil jeg påstå at hele «Stureplan»-hypo hypen begynte når...

Gynning: ... Prinsesse Madeleine...

Lapidus: ... begynte å gå ut ordentlig.

Gynning: Begynte å gå ut ordentlig?

Lapidus: Jeg tror det.

Gynning: Og det plukket «bratsen» opp.

Skavlan: Hva tenker du om det?

Gynning: Jo, det er veldig mulig. Det er faktisk en veldig bra teori. Det må jeg si.

Skavlan: Men, men, hvordan skal det gå da når de gifter seg, Madeleine og Victoria?

Gynning: Og blir gamle, ja, og sånt. Det er jo grusomt.

Skavlan fortsetter intervjuet med Lapidus.

Skavlan: Kjennes det ut som vi nordmenn går glipp av noe her?

Støre: For å være helt ærlig, så vil jeg si nei. Men jeg, men jeg, jeg er, jeg er spent på og nysgjerrig på dette med forskjellen mellom Norge og Sverige, Oslo og Stockholm, og disse kulturene. Vi er land som føler hverandre veldig tett beslektet. Men at her er det noen kulturelle...

Skavlan: De har adel, det har ikke vi.

Støre: Det kan ligge der. Altså, når man forklarer utelivet ut fra, eh, ett enkelt menneske av kongefamilien, eh, det gjør, det gjør ikke vi.

Skavlan: Nei, eller. Ikke jeg i hvert fall.

Støre: Nei.

Skavlan: Jeg vet ikke om du har lyst til å.

Støre: Nei.

Skavlan: Eh, vår neste gjest her i kveld har, eh, vunnet sju grammies. Han er høyt respektert blant gitarister som Eric Clapton og B.B. King. Eh, men det kommer lett i skyggen når man dater samtlige av Hollywoods vakreste kvinner omtrent, eh, hvert fall mange av dem. Eh, han er, eh, en hjerteknuser på høyt nivå, John Meyer, eh, bare se på de bildene her.

Videoklipp med John Mayer vises på skjermen. Meyer kommer inn og hilser på de andre gjestene. Skavlan presenterer de andre og intervjuer Meyer om musikken og kjærligheten.

Skavlan: We had, we had a picture here of the, of the foreign minister, with, not with, well, very little cothes.

Støre: A kind of guitar, a kind of guitar. Electric guitar.

Skavlan: Naked with a motor sawyer.

Meyer: Of you?

Støre: Yes.

Meyer: All right, all right, what are you doing after this...

Skavlan: And we have a picture of you as well, actually. A bit in the same genre.

Meyer: Oh?

Et bilde av Meyer i Borat-badedrakt vises på skjermen.

Meyer: There I am.

Intervjuet med Meyer fortsetter.

Neste gjest, klimaforsker Bob Corell, kommer inn og bytter plass med Lapidus. Skavlan intervjuer Corell om klimaproblemene. Meyer og Gynning involverer seg i samtalen.

Programmet avsluttes med at Meyer spiller.